

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Se adresseliste

Deres ref

Vår ref
08/1497

Dato
22.6.2012

BKK Nett AS - 300(420) kV kraftledning Kollsnes – Mongstad – konsesjonsvedtak

Innhold

1. Innledning	3
2. Konklusjon	3
3. NVEs innstillinger	4
3.1 NVEs innstilling til konsesjonssøknaden.....	4
3.2 NVEs innstillings til tilleggssøknaden	121
3.3 NVEs tilleggsvurdering av tilleggssøknaden	137
4. Høring.....	139
4.1 Innledning.....	139
4.1.1 Høringsuttalelser til NVEs innstilling til søknaden.....	139
4.1.2 Merknader til NVEs innstilling til tilleggssøknaden.....	154
5. Departementets merknader	156
5.1 Bakgrunnen for søknaden	156
5.1.1 Kraftsituasjonen i området.....	156
5.1.2 Samfunnsøkonomiske vurderinger.....	158
5.2 Saksbehandlingen.....	160
5.3 Generelt om bruk av jord/-sjøkabel.....	161
5.4 Kunnskapsgrunnlaget	162
6. De enkelte delstrekninger.....	163
6.1 Kollsnes i Øygarden – Kuvågen i Radøy	163
6.1.1 Innledning.....	163
6.1.2 Sentrale vurderingstema	164
6.1.3 Departementets vurderinger	165
6.1.4 Konklusjon delstrekning Kollsnes – Kuvågen.....	168
6.2 Radøy (Kuvågen – Mjøs).....	169
6.2.1 Innledning.....	169
6.2.2 Sentrale vurderingstema	169

6.2.3 Departementets vurderinger	170
6.2.4 Konklusjon delstrekning Kuvågen – Mjøs (Radøy)	172
6.3 Radøy (Mjøs) – Lindås (Mongstad)	173
6.3.1 Innledning.....	173
6.3.2 Sentrale vurderingstema	174
6.3.3 Departementets vurdering.....	174
6.3.4 Konklusjon delstrekning Mjøs(Radøy) – Mongstad(Lindås)	179
7. Samlet vurdering	180
7.1 Innledning.....	180
7.2 Vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven	180
7.2.2 Energianlegg	180
7.2.3 Andre inngrep	181
7.2.4 Naturtyper, vegetasjon og uberørt natur	181
7.2.5 Fugl.....	182
7.2.6 Marint naturmangfold	183
7.3 Kulturminner	184
7.4 Landskap.....	184
7.5 Friluftsliv	185
7.6 Næringsinteresser	185
7.7 Konklusjon.....	186
8. Vilkår og avbøtende tiltak.....	188
8.1 Generelt	188
8.2 Merking av liner.....	188
8.3 Kabling av eksisterende nett	189
8.4 Detaljplanlegging	190
9. Vedtak og vilkår.....	191
9.1 Anleggskonsesjon	191
9.2 Vilkår for anleggskonsesjon	192
9.3 Ekspropriasjonstillatelse	193
9.4 Klageadgang.....	193

1. INNLEDNING

BKK Nett AS søkte den 17. oktober 2007 om konsesjon etter energiloven § 3-1 for å bygge og drive en ny 300 kV kraftledning fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune via kommunene Radøy og Austrheim til Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune.

Ved brev av 2. desember 2010 ba Olje- og energidepartementet NVE om å avgi innstilling i konsesjonssaken til departementet. Det var hensiktsmessig med slik innstilling i denne saken for å få til nødvendig samordning med departementets vedtak om henholdsvis konsesjon til Statoil ASA for elektriske anlegg til Troll A-plattformen i Nordsjøen og søknad om dispensasjon fra tilknytningsplikt for Troll A-plattformen fra Statnett. NVE oversendte den 31. januar 2011 en innstilling til departementet. NVE tilrår at det gis konsesjon til kraftledningen etter omsøkt trasé 3.1.2 fra Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen, omsøkt luftledningstrasé fra Kuvågen til Mjøs og omsøkt trasé 3 fra Mjøs til Mongstad transformatorstasjon. NVE tilrår også at BKK Nett AS gis konsesjon for utvidelse av Mongstad og Kollsnes transformatorstasjoner med nødvendige elektriske anlegg.

BKK Nett søkte etter departementets befaring og møte i departementet om nytt ilandføringspunkt i Kuvågen i Radøy, og nytt ilandføringsalternativ i Lindås for sjøkabelalternativ i henhold til omsøkte alternativ utenom Austrheim, samt ny plassering av transformatorstasjon på Mongstad i Lindås, jf. tilleggssøknad av 14. september 2011. Departementet oversendte tilleggssøknaden til NVE ved brev av 21. september 2011, og ba direktoratet forstå nødvendig saksbehandling og komme med innstilling til departementet. NVEs innstilling til tilleggssøknaden ble oversendt departementet 20. mars 2012 og NVEs tilleggsvurdering av BKKs korrigerte kostnadsberegninger ble oversendt departementet 30. mars 2012. Dokumentene er inntatt nedenfor. Av endringsforslagene i BKK Netts tilleggssøknad av 14. september 2011 tilrådte NVE at det gis konsesjon til ny transformatorstasjon på Lindåsneset og til ny 132 kV kraftledning mellom Mongstad transformatorstasjon og den nye Lindåsneset transformatorstasjon. Dersom departementet gir konsesjon til alternativ 1 med sjøkabel mellom Radøy og Lindås, tilrådte NVE at konsesjonen gis med traséjusteringen på strekningen Mjøs – Saltvika. NVE har videre anbefalt at departementet gir konsesjon til de omsøkte traséendringene i Kuvågen og i Lindås.

2. KONKLUSJON

Olje- og energidepartementet har vedtatt å gi konsesjon til BKK Netts omsøkte anlegg 300(420)kV kraftledning mellom Kollsnes i Øygarden kommune og Mongstad i Lindås kommune, via Radøy og Austrheim kommuner i Hordaland fylke. I Øygarden følger ledningen alternativ 1 i luft fra Kollsnes transformatorstasjon til landfall i Ljøsøysundet.

Herfra føres ledningen videre som sjøkabel i Hjeltefjorden til landfall i Kuvågen i Radøy kommune. Ledningen føres videre i luft via Mjøs og justert traséalternativ mot Saltviki. Fra Saltviki går ledningen i sjøkabel i Lurefjorden til landfall like sør for Mjåsundet i Lindås kommune. Herfra følges trasé 1.4 inn til ny Lindåsneset transformatorstasjon. På siste del av strekningen parallellføres 300 kV ledningen med eksisterende 132 kV Mongstad – Seim. Det gis også konsesjon til ny 132 kV ledning mellom ny transformatorstasjon på Lindåsneset og Mongstad transformatorstasjon.

3. NVEs INNSTILLINGER

3.1 NVEs innstilling til konsesjonssøknaden

NVEs innstilling av 31. januar 2011 lyder:

”1. Konklusjon

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har vurdert at framlagte konsekvensutredninger tilfredsstiller kravene fastsatt i plan- og bygningsloven kap VII-a med forskrifter og fastsatt utredningsprogram av 14.2.2007.

Etter en helhetlig vurdering er det NVEs tilrådning til Olje- og energidepartement at BKK Nett AS gis konsesjon i medhold av energiloven for omsøkte 300 (420) kV kraftledning fra Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune til Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune. Det er videre NVEs tilrådning at kraftledningen følger omsøkt trasé 3.1.2 fra Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen, omsøkt luftledningstrasé fra Kuvågen til Mjøs og omsøkt trasé 3 fra Mjøs til Mongstad transformatorstasjon. NVE tilrår også at BKK Nett AS gis konsesjon for utvidelse av Mongstad og Kollsnes transformatorstasjoner med nødvendige elektriske anlegg. Anleggene berører Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås kommuner i Hordaland.

Forbindelsen mellom Mongstad og Kollsnes vil være viktig for etableringen av en robust kraftforsyning til Kollsnes og til Bergen. Den er planlagt som første ledd i etableringen av en 300 (420) kV ringforbindelse fra Modalen til Kollsnes, noe som vil gi en ytterligere forbedring av forsyningssikkerheten til Bergensområdet. Den vil i tillegg ha en viktig funksjon for å sikre forsyningen både til den landbaserte og den offshorebaserte olje- og gassindustrien på Mongstad og Kollsnes. Den legger samtidig til rette for en langsiktig overgang til 420 kV spenningsnivå i regionen.

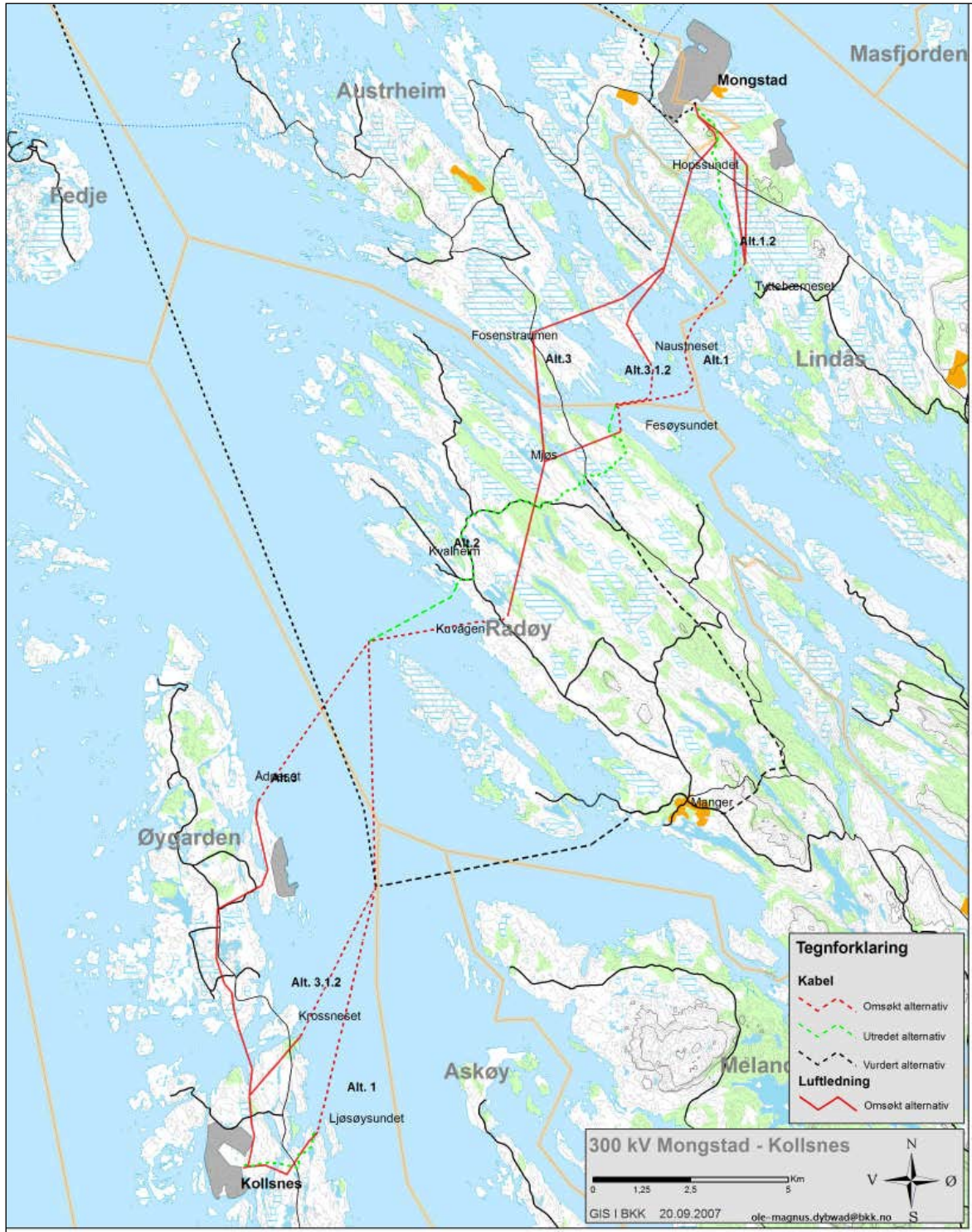
Kraftledningen vil i det åpne landskapet i Øygarden og Austrheim spesielt bli et synlig inngrep, sett fra land og fra sjøen. Den vil gå gjennom områder med rødlistede fuglearter og områder med verdi for friluftsliv og kulturmiljø. Andre deler berører industripregede områder, som på Kollsnes og Mongstad. Traseen ligger hovedsakelig i god avstand til bolig- og hytteområder, samtidig som den medfører minimalt bortfall av inngrepsfrie naturområder.

For å redusere de negative virkningene av tiltaket anbefaler NVE at det blir satt vilkår om skånsom skogrydding, mattede liner og en miljø-, transport og anleggsplan, hvor det blant annet skal vurderes alternative mastetyper og komponenter og tilpasning av anleggsperioden av hensyn til fugl. I tillegg understreker NVE at anbefalte trasé medfører mer sjøkabel enn det som er teknisk nødvendig ved

kryssingen av Hjeltefjorden, blant annet for å unngå å beslaglegge verdifullt utviklingsareal i Øygarden kommune. Kraftledningen vil, etter NVEs vurdering, ha akseptable miljø- og arealmessige konsekvenser.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordelene som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det er av denne grunn også NVEs tilrådning at BKK Nett AS gis samtykke til ekspropriasjon for de omsøkte anleggene.

2. Søknaden

BKK Nett søkte den 17.10.2007 om konsesjon etter energiloven § 3-1 til å bygge og drive en ny 300 kV kraftledning fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune til Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune, via Radøy og Austrheim kommuner i Hordaland fylke. Søknaden omfatter også utvidelse av Kollsnes transformatorstasjon med nytt 300 kV bryterfelt og utvidelse av Mongstad transformatorstasjon med 300 kV luftisolert bryterfelt, en 300/132 kV transformator og kompenseringsanlegg.

På strekningen fra Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen i Radøy søker BKK Nett om tre ulike traséløsninger, fra Kuvågen til Mjøs på Radøy om kun én trase, og videre til Mongstad transformatorstasjon om tre hovedtraseer. BKK Nett fremmet endrings-/ tilleggssøknad 3.1.2009 for alternative traseer og tilrettelegging for 420 kV spenningsnivå.

Søknaden begrunnes med at kraftledningen vil bidra til å redusere kostnadene i kraftsystemet, ved å knytte overskuddsområdet Mongstad/Matre til underskudds-området Kollsnes. Kraftledningen vil redusere energitapet i nettet, øke leverings-sikkerheten og redusere avbrudds- og flaskehalskostnader. Den er også tenkt å være første ledd i en 300 kV ringforbindelse, som vil bedre forsyningssikkerheten til Bergensområdet.

De ulike traséalternativene BKK Nett har søkt om er alle ca. 35 km lange og innebærer ulikt omfang av sjøkabel og luftledning, hvorav BKK Nett har prioritert løsningen med størst innslag av sjøkabel (alternativ 1). De øvrige alternativene (alternativ 3.1.2 og alternativ 3) innebærer større grad av luftledning, hvorav BKK Nett prioriterer alternativ 3.1.2 framfor alternativ 3 med mest luftledning. Investeringskostnadene har de beregnet til 699,5 mill. kr for alternativ 1, 587,5 mill. kr for alternativ 3.1.2 og 420 mill. kr for alternativ 3. Dette inkluderer investeringer i Kollsnes og Mongstad transformatorstasjoner.

Kraftledningen planlegges bygd med selvberende portalmaster i stål, med innvending bardunering og glassisolatorer med V-kjedeoppheng. Gjennomsnittlig vil mastene være ca. 21 meter høye. Det vil være i underkant av tre master per km. BKK Nett søker om å benytte strømførende liner av typen simplex Hubro (FeAl 1022). Det søkes om to toppliner, én av typen Gondul (FeAl 43) og en tilsvarende med fiberoptisk kabel. Bygge- og ryddeforbudsbeltet vil være ca. 40 meter bredt. I overgangen mellom sjøkabel og luftledning ønsker BKK Nett å unngå å bygge muffehus, men søker om å avslutte kablene oppe i kabelendemasten i et muffearrangement. Det søkes primært om å benytte PEX-isolert sjøkabel med ledertverrsnitt 1200 mm² kopper på de strekningene det gjelder. Dersom det viser seg ikke å være teknisk forsvarlig på dette spenningsnivået, søkes det alternativt om å benytte oljekabel med pumpestasjon i hvert landtak.

BKK Nett tar sikte på å oppnå frivillige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere. For de tilfellene at frivillige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere ikke oppnås, søkes det om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport. Det søkes samtidig om forhåndstiltredelse, slik at arbeidet med anleggene kan påbegynnes før eventuelt skjønn er avholdt.

3. Lovverk og behandlingsprosess

3.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner. I denne konkrete saken er imidlertid NVEs delegasjon trukket tilbake i brev av 26.1.2011, og NVE er bedt om å avgi en innstilling til Olje- og energidepartementet. Dette henger sammen med at Olje- og energidepartementet skal ta stilling til Statnetts søknad av 27.10.2010 om tidsbegrenset dispensasjon for tilknytningssplikten av Troll A-plattformen, som NVE er bedt om å uttale seg til. Samtidig har Olje- og energidepartementet i brev av 2.12.2010 bedt NVE om å avgi

innstilling til Statoils søknad om kraftforsyning til Troll A-plattformen. Olje- og energidepartementet ønsker å vurdere de to konsesjonssakene og dispensasjonssøknaden i sammenheng. NVE vil derfor i denne saken komme med en tilrådning til Olje- og energidepartementet om hvorvidt det bør gis konsesjon og eventuelt til hvilken løsning/trasé.

3.2 Oreigningslova

For å sikre seg rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av elektriske anlegg skal tiltakshaver i utgangspunktet forsøke å inngå minnelige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere. For det tilfelle at det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle berørte grunn- og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjons-tillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Det er NVE som også er ansvarlig for behandlingen etter oreigningslova. Oreigningslova § 2 sier hvilke tiltak det kan gis samtykke til ekspropriasjonsinngrep for, herunder kraftledninger og transformator-stasjoner. Det er vanlig å søke om ekspropriasjonstillatelse samtidig som det søkes om anleggskonsesjon, fordi det ofte på søknadstidspunktet ikke er avklart hvorvidt minnelige avtaler med alle grunn- og rettighetshavere er mulig å inngå. I tillegg søkes det vanligvis om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn.

3.3 Samordning med annet lovverk

3.3.1 Plan- og bygningsloven

Søknaden og konsekvensutredningen behandles etter plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger av 26.6.2009. NVE er ansvarlig myndighet for behandlingen av energianlegg etter denne forskriften.

Etter den nye plan- og bygningsloven, som trådte i kraft 1.7.2009, er ikke lenger kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon omfattet av lovens plandel. Planlovens krav til konsekvensutredninger og lovens krav til kartfesting gjelder fortsatt.

Det at kraftledninger med anleggskonsesjon er unntatt fra plan- og bygningsloven betyr at:

- konsesjon kan gis og anlegg bygges uavhengig av planstatus
- det ikke skal lages reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om kraftledninger som krever anleggskonsesjon skal heretter kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter har etter ny lov innsigelsesrett til konsesjonssøknader etter energiloven, jf. plan- og bygningsloven § 35-1.

De nye behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngå i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

At nye nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart framtre som hensynssoner. Det betyr at det registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). På kart vil ledninger være vist som skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger, skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås kommuner sier i sin felles uttalelse til søknaden og konsekvensutredningen at de krever at det utarbeides reguleringsplan for kraftledningen. Denne uttalelsen kom før den nye plan- og bygningsloven ble vedtatt, da kraftledninger fremdeles var omfattet av plan- og bygningslovens krav om planbehandling. Dette kravet fra kommunene har ikke lenger noen lovhjemmel.

Kraftledninger med anleggskonsesjon er unntatt fra plan- og bygningsloven som helhet, også byggesaksdelen. Unntaket gjelder elektriske anlegg, en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling fra kommunen. I denne saken har BKK Nett ikke søkt om slike byggverk.

3.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven. Før bygging skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner (kulturminneloven § 9). Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatiske fredete kulturminner må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

3.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009, og skal erstatte blant annet naturvernloven. Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

3.3.4 Havne- og farvannsloven

Før det iverksettes byggetiltak som krysser sjø må det gis tillatelse etter havne- og farvannsloven.

3.3.5 Forskrift om merking av luftfartshindre

Dersom NVE anbefaler at det gis konsesjon til kraftledningen, forutsetter NVE at anlegget merkes i henhold til gjeldende retningslinjer i forskrift av 03.12.02 nr 1384 om merking av luftfartshinder (BSL E 2-2). Luftfartstilsynet arbeider med nye retningslinjer, men disse er ennå ikke vedtatt.

3.4 Behandling etter energiloven og forskrift om konsekvensutredninger

3.4.1 Høring av melding og forslag til utredningsprogram

BKK Nett AS sendte inn melding for den planlagte kraftledningen mellom Kollsnes og Mongstad 26.4.2006. Meldingen var utarbeidet i henhold til plan- og bygningsloven kap. VII-a. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat "Bakgrunn for utredningsprogram" av 1.2.2007 (NVE ref. 200701300-2). NVE fastsatte utredningsprogram for tiltaket etter at det var forelagt Miljøverndepartementet.

3.5 Høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning

Konsesjonssøknaden med konsekvensutredning ble sendt på høring 9.4.2008. Fristen for å uttale seg til søknaden ble satt til 5.6.2008. De berørte kommunene ble bedt om å legge søknaden med konsekvensutredning ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort to ganger i Bergens Tidende, Avisa Nordhordland, Strilen og Vestnytt og i Norsk Lysingsblad. Tiltakshaver orienterte berørte grunneiere om søknaden og om fristen for å komme med uttalelser.

Følgende instanser fikk søknaden på høring:

Øygarden, Radøy, Austrheim, Lindås og Askøy kommuner, Hordaland fylkeskommune, Fylkesmannen i Hordaland, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Kystdirektoratet, Fiskerdirektoratet Region Vest, Norges Fiskarlag, Norges Fiskarlag region vest, Bergen og omland friluftsråd, Hordaland Bondelag, Norges bonde- og småbrukarlag, Norges Naturvernforbund, Norges Naturvernforbund Hordaland, Den norske turistforening, Bellona, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Friluftsrådernes Landsforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Havforskningsinstituttet, Stiftelsen Bergen Sjøfartsmuseum, Statnett SF, Statoil ASA, Statens landbruksforvaltning, Luftfartstilsynet, Telenor, Forsvarsbygg, Statens strålevern, grunneiere på Bakka i Austrheim v/Asbjørn Storesund, Frode Risa og Roald Straume. Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Forsvarsdepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap region Vest-Norge og Norsk institutt for by- og regionforskning fikk søknaden med konsekvensutredning til orientering.

3.5.1 Møter

NVE arrangerte offentlige møter i forbindelse med høringen av søknaden og konsekvensutredningen tirsdag 13.5.2008 i Øygarden kommune og onsdag 14.5.2008 i Radøy kommune. I tillegg avholdt NVE møte med alle de berørte kommunene onsdag 14.5.2008 hos Radøy kommune. Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune var også invitert til fellesmøtet med kommunene. I løpet av de samme dagene gjennomførte også NVE og BKK Nett befaring av utvalgte områder langs traseene.

3.5.2 Tilleggsutredning og tilleggssøknad

På bakgrunn av innkomne merknader til søknaden og konsekvensutredningen og egne vurderinger, ba NVE i brev av 15.6.2009 BKK Nett om å gjennomføre tilleggs-utredninger av en rekke forhold. BKK Nett oversendte tilleggsgutledningene til NVE 30.11.2009, samtidig som de søkte om endringer/justeringer i forhold til opprinnelige søknad. Den 14.12.2009 sendte NVE tilleggsgutledning og tilleggssøknaden på høring til alle høringsinstansene og alle de som hadde uttalt seg til søknaden og konsekvensutredningen. Høringsfristen ble satt til 1.2.2010.

3.5.3 Hovedbefaring

NVE arrangerte en befarings av omsøkte traseer den 27. oktober 2009. BKK Nett stod for den praktiske gjennomføringen av befaringsen. Med på befaringsen var representanter for berørte kommuner, Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune. Før selve befaringsen ble det avholdt et møte på Flesland med representanter for berørte grunneiere og Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland. I Øygarden og på Radøy ble det arrangert orienteringsmøter for kommunene i etterkant av befaringsen i de respektive kommunene. Befaringsen foregikk med båt og buss. På befaringsen fikk representantene fra lokale og regionale myndigheter anledning til å utdype sine synspunkter på tiltaket.

3.5.4 Tilleggsopplysninger

I løpet av sluttbehandlingen av søknaden, fant NVE behov for å be BKK Nett om tilleggsopplysninger knyttet til tekniske og økonomiske forhold ved tiltaket. I brev av 11.6.2010 ba NVE om tilleggsopplysningene, og BKK Nett oversendte disse til NVE 22.9.2010. Tilleggsopplysningene ble ikke sendt på offentlig høring.

4. Innkomne merknader

Det kom 116 merknader til søknaden og konsekvensutredningen og 26 merknader til tilleggsutredningen og tilleggsøknaden. I tillegg mottok NVE tre uttalelser i etterkant av hovedbefaringsen i oktober 2009. Uttalelsene er sammenfattet nedenfor. BKK Nett kommenterte uttalelsene til den opprinnelige søknaden og konsekvensutredningen i brev til NVE av 3.2.2009 og uttalelsene til endrings-/tilleggsøknaden i brev av 12.4.2010.

4.1 Merknader til søknaden og konsekvensutredningen

4.1.1 Kommuner

Øygarden, Radøy, Lindås og Austrheim kommuner har i en felles uttalelse en rekke merknader til søknaden og konsekvensutredningen.

For det første sier kommunene at de støtter begrunnelsen for søknaden, som er fundert på gass- og oljeindustriens og Bergensregionens energibehov, men krever at framføringen av energien skal skje i sjø- og jordkabel på hele strekningen. De mener at en luftledning vil ha store negative konsekvenser for både bosetting, miljø, naturkvaliteter, næring, reiseliv, estetikk og friluftsinnteresser. Når det er sagt, mener kommunene at BKK Netts prioriterte trasé (alternativ 1) isolert sett er den landskaps- og miljømessig beste traseen, med minst uheldige konsekvenser. Kommunene viser til at ledningen mellom Fana og Kollsnes ble lagt som jordkabel gjennom Øygarden av hensyn til det helt spesielle kyst- og lyngheilandskapet. Siden gjeldende kablingspolicy ble vedtatt i 2000/2001, har også Norge ratifisert den europeiske landskapskonvensjonen, som har som formål å styrke lokalsamfunnenes medvirkning i planlegging, vern og forvaltning av landskap, noe som kommunene mener må legges vekt på når kravet om kabling vurderes.

Kommunene viser videre til Riksrevisjonens dokument nr. 3:11 (2006-2007) om "Bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering", og sier at NVE bør følge opp Stortingets mål om bærekraftig arealbruk, gjennom å legge til rette for å samle tekniske inngrep i en overordnet og langsiktig planlegging. De viser samtidig til St.meld. nr. 26 (2006-2007) om "Regjeringas miljøpolitikk og rikets miljøtilstand". Kommunene savner en samfunnsøkonomisk vurdering av mulighetene for samlokalisering av kraftledninger og annen infrastruktur i regionen. Konsekvensutredningen mangler også de totale samfunnskostnadene, inkludert samfunnsøkonomisk analyse/vektning av tap av naturverdier og nytteverdien av byggingen av gasskraftverk på Mongstad, framholder kommunene.

For fugl er konsekvensutredningen for dårlig og feilaktig, mener kommunene, og frykter at tiltaket kan bidra til å utrydde rødlistearter i regionen. De savner bedre kartlegging/feltregistreringer av fuglelivet gjennom hele året og en vurdering av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for det biologiske mangfoldet i regionen. Spesielt peker de på følgende mangler og feil i konsekvensutredningen:

1. I mange områder er verdsettingen av områdene feil, slik at områder har fått for liten verdi.
2. Viktige korridorer for trekkefugl blir direkte berørt av alle traseene.
3. Det er gjort mange nye funn av hekkende rødlistede fuglearter våren 2008, som utredningen ikke omtaler.

Kommunene savner også en omtale av det store reiselivsprosjektet i Nordhordland "Den Indre Farleia", som innen 2025 skal bli et nasjonalt og internasjonalt reiselivsmål. De slutter seg til konsekvensutredningens hovedkonklusjon at traséalternativ 3 er mest konfliktfylt, men mener at utredningen ikke fanger opp de store samlede konsekvensene for landskapet som bygging av kraftledninger som omsøkt vil gi.

I sin felles uttalelse framholder kommunene at de utgjør rekreasjonsområder for hele Bergensregionen, tilsvarende Nordmarka omkring Oslo. Bygging av kraftledninger i slike verdifulle og sammenhengende friluftslivs- og landbruksområder vil redusere området verdi som bo- og rekreasjonsområde, og vil båndlegge store arealer. Kommunene mener at konsekvensutredningen også i denne sammenhengen undervurderer områdenes verdi og konsekvensene av tiltaket.

Til slutt understreker kommunene at de vil kreve at det utarbeides reguleringsplan for kraftledningen, og opplyser om at de omsøkte traseene i hovedsak berører areal som er avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområder. De motsetter seg at det gis forhåndstiltredelse.

Austrheim kommune oversender i brev av 27.6.2008 kommunestyrets vedtak av 25.6.2008, som sier:

"Austrheim kommune sluttar seg til innhald og konklusjon i fellesuttalen frå dei 4 berørte kommunane og til eigen vurderingar slike det går fram av saksutgreiinga.

Austrheim kommune rår til at hovudalternativet, alt. 1, med sjøkabel vert valt for kraflineføringa gjennom Austrheim kommune.

Austrheim kommune meiner at omsøkte alternativ 3 og 3.1.2 er uakseptable løysingar for kommunen. For desse alternativa signaliserer kommunen at det vil bli krevd reguleringsplan og at BKK blir pålagt å utgreie dei samla samfunnsmessige konsekvensane av luftline gjennom Austrheim. Austrheim kommune som grunneigar vil og for desse alternativa motsette seg ei løysing med førehandstiltreing og oreigning."

Av kommunens saksutredning går det videre fram at de ønsker at detaljplanleggingen av kabeltraseen over Lurefjorden samordnes med planleggingen av traseen til ny hovedvannledning fra Radøy, via Austrheim til Lindås, for slik å unngå konflikter og for å utnytte ev. fordeler av samtidig planlegging og bygging. Kommunen støtter for øvrig BKK Netts vurderinger som ligger til grunn for prioritering av trasé.

Av naturverdier framhever Austrheim kommune Lurefjorden med landskapet rundt som et unikt fjordsystem, også i nasjonal sammenheng, som utgjør det sentrale elementet i prosjektet "Den indre farleia" og grunnlaget for etableringen av Lyngheisenteret. De ubebygde arealene mot fjorden er mye brukt til båtutfart og friluftsliv. Begge luftledningsalternativene følger kysten langs nordre Lurefjorden og krysser hovedstrømmene inn/ut av fjorden. Alternativ 3.1.2 krysser to av strømmene og alternativ 3 krysser alle tre. Her vil luftledningene bli synlige på svært lang avstand og bli dominerende i landskapet.

Austrheim kommune framholder at en luftledning vil beslaglegge betydelig areal, binde opp framtidig arealbruk og ha samfunnsmessige konsekvenser på flere områder som ikke er omtalt i konsekvensutredningen. De mener derfor at konsekvensutredningen må utvides til også å omfatte alle forhold, for å få oversikt over totalbelastningen for lokalsamfunnet.

Når det gjelder avbøtende tiltak mener Austrheim kommune at det ikke er nødvendig dersom BKK Netts prioriterte alternativ velges. For øvrig ønsker de at deler av eksisterende kraftledningsnett på lavere spenningsnivå kables.

Lindås kommune oversender i brev til NVE av 19.6.2008 kommunestyrevedtaket av 12.6.2008, som sier:

”Lindås kommune krev at 300 kV kraftledning frå Mongstad til Kollsnes vert lagt i kabel heile vegen. Kommunen viser til felles uttale frå dei fire kommunane og sluttar seg til denne. I tillegg til det som kjem fram i fellesuttalen har Lindås kommune følgjande merknader:

1. *NVE må halde seg oppdatert på eventuell endra arealbruk i Mongstadorrådet i samband med rullering av kommunedelplan Mongstad og ny vassforsyning, og ta aktuell arealbruk her med i vurderinga av konsesjonssøknaden.*
2. *Totalbelastninga for lokalsamfunnet av kraftledningen saman med alle andre tekniske inngrep i Mongstadorrådet må utgreiast nærare og leggjast til grunn i konsesjonshandsaminga.*
3. *Konsekvensane for biologisk mangfald er ikkje tilstrekkeleg utgreidd for begge traseane i Lindås kommune. Kommunen krev tilleggsutgreiing for dette temaet.*
4. *Lindås kommune føler seg særleg forplikta til å ta omsyn til landskapet i området Risasjøen – Lurefjorden, og viser til det nasjonale pilotprosjektet Landskap i kommunal planlegging. Kommunen forventar at NVE tek del i det statlege ansvaret om oppfølging av den europeiske landskapskonvensjonen.*
5. *Det vert ikkje gitt dispensasjon frå kommuneplanens arealdel og krav om reguleringsplan.*
6. *Lindås kommune vil som grunneigar motsetje seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning.”*

Lindås kommune sier i saksutredningen at de i tillegg til fellesuttalelsen frå de berørte kommunene ønsker å presisere at alle de omsøkte traseene vil være svært negative for Lindås kommune. De mener bl.a. at områder berørt av traseene er gitt for lav verdi som naturtype i konsekvensutredningen. Kommunen stiller seg bak forslagene til avbøtende tiltak i fagrapportene, og ber i tillegg om at det blir gjennomført kabling på lavere spenningsnivå på strekningene Bakkøy–Keilo–Hope, Verås–Mjåsundet–Keilsundet og Sirset–Rolevatnet–Skåtjørni–Mongstad. De ber også om at ingen master kommer nærmere sjøen enn 50 meter, samtidig som silhuettvirkninger på høydedrag må unngås.

Radøy kommune behandlet saken i kommunestyret 26.6.2008, og oversender vedtaket i brev til NVE av 27.6.2008. Vedtaket sier følgende:

”Radøy kommune krev at 300 kV kraftledning frå Mongstad til Kollsnes vert lagt i kabel. Kommunen viser til fellesuttale frå dei fire kommunane som følgjer vedlagt saksutgreiinga, og sluttar seg til denne.

Det vert ikkje gjeve dispensasjon frå kommuneplanen sin arealdel og krav og reguleringsplan, jf. plan og bygningslova § 7.

Radøy kommune vil som grunneigar motsetje seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning. Radøy kommune viser til kommunen sin eigen merknad som følgjer saksutgreiinga.

Utbygginga av kraftlinja over Radøy kommune må samordnast med bygging av ny Rv. 565 og ei regional vassverktbygging i Nordhordland, eller leggast i kabel etter alternativ 1 i konsesjonssøknaden.

Avbøtande tiltak må kostnadsreknast og vera med i den samfunnsøkonomiske vurderinga av dei ulike alternativa.

Radøy kommune ber om at NVE ikkje gjev konsesjon til landdelen av BKK sin søknad om å byggja kraftleidningar i luftspenn over Radøy.

Radøy kommune ber om at det vert sett i verk ein ny kraftleidningspolitikk i Noreg, som tek arealsamordning og miljøomsyn på alvor.

Radøy kommune vil setja fram krav om kompensasjonsmidlar for naturinngrep som kraftleidningen fører med seg. Kompensasjonskravet vil verta lågare ved jordkabel enn ved luftspenn.”

I den mer utdypende uttalelsen fra Radøy kommune sier de innledningsvis at de ønsker kraftledningen Mongstad–Kollsnes velkommen, dersom den blir lagt som kabel gjennom hele kommunen, i samsvar med innbyggernes og grunneiernes syn. Dette begrunner kommunen med at store naturverdier, og dermed viktige rekreasjons- og leveområder, blir berørt av en luftledning. I tillegg er folk bekymret for helsekonsekvensene av en luftledning i sitt nærområde.

Radøy kommune mener videre at konsekvensutredningen er mangelfull innenfor flere fagområder. Både når det gjelder friluftsliv, landbruk, landskap og biologisk mangfold mener kommunen at berørte områder har fått for lav verdi i konsekvensutredningen. De viser til at Norge er forpliktet til å følge FN-konvensjonen om vern av biologisk mangfold. Omsøkte kraftledning vil kunne bidra til å utrydde rødlistearter på Radøy, mener kommunen.

Samordning av vei- og kraftledningstrasé mener Radøy kommune kan gjennomføres gjennom en avtale mellom BKK Nett, Statens vegvesen og Radøy kommune. Dette vil være i tråd med Riksrevisjonens rapport fra 2007 om at staten bedre må samordne arealbruken framover. Det vises til at dette ble gjort i forbindelse med kabling av kraftledningen Fana–Kollsnes.

Det foreslås kabeltraseer både langs ny Rv. 565, langs fylkesveien fra Nordanger til Kvalheim og etter luftledningstrasé 1 over Radøy. Sistnevnte trasé vil være den korteste, 6–7 km fra Saltviki i øst til Kuvågen i vest, og kommunen mener at sårene i naturen raskt vil gro igjen i denne traseen. De mener også at løsningen ligger innenfor det som gir en samfunnsmessig lønnsom utbyggingsløsning for kraftledningen.

Radøy kommune framholder at kabling gir tryggere kraftforsyning og mindre vedlikehold. I tillegg vil risikoen ved å drive skogbruk og annet arbeid langs traseen blir mindre. Disse forholdene bør også inn i det samfunnsøkonomiske regnskapet.

Når det gjelder avbøtende tiltak for de omsøkte alternativene, stiller Radøy kommune seg bak forslagene i fagrapportene. I tillegg krever de følgende avbøtende tiltak som må gjennomføres i forbindelse med anleggsarbeidet:

- Av hensyn til biologisk mangfold, landskap og estetikk kreves det kabling av eksisterende luftledninger på lavere spenningsnivå på følgende strekninger på til sammen 25 km:
 - Straume–Mjøs–Bø–Rikstad
 - Storrindevatnet–Nordanger–Straume–Fosnstraumen (nord)
 - Rikstad–Bø–Haugland–Kvalheim–Håland
 - Håland–Litletveit

- Rikstad–Villanger–Rossneset
 - Nesvågen–Manger
 - Trettholmen–Klubbesøyne
- Topplinen på den nye kraftledningen må fjernest helt i Radøy kommune eller merkes på en tydelig måte over alle sund, våtmarksområder, våger og i åpne landskap, slik at ledningen blir synlig på god avstand for fugl, fly og helikopter.
 - Utbygger bør ta kostnaden med å bygge skogsveier og turveier der både landbruket og friluftslivet vil ha nytte av det. Skogsbilveier må bygges på gårdene Straume, Mjøs, Bø, Haugland og Kvalheim, totalt ca. 10 km.
 - Av hensyn til reiseliv og næringsliv i Radøy og regionen må eksisterende luftledning over Bognøystraumen kables, slik at høyere båter kommer seg til viktige industriområder i Radfjorden. Ingen stolpefester må komme nærmere strandsonen enn 50 meter og silhuettvirkning må unngås.

Kostnaden med avbøtende tiltak må kostnadsberegnes og inngå i den samfunnsøkonomiske vurderingen av traséalternativene.

Øygarden kommune oversender i brev av 24.6.2008 vedtaket i kommunestyret den 18.6.2008: ”Øygarden kommunestyre viser til felles uttale frå dei berørte kommunane og sluttar seg til denne. Sjølv om BKK ikkje har søkt om ei løysing med jord- og sjøkabel, meiner Øygarden kommunestyre at dette er den einaste løysinga som kan akseptast, dette med bakgrunn i følgjande:

- Vedtak frå Nærings- og energidepartementet i klagesak 300 kV Fana–Kollsnes
- Konsekvensar for miljø, natur, landskap, busetnad, reiseliv og næringsliv
- Eit luftspenn vil bandleggje uforholdsmessig mykje framtidig industriareal i Naturgassparken Vest

Øygarden kommunestyre meiner at omsøkte alternativ 2 og 3 vil vera ei heilt uakseptabel løysing for kommunen.

Øygarden kommunestyre meiner at det einaste alternativet i kommunen er å nytte eksisterande industritrassé mellom Kollsnes og Naturgassparken Vest. Løysinga her er jordkabel som må samordnast med trasé for gassrør til Mongstad, dette for å få ei løysing som i størst mogleg grad tek omsyn til natur og miljøverdiar og samstundes ikkje bandlegg meir areal enn naudsynt i Naturgassparken Vest.

Øygarden kommunestyre meiner at konsekvensane for biologisk mangfald ved framføring av luftspenn i kommunen ikkje er tilstrekkeleg utgreidd. Det same gjeld utgreiing kring stråling og kva konsekvens dette kan få for nyetableringar i traseane.

Det vil ikkje verta gjeve dispensasjon frå kommuneplanen sin arealdel og krav om reguleringsplan. Som grunneigar vil Øygarden kommune motsetja seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning.

I saksutredningen har rådmannen en rekke forslag til avbøtende tiltak knyttet til omsøkte traseer. Sanering/kabling av eksisterende luftledninger på lavere spenningsnivå, som for eksempel luftledningen fra Næringsparken over Straumesundet til Tjeldstø og videre nordover til Hellesøy, er et av forslagene. Videre foreslår rådmannen kabling over sund og forbi områder med særlige natur-/miljøinteresser, at ingen master plasseres nærmere sjøen enn 50 meter, kabling av toppliner i hele kommunen eller i områder med særlige naturinteresser eller merking av topplinen i hele kommunen.

Dersom trasé 3 velges, ønsker kommunen jordkabel helt til Ljøsnessundet, og som avbøtende tiltak å føre ledningen sammen med eksisterende 300 kV luftledning til muffehuset, for å redusere arealbeslag og estetisk påvirkning. Derfra kan det etableres en jordkabeltrasé langs riksveien til krysset ved Naturgassparken og videre jordkabel til Ljøsøysundet.

Askøy kommune viser i brev av 5.6.2008 til vedtak i Askøy kommunes formannskap den 27.5.2008, der følgende ble vedtatt:

”Formannskapet i Askøy gir sin fulle støtte til Radøy, Lindås og Øygarden i deres krav om at BKKs kraftledning må legges i jordkabel”.

4.1.2 Regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner

Hordaland fylkeskommune sender i brev av 23.6.2008 Fylkesutvalgets vedtak av 19.6.2008:

1. *”Fylkesutvalet ser at det er trong for å styrkje kraftnettet mot Kollsnes og Bergensregionen og er positiv til etablering av ny kraftline mellom Kollsnes og Mongstad.*
2. *Fylkesutvalet peikar på tidlegare fylkestingfråsegn om at der det finst gode alternative løysingar bør ein gå bort frå store skjemmaende luftspenn og over til kabling. Eksisterande 300 kV-line i Øygarden er alt kabla av omsyn til landskapet, og fylkeskommunen krev at tilsvarande vert gjort i dette høvet. Av di det er naudsynt med kabling på delar av strekninga mellom Kollsnes–Mongstad er meirkostnaden for heil kabling for dette prosjektet mindre enn for andre kraftlineprosjekt. Fylkesutvalet meiner kabling i samband med samlokalisering med ny riksveg over Radøy må utgreiast nærare då dette kan redusere meirkostnadane ved heil kabling ytterlegare.*
3. *Nordre og midtre alternativ har til dels store konflikhtar med fleire regionale interesser, og av omsøkte løysingar er søndre alternativ å føretrække.*
4. *Når det gjeld kulturminne, må det for valt traséløysing gjennomførast kulturminnegranskingar etter § 9 i kulturminnelova på heile traseen, ikkje berre for eventuelle mastepunkt. For sjøkabel har Bergen sjøfartsmuseum eigne krav til gjennomføring av § 9-undersøkingar.”*

I saksutredningen som ligger til grunn for vedtaket sies det i tillegg at midtre trasé er noe mindre konfliktfylt enn nordre trasé. Nordre trasé kommer i størst grad i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Fjordkryssingen ved Fosnstraumen rører ved mer enn selve traseen, da dette er et større sammenhengende kulturlandskap med stor tidsdybde. Nordre alternativ har så mange konfliktpunkter med kulturminner at det gir grunnlag for innsigelse. I Lindås mener fylkeskommunen at søndre alternativ 1 er å foretrekke framfor alternativ 1.2, på grunn av nærhet til gravminner sør og sørøst for Mølefjellet. Det er gjort to mindre funn av kulturminner i forbindelse med undersøkelser langs ny riksveitrasé.

Fylkesmannen i Hordaland sier i brev av 7.7.2008 at konsekvensene med tiltaket vurderes som tilstrekkelig utredet. Kabling i sjø på hele strekningen er det minst konfliktfylte alternativet, mener fylkesmannen. Det utredete, men ikke omsøkte alternativ 2 er det nest beste, mens fylkesmannen fraråder at traséalternativ 3 velges.

Til konsekvensutredningen bemerkes imidlertid at rapporten mangler en helhetlig vurdering av temaet landskap, som ser temaet landskap i sammenheng med de andre delutredningene. Fylkesmannen savner også en vurdering av forholdet til Den europeiske landskaps-konvensjonen. For landskapet vil alternativ 2 ha ubetydelige konsekvenser, og fylkesmannen tilrår derfor at det velges.

Verdsettingen av kulturlandskapet på Radøy burde vært høyere, og konsekvensene burde følgelig vært vurdert som større. Særlig gjelder dette det åpne og sårbare landskapet mellom Mjøssundet og Fesøysundet, som ikke vil kunne absorbere inngrepet så godt. En luftledning vil komme i konflikt med viktige kulturlandskap langs flere deler av ledningen, og den eneste tilrådelige løsningen vil være sjø- eller jordkabel, mener Fylkesmannen.

Fylkesmannen vurderer det som lite sannsynlig at tilleggsregistreringer av viltforekomster ville bidra til bedre beslutningsgrunnlag, hva angår prioriteringen mellom alternativene. I Øygarden vil alternativ 3 komme tett inntil Tjeldstømarka naturreservat, som er et viktig raste- og hekkeområde for andefugler, en fuglegruppe som er utsatt for kollisjon med kraftledninger. Av hensyn til registrerte naturverdier, mener fylkesmannen at sjøkabel på hele strekningen gir minst konflikter, deretter alternativ 2 og alternativ 1.

I Lurefjorden vil kabelalternativene berøre et planlagt marint reservat og vil være i konflikt med verneformålet, som omfatter vern av havbunnen. Dette ønsker fylkesmannen et nærmere drøfting av med overordnede miljømyndigheter, fordi erfaringer med slike problemstillinger i marine reservat mangler. Stridsholmen er et sjøfuglreservat med en sone på 50 meter rundt hele holmen. Dersom kablet skal legges i denne sonen, forutsetter det at fylkesmannen innvilger dispensasjon fra vernereglene, noe som vil være vanskelig dersom det er teknisk mulig å legge kablet utenom sonen.

Fylkesmannen mener jord- og skogbruk burde ha vært utredet som to separate temaer, for å skape bedre forståelse for vektleggingen i verddivurderingen av områdene. Samlet vurdering av landbruk lider under at temaet behandles i flere ulike delrapporter. Blant annet mener fylkesmannen at landbruk og kulturlandskap burde sees i direkte sammenheng. For jordbruk mener fylkesmannen at alternativ 2 er det beste. Alternativ 1 og 3 innebærer inngrep i det sammenhengende skogsområdet rundt Biaråsen, som dekker et stort areal, har god bonitet og er lett-drevet. Området burde tillegges høyeste verdi i konsekvensutredningen, framholder fylkesmannen, som samlet sett mener sjøkabel fra Kollsnes til Mongstad er den beste løsningen for skogbruken. Alternativt kan alternativ 2 aksepteres.

Når det gjelder konsekvensene for friluftsliv, savnes helhetlige vurderinger sett i sammenheng med landskapskvaliteter og uberørt natur. Sjøkabel på hele strekningen vurderes som minst konfliktfylt, men alternativ 2 kan også tilrådes.

Konsekvenser for reiseliv og landskap bør sees i sammenheng, mener fylkesmannen. Det fryktes generelt at store kraftledninger kan føre til negative konsekvenser for gårdbrukere som ønsker å satse på tilleggsnæringer knyttet til gårdsturisme. For eksempel ønsker Radøy kommune å vurdere kulturlandskapet rundt Fosnstraumen som kommende landskapspark-område, som vil oppmuntre til næringsutvikling i landbrukets kulturlandskap. Alternativ 1 og 3 vil redusere området attraktivitet, sier fylkesmannen.

Fylkesmannen bemerker til slutt at avklaringen av arealbruken bør skje etter plan- og bygningsloven i form av reguleringsplaner.

Statnett SF uttaler i brev til NVE av 7.7.2009 at de stiller seg positive til ledningen. Den vil øke kapasiteten i Matresnettet, som etter idriftsettelse av Energiverk Mongstad vil være sprengt. Den vil også legge til rette for ny produksjon i området og forbinde et overskuddsområde med et underskuddsområde. Statnett registrerer at BKK Nett har prioritert en løsning med mest mulig sjøkabel til vesentlig høyere kostnad enn alternativene. De ekstra kostnadene vil belastes brukerne av nettet, og Statnett mener det bør ligge veloverveide vurderinger bak et slikt valg, noe som i liten grad beskrives i konsesjonssøknaden.

Statnett har som langsiktig strategi å oppgradere vesentlige deler av 300 kV-nettet til 420 kV, i første rekke i områder der det er store overføringsbegrensninger eller der det ventes økt overføringsbehov. Av hensyn til forsyningen av store og viktige forbruks- og industrisentra, og havbasert vindkraft,

mener Statnett at det er viktig å vurdere og å planlegge en langsiktig strategi for spenningsoppgradering til 420 kV også i BKK-/Bergensområdet.

For øvrig viser Statnett til forskrift for systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL), som det forventes at konsesjonær følger. Statnett legger til grunn at funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges, og at konsesjonær informerer systemansvarlig om anlegget i god tid før planlagt idriftsettelse.

Riksantikvaren sier i brev av 13.6.2008 at uttalelsen fra Hordaland fylkeskommune vil ivareta kulturminneforvaltningens merknader til saken.

Fiskeridirektoratet Region Vest har i sin uttalelse til NVE av 27.6.2008 merknader knyttet til berørte sjøområder i Hjeltefjorden. Det vises til uttalelse til NVE av 24.8.2006, hvor de fremhevet akvakulturlokaliteter ved Ljøsøy (Øygarden) og ved Toska sør (Radøy) og reketrålfelt i Hjeltefjordområdet som viktige. De kan ikke se at konsekvenser for næringsinteresser tilknyttet fiskeri eller akvakultur er omtalt i konsekvensutredningen.

Til søknadens alternativ 1 sier Fiskeridirektoratet Region Vest at eventuelle konsekvenser for oppdrettsvirksomheten ved utlegging av sjøkabel må utredes nærmere. De frarår å ta endelig stilling til traséalternativet med landfall ved Ljøsøy før det foreligger resultat av en slik utredning.

Både trasé 3.1.2 (midtre) og trasé 3 (nordre) krysser gjennom registrerte rekefelt vest og nord av Toka. Feltet benyttes mindre til tråling og kryssingen vil derfor ikke være særlig konfliktfylt med hensyn til fiske. Mot landfall ved Kuvågen på Radøysiden kommer traseen i utkanten av et annet rekefelt, men en sjøkabel her vil sannsynligvis være uproblematisk dersom den legges på 120 meters dyp eller grunnere i nærheten av rekefeltet.

Kystverket Vest sier i en uttalelse av 24.4.2008 at traséalternativene krysser Hjeltefjorden og Lurefjorden, hvorav Hjeltefjorden er registrert som hovedlei med mye sjøgående trafikk. Lurefjorden har et mer avgrenset trafikkbilde. Vedlagt uttalelsen er kartutsnitt som viser farleier og områder for ankring, og det opplyses om at det kan forekomme nødankring. I begge fjordene blir det også utøvd fiske med trålredskap. Kystverket Vest opplyser om at tiltak av typen som er omsøkt krever tillatelse etter § 6 tredje ledd i hamne- og farvassloven, som det må søkes om i god tid før tiltaket iverksettes.

Statens landbruksforvaltning (SLF) sier i brev av 20.6.2008 at konsekvensutredninger er oversiktlig og utfyllende for temaet landbruk, herunder er det positivt at den også omhandler konsekvenser for landbruksbasert tilleggsnæring i form av gårdsturisme. SLF legger til grunn at kraftledningen ikke vil legge direkte beslag på dyrka mark og at den største ulempen for jordbruksdriften vil være restriksjoner på gjødselspredning. Ryddebeltet vil føre til ulemper for skogsdrift, ved at trær fjernes og gjenværende skog blir mer utsatt for skader. SLF vurderer tiltaket som et omfattende landskapsinngrep, men mener at deler av området den planlegges i allerede er preget av industriell virksomhet. Eventuell vindkraftutbygging, som det er planer om i området, vil også i sterk grad påvirke landskapet. De konstaterer at fagrapporten for landbruk peker på området Fosnstraumen, med stort potensial for utvikling av gårdsturisme, er berørt av traséalternativ 3, som er lavest prioritert av BKK Nett.

SLF konkluderer med at omsøkte kraftledning ikke berører landbruksinteresser i en slik grad at konsesjonssøknaden bør avslås.

Direktoratet for naturforvaltning melder i brev til NVE av 4.6.2008 at de ikke vil avgi noen uttalelse i denne saken.

Luftfartstilsynet sier i e-post til NVE 26.6.2008 at konsekvensutredningen i liten grad har vurdert konsekvensene for sivil luftfart. Det anbefales å kontakte Avinor, for å sikre at ledningen ikke vil

påvirke eventuelle kommunikasjonsanlegg i området. For øvrig minner Luftfartstilsynet om at det er netteiers ansvar og plikt å rapportere til Statens kartverk for registrering av luftfartshindre. De minner også om at kraftledningsspenn som krysser fjorder er merkepliktig dersom minimum 100 meter av spennet har en høyde over vannflaten som er 60 meter eller høyere. Det vises til gjeldende regelverk.

Avinor sier i brev til BKK Nett av 12.3.2010 at kraftledninger og transformatorstasjoner normalt ikke gir problemer for sivil luftfart, fordi trafikken ligger i høyder som ikke påvirkes av slike tiltak. Derimot kan luftrafikk i lavere høyder påvirkes, og Avinor anbefaler derfor at tiltakshaver kontakter selskaper som opererer lavtflygende fly og helikoptre.

Stiftelsen Bergen Sjøfartsmuseum opplyser i brev til NVE 4.1.2009 at de tidligere har påpekt undersøkelsesplikten for marine kulturminner etter kulturminneloven §§ 9, 10 og 14. Ingen registrering er gjennomført, og dette må gjøres når endelig trasé er valgt. Sjøfartsmuseet har forvaltningsansvar for marine kulturminner og ønsker å vite når tiltakshaver skal oppfylle undersøkelsesplikten, av hensyn til museets arbeidsplan.

Norsk luftambulans uttaler 12.6.2008 at nye ledninger mellom holmer og i fjorder ikke er ønskelig, fordi disse må tas hensyn til ved flygninger og vil kunne føre til lengre flytid i forbindelse med oppdrag. De mener denne problemstillingen er meget aktuell for kraftledningen Mongstad–Kollsnes og anbefaler at mest mulig av kraftledningen blir lagt i jord.

Naturvernforbundet Hordaland sier til NVE 6.6.2008 at de tre alternative luftlednings-alternativene alle vil forårsake stor skade på det biologiske mangfoldet. Det finnes flere rødlistearter i området, blant annet hubro og hønsehauk. Den søndre alternativet sees som det minst skadelige, men inngrepene vurderes likevel som alvorlige. De mener konsekvens-vurderingen er mangelfull og viser til kartlegging av Morten Wilhelmsen. Verdivurderingene er også for lave, mener de.

Naturvernforbundet mener konsekvensene av sjøkabel vil være liten, jf. rapport 995 fra Rådgivende biologer, om man tar hensyn til korallrev og koraller. De forslår samtidig å lage kunstig habitat og hummerhus på selve kabelen, og anbefaler videre kontakt med Reef Systems AS. Fotomontasjene mener de er for dårlige, fordi standpunkter der inngrepet er lite synlig er valgt. Luftledning vil skape en visuell forurensing som vil gå ut over naturopplevelsen. De er derfor uenige i konsekvensutredningens vektning av konsekvensene for friluftsliv som små. Verdier som ikke er prissatte bør også legges inn i regnestykket.

Naturvernforbundet ønsker jord- og sjøkabel, førstnevnte lagt sammen med riksvei 564 ved utbygging av denne. De mener kabel vil innebære mindre sannsynlighet for feil enn luftledning, særlig under hardt vær.

Naturvernforbundet Nordhordland krever i e-post av 6.6.2008 at kraftledningen kables fra Kollsnes til Mongstad. De mener luftledning vil være et sterkt inngrep i områdets landskap, jf. omtalen fra konsekvensutredningen som sier at "luftledningen vil være synlig på lang avstand". Det vises til at det trolig er flere rødlistearter i området enn BKK Nett har kartlagt og ber derfor om ny kartlegging. De mener friluftslivet vil bli ødelagt, særlig rundt ilandføringene i Kuvågen, Saltviki og Tytebærneset. På Tytebærneset vurderer Naturvernforbundet Nordhordland det også som svært negativt at ledningen følger strandsonen. Lurefjorden er et viktig kulturhistorisk og rekreasjonsmessig område med marine verdier, hvor det for eksempel er forbud om fiskeoppdrettsanlegg. Naturvernforbundet Nordhordland krever derfor ny konsekvensutredning og nye samfunnsøkonomiske beregninger, hvor prissetting av konsekvenser for blant annet landskap, friluftsliv, biologisk mangfold, kultur og eiendom ønskes innlemmet.

Bergen turlag sier i sin uttalelse av 4.6.2008 at et eventuelt luftspenn vil gå gjennom store, sammenhengende, regionalt og lokalt viktige friluftsområder, noe som vil føre til en reduksjon av områdets verdi og kvalitet. De mener konsekvensene for det biologiske mangfoldet, som for eksempel

fuglelivet, og konsekvenser for landskap og friluftsliv er for dårlig utredet. De ønsker at kraftledningen kables på hele strekningen.

Nordhordaland turlag gir i brev av 3.6.2008 uttrykk for at de ikke ønsker kraftledningen i luft, fordi de mener det vil være skadelig for dyrelivet, skjemme miljøet og rekreasjonsmulighetene. De tilrår at det velges jordkabel over Radøy.

Hordaland Bondelag krever i e-post av 5.6.2008 kabel på hele strekningen, på vegne av folk som bor i de berørte områdene og bruker dem i yrkes- og friluftssammenheng. De mener luftspenn vil få negative konsekvenser for biologisk mangfold, friluftsliv og landbruk, og at dette ikke er godt nok vurdert i konsekvensutredningen. At ledningen vil gå gjennom sammenhengende jordbruksområder sees også på som negativt, samtidig som det strider mot nasjonale føringer. Traseen vil skape farer for bønder i aktiv drift, for eksempel ved bruk av landbruks-maskiner. Gardsturisme vil bli mindre attraktivt med en kraftledning i nærheten, og det samme gjelder attraktiviteten til jaktområder. Hordaland Bondelag ønsker at kraftledningen legges i en felles trasé med vei og vannledninger.

Nordhordland handverk- og industrilag skriver i brev av 04.06.08 at de er positive til oppgradering av ledningsnettet, men mener kraftledningen må føres i jord eller sjø. Dette begrunner de med at en luftledning vil gi bebyggelsen og miljøet store ulemper, og ledningene vil begrense framtidig arealbruk. Det vises i den sammenheng til arbeidet med ny kommunedelplan i Austrheim og Lindås kommuner. De har registrert sterk motstand blant befolkningen i Nordhordland mot luftledning, noe de har forståelse for. De ønsker alternativ 2 som kabeltrasé.

Nordhordland Senterungdom uttaler 4.6.2008 at de ønsker jordkabel.

Nordhordland skogeigarlag sier i en uttalelse av 3.6.2008 at de ønsker jord- eller sjøkabel. De ønsker ikke luftledning, fordi ledningen vil gå i områder med mye skog plantet med statlig tilskudd, og hogging før skogen er hogstmoden vil medføre økonomisk tap. Dette tapet ønskes konkretisert i konsekvensutredningen. Hogging fører til åpne sår i en tett skog, noe som vil gi vindfall og ødeleggelser. Dette problemet ønskes også utredet nærmere. Med en gatebredde på 20 meter til hver side, som forutsatt i søknaden, vil det måtte påregnes vindfall over ledningene. Det bes derfor om at den faktiske bredden blir utredet. Skogsdrift blir vanskeligere og farligere enn før, og dette bes synliggjort og tatt hensyn til. Det vises til en statlig aksjon for kystskog-bruket, og det etterlyses samkjøring mellom statlige organer. Skogeigarlaget mener luftledning vil ødelegge natur og miljø, og den vil være kilde til usikkerhet knyttet til helserisiko. Dyrelivet, kulturlandskapet, rekreasjonsmuligheter og jaktterreng vil lide under tiltaket, mener de.

StatoilHydro ASA uttaler 2.6.2008 at de ser positivt på en ny kraftledning, da dette vil redusere tapet i et belastet nett. Den vil derfor være gunstig for industriutviklingen i området.

Hordaland Bonde- og Småbrukarlag mener i en uttalelse av 2.6.2008 at jordbruks- og beiteområder blir berørt av tiltaket, fordi bøndene vil måtte utføre arbeid nært opptil ledningen. En ledning nær hus og gård vil kunne ødelegge for muligheter for gårdsturisme, og verdien av eiendommene vil derfor forringes. Ledningen vil også redusere skogsområdene og deres kvalitet, særlig i Radøy, samtidig som skogsarbeidet blir farligere. Jaktområdene får redusert opplevelsverdi, og ledningen reduserer potensialet for utmarksnæring. Konsekvensene for det biologiske mangfoldet, som for eksempel fuglelivet, er ikke tilstrekkelig utredet. Det samme gjelder konsekvensene for friluftsliv og landbruk. Bonde- og småbrukarlaget mener det bør legges kabel, da omsøkte prosjekt ikke er godt nok utredet eller utarbeidet. De mener de samfunnsøkonomiske verdiene ikke er tatt nok hensyn til.

Norsk institutt for skog og landskap sier i uttalelse av 29.5.2008 at de holder på med et langsiktig forskningsprosjekt på gården Mjøs, eid av Steinar Mjøs. Alternativ 1 og 3.1.2 vil gjøre være mest negativ for forskningsobjektet. Alternativ 3 vil trolig bli berørt av sikringssonen rundt tiltaket, følgelig

vil forskningsobjektet forringes. De anmoder om at det velges en trasé som gjør at feltet ikke berøres. Om tiltaket gjennomføres, ønsker de snarlig melding slik at forsøket kan sluttretteres.

4.1.3 Lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner

Øygarden

Advokatfirmaet Harris kommer med en uttalelse 1.7.2008 på vegne av følgende grunneiere i Øygarden kommune: Andreas Dale (gnr./bnr. 42/118), Tor Kristian Dale (gnr./bnr. 42/3), Rolf Atle Dale (gnr./bnr. 42/1), Jan Inge Oen (gnr./bnr. 43/6), Karstein Oen (gnr./bnr. 42/3), Håkon Oen (gnr./bnr. 43/2), Roald Svein Oen (gnr./bnr. 43/2), Rolf Sæle (gnr./bnr. 40/5), Torhild og Sven Rong (gnr./bnr. 42/6,14), Jakob Kåre Blom (gnr./bnr. 40/133), Kjell Arne Blom (gnr./bnr. 40/133), Martin Arild Blom (gnr./bnr. 40/133), Ivar Gerhard Dale (gnr./bnr. 42/32), Kjell Arne Dale (gnr./bnr. 42/95), Kristina Karina Dale (gnr./bnr. 42/118), Kirsten Flåten (gnr./bnr. 40/133), Bente Skare Nordrehaug (gnr./bnr. 42/10) og Torhild Marie Rong (gnr./bnr. 42/6,14).

Samtlige grunneiere er sterkt imot at det etableres nye luftledninger i området etter trasé 1, som de mener ikke tar tilstrekkelig hensyn til landskap og eiendommer og vil hindre utvikling av næringsområder. For øvrig er de imot alle luftledningsalternativer. De ber om at ledningen i Øygarden kommune må framføres som jordkabel, og at de tydelige og kritiske merknadene som kom fram på det offentlige møtet på Kollsnes legges til grunn i den samlede vurderingen. De viser også til tidligere uttalelser der de har gått imot søknad om konsesjon, ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

Grunneierne framholder at innbyggerne generelt og særlig grunneierne og beboerne i Kollsnesområdet har vært utsatt for betydelig inngrep og negative konsekvenser som følge av industriutbyggingen, som storsamfunnet har hatt glede av. Derfor mener de at storsamfunnet på sin side bør gjøre sitt ytterste for å begrense ytterligere ulemper ved utbygging av kraftledninger. Det vises til at myndighetene tidligere har vurdert de sårbare kystområdene i Øygarden til å være av en slik karakter at lengre strekninger av 300 kV-ledningen Fana–Kollsnes ble lagt som jordkabel. Siden den gang mener grunneierne at samfunnsutviklingen har gått i retning av større vektlegging av natur, mennesker, oppvekstmiljø mv.

Grunneierne savner kartgrunnlag som viser trasé 1 med mastefester, klausuleringsbelter, eiendomsgrenser og eksisterende kraftledninger med klausuleringsbelter. Gassrørledningstraseer med klausuleringsbelter bør også framgå av kartet. I tillegg mener grunneierne at planstatus og bebyggelse bør inntegnes i kartet, og det må kreves utredet i hvilken grad den nye kraftledningen hindrer rasjonell utnyttelse av de berørte områdene. Det savnes også visualiseringer som gir inntrykk av nærvirkningene av kraftledningen.

Selv om StatoilHydros gassrørledning er bygd, krever grunneierne at BKK Nett tilpasser seg gassrørledningstraseen gjennom å benytte samme anleggstrasé, slik at sårene i landskapet og klausureringsbeltene samlet begrenses.

I den økonomiske vurderingen av jordkabel som alternativ til luftledning, savner grunneierne flere elementer i beregningene, herunder reduserte avbrudds- og vedlikeholdskostnader ved jordkabel og verdien bedre eiendomsutnyttelse ved å velge jordkabel. I tillegg kommer de store negative ulempene for naturlandskap og lokalmiljø som en luftledning vil gi.

Håkon Oen gir i sin uttalelse av 15.5.2008 uttrykk for at eneste rette løsning er alternativ 1, med jordkabel fra Ljøsnes til Kollsnes.

Hans Arne Breivik sier i sin uttalelse til NVE 5.6.2008 at han er eier av gnr./bnr. 45/1 i Øygarden kommune, et område kalt Svanevågen. Kommunen er i vekst, og det er derfor to prosjekter under planlegging i Svanevågen, både for boliger og for hotell og fritidsbebyggelse. Han ønsker derfor at

alternativene 2 og 3 avslås, fordi ledningene vil legge bånd på framtidig arealbruk. Han ønsker at konsekvensene luftledning har for turismen skal bli utredet.

Breivik mener alternativ 2 og 3 vil ødelegge kystnaturen og grunnlaget for fritidsbebyggelse rundt hans egen eiendom, noe som vil føre til tapt fortjenestemulighet. Han ser alternativ 1 med sjøkabel som eneste akseptable. For sin egen eiendom krever han erstatning for tapt planlagt arealutnytting hvis det blir luftledning.

Helge og Ingvild Myhre støtter i sin uttalelse av 5.6.2008 traséalternativ 1 fullt ut. Fordi de bor tett inntil traséalternativ 3, ønsker de ikke at denne traseen blir valgt. Dersom det nordlige alternativet likevel blir valgt, ber de om at kraftledningen kables mellom Hårkestad og Ådnevika, helst også videre til Tjeldstømarken, av hensyn til miljøet. Det vil bli en psykisk belastning å bo ved ledningene, framholder de, og viser til at det i deres nabolag er barn som har kreft. Helge og Ingvild Myhre mener også at en luftledning vil påvirke miljøet, markedsinteressen og prisen på boligene, og peker på at konsekvenser for landskap, dyreliv og andre ikke-prissatte hensyn er holdt utenfor det samfunnsøkonomiske regnestykket.

Liv Paulsen Rong henviser i sin uttalelse av 4.6.2008 til vedtak fra Nærings- og energidepartementet i januar 1994 vedrørende 300 kV-ledningen Fana–Kollsnes, der det ble vedtatt å pålegge jordkabel pga. Øygardens landskap med små terrengformasjoner og lave vegetasjon. Hun ber om mest mulig kabel innenfor Øygarden kommunes grenser, i jord eller sjø. Hun håper også de gamle luftledningene blir lagt i jord, og at ledningen for øvrig blir skånsomt plassert. Når det gjelder visualiseringene, ønsker hun at det blir lagt fram fotomontasjer med standpunkt på bakkenivå.

Radøy

Radøy Friidrettslag mener i brev til NVE av 30.6.2008 at den omsøkte kraftledningen vil påføre Nordhordland uopprettelige skader. I forbindelse med Norges idrettsforbunds kampanje "Folk i form til OL" arrangerte Radøy Friidrettslag en rekke turmarsjer og etablerte poster rundt omkring i kommunen. Tre poster eksisterer fremdeles, og den mest besøkte av den ligger i området mellom Otertjørna og Færvatnet. Dette er det mest populære turområdet i kommunen, fordi det er omringet av fem til seks vann. Dersom kraftledningen blir bygd vil folk måtte passere den på vei til og fra posten, med de negative virkningene det vil ha for naturopplevelsen og helseverdien av turen, ifølge friidrettslaget.

Radøy bondelag uttaler i brev datert 4.6.2008 at de ønsker felles trasé med jordkabel og vannledning langs den kommende riksveg 565 over Radøy. De mener at dette anlegget bør finansieres ved hjelp av økonomisk bidrag fra oljenæringen, som følge av at ledningen er utløst av kraftbehovet til oljeindustrien i Øygarden og offshore.

De har tidligere fremmet et ønske om en løsning som krysser Radøy på det smaleste, hvor en går med sjøkabel inn Sletteosen til Snekkevika, videre med kabel over til Mangerøy og sjøkabel over Hjeltefjorden. Dette ble avvist med bl.a. den sterke vernestatusen som kulturminner i indre del av Lurefjorden har. Radøy Bondelag undrer seg over at maritime arkeologiske kulturminner tillegges større verdi enn opparbeidet jordbruksmark og kulturlandskap på land.

Radøy Bonde- og Småbrukarlag mener i sin uttalelse mottatt av NVE 4.6.2008 at forslaget om å bygge en luftledning viser lite respekt for de som har skapt landskapet i området, og for de som arbeider der. De mener vi har råd til å verne kulturlandskapet og at fordelene med kabel veier opp for merkostnaden.

Radøy sokneråd er i sin uttalelse av 23.5.2008 bekymret for at kraftledningen vil berøre friluftsområder og naturperler. Den planlagte traseen vil gå like i nærheten av "Katedralen", et skogsområde ved Hordabø idrettspark, som er brukt til friluftsgudstjenester. Soknerådet ønsker at kraftledningen kables.

Fagforbundet Radøy sier i sin uttalelse av 25.5.2008 at en luftledning vil gi store konsekvenser for folkehelse, miljø og friluftinteresser. De ønsker en felles lokalisering av strøm og vann langs riksvei 565. NVE må følge opp Stortingsmelding nr. 29 (1996-1997) om arealbruk, sier fagforbundet. De mener at søknaden ikke følger opp viktige prinsipper i moderne arealforvaltning eller styrende dokumenter om samordning av arealbruk og bærekraftig utvikling.

Hordabø IL mener i sin uttalelse av 5.6.2008 at kraftledningen vil være en katastrofe for idrettslaget. De har et større idrettsanlegg som kommer til å ligge nært inntil traseen og mener områdene rundt vil bli mindre attraktive som jogge-, tur- og konkurranseløyper. Radøyløpet går i området der ledningene er planlagt. De håper NVE vil gå inn for andre løsninger.

Radøy Venstre sier i uttalelse av 5.6.2008 at de er imot luftledning og krever kabling, dette for å hindre inngrep i et område med nasjonal verdi, av hensyn til fugletrekk, helse, urørt natur og for å unngå båndlegging av natur.

Personalet på Hordabø skole sier i brev av 21.5.2008 at mesteparten av traseen over Radøy vil ligge innenfor skolekretsen til Hordabø skole. Tiltaket vil gå over et område skolen bruker i undervisningen, med forringelse av dette området som følge. De mener terrenget blir ødelagt, samtidig som de frykter for barnas helse som følge av å oppholde seg i nærheten av mastene. På dette grunnlag ber de om at kraftledningen blir bygd som jordkabel.

Roald Straume sier i brev til NVE mottatt 29.11.2007 at han er eier av gnr./bnr. 93/4 på Radøy, der kablet går i land på Saltviki. Han sier at kraftledningen vil redusere beiteareal og kreve hogst av store mengder skog på hans eiendom. Mastepunktene vil kunne gi dårligere arrondering og vanskeliggjøre gylling av husdyrgjødsel. På denne bakgrunn foreslår han at sjøkablet fra Lurefjorden etter traséalternativ 1 og 3.1.2 føres videre under broen over Fosnstraumen og til land ved Rapeneset vest for Fosnstraumen bro.

Frode Hermann Bø sier i sin uttalelse av 16.5.2008 at den planlagte luftledningen vil medføre helsefare for personer som bor i nærheten, særlig på Kvalheim, der han hevder at ledningen er planlagt over hustakene på boliger. Dette mener han tiltakshaver vet og kalkulerer med for å spare penger, og han mener at viktig informasjon om helserisiko underslås av myndighetene. Han ser mange tapte kunder for BKK, som en reaksjon på luftledning gjennom et område hvor både barn og voksne oppholder seg daglig.

Ragnar Floen viser i uttalelse av 20.5.2008 til at Radøy er et mye brukt friluftsområde. Traseen over Radøy er planlagt i den åpne og mest sårbare delen av naturen der. Ledningen vil krysse kirkeveien mellom Mjøvatne og Hallandvassdraget, samtidig som den vil gå i nærheten av Barnas katedral. Han viser til at det er et rikt dyre- og fugleliv i området og er bekymret for konsekvensene av en kraftledning i området. På denne bakgrunn ønsker han en kabelløsning over Radøy utredet.

Ketil Hindenes, innbygger på Radøy, sier i en uttalelse av 1.6.2008 at han ønsker jord-/ sjøkabel av hensyn til dyrelivet, naturopplevelsene og menneskene. Han viser til at flere truede fuglearter, som ørn, hubro og hauk, vil bli berørt av tiltaket.

Magnar Sæbø ønsker i sin uttalelse av 3.6.2008 kabel av hensyn til folk og fuglebestanden.

Signe Askeland uttaler 3.6.2008 at hun ønsker kabel framfor luftledning for å spare naturen.

Rune Lygre Storheim sier i sin uttalelse til NVE av 3.6.2008 at en luftledning ikke er noe trivelig syn, som han mener vil ødelegge naturopplevelsen.

Kenth Remy Nesbø, Sindre Visnes, Jørgen Bjørsvik Ingebrigtsen og Lars-Petter Myhr Skagen protesterer i sin uttalelse av 3.6.2008 mot den planlagte luftledningen. Inngrepet vil ødelegge naturen, medføre helseskade, være til stor fare for havørnen og føre til en lokalbefolkning i opprør, framholder de.

Geir Taule mener den 3.6.2008 at ledningen vil gå over et verdifullt og mye brukt friluftsområde. Omsøkte ledning vil gå over Melekviken, der det er observert hubro og havørn. Han mener området bør skånes for inngrep, og at kabel er beste alternativ.

I en uttalelse 4.6.2008, sammen med **Grethe Myhre, Linn Tove Myhre Taule, Joachim Myhre Taule**, framholder Geir Taule at kabling av kraftledningen ikke koster veldig mye penger, sammenlignet med hva det brukes av penger på andre formål i samfunnet.

Kurt-Steinar Kvalheim protesterer i en uttalelse av 1.6.2008 mot luftledning. Dette begrunner han hovedsaklig med frykten for helsefare som følge av kraftledningen. Han spør om magnetfeltbelastningen som BKK Nett har beregnet er den maksimale eller gjennomsnittet, og hvordan dette varierer med årstidene. Hvilke konsekvenser vil det kunne få dersom kapasiteten ledningen skal bygges med utnytted fullt ut, spør han til slutt.

Mindur Bergtun krever 2.6.2008 at kraftledningen kables, fordi luftledning vil legge beslag på eiendom og hindre utnyttelse av arealene til skogsdrift, samtidig som den vil være synlig og skjemmende i naturen.

Gerd Valdernesnes mener i en uttalelse av 3.6.2008 at luftledning er forkastelig og vil ødelegge den unike naturen i området.

Gunnar Mjøs protesterer 4.6.2008 mot planene om å bygge luftledning over Radøy, da det vil få negative konsekvenser for rekreasjonsområdet. Han ber om at ledningen kables.

Lillian Øvrevik Mjøs protesterer 3.6.2008 mot kraftledning i luft over Radøy, fordi det vil ødelegge et rekreasjonsområdet. Hun mener kabel er et bedre alternativ.

Ronny Thomassen protesterer i sin uttalelse av 4.6.2008 mot luftledning mellom Kollsnes og Mongstad.

John Luis Mjøs protesterer 4.6.2008 på luftledning over Radøy og ønsker kabel i stedet.

Åse Eriksen kommer med en uttalelse på vegne av **Ella Eriksen** i brev av 5.6.2008. Innledningsvis markerer hun at hun er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim, Radøy og Øygarden om at kraftledningen må kables. Eriksen mener konsekvensutredningen er mangelfull, fordi det er utredet for få kabeltraseer. Muligheten for samlokalisering langs vei er for lite vektlagt og sjøkabel tilknyttet gassledning er utilstrekkelig utredet, framholder hun. Verdien av uberørt natur er heller ikke tilstrekkelig verdsatt. Hun mener at konsekvensutredningen overser at et luftspenn vil gi et markert skår i landskapet. Det er heller ikke tatt hensyn til usikkerheten knyttet til helsevirkninger og verdireduksjon ved anlegging av høyspentledninger ved hus eller fritidsbebyggelse. At luftledningen legger begrensninger på framtidig arealbruk mener hun er et argument for å velge kabling. Hun mener dessuten at kabling vil være et godt økonomisk valg, da dette kan framskynde saksbehandlingen.

Eriksen er eier av gnr./bnr. 29/39 i Radøy kommune. Et hus på denne eiendommen brukes som gjestebolig for Radøy Kunstsenter og er viktig for senterets aktivitet. Hun frykter at en jordkabel lagt i veien vil medføre helsefare, og det ønskes derfor at denne legges i trygg avstand fra veien, selv om dette vil kunne gi landskapsmessige inngrep. Hun ønsker heller ikke at kablen legges i eller ved vei, slik at det blir vanskelig å grave ned kloakk eller vannledning fram til eiendommen. Kabelendemasten

vil ligge synlig til ved huset, og Eriksen krever en vurdering av eiendoms- og bruksforringelsen ved anlegging av luftledning.

Hun foreslår to forskjellige løsninger. Den første løsningen innebærer at jordkabelen legges i større avstand fra veien og at kabelendemasten flyttes 100 meter nordover. Verdi- og bruksforringelsen på eiendommen kreves dekket av BKK. Vann og kloakk fram til eiendommen må legges samtidig som jordkabelen, og veien må settes i stand etter anleggsdrift og deretter asfalteres. En annen mulighet Eriksen lanserer er en kompensasjonsløsning der grunneier løses ut av eiendommen og kompenseres med tilsvarende areal og gjesthus på kommunens tomt til Radøy Kunstsenter.

Sven Hermansen sier i sin uttalelse av 7.6.2008 at konsekvensanalysen samsvarer lite med lokalbefolkningens oppfattelse av de faktiske forholdene. Blant annet er en del konsekvenser ikke prissatt og dermed ikke med i det samfunnsøkonomiske regnestykket. Hermansen mener det er stor sannsynlighet for å finne steinalderbosetninger i området ledningen er planlagt. En luftledning vil dessuten gi skjemmende sår tvers gjennom landskapet på Radøy, og han stiller spørsmål ved om 40 meters bredde på ryddegaten er nok i dette området hvor sitkagranen vokser fort. Videre sier Sven Hermansen at området er mye brukt til friluftsliv, og han er redd tiltaket vil få negative konsekvenser gjennom redusert naturopplevelse. Han mener det er absurd at naturen på Radøy skal deles på midten av en kraftledning og er redd det vil få negativ virkning på framtidsmulighetene i området.

Torstein og Jodis Villanger krever i brev av 3.6.2008 at kraftledningen blir lagt i sjø eller jord. I tillegg til frykten for elektromagnetiske felt, mener de at de eksisterende anleggene på Mongstad og Kollsnes allerede skjemma miljøet i området og at kraftledningen vil legge begrensninger på rekreasjonsmulighetene.

Herdis og Tor Ursin gir i uttalelse av 5.6.2008 uttrykk for at de ønsker jord- eller sjøkabel. De begrunner dette med at master vil ødelegge landskapet, skape en mulig helsefare og at mastene kan være utsatte for ekstremvær, noe som igjen vil gi økonomiske konsekvenser for vedlikehold.

Sølvi Kristine Mjøs uttaler 3.6.2008 at hun ønsker jordkabel av hensyn til nærmiljøet og dyrelivet.

Oddbjørg Mjøs sier i brev av 3.6.2008 at hun ønsker jordkabel, også av hensynet til nærmiljøet og dyrelivet.

Roald og Margunn Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 25/35 i Radøy kommune. Eiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men ligger så nær traseen at grunneier venter å få ulemper som følge av ledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel.

Det anføres at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder utredning av kabelalternativet, fordi det kun er utredet og kostnadsberegnet én jordkabeltrasé, som ikke er den kortest mulige over Radøy. Til sammenligning er det utredet tre luftledningsalternativer. Grunneier stiller seg utforstående til BKK Netts begrunnelse for ikke å gå inn for jordkabel langs planlagt vei på Radøy, som henviser både til økonomi, framdrift og veimyndighetenes restriktive holdning. En samlokalisering av jordkabel, vei og vannverk vil løse viktige oppgaver og medføre store samfunnsøkonomiske, miljø- og arealmessige innsparinger, mener grunneier. Det vises til at Statoil Mongstad utredet en trasé for kondensatledningen fra Kollsnes til Mongstad i 1997 og fant den gjennomførbar. Denne ferdigutredete og utbrukte traseen burde vurderes for en kabel på strekningen. Grunneier mener videre at det burde utredes om sjøkabel kan legges i tilknytning til gassrørledningen fra Kollsnes til Mongstad, men de besparelser en slik samkjøring kan gi.

BKK Nett har unnlatt å søke om konsesjon for et rent kabelalternativ basert på samfunnsøkonomiske vurderingen, før grunneiers merknader til luftledning var kjent, noe som anses som en svakhet i

vurderingsgrunnlaget. Vurderingen har heller ikke tatt hensyn til de økonomiske besparelsene en kabelløsning ville innebære, i form av tidsbesparelser som følge av mindre lokal motstand. Det vises i den sammenheng til at BKK Kraft i april 2008 tapte 150 millioner kr på manglende nettkapasitet. Videre tar ikke konsekvensutredningen tilstrekkelig hensyn til ulempene som følge av landskapsinngrep, mulige helseeffekter, verdireduksjon for berørte boliger og fritidseiendommer, verdien av uberørt natur, redusert arealutnyttelse og muligheter for utvikling av bolig-/hyttefelt og gårdsturisme.

Grunneier slutter seg for øvrig til uttalelsen fra Radøy, Austrheim og Lindås kommuner hva gjelder kvaliteten på konsekvensutredningen.

Til konsesjonssøknaden kommenterer grunneier at selv om luftledningen vil komme i noe avstand fra boligeiendommen, vil den ha negativ virkning for eiendommen på grunn av det flate terrenget. Ledningen vil være skjemmende, medføres støy og usikkerhet knyttet til magnetfelt og mulig helsefare, noe som grunneier mener vil redusere bruks- og markedsverdi på eiendommen. Det vises til at høyspente luftledninger i USA plasseres minst én km fra boliger.

Erling Nordås v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/34 i Radøy kommune. Fritidseiendommen blir ikke direkte berørt av kraft-ledningen, men hevdes å ville få ulemper som følge av sin nærhet til traseen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Luftledningen ligger i noe avstand fra fritidseiendommen, men på grunn av det flate terrenget, venter grunneier at luftledningen vil ha negative virkninger for eiendommen. For øvrig har grunneier sammenfallende merknader til konsesjonssøknaden som eier av gnr./bnr. 25/35.

Knut H. Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/11 i Radøy kommune, og hans eiendom blir direkte berørt av den ene foreslåtte traseen for kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til de traseene det er søkt om konsesjon for bemerker grunneier at eiendommen er en skogsteig som grenser til et vann, og kraftledningen skjærer over eiendommen på hele strandlinjen. På grunn av sin beliggenhet er eiendommen attraktiv som hytteutbyggings-område, noe kraftledningen vil ødelegge interessen for, mener grunneier. Det flate terrenget vil gjøre ledningen godt synlig, og den vil medføre usikkerhet knyttet til konsekvenser av magnetfelt og støy. Området benyttes også til friluftsliv. På den delen av eiendommen som blir berørt, blir skogsdriften vanskeliggjort. Den vil medføre økt fare for trefall og vanskeligere opprydning etter dette. Grunneier krever at det i en eventuell konsesjon til luftledning settes vilkår om at det må bygges en kryssingsvei under ledningen på egnet sted før den bygges, slik at grunneier sikres atkomst til eiendommen. Også samlokalisering med eksisterende kraftledninger bør vurderes, med hensikt å samle inngrepene, avslutter Harris på vegne av grunneier.

Steinar Mjøs v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 16/10, 33 og 35 i Radøy kommune. Dette er en eiendom med gårdshus og skog, i tillegg til hytteeiendom, som blir direkte berørt av kraftledningens trasé 1 og 3.1.2. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til alternativene som det er søkt om konsesjon for, sier grunneier at de sjærer tvers over eiendommen og deler den i to, i tillegg til å komme svært nær en hytte. Begge alternativene har en avstand til gårdshuset og hytten som gjør dem svært negative for bruken av eiendommen, både med tanke på skjemmende utsikt og usikkerhet knyttet til magnetfelt og støy. Luftledningen vil også skjære tvers over en meget attraktiv og flott strandlinje, og den vil bli svært synlig ved kryssingen av vågen, på grunn av sin høyde og områdets topografi. I tillegg vil traseene skjære tvers gjennom skogfelt på eiendommen, og det vises i den forbindelse til uttalelse fra institutt for skog og landskap angående de berørte forsøksfeltene som berøres. Skogsdriften vil vanskeligjøres, og det forutsettes at det bygges skogsvei under ledningen dersom disse traseene velges. Ulempene med traséalternativ 1 og 3.1.2 ville reduseres betydelig dersom ledningen forskyves til vestsiden av skogen på eiendommen. Grunneier etterlyser et alternativ hvor den nye kraftledningen parallellføres med eksisterende ledninger. Traséalternativ 3 berører ikke eiendommen og foretrekkes derfor.

Arve Mjøs v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 16/2 og 13 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen gnr./bnr. 16/13 blir delt i to av traseen, og gnr./bnr. 16/2 blir direkte berørt av alternativ 3. Dette er en gårdseiendom i full drift med melk og kjøttproduksjon. Arealet som blir berørt er beite og skogsmark, og kraftledningen vil vanskeliggjøre gjennomføringen av en skogplan, dersom det ikke blir tilrettelagt for etablering av skogsveier før den bygges. Alternativ bruk av eiendommen vil være å forlenge innmarken, noe som også ledningen vil gi ulemper for. Arealet på eiendommene grenser til sjø og er attraktivt utbyggingsområde, men kraftledningen vil være skjemmende og medføre usikkerhet om magnetfelt og støy. Det er allerede en hytte i området, og det er mye brukt til friluftsliv. Grunneier er også bekymret for magnetfeltets innvirkning på kryssende trafikk under ledningen og for dyr som beiter i nærheten av den. Det vil, avhengig av årstid, være behov for gjerde i anleggstiden. Grunneier savner en vurdering av muligheten for parallellføring med eksisterende ledninger. Av alternativene som er omsøkt foretrekker grunneier alternativ 1 og 3.1.2, som ikke berører gnr./bnr. 16/2.

Knut Magnus Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/16 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningstraseen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Grunneier opplyser at kraftledningen skjærer over eiendommen, som er en skogsteig med strandlinje til et vann. Beliggenheten gjør en attraktiv som hyttebyggings- og friluftslivsområde. Kraftledningen vil gå i et flatt terreng og bli godt synlig, samtidig som den fører med seg usikkerhet omkring konsekvensen av magnetfelt og støy. I likhet med andre grunneiere, er denne grunneieren bekymret for skogsdriften og evt. overgang til annen landbruksdrift pga. atkomstproblemer. Dette må eventuelt løses gjennom konsesjonsvilkår. Samlokalisering med eksisterende nett i området savner grunneier en vurdering av.

I sin egen uttalelse av 1.6.2008 mener Knut Magnus Haugland at tiltaket er lite samfunns-økonomisk og til hinder for grunneiere, kommunen og helheten i området. Jordkabel bør legges i samme trasé som vann og vei. Han viser videre til at BKK Ingeniør har uttalt at det er farlig å komme i kontakt med luftledning med et ledende materiale og frykter hvilke følger dette kan medføre for personer som oppholder seg og arbeider under og i nærheten av ledningen. Det samme gjelder helsevirkninger på grunn av magnetfeltet fra luftledningen. Vedlagt uttalelsen er 216 underskrifter til støtte for at kabel blir lagt i sjø eller jord.

Henning Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 24/6 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningstraseen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til konsesjonssøknaden bemerker grunneier at kraftledningstraseen vil dele eiendommen, som er en skogsteig, i to. Den vil også gå over en oppsamlingsplass for tømmer. Han er opptatt av at skogsdriften blir vanskeliggjort på den berørte delen av eiendommen. Dersom det gis konsesjon til traseen, mener han det er helt nødvendig at det etableres en skogsvei under ledningen for å sikre atkomst. Nødvendige rettigheter for felles skogsvei må også etableres. Økt fare for trefall og vanskelig opprydning etter trefall vil være andre negative virkninger av traseen. Området brukes til friluftsliv, og det er etablert mange turstier.

Arnleif Fosse v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 93/7 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningstrasé 1 og 3.1.2, men ikke av de andre alternativene. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Til løsningene som foreligger sier Fosse at alternativ 1 og 3.1.2 vil skjære tvers over eiendommen hans i overgangen mellom innmark og beite. Han foretrekker derfor en av de andre traseene. Eiendommen er et aktivt gårdsbruk som driver melk- og kjøttproduksjon. En av de påtenkte mastefestene i traséalternativ 1 er plassert i driftveien mellom beitene. Dette ønskes flyttes lengre mot vest, dersom alternativet velges. Drifteveien må også opparbeides til bedre kjørevei, dersom framtidig utnyttelse hindres av kraftledningen. Det vil også, avhengig av tidspunkt, være behov for gjerde i anleggsperioden, framholder grunneier. Han mener avslutningsvis at eksisterende ledninger over eiendommen burde samlokaliseres med den nye ledningen.

Bernt Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/4 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen til Bernt Haugland er en skogsteig, og den blir delt i to av kraftledningstraseen. Traseen vil vanskeliggjøre skogsdriften, og det vil være helt nødvendig med etablering av skogsvei under ledningen til eiendommen og naboeiendommene, for å sikre atkomst. Nødvendige rettigheter for felles skogsvei må også etableres. Økt fare for trefall og vanskelig opprydning etter trefall er andre ulemper med traseen. Det opplyses at området brukes til friluftsliv.

Margun Taule v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 25/12 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen til Taule er en skogsteig og blir delt i to av kraftledningen. Med strandlinje mot Hauglandsvatnet framstår eiendommen som et godt egnet område til hyttebygging, men grunneier mener kraftledningen vil sette en stopper for interesser for hyttetomter på grunn av synlighet, magnetfelt og støy. Området brukes til friluftsliv. Hun er også bekymret for skogsdriften og atkomst til eiendommen, i likhet med mange andre grunneiere.

Asbjørn Kvalvåg v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/73 i Radøy kommune. Boligeiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men ligger så nær at grunneier forventer at den vil gi ulemper. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Selv om eiendommen ligger i noe avstand fra foreslått trasé, vil det flate terrenget gjøre ledningen synlig, noe som vil medføre skjemmende utsikt, usikkerhet omkring magnetfelt og støy. Dette vil påvirke bruks- og markedsverdien til eiendommen, framholder Harris på vegne av Kvalvåg.

Oddvar Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 25/39 i Radøy kommune. Boligeiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men ligger så nær at den forventes å få ulemper. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

I likhet med Asbjørn Kvalvåg, mener Haugland at boligeiendommens bruks- og markedsverdi vil synke som følge av kraftledningens synlighet, magnetfelt og støy.

Arne Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/10 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen på to steder. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommen har allerede i dag en luftledning over innmarken, og grunneier ønsker ikke en ny. Omsøkte kraftledning vil skjære over to teiger, en utmarksteig i sør og en skogs-/utmarksteig i nord. For utmarksteigen vil kraftledningen begrense muligheten for utvidelse av dagens bruk eller annen framtidsrettet bruk av den delen som blir avskåret. Det vil være gjerdebehov i anleggsperioden, avhengig av når arbeidet utføres. Det benyttes strømgjerde i området, og det kreves at det tilrettelegges med jording av gjerde der hvor det kan påvirkes av kraftledningen.

For skogs-/utmarksteigen er grunneier opptatt av ulempene for skogsdriften, og krever at det settes vilkår om bygging av kryssingsvei dersom det gis konsesjon, i likhet med mange andre grunneiere. Han opplyser også om at området benyttes til friluftsliv.

I tidligere uttalelse til NVE av 2.6.2008 sier Arne Haugland at han ønsker utredet alternativer med sjøkabel eller kombinasjon av sjø- og landkabel med kryssing av Radøy på det smaleste. Dette begrunner han med at det bør tas hensyn til befolkningen og utviklingspotensialet på Radøy.

Steinar Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/8 i Radøy kommune, som blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Grunneier opplyser at kraftledningen skjærer over hans eiendom, som er en skogsteig, like ved Hauglandsvatnet. Med sin strandlinje til Hauglandsvatnet framstår eiendommen som et godt egnet område til hyttebygging. Kraftledningen vil ha negative virkninger for mulighetene, gjennom sin synlighet i det flate terrenget og usikkerheten knyttet til magnetfelt og støy. Området brukes til friluftsliv. Han er også opptatt av konsekvenser for skogsdriften, behovet for kryssingsvei og økt fare for trefall.

I en tidligere uttalelse av 5.6.2008 sier Steinar Haugland at kraftledningene vil rasere naturen og eiendommene på en måte som ikke er samfunnsøkonomisk forsvarlig. De vil redusere befolkningens livskvalitet og frata privatpersoner framtidige inntekter. Han mener konsekvensene for friluftinteressene, som i konsekvensutredningen er vurdert til begrenset/moderat, er direkte feil, fordi det er stor aktivitet på blant annet turstier i området. Han mener Nordhordland som region allerede har blitt utnyttet uten å få mye tilbake.

Jørund Haugland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 25/9, 13, 17 og 68 i Radøy kommune. Det opplyses om at bnr. 9, 13 og 17 blir direkte berørt av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. Grunneieren framfører tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Roald og Margunn Haugland, gjengitt ovenfor.

Eiendommene er skogsteiger som blir delt i to av kraftledningen. På grunn av at de har strandlinje mot Hauglandsvatnet, framstår eiendommene som attraktive for hytteutbygging. Kraftledningen vil gi skjemmende utsikt og usikkerhet knyttet til mulige konsekvenser av magnetfelt og støy, og slik virke negativt inn på eiendommenes utnyttelsesmuligheter. Økt fare for trefall og ulemper for skogsdriften framholdes som andre negative virkninger, og grunneier nevner også nødvendigheten av å etablere en kryssingsvei og rettigheter for felles skogsvei. Området har en rekke turløyper og benyttes til friluftsliv.

I en egen uttalelse av 1.6.2008 uttrykker Jørund Haugland sin protest mot traséforslagene, som han mener er løsninger som er lite samfunnsøkonomisk lønnsomme. Han mener det ville være bedre å legge vei, vann og strøm i samme trasé. Han viser til at BKK Ingeniør har uttalt at det er farlig å komme i kontakt med luftledning med et ledende materiale, og han frykter hvilke følger dette kan medføre for personer som oppholder seg og arbeider under og i nærheten av ledningsspennet.

Austrheim

Konstane Sætre v/Advokatfirmaet Harris kommer i brev til NVE av 30.6.2008 med sin uttalelse. Hun er eier av gnr./bnr. 135/3 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3, men ikke av de andre alternativene. Grunneier er strekt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel.

De berørte eiendommene i Austrheim er allerede i dag sterkt berørt av Mongstad-anleggene, med støy, forurensning, lukt og annet. Dette, og flere eksisterende luftledninger i området, gjør disse eiendommene ekstra sårbare for ytterligere ulemper som følge av en ny luftledning.

Det anføres at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder utredning av kabelalternativet, fordi det kun er utredet og kostnadsberegnet én jordkabeltrasé. Til sammenligning er det utredet tre luftledningsalternativer. Det vises til at Statoil Mongstad utredet en trasé for kondensatledningen fra Kollsnes til Mongstad i 1997 og fant den gjennomførbar. Denne ferdigutredete og utbrukte traseen burde vurderes for en kabel på strekningen. Grunneier mener videre at det burde utredes om sjøkabel kan legges i tilknytning til gassrørledningen fra Kollsnes til Mongstad, men de besparelser en slik samkjøring kan gi. Uansett burde de gi besparelser å benytte denne ferdigutredete traseen.

BKK Nett har unnlatt å søke om konsesjon for et rent kabelalternativ basert på samfunnsøkonomiske vurderingen, før grunneiers merknader til luftledning var kjent, noe som anses som en svakhet i vurderingsgrunnlaget. Vurderingen har heller ikke tatt hensyn til de økonomiske besparelsene en kabelløsning ville innebære, i form av tidsbesparelser som følge av mindre lokal motstand. Det vises i den sammenheng til at BKK Kraft i april 2008 tapte 150 millioner kr på manglende nettkapasitet. Videre tar ikke konsekvensutredningen tilstrekkelig hensyn til ulempene som følge av landskapsinngrep, mulige helseeffekter, verdireduksjon for berørte boliger og fritidseiendommer,

verdien av uberørt natur, redusert arealutnyttelse og muligheter for utvikling av bolig-/hyttefelt og gårdsturisme.

Til de omsøkte alternativene sier grunneier at alternativ 3 skjærer tvers over eiendommen og deler den i to, og et av de andre alternativene foretrekkes derfor. Grunneier benytter det berørte arealet til beite/utmark, men det grenser til eksisterende bebyggelse som kan tenkes utvidet. Det er spredt hyttebebyggelse i området. En luftledning etter alternativ 3 vil innebære skjemmende utsikt og usikkerhet om mulige konsekvenser av magnetfelt og støy. Alternativ bruk av området vil være å forlenge eiendommens innmark, og kraftledningen vil gi ulemper med tanke på atkomst. Kraftledningens virkning på beitende dyr er ikke avklart, mener grunneier. I et marked med større etterspørsel etter økologisk og "ren" mat, kan beiting i nærheten av en kraftledning slå uheldig ut.

Ledningen krysser over området hvor hovedbrukene på Bakka og hytteeierne har sine naust og forøyningsplasser. Området brukes til turgåing og badeliv, og Bakkavågen er et mye brukt og egnet stoppested for båtturister. Naturopplevelsen vil bli vesentlig redusert, avslutter Harris på vegne av grunneier.

Tormund Nesse v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 152/6 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Alternativ 3 skjærer av eiendommens vestlige hjørne i et område som har potensial som utbyggingsområde, og ligger nær et godkjent felt for fem boligtomter på eiendommens nordøstlige side mot sjø. Nesse protesterer derfor mot luftledning etter alternativ 3 og foretrekker de øvrige alternativene, som ikke berører eiendommen hans. Dette begrunner han med at trasé 3 vil gå så nært utbygningsfeltet at gjennomføringen vil bli skadelidende. Interessen for boliger i området vil begrenses og sette gjennomføringen av reguleringsplanen i fare, mener Nesse. Både skjemmende utsikt, magnetfelt og støy vil bidra til dette. I dette terrenget vil kraftledningen bli svært dominerende ved kryssingen av Førlandsvågen. Dersom traséalternativ 3 velges, må det flyttes lenger mot nordvest og lengst mulig vekk fra det godkjente boligområdet.

Margrethe Askerhaug v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun eier gnr./bnr. 152/3 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, ovenfor.

Alternativ 3 skjærer over eiendommen til grunneier i en trekant og berører strandlinjen mot Lindåsvatnet, noe som begrenser muligheten til utnyttelse av eiendommen.

Nils Olav Hopland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 155/12 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Eiendommen, som er en skogsteig med god beliggenhet til vei, berøres av alternativ 3 på sin nordlige side. De øvrige alternativene berører ikke eiendommen og foretrekkes av de omsøkte løsningene. Dersom traséalternativ 3 velges, vil det være nødvendig å etablere skogsvei under luftspennet for å opprettholde atkomst til skogsteigen, framholder Hopland.

Marit Daae og Aksel Hatlem v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De eier gnr./bnr. 137/3, 4, 27, 29 og 30 i Austrheim kommune. Merknaden er også inngitt på vegne av Straumfisk AS, som eier 35 mål av gnr./bnr. 137/3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Kraftledningens alternativ 3.1.2 skjærer tvers over gnr./bnr. 137/3 og 4, blant annet på areal med strandlinje hvor Straumfisk AS har fått godkjent en reguleringsplan for et bolighus, fem utleiehytter, 95 helårs campingvogner, sjøboder, butikk/servering, havn/gjestehavn med mer. I tillegg blir gnr./bnr. 137/27, 29 og 30 indirekte berørt. Dersom denne traseen velges, vil eiendommene bli svært skadelidene, framholder grunneier. De mener at interessen for hytter, campingvogner og bruk av området vil begrenses som følge av kraftledningen, både som følge av skjemmende utsikt, magnetfelt og støy, med økonomiske følger for planene som kan sette gjennomføringen i fare. Dette gjelder også for områdene rundt, hvor det vil være naturlig å utvide utbyggingsområdet. De viser blant annet til at minst seks master vil være synlige over et høydedrag over Naustneset. Det vil måtte etableres kryssingsvei, slik at den østlige delen av eiendommen kan nås. Grunneierne opplyser at det er flere som har veiretter i området. Gnr./bnr. 137/30 er også godkjent for næringsformål. Området benyttes til friluftsliv, herunder bading og båtliv, og eiendommen grenser til "Den indre farlei". Dersom alternativ 3.1.2 velges, må den flyttes lengst mulig vekk fra det regulerte området.

Ingen av eiendommene berøres av alternativ 1 eller 3 og foretrekkes av de omsøkte løsningene.

Hege Hatlem v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 137/6 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3.1.2. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Trasé 3.1.2 vil gå over og tett inntil et område på ca. 14 dekar, som i kommuneplanen er godkjent for boligbygging. For øvrig har Hatlem tilsvarende merknader til traseen som Marit Daae og Aksel Hatlem, ovenfor. Dersom trasé 3.1.2 velges, ber grunneier om at den flyttes slik at den kommer lengst mulig bort fra boligområdet, men samtidig ikke slik at eiendommens strandlinje berøres, da denne er mye brukt til friluftsliv, båt- og badeliv. Grunneier mener det er uheldig at traseen går diagonalt over eiendommen og berører den på en lengre strekning enn om den hadde krysset tvers over. De øvrige traséalternativene berører ikke eiendommen, og Hatlem foretrekker derfor disse.

Emil Marin Semmingsen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 139/4 og 46 i Austrheim kommune. Gnr./bnr. 139/4 blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

I tillegg til å skjære eiendommen i to, går trasé 3 over en verdifull strandlinje. Ledningen skjærer over et område som er søkt utlagt til boligområde i kommuneplanen, og det er inngått samarbeid med profesjonelle utbygger med konkrete planer over flere år. Kommunen har gitt positive signaler, og området er også i enden av en godkjent regulert vei. Grunneier mener at planene må skrinlegges dersom alternativ 3 velges, fordi interessen for boliger og bruk av området vil reduseres. Traseen berører eiendommen på verst mulig måte, ved at den beslaglegger strandlinjen og vil ligge i utsikten til eventuelle boliger. Skjemmende utsikt, magnetfelt og støy vil også ha negativ virkning for omliggende deler av eiendommen, som vil være en naturlig del av utbyggingsområdet. Området benyttes for friluftsliv og har en meget attraktiv badestrand. Dersom trasé 3 skal velges, må den flyttes lenger

nordvest og lengst mulig bort fra strandlinjen og det planlagte boligområdet, og det må etableres kryssingsvei under ledningen.

Av de omsøkte alternativene foretrekker grunneier alternativ 1 eller 3.1.2, som ikke berører hans eiendom.

Terje Laastad v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 129/3 i Austrheim kommune, som ligger i umiddelbar nærhet til traséalternativ 1 og 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Eiendommen til Laastad er et gårdsbruk i aktiv drift med avl av islandshester, hvor områdene i nærheten av kraftledningstraseene i dag benyttes til beite. Deler av eiendommen grenser til eksisterende boligområder, og det er naturlig å tenke seg eiendommen som en utvidelse av disse. Den inngår i et område som kommunen har lagt ut som reguleringsplan til utbygging. Grunneier protesterer derfor mot at det bygges luftledning i disse traseene, fordi det vil være skjemmende og medføre usikkerhet knyttet til mulige konsekvenser av magnetfelt og støy. Han trekker også fram mulige virkninger av magnetfelt for hester på beite og hestenes trivsel som en usikkerhet, som han mener ikke er tilstrekkelig utredet. Området brukes til friluftsliv, særlig turgåing på grunn av utsikten til alle omliggende kommuner fra høydedraget.

Trasé 3 er den løsningen som vil medføre flest ulemper for eiendommen. Ulempene med alternativ 1 kan avbøtes ved å flytte ledningen lenger mot øst, slik flere andre grunneiere i området ønsker.

Sigrid Eide v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun eier gnr./bnr. 139/18 i Austrheim kommune, som er en fritidseiendom med strandlinje og blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Konstanse Sætre, sammenfattet ovenfor.

Fritidseiendommen ligger usjenert til med strandlinje mot Njotesundet. Alternativ 3 vil gå svært nært fritidsboligen og være svært skjemmende for utsikten mot syd/øst. Foruten skjemmende utsikt, vil usikkerhet knyttet til konsekvenser av magnetfelt og støy påvirke bruksgleden av fritidsboligen, og grunneier mener at eiendommens verdi vil synke, da den ikke lenger vil ligge i "uberørt" natur. Alternativ 3 vil også umuliggjøre gjennomføringen etableringen av fire arvingers testamentsfestede rett til å oppføre hytter på eiendommen. Traseen går også over naust og badevik. De øvrige alternativene berører ikke eiendommen og foretrekkes derfor.

I en tidligere uttalelse av 29.4.2008 har Sigrid Eide tilsvarende innspill til konsesjonssøknaden.

Jan Monslaup protesterer i uttalelse av 31.5.2008 mot alternativ 3 og 3.1.2. Han mener luftledning medfører visuell forstyrrelse, degradering av grunnen ledningene går over og en usikkerhet rundt magnetfelt.

Tore Njøten sier 2.6.2008 at han ønsker kabel, fordi han mener master vil ødelegge landskapet. Alternativ 3 eller 3.1.2 mener han er akseptable med hensyn til miljø.

Agnar Hopland sier i uttalelse av 2.6.2008 nei til luftledning i Austrheim. Han eier gnr./bnr. 155/7 i Austrheim, som er berørt av kraftledningens alternativ 3. Han mener en luftledning vil være skjemmende i det flate landskapet og være synlig i vid omkrets. I det berørte området opplyser

Hopland om at det er flere turstier, som blant annet leder fram til de to gamle kvernhusene Hoplandskvernene. Det er også registrerte steinalderboplasser på begge sider av Fosnstraumen.

Kirsten Jacobsen uttrykker i en uttalelse av 3.6.2008 at hun ikke kan akseptere luftledning.

Karin Ljostveit og Terje Dalen, hytteeiere i Austrheim, sier i uttalelse av 3.6.2008 at de ønsker kabling, fordi luftledning vil gå ut over sårbar kystnatur med rikt fugle- og dyreliv, samtidig som den vil bli veldig synlig i det lave landskapet.

Grunneiere på Bakka i Austrheim v/Asbjørn Storesund og Terje Sætre kommer med en høringsuttalelse 4.6.2008. Den dekker også innholdet i en uttalelse av 4.11.2007 fra Asbjørn Storesund på vegne av grunneiere på Bakka. De mener at konsekvensutredningen er for dårlig, og ønsker effektene for den framtidige lokale bosettingen og verdiforringelsen av eksisterende boliger bedre utredet. En kraftledning vil ha negativ virkning på friluftsliv og båtlivet, og de ber om at dette tas hensyn til. Støynivået for boliger og fritidseiendommer ønskes nærmere utredet, fordi kraftledninger, spesielt i fuktig vær, avgir støy. Elektriske utladninger, særlig for turgåere i nærheten av ledningene, er også en bekymring.

Storesund og Sætre spør videre om sårbarhet når det gjelder sabotasje er undersøkt og om Forsvarets Forskningsinstitutt har vært inne i prosessen. Konsekvenser for nærområdet dersom det blir aktuelt å føre mer strøm gjennom ledningene etterlyses, da det er utført beregninger på 600A selv om ledningene vil ha kapasitet for 1500A. De ønsker offentliggjøring av en beregning av strømstyrker opp mot 3000 A og virkninger fra dagens ledninger ut over 100 meter fra senterlinjen. Videre etterlyser de fotomontasjer fra bakkenivå, fordi flybilder gir et mangelfullt inntrykk av høyden på ledningene. De framholder også at konsekvensutredningen ikke behandler risiko for feil på grunn av ekstremvær.

Om det skulle bli gitt konsesjon til ledning over Bakka, ønsker de at traseen legges 500–800 meter lenger sør, som vist på vedlagt kart. En slik justering vil skjerme naustområdet på Bakka, en båtleggingsplass på Vaulen og indre del av Bakkavågen, og gjøre ledningen mindre synlig for mange på Bakka.

I en tilleggsuttalelse den 30.6.2008 har Asbjørn Storesund et justert forslag til traséendring sørover over Bakka, som ikke går så langt sørover som tidligere forslag. Han sier at en luftledningstrasé så langt sør som mulig vil skjerme det felles bådnavnet i Bakkastraumen, gi større avstand til bosetningen på Bakka og i Monslaupen, medføre et bredere skogbelte som vil skjule ledningen, skjerme indre del av Bakkavågen og gi nærføring til færre fritidseiendommer.

Geir Monslaup protesterer i uttalelse av 5.6.2008 på alternativ 3 og 3.1.2. Han mener han allerede har nok problemer med eksisterende kraftledning og transformator på sin eiendom, som gir visuell forstyrrelse, lavere verdi på det beslaglagte arealet og usikkerhet rundt magnetfelt.

Heidi og Terje Laastad meddeler 5.6.2008 NVE sin protest mot luftledning og sitt ønske om kabel. De mener kabeltraseen vil være samfunnsnyttig, da den også kan brukes som traktorvei og tursti, mens en luftledning vil skjemme naturen og kystmiljøet.

Lindås

Øyvind Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 126/17 og 19 i Lindås kommune. De to boligene blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men vil ligge i umiddelbar nærhet til trasé 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel.

De berørte eiendommene i Lindås er allerede i dag sterkt berørt av Mongstadanleggene, med støy, forurensning, lukt og annet. Sjø-/jordkabel fra Tyttebærneset til Mongstad vil innebære at disse eiendommene ikke blir påført ytterligere ulemper i form av en luftledning.

Det anføres at konsekvensutredningen er mangelfull når det gjelder utredning av kabelalternativet, fordi det kun er utredet og kostnadsberegnet et alternativ som går gjennom et boligområde, når det finnes kortere traseer utenom bebyggelsen. Det vises til en trasé som Statoil Mongstad utredet for en kondensatledning fra Kollsnes til Mongstad i 1997, som burde kunne benyttes til en jordkabel. Det er heller ikke utredet om sjøkabel kan legges i tilknytning til gassrørledningen fra Kollsnes til Mongstad, men hensyn til å oppnå besparelser.

BKK Nett har unnlatt å søke om konsesjon for et rent kabelalternativ basert på samfunnsøkonomiske vurderingen, før grunneiers merknader til luftledning var kjent, noe som anses som en svakhet i vurderingsgrunnlaget. Vurderingen har heller ikke tatt hensyn til de økonomiske besparelsene en kabelløsning ville innebære, i form av tidsbesparelser som følge av mindre lokal motstand. Det vises i den sammenheng til at BKK Kraft i april 2008 tapte 150 millioner kr på manglende nettkapasitet. Videre tar ikke konsekvensutredningen tilstrekkelig hensyn til ulempene som følge av landskapsinngrep, mulige helseeffekter, verdireduksjon for berørte boliger og fritidseiendommer, verdien av uberørt natur, redusert arealutnyttelse og muligheter for utvikling av bolig-/hyttefelt og gårdsturisme.

Grunneier slutter seg for øvrig til uttalelsen fra Radøy, Austrheim og Lindås kommuner hva gjelder kvaliteten på konsekvensutredningen.

Til selve konsesjonssøknaden bemerker grunneier at omsøkte trasé 3 er den verste løsningen, som går nær eiendommen og medføre usikkerhet knyttet til helsekonsekvenser og verdifall for eiendommen. Trasé 1 går også nær boligen, men ikke i samme grad som trasé 3. Ulempen kan ytterligere reduseres ved at traseen justeres lenger mot øst, slik også flere grunneier i området ønsker. Samlokalisering med eksisterende kraftledninger vil også begrense ulempene i området.

Hope kommer også med noen av de samme innspillene i e-post av 6.6.2008.

Bjarte og Irene Iversen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 125/3 i Lindås kommune. Eiendommen blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Grunneier bemerker til konsesjonssøknaden at alternativ 3 skjærer tvers over eiendommen og deler den i to, mens alternativ 1 og 1.2 ikke berører eiendommen og foretrekkes. Ledningen vil innebære et stygt terrenginngrep i et turområde, hvor det i tillegg går et hjortetrekk på tvers og orrfugl finnes på myrene. Ledningen vil også kunne innebære ulemper dersom området skal brukes til innmark og skogsområde, med de begrensninger på tiltak ledningen vil kreve. Når det lages en åpen ryddegate gjennom skogen, øker faren for trefall og opprydning vanskeligjøres med kraftledningen, mener grunneier.

Rune Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han er eier av gnr./bnr. 126/8 og 44 i Lindås kommune. Eiendommen blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 1. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope.

Når det gjelder gnr./bnr. 126/8 og 44 i Lindås, vil alternativ 1 og 1.2 dele eiendommen i to, og grunneier foretrekker derfor alternativ 3 dersom det skal bygges luftledning, fordi dette alternativet ikke berører eiendommen. Det er planer om et industriområde på det berørte arealet, noe alternativ 1 og 1.2 vil sette en stopper for eller begrense muligheten for. Særlig alternativ 1 ligger også svært nært utskilte boligtomter fra gnr./bnr. 126/8 og vil hindre en naturlig utvidelse av boligområdet mot øst. Som landbruksareal vil eiendommen påføres ulemper, både ved etablering av adkomst til den østlige delen av eiendommen og opparbeidelse til innmark og skogsområde. Området rundt er mye brukt friluftsområde, og en kraftledning vil påvirke og begrense opplevelsen av og interessen for å bruke det. Her vil alternativ 1 være den verste løsningen, men også alternativ 1.2 vil være svært negativt. Ved å flytte alternativ 1.2 lengre mot øst vil imidlertid ulempene reduseres, mener grunneieren.

Johannes Hope v/Dag Martin Hope og Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier av boligeiendommen gnr./bnr. 126/12 og 14 i Lindås kommune, som får ulemper som følge av kraftledningen. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, ovenfor.

Til traséalternativene som er fremmet i konsesjonssøknaden sier grunneier at alle traseene vil ligge nær bolighuset på gnr./bnr. 126/14 og medføre ulemper for eiendommen, hvorav alternativ 3 medfører størst ulemper, i en avstand av ca. 100 meter fra boligen. Alle traseene vil ligge høyt og dominerende i terrenget og blir svært synlig fra eiendommen, i tillegg til at usikkerheten omkring magnetfelt og støy vil ha negativ virkning, sier grunneier. Ved å legge jordkabel i samme trasé som vannledning til Mongstad, vil avstanden til eksisterende bolighus økes. Omsøkte ledning burde også kunne legges parallelt med eksisterende luftledninger i området, for å unngå å spre ulempene. Traseene vil alle krysse eller gå i nærheten av en mye brukt turløype fra Litlås til Hellestveit, opplyser grunneier. Dette vil medføre problemer og økonomiske konsekvenser når boligtomter på eiendommen skal parselleres ut og selges, avslutter grunneier.

Randi Areklett v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 126/11 i Lindås kommune, som berøres direkte av kraftledningens alternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, ovenfor.

Selve konsesjonssøknaden inneholder en trasé, alternativ 3, som skjærer over eiendommen og deler den i to, og berører i tillegg en verdifull strandlinje ved Kjeilesundet. Av denne grunn ønsker grunneier prinsipielt at alternativ 1 eller 1.2 velges, da disse traseene ikke berører eiendommen. Arealet som berøres av alt. 3 benyttes i dag til skogsmark, men vil også være et mulig framtidig område for utbygging. En kraftledning i denne traseen vil være skjemmende og medføre usikkerhet omkring konsekvenser av elektromagnetiske felt og støy. Utvidelse av skogsmarken, endring av drift og etablering av adkomst vil kunne vanskeliggjøres, mener grunneier. Området, herunder strandsonen, benyttes også til friluftsliv. Det anmodes om at kraftledningen samlokaliseres med andre ledninger i området for å samle inngrep.

Dagfinn Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 126/7 og 42 i Lindås kommune. Gnr./bnr. 126/7 blir direkte berørt av kraftledningen, mens gnr./bnr. 126/42 blir indirekte berørt. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, gjengitt ovenfor.

Til konsesjonssøknaden framholder grunneier at traséalternativ 3 skjærer eiendommen på langs og deler den i to, i tillegg til at den vil ligge i nærheten av et bolighus på bnr. 42, noe som er svært negativt for eiendommen. Det direkte berørte areal brukes til skogsmark, men den nordøstlige delen av

eiendommen er et naturlig område for utvidelse av et tilgrensende boligfelt eller annen type bebyggelse, noe trasé 3 vil hindre. Området er nyelig varslet vurdert som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. I tillegg pekes det på konsekvenser i form av skjemmende utsikt, elektromagnetiske felt og støy, i tillegg til reduserte naturopplevelser. Alternativt vil området være naturlig å utnytte til meir intensiv landbruksvirksomhet, som kraftledningen vil medføre ulemper for. I tillegg vil kraftledningen krysse vannledningen til Mongstad, noe som vil gi ulemper for vedlikeholdet av denne, mener grunneier. Jordkabel i samme trasé som vannledningen, eller samlokalisering med andre kraftledninger i området, burde vurderes. Av de omsøkte traseene, berører alternativ 1 og 1.2 ikke eiendommen direkte og foretrekkes av grunneier. Ulempene kan reduseres ytterligere ved å flytte ledningen lenger mot nordøst, framholder grunneier.

Edith Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Hun er eier av gnr./bnr. 126/9 i Lindås kommune. Eiendommen blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, gjengitt ovenfor.

Av de traseene som det er søkt om konsesjon for, foretrekker grunneier alternativ 3, som ikke berører eiendommen. Alternativene 1 og 1.2 skjærer tvers over eiendommen og deler den i to. Alternativ 1 og 1.2 vil ligge hhv. i underkant av 200 meter og 500 m fra et bolighus, og en slik nærhet til kraftledningen mener grunneier vil ha en negativ betydning for boligen, med tanke på magnetfelt, støy og skjemmende utsikt. Eiendommen er en gårdseiendom med gressproduksjon, og berørt areal brukes til beite/utmark. Den grenser til et boligfelt, og den vestlige delen av eiendommen vil være en naturlig utvidelse av boligfeltet eller kunne brukes til annen bebyggelse. Området er vurdert som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. Alternativt vil området være en naturlig forlengelse av eiendommens innmark, noe kraftledningen vil vanskeliggjøre driften av. Det benyttes også til friluftsliv, blant annet av beboeren i tilgrensende boligfelt. Samlokalisering med andre kraftledninger i området bør vurderes, mener grunneier. Alternativ 1 vil medføre mest ulemper for eiendommen. Ulempene med alternativ 1.2 kan reduseres ytterligere ved at traseen flyttes lenger mot øst.

Dagfinn Halvorsen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 125/10 i Lindås kommune, som er en utmarks-/beiteteig med noe skog og blir direkte berørt av kraftledningen på en slik måte at den deles i to. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Om sin eiendom sier grunneier at dens beliggenhet mellom Bakkøysundet og Keilesundet gjør den attraktiv for utbygging, men en slik utnyttelse vil være begrenset dersom luftledningen etableres. I tillegg vil en luftledning medføre vanskeligheter for skogsdriften på den delen av eiendommen som blir berørt. Det vil bli økt fare for trefall, og opprydning etter dette blir vanskeliggjort. Dersom det gis konsesjon til luftledning, krever grunneier derfor at det settes som vilkår at det bygges kryssingsvei under ledningen før den bygges, slik at grunneier fortsatt har mulighet til atkomst til eiendommen. Nødvendige rettigheter for felles skogsvei må også etableres. Dette gjelder også om eiendommen opparbeides til annen landbruksdrift.

Malvin og Helene Hope v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 126/66 og 87 i Lindås kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens traséalternativ 3. Grunneier er sterkt imot luftledning og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Til konsesjonssøknaden opplyser grunneier at hans eiendom delt i to av alternativ 3. De andre alternativene berører ikke eiendommen direkte og foretrekkes derfor. På eiendommen, som ligger i utkanten av et etablert bolig-/fritidsboligområde, er det oppført en bolig som bebos og planlegges overført til hjemmelshavers sønn. Resten av eiendommen er planlagt overdratt til arvinger til bolig- eller fritidshusbygging. Området er vurdert som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. Ledningstraseen er lagt på en slik måte over eiendommen at all nåværende og framtidig bebyggelse vil komme svært nær traseen, på en slik måte at den i realiteten blir ubrukelig til det planlagte formålet. Dette begrunner grunneier med at kraftledningen vil være skjæmmende og medføre usikkerhet knyttet til konsekvenser av magnetfelt og støy. Alternativ 3 vil krysse både eksisterende vei, vann- og kloakkledning. Det savnes en vurdering av muligheten for å parallellføre ledningen med eksisterende kraftledninger i området, og evt. flytte eksisterende ledninger, slik at muligheten for utnyttelse av eiendommen ikke forverres ytterligere.

Ove og Åshild Herland v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De er eiere av gnr./bnr. 126/2, 4 og 5 i Lindås kommune. Eiendommen er et aktivt gårdsbruk med melkeproduksjon og blir direkte berørt på eiendommens tre teiger. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Det opplyses om at traséalternativ 1 og 1.2 deler alle tre teigene i to. Størst ulemper medfører trasé 1, mens trasé 3 ikke berører eiendommen og foretrekkes av luftledningsalternativene. Alternativ 1 berører både innmark, utmark/skogsmark og områder med planlagt og framtidig potensial for oppdyrking på bnr. 5. Bnr. 4 og 5 grenser til boliger mot vest og kan areal som er naturlig å benytte til utvidelse av boligområdet, noe som vurderes i ny kommunedelplan. Dette blir mindre attraktivt med en kraftledning i dette flate terrenget, både med tanke på synlighet og magnetfelt og støy. Eksisterende bolighus på bnr. 5 ligger nærmest alternativ 1, men også alternativ 1.2 vil medføre disse ulempene for huset. Videre blir skogsdriften vanskeliggjort av alt. 1 og 1.2, og det kreves etablert kryssingsvei dersom en av disse traseene velges. Hvorvidt en luftledning vil ha innvirkning på beitende dyr, er uavklart, mener grunneier. Området benyttes også til friluftsliv.

Over eiendommen går det tre luftledninger i dag, noe som tilsier at den bør bli skånet mot en ledning til. Det burde uansett vurderes å legge kraftledningen som jordkabel i traseen til eksisterende vannledning til Mongstad.

Åshild og Ove Herland kom den 2.6.2008 også med en uttalelse på vegne av grunneiere i Lindås. De mener alle de omsøkte alternativene vil få negative konsekvenser for bygda Hope, mens alternativ 1 og 1.2 vil ha konsekvenser for Risabygda. Ledningen vil være svært synlig i det lave kystlandskapet og de frykter helseskader av elektromagnetiske felt. Samtidig vil målet om å gjøre Mongstad til et miljøforetak ikke harmonere med dette tiltaket. De mener at de, som nærmeste nabo til storindustrien på Mongstad, allerede er tilstrekkelig belastet med kraftledninger, vannledning og trafikk gjennom nabolaget. Området mot sjøen mellom Hope og Risa er et område planlagt for boligbygging og berøres av alternativ 1.1 og 1.2. Alternativ 1 går 85 meter fra nærmeste hus på nedre Hope, og det bor i dag 20 barn under 10 år i dette byggefeltet. Dette alternativet kan derfor ikke aksepteres, framholder Åshild og Ove Herland. De ønsker ikke en kraftledning langs strandlinjen, som allerede i stor grad er beslaglagt til industri.

På denne bakgrunn ønsker grunneierne i Lindås sjøkabel, som de mener bør betales av de som tjener på utbyggingen. Et annet alternativ som kan aksepteres, er luftledning innenfor grensene til industriområdet med jordkabel lagt i vei over Hope/ Risa. Med uttalelsen følger det 39 underskrifter.

Grunneierne på Lindås har i tillegg følgende kommentarer til søknaden og konsekvensutredningen:

- De spør hvorfor biologisk mangfold anses verre for 1.2 enn 1.1.

- De ønsker verdiene for støy synliggjort under området typiske klimaforhold.
- De ønsker et alternativ med landkabel lagt omtrent til alternativ 1.2 for å hindre nærføring på Hope, samtidig som endret lineoppheng bør konsekvensutredes.
- De mener mastehøyden vil gjøre tiltaket meget synlig i landskapet. Å føre ledningen langs strandsonen slik alternativ 1.1. og 1.2 gjør, anses som dårlig utnyttning av en ettertraktet strandlinje. Siden østre del av Lindåshalvøya består av industriområder, ønskes det ikke at det legges luftspenn i strandsonen på vestsiden.
- De viser til usikkerhet rundt helserisiko og eloverfølsomhet som følge av magnetiske felt og etterlyser at en er føre var, og unngår fare og usikkerhet for nærliggende boliger. På Hope mener de det er god nok plass mellom Hope og Risa til å trekke luftspennet så lang sør og øst at det ikke kommer i kontakt med boliger. De spør hvorfor ikke feltstyrken ved maksimal utnyttelse av planlagte ledning er beregnet.

Henning Tresvik v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. Han eier gnr./bnr. 126/83 i Lindås kommune. Eiendommen blir ikke direkte berørt av kraftledningen, men et nyetablert bolighus ligger i umiddelbar nærhet til traséalternativ 1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Alternativ 1 og 1.2 ligger nær eiendommen og et godkjent boligfelt, hvor utbygging starter for fire år siden. Området brukes også til friluftsliv. Kraftledningen vil gi skjemmende utsikt og medføre usikkerhet knyttet til magnetfelt og støy, noe som grunneier mener vil redusere både bruks- og markedsverdi på eiendommen. Av de to alternativene, er alternativ 1 verst for eiendommen. Ulempen med alternativ 1.2 kan reduseres ved at traseen flyttes lenger mot øst, slik som flere andre grunneiere i området også ønsker, sier Tresvik. Det bør også vurderes å samlokalisere den nye ledningen med eksisterende kraftledninger i området.

Frode Risa og Ove Kåre Risa v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De eier gnr./bnr. 123/2 i Lindås kommune. Eiendommen er et aktivt gårdsbruk og boligtomt og blir direkte berørt av trasé 1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Alternativ 1 og 1.2 vil dele eiendommen, som er delvis utmark og delvis skogsmark med strandlinje, i to. En stor del av strandlinjen blir berørt, fordi traseen går langs denne. Alternativ 3 berører ikke eiendommen og foretrekkes derfor. På grunn av sin beliggenhet er eiendommen attraktiv som bolig-/hytteutbyggingsområde, noe kraftledningen vil hindre, mener grunneier. Fordi terrenget er flatt, vil ledningen bli svært synlig og skjemmende. I tillegg kommer usikkerheten knyttet til mulige virkninger av magnetfelt og støy. Dersom alternativ 1 eller 1.2 velges, krever grunneier derfor at traseen flyttes mot vest for å spare den verdifulle strandlinjen ved Tytebærneset, ved at kabelen trekkes på land nærmere Mjåsundet. På kart vedlagt uttalelsen er en mulig løsning skissert. I likhet med andre grunneiere, er Frode og Ove Kåre Risa bekymret for konsekvensene for skogsdriften. De opplyser også at området brukes til friluftsliv, med badeviker, oppankringsmuligheter og turstier. På denne bakgrunn ber de om at denne strandlinjen skånes for et slike inngrep, særlig med tanke på sin nærhet til industriområdet på Mongstad.

Også i en tidligere uttalelse av 27.11.2007 lanserte Frode og Ove Kåre Risa sitt alternative traséforslag, for å skåne det berørte området ved Tytebærneset.

Harald Karstein og Bente Øksnes v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 30.6.2008. De eier gnr./bnr. 126/6 og 10 i Lindås kommune, som blir direkte berørt av kraftledningens alternativ 1.1 og 1.2. Grunneier er sterkt imot luftspenn og tiltrer det samlede kravet fra beboere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner om at ledningen må legges som jord- eller sjøkabel. For øvrig har denne grunneieren tilsvarende merknader til konsekvensutredningen som Øyvind Hope, sammenfattet ovenfor.

Arealet som berøres av trasé 1.1 og 1.2 benyttes i dag til beite/utmark, men grenser til nylig utlagt og etablert boligfelt. Vestlige del av gnr./bnr. 126/10 er et naturlig område for utvidelse av boligfeltet eller annen bebyggelse. Kraftledningen vil gi skjemmende utsikt, magnetfelt og støy, som vil virke negativt på slike muligheter. Området er vurder som utbyggingsområde i ny kommunedelplan. Alternativt vil området være en naturlig forlengelse av eiendommens innmark, noe kraftledningen vil medføre ulemper for. Ellers benyttes området til friluftsliv. Av de to traseene som berører eiendommen, er trasé 1.1 verst. Ved å flytte trasé 1.2 mot øst, kan ulempene ved denne reduseres. Grunneier foretrekker traséalternativ 3, som ikke berører eiendommen.

Truls Bauge mener i sin høringsuttalelse av 28.5.2008 at luftledning ikke er det rimeligste alternativet. Dette begrunner han med at vanntette borrehull med koblepunkt i mark ikke er utredet, samtidig som konsekvenser for lokalsamfunnet, dyreliv, estetikk og tapt eiendomsverdi er utelatt. Han mener kraftledningen vil skjerme eller forvrengte GPS-signaler fra båter som passerer linjene, noe som heller ikke er konsekvensutredet. Videre kritiserer han tiltakshaver for ikke å bruke uavhengige utredere til å lage konsekvensutredningen. Han mener at det er BKK Nett som kontrollerer informasjonen til myndighetene og ser bort fra lovverket. Bauge mener også at BKK Nett ikke har informert grunneiere eller kommune. Han viser til at BKK Nett har sendt ut en avtale ingen kan skrive under på, for deretter å hevde hjemmel til ekspropriasjon. Viktig informasjon til klageadgang etter forvaltningsloven er utelatt i informasjonen fra BKK Nett til grunneiere og andre, framholder Bauge.

Edmund Eidsheim protesterer i sin uttalelse av 4.6.2008 i sterke ordelag mot luftledning.

Kent Håkull stiller i sin uttalelse av 5.6.2008 spørsmål om det bare er økonomiske argumenter som ligger bak BKKs omsøkte planer. Han mener saken burde sees i et bredere perspektiv, hvor sosiale og økologiske hensyn tillegges mer vekt. Håkull ønsker kabel, bekostet av enten staten eller industrien.

Gerd Isdal Knarvik ber i en uttalelse til NVE av 5.6.2008 om at ledningen legges som kabel, av hensyn til naturen og miljøet.

Kjetil Areklett viser i uttalelse av 6.6.2008 til at BKK har uttalt at de i april måned 2008 tapte 150 millioner kr på grunn av for liten nettkapasitet, ved at kraftproduksjonen ble låst inne i et område med lavere pris. Han mener at dette må regnes inn i konsekvensutredningen. En klage på en eventuell konsesjon for luftledning vil forsinke prosjektet og dermed koste BKK store beløp. Dersom disse kostnadene ble tatt med i regnestykket, vil sjøkabel kunne lønne seg for BKK, mener Areklett.

Kristin Nesbø med familie uttaler 4.6.2008 at de ikke vil ha luftledning mellom Kollsnes og Mongstad.

4.2 Merknader i forbindelse med NVEs hovedbefaring

Radøy, Lindås, Austrheim og Øygarden kommuner sier i en felles oppsummering etter NVEs hovedbefaring at befaringen og forslag til traséjusteringer ikke endrer politiske vedtak eller holdninger i de fire kommunene, fylkesting, politiske partier, organisasjoner og enkeltmennesker. Kommunene er positive til en snarlig styrking av nettkapasiteten i regionen, men stiller som vilkår at forbindelsen mellom Kollsnes og Mongstad må kables på hele strekningen.

Argumenter som taler for kabling av hele ledningen er at ledningen likevel skal kables på to tredeler av strekningen, og kabelbrudd kan derfor allikevel oppstå på de delene som skal kables. I samme område ble ledningen Fana–Kollsnes kablet, og det bes om at vurderingen av kabel gis legitimitet ved å pålegge kabling av denne forbindelsen. Ledningen går gjennom et folkerikt område, hvor naturen har stor betydning. Dersom det kunne kables for 12 år siden, må det også kables nå, framholder kommunene. Behovet for ledningen utløses av oljeindustrien, som vil få økonomiske tap ved manglende nettkapasitet. Anleggsbidragsordningen bør vurderes endret, slik at industriaktørene pålegges å betale for den ekstra nettkapasiteten de trenger.

Kommunene reiser flere problemstillinger knyttet til NVEs krav til BKK Nett om å vurdere 420 kV spenningsnivå, herunder om ny søknad eller nye konsekvensutredninger er nødvendig. Det oppfattes som om NVE initierer kapasitetsøkningen. Dette må vurderes i lys av forvaltningsloven, og kommunene krever å få uttale seg til dette, da det kan ha betydning for blant annet magnetfelt og næringsulemper. Kommunene legger til grunn at behov for økt kapasitet viser at det er bedre økonomi i prosjektet enn det som er lagt fram av BKK Nett, og de ber om at BKK Nett blir pålagt å oppjustere de økonomiske vurderingene. Den økte lønnsomheten kan finansiere kabling på hele strekningen, mener kommunen, og det gir også kravet om anleggsbidrag fra oljeindustrien mer relevans.

Dersom NVE går for luftledningsalternativet, vil det medføre en lengre behandlingsprosess og en unødvendig periode med dårlig og utrygg nettkapasitet. Dette bør det gjøres en økonomisk utredning av, mener kommunene. En landkabel vil også kunne gi positive tilleggsvirkninger for infrastruktur, vann og vei, og vil imøtekomme Riksrevisjonens rapport fra 2007. Dessuten peker kommunene på de klimamessige fordelene av en rask kabling av Mongstad–Kollsnes, gjennom elektrifisering av sokkelen.

Kommunene mener at de bidrar sterkt til velstand i landet, men betaler en høy pris. De ønsker i utgangspunktet ikke å kommentere foreliggende luftledningstraseer eller traséendringer. Over Radøy savnes en vurdering av kabeltrasé fra Mangersvågen til Snekkevika. Ellers frarås alternativ 3 med berøring av Rappeneset, og luftledning etter alternativ 1 og 2. Det vises blant annet til en tale av fylkesordføreren til fylkestinget i oktober 2009, hvor kommunene støttes i sin kamp for kabel.

Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland (Folkeaksjonen) arbeider imot at det bygges luftledning mellom Kollsnes og Mongstad og for kabel i jord eller sjø på hele strekningen. I forbindelse med et møte i forkant av NVEs hovedbefaring av traseene 27.10.2009 overleverte de sine innspill til saken og befaringen.

Årsaken til at Folkeaksjonen sier nei til luftledning er at den vil gå gjennom og være godt synlig i et sårbart kystlandskap. Den vil samtidig båndlegge store arealer, både direkte og i form av negativ visuell virkning og frykt for helsefare. Dessuten vil allerede to tredeler av kraft-ledningen allikevel gå i sjøen etter BKK Netts prioriterte alternativ. Når det gjelder mulig helsefare, bes det om at "føre-var-prinsippet" legges til grunn. Folkeaksjonen mener det må fokuseres på landskapsverdier og totalbelastningen i regionen. De viser til at Danmark har vedtatt ny kablingspolitikk. Fordi det er oljeindustrien som utløser behovet for ledningen, mener de at det bør kunne kreves anleggsbidrag for å dekke kostnadene med å bygge kabel på hele strekningen. Kostnadsforskjellen mellom BKK Netts prioriterte alternativ og kabel på hele strekningen vurderer Folkeaksjonen som liten.

Folkeaksjonen etterlyser videre muligheten for å samordne infrastrukturtiltak, som kraftledning, vannledning og vei. De mener andre avbøtende tiltak også vil ha en kostnad som må tas med i regnskapet for luftledning. Dessuten mener de at tidsbesparelsen som oppnås med å velge kabel, i form av mindre motstand lokalt, har en verdi som taler til fordel for dette alternativet. Samtidig vil bygging for 420 kV øke nytteverdien av anlegget og gjøre kabel-alternativet mer lønnsomt. De nevner en rekke områder i alle de berørte kommunene som de mener NVE bør se nærmere på, og stiller seg generelt kritisk til at Folkeaksjonen ikke ble invitert med på befaringen.

De ber om at konsesjonssøknaden avvises og at et rent kabelalternativ utredes nærmere, slik at det blir en reell behandling av kabelalternativet.

Advokatfirmaet Harris overleverte sine innspill til befaringen på møte med NVE 27.10.2009, hvor advokat Stig Harris møtte på vegne av berørte grunneiere i de fire kommunene. Han ber om at natur, mennesker og oppvekstmiljø vektlegges, og viser til at kommunene har et flatt landskap med sårbar natur, hvorav noen allerede er tungt belastet med inngrep. Mulighet for samlokalisering med vei eller å benytte utredet gassrørledningstrasé etterlyses. Ellers peker Harris på bekymringen for helseeffekter blant innbyggerne og på hva som er årsaken til behovet for ledningen i et allerede belastet område.

NVE har stilt krav om en vurdering av å bygge ledningen for 420 kV, noe Harris mener konsekvensutredningen ikke tar høyde for. En endring fra 300 til 420 kV kan ha konsekvenser for magnetfeltnivå, støy, byggeforbudsbeltets omfang og anleggets lønnsomhet. Det stilles spørsmål ved kvaliteten på konsesjonssøknaden og saksbehandlingen, vurderingen av prosjektets lønnsomhet og hvorvidt det må utarbeides en ny konsekvensutredning for det nye spenningsnivået. Manglende nettkapasitet ved forsinket saksbehandling vil gi økte tap, avslutter Harris.

4.3 Merknader til tilleggsutredningen og tilleggssøknaden

Tilleggsutredningen av 30.11.2009 var svar på NVEs krav av 15.6.2009. Den gir en oppdatert begrunnelse for tiltaket med oppdaterte kostnadsberegninger, i tillegg til en drøfting av 420 kV merkespenning. Videre vurderer den forslag til traséendringer og presenterer visualiseringer av tiltaket fra flere standpunkter. Tilleggsutredningen legger dessuten fram en supplerende utredning av biologisk mangfold med kartlegginger i Øygarden og Radøy, den foreslår konkrete tiltak for å redusere magnetfeltnivået ved boliger, og den foreslår kamuflerende og landskapstilpassede tiltak på strekninger der det ventes å ha god effekt. Erstatningsprinsipper for skog og fremgangsmåten ved skogrydding beskrives, og det gjøres rede for støy og hvorvidt elektromagnetiske felt kan påvirke GPS-systemer.

Blant annet på bakgrunn av tilleggsutredningene la BKK Nett fram en tilleggs-/endringssøknad samtidig. De søker her om å bygge forbindelsen for 420 kV merkespenning og endring av opprinnelig omsøkte traseer i Kuvågen i Radøy og over Naustneset i Austrheim. I tillegg søker de om to nye underalternativer: sør og øst for omsøkte trasé over Bakka mellom Naustneset og Keila i Austrheim og Lindås og øst for omsøkte traseer mellom Risa og Hope i Lindås.

4.3.1 Kommuner

Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås sier i en felles uttalelse av 26.1.2010 at tilleggsutredningene og endringssøknaden ikke endrer på kommunenes opprinnelige synspunkt. De krever at ledningen blir lagt som sjøkabel på hele strekningen. Subsidiært krever de en kombinasjon av sjø- og jordkabel. Kommunene mener det er uakseptabelt at kraftledningen, som utløses av økt kraftbehov i olje- og gasssektoren, skal behandles som en vanlig kraftledningssak, som i tillegg vil føre til økt nettleie for forbrukere i regionen. De mener derfor det burde være Statoil som søkte om konsesjon for ledningen. Det at BKK Nett søker om å forberede ledningen for 420 kV spenning, vil bedre økonomien i prosjektet, sier kommunene. Ved å legge hele ledningen i sjø, kan fordyrende og skjemmende overganger mellom luftledning og kabel unngås, i tillegg til at det vil gi en raskere prosess. Kommunene ber allikevel om en nærmere utredning av hva spenningsøkningen vil bety for magnetfeltnivået.

Før NVE kan ta stilling til søknaden fra BKK Nett, krever kommunene at et rent sjøkabelalternativ utredes og omsøkes. Det etterlyses en vurdering av å samarbeide om kabeltraseen fra Mongstad mot Gjvå ved å legge en arm inn til Kollsnes, og slik få en forbindelse mellom Mongstad og Kollsnes som vil trygge nettkapasiteten i området på en miljø- og landskapsmessig god måte. Kommunene ber NVE om å kvalitetssikre behovet for den nye nettkapasiteten, sett i lys av at BKK har trukket sin søknad om

gasskraftverk på Mongstad og elektrifisering av sokkelen fra Mongstad. De reagerer på at BKK Nett har endret faktorene i lønnsomhetsberegningene sine fra den opprinnelige søknaden til endringssøknaden og tilleggsutredningene.

Til BKK Netts lønnsomhetsvurderinger bemerker kommunene at investerings- og vedlikeholdskostnadene dekkes av strømkundene, slik at dette kun er å regne som en forskuttering av BKK Nett. Den bedriftsøkonomiske gevinsten er det derimot BKKs konkurranseutsatte virksomhet, Statoil, Dong og Gassco som får, i form av økt nettkapasitet. Kommunene ber også om en grundigere vurdering av den nye faktoren ”ikke realisert ny produksjon”, sett i lys av kapasitetsøkningen ved å oppgradere til 420 kV spenning. De mener lønnsomheten vil være større enn det BKK Nett har lagt til grunn. Videre ber de NVE ta initiativ overfor næringslivsaktørene som får nytte av anlegget om å betale anleggsbidraget for kabling, eller vurdere om det er andre enn BKK Nett som skal bygge ut nettkapasiteten for egen regning.

Av klima- og naturmangfoldhensyn fastholder kommunene kravet om kabling, for å sikre en rask elektrifisering av sokkelen med ren, fornybar energi, uten å måtte krangle med lokalbefolkningen om en uønsket luftledning. De viser til naturmangfoldloven og peker på at tilleggsutredningene viser at det finnes mange rødlistede fuglearter i området der kraftledningen er planlagt. Det hekkes bl.a. hubro i nærheten av traséalternativene i Øygarden og på Radøy, og kommunene viser til at kollisjoner med kraftledninger trolig er den viktigste dødsårsaken for hubro i Norge.

Kommunene mener videre at et miljøtiltak som sjøkabel settes i sammenheng med miljøtiltaket rensing/lagring av CO₂ på Energiverk Mongstad. De mener også at tiltaket trolig blir mer og mer lønnsomt på sikt, avhengig av hva som blir realisert innenfor olje- og gassindustrien, og de krever en nærmere utredning av dette. De viser til at den norske kompetansen innenfor kabelteknologi kan utnyttes og videreutvikles gjennom dette prosjektet.

Øygarden kommune oversender i brev av 26.2.2010 planutvalgets vedtak av 17.2.2010:

”Planutvalet tar søknad om endra driftsspenning og traséendringar til orientering. Kommunestyret sitt vedtak av 18.6.2008 sak 033/08 er framleis Øygarden kommune si halding i saka.

Planutvalet viser elles til felles uttale frå dei berørte kommunane og sluttar seg til denne.”

Radøy kommune sier i en uttalelse av 24.2.2010 at de opprettholder kravet om kabling av forbindelsen og ber NVE om å avviser både opprinnelig søknad og endringssøknaden. Dersom NVE gir konsesjon til omsøkte anlegg mot folkets vilje, vil avbøtende tiltak bli en viktig sak, sier kommunen.

Den nye ilandføringen på Vågenes med jordkabel langs den lokale bygdeveien går Radøy kommune imot, og de viser til grunneiernes fellesuttalelse til endringssøknaden. Kommunen er kritisk til at opprinnelig søknad er trukket og mener at BKK Nett har foretatt en svak saksbehandling i forbindelse med denne endringen. De mener at sjøkabel inn i Kuvågen ville være en bedre løsning enn jordkabel i en vei gjennom et bolig- og lekeområde. Dette vil medføre frykt for helsevirkninger av magnetfelt og mulig verditap for eiendommene.

Radøy kommune mener rødlistearter og naturmangfoldloven er lite vektlagt, og viser spesielt til at de urørte våtmarksområdene ved Mjøsvatnet, Færevatnet, Otertjørna, Måvatnet, Hallanvassdraget og Kvalheimvatnet blir sterkt berørt av traseen, både med hensyn til friluftsliv og biologisk mangfold.

Som grunneier motsetter Radøy kommune seg søknaden om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Radøy kommune har for øvrig merknader som samsvarer med fellesuttalelsen fra de berørte kommunene.

Austrheim kommune oversender kommunestyrets vedtak av 10.2.2010 i brev til NVE av 12.2.2010. Austrheim kommunestyre viser til de berørte kommunenes fellesuttalelse og slutter seg til denne.

Til søknaden om endring av luftledningstraseen i Austrheim, mener Austrheim kommune at alternativ 3 a og 3.1.2 a ikke reduserer ulempene for kommunen. Det vises til vurderinger og konklusjoner gitt i uttalelsen til hovedsøknaden.

Lindås kommune oversender i brev av 26.2.2010 følgende vedtak i formannskapet 25.2.2010:

”Lindås kommune krev at kraftledning frå Mongstad til Kollsnes vert lagt i sjøkabel heile vegen. Kommunen viser til felles uttale frå dei fire kommunane og sluttar seg til denne. I tillegg til det som kjem fram i fellesuttalelsen har Lindås kommune følgjande merknader:

- 1. BKK og NVE må sjå endringsøknaden i lys av forslag til kommunedelplan for Lindåsneset med Mongstad som er på høyring.*
- 2. Endringa over Keilen vil kome nærare eksisterande busetnad og planlagt utbygging og er difor negativ for Lindås kommune.*
- 3. Endringa mellom Hope og Risa må tilpassast arealbruken i forslag til kommunedelplan for Lindåsneset med Mongstad. Traseen må trekkjast ned frå åsen og leggjast i traseen for ny veg gjennom Litlåsåsen til Mongstad.*
- 4. Lindås kommune vil som grunneigar motsetje seg ei løysing med førehandstiltreding og oreigning.”*

4.3.2 Regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner

Hordaland fylkeskommune viser i uttalelser av 19.1.2010 til vedtaket i fylkesutvalgsmøte 19.6.2008. De nye traséalternativene avviker ikke så mye fra opprinnelige alternativer at fylkeskommunen har avgjørende merknader utover de som allerede er oversendt. De påpeker imidlertid at arkeologiske registreringer etter kulturminneloven § 9 skal gjøres i hele traseen og ikke bare ved mastepunktene. Det må også gjøres registreringer der det i anleggsfasen etableres riggområder, anleggs- og tilkomstveier, og det skal utarbeides detaljplaner for disse.

Fiskeridirektoratet Region Vest sier i en uttalelse til NVE 8.1.2010 endret ilandføringstrasé i Kuvågen ikke i større grad vil berøre fiskeri- eller akvakulturinteresser enn tidligere. De forutsetter at kryssing av trålfelt ikke vil medføre restriksjoner på bruken av fiskeredskap. Dersom BKK Nett krysser trålfelt i samme trasé som eksisterende kabel, har Fiskeridirektoratet Region Vest ingen merknader til dette.

Ved landfall ved Ljøsøy i Øygarden kommer kabeltraseen nært et opprettsanlegg. Det kreves at denne traseen planlegges i nært samarbeid med Blom Fiskeoppdrett AS, som har nødvendige opplysninger om hvordan oppdrettsanlegget er oppankret. Fiskeridirektoratet Region Vest forutsetter at utlegging av kabler og driften av kablene ikke medfører uheldige konsekvenser for driften av oppdrettsanlegget.

Den vurderte sjøkabeltraseen inn Mangersfjorden kommer nært et oppdrettsanlegg ved Toska sør, og det forutsettes at utlegging og drift av sjøkabler ikke må gi uheldige konsekvenser for driften av oppdrettsanlegget. Planleggingen må foregå i nært samarbeid med Skjærgårdsfisk AS. Fiskeridirektoratet Region Vest viser i den forbindelse til en skisse som viser oppdrettsanleggets lokalitet, vedlagt uttalelsen.

Statnett sier i brev til NVE av 2.2.2010 at de støtter prosjektet og dimensjonering for 420 kV driftsspennning. Allikevel har Statnett noen kommentarer til spesifikasjonene til omsøkte anlegget. Av hensyn til termisk kapasitet og driftssikkerhet mener Statnett det er fornuftig å bygge forbindelsen med to kabelsett i stedet for ett. Videre mener Statnett at det bør undersøkes om de klimatiske forholdene er slik at det er behov for en simplex Hubro-ledning på hele strekningen, eller om duplex Parrot-ledning kan velges på de delstrekningene som ikke forventes å være spesielt utsatt for fasesammenslag, i tråd med Statnetts egen praksis. Seksjonene med simplex Hubro bør dimensjoneres for 100 °C, slik at kapasiteten tilsvarer duplex Parrot.

Kabler på disse spenningsnivåene genererer mye reaktiv effekt, noe som bidrar til høye driftsspenninger i perioder med lav kraftoverføring. Det er økt fokus på å holde driftsspenningen innenfor normerte spenningskrav, og Statnett anser installering av nødvendig reaktiv kompensering for å sikre god spenningsregulering som en naturlig del av en ny overføringsforbindelse.

Norsk luftambulans sier i en uttalelse av 13.1.2010 at den flysikkerhetsmessige optimale løsningen er at kraftledningen legges i jord eller sjø, fordi luftledning kan innebære en sikkerhetsrisiko for lufttransport. Spesielt er det opptatt av at luftledningen må være synlig, og ser med bekymring på det framlagte notatet om kamuflasjetiltak. Under spesifikke forutsetninger, har Norsk luftambulans godkjenning fra Luftfartstilsynet til å underskride generelle bestemmelser om minstehøyder, som når dårlig vær gir redusert sikt og skydekkehøyde som krever lavere flygehøyde. Kraftledninger unntatt kravene om merking vil kunne utgjøre en fare for disse operasjonene, og kamuflerte kraftledninger vil utgjøre en enda større fare pga. redusert synlighet. Det vil i praksis bety at deler av befolkningen under gitt værforhold vil være utelukket fra bistand fra den statlige luftambulansetjenesten, mener Norsk luftambulans. På denne bakgrunn uttrykker de et ønske om at det ikke gjøres tiltak for å kamuflere kraftledningen. Det vises til at Luftfartstilsynet kan kreve merking av luftfartshindre som i utgangspunktet ikke faller under forskriftskravet, hvis de anses å utgjøre en spesiell fare.

Bergen Turlag og Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland sier i en uttalelse til NVE av 16.2.2010 at de representerer nesten 32 000 medlemmer av ulike naturvern- og friluftslivsorganisasjoner i Hordaland. De har forståelse for behovet for kraftledningen, men mener at den bør bygges som sjøkabel eller som kombinasjon av sjø- og jordkabel. Jordkabel må legges i tilknytning til eksisterende eller ny infrastruktur, slik at nye inngrep i ubebygde natur unngås.

Organisasjonene slutter seg til fellesuttalelsen fra de berørte kommunene. De ber om at NVE tar initiativ overfor næringslivet på Mongstad, Kollsnes og i Nordsjøen om å betale anleggsbidrag for en kabelløsning. Dette må skje etter en fordelingsnøkkel basert på hvordan den overførte kraften fordeles på ulike konsumenter, som BKK Nett må få krav om å dokumentere. På denne måten vil de som forårsaker miljøbelastningen betale for avbøtende tiltak, etter forurenser betaler-prinsippet. Bergen Turlag og FNF Hordaland kan heller ikke se at det er gjort konkrete vurderinger av prosjektet mot den nye naturmangfoldloven. De savner oppfølging av viktige prinsipper i denne loven og moderne arealforvaltning, herunder samordning av arealbruk og bærekraftig utvikling. NVE må kreve at punkter i loven om bl.a. bærekraftig bruk vurderes og kommenteres spesifikt av utbygger, avslutter de.

4.3.3 Lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner

Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 15.1.2010, på vegne av grunneiere i Radøy, Austrheim og Lindås som ikke direkte berøres av fysiske endringer, men som følger av at anlegget bygges for 420 kV i stedet for 300 kV. Generelt stilles det spørsmål ved posten "ikke realisert ny produksjon" i BKK Netts oppdaterte lønnsomhetsvurdering, som grunneierne mener er for uklare og usikre til å tillegges vekt.

Økningen i spenningsnivå fra 300 til 420 kV anføres å medføre økte ulemper, i form av støy og magnetfelt eller usikkerhet knyttet til dette. Grunneierne mener at saken ikke er godt nok klarlagt til at de kan uttale seg til søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, men varsler at de

motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte trasé pga. av de store negative virkningene for eiendommene deres.

Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland (Folkeaksjonen) oversender sin uttalelse til NVE 1.2.2010. Der fastholdes kravet om at kraftledningen må kables hele veien, og det vises til Folkeaksjonens innspill og begrunnelse på møtet med NVE 27.10.2009. Ellers peker de på at endringen av spenningsnivå til 420 kV i seg selv vil være grunnlag for ny søknad med ny konsekvensutredning, i tillegg til at det økonomiske grunnlaget for kabling på hele strekningen styrkes. Folkeaksjonen ønsker sjøkabel på hele strekningen, og mener både petroleumsvirksomheten og kraftprodusentene vil være tjent med den kortere saksbehandlingstiden dette vil medføre.

Det kreves en konsekvensutredning av sjøkabelalternativet, eventuelt samlokalisert med vei og vannledning dersom den må gå over land. BKK Netts argument med økte kostnader ved kabelbrudd kan ikke tillegges særlig vekt, fordi to tredeler av ledningen allikevel skal gå i sjøen. Videre mener Folkeaksjonen at olje- og gassnæringen betaler for kabling av kraftledningen gjennom anleggsbidrag. Det samme gjelder andre som kan ha nytte av anlegget, og det vises i denne sammenhengen til posten "ikke realisert ny produksjon" i den oppdaterte lønnsomhets-beregningen til BKK Nett. Spørsmålet om anleggsbidrag bør vurderes nærmere. Folkeaksjonen understreker også at de ikke er motstandere av den økte nettkapasiteten, men krever at den må realiseres som kabel hele veien.

Vedlagt Folkeaksjonens uttalelse er et skriv av Vigdis Villanger, datert 26.1.2010, som omtaler det totale belastningen som regionen har som følge av tidligere utbygginger. Hun er oppgitt over at denne regionen skal måtte ta en så stor del av ulempene med utviklingen av velferds-samfunnet. Dette gjelder utslipp til luft og sjø, ulykker eller ulykkesfare og planer om vindkraftverk. Hun mener at det er mye høyere forekomst av krefttilfeller i Nordhordland enn ellers i landet, selv om det ikke er vitenskapelig bevist. På denne bakgrunn mener hun at regionen har måttet tåle nok inngrep, og ber om at kraftledningen kables, helst i sjøen.

Øygarden

Advokatfirmaet Harris uttaler seg til NVE 15.1.2010 på vegne av en rekke grunneiere i Øygarden kommune. Deres motstand mot luftledning forsterkes ved at det nå søkes om å øke spenningen fra 300 til 420 kV, pga. av økt negativ konsekvens for eiendommene i form av mulig økt støy og magnetfeltnivå. Grunneierne etterlyser bedre klarlegging av saken før konsesjon gis. De mener det ikke er grunnlag for å inngå avtale om arbeidstillatelse, erstatning eller forhåndstiltredelse, og de ønsker å supplere tidligere uttalelse nå saken er bedre opplyst.

Radøy

Radøy sokneråd oversender vedtak av 27.1.2010, der de opprettholder kravet om kabling av kraftledningen fra Kollsnes til Mongstad pga. frykt for elektromagnetiske felt nær bolighus. De ønsker at den nye kabeltraseen langs den lokale bygdeveien på Vågenes blir avvist, og at opprinnelig planlagte trasé inn Kuvågen velges.

Arne Haugland sier i e-post til BKK Nett med kopi til NVE av 7.1.2010 at endringssøknaden ikke endrer hans syn på luftledning over Radøy, heller tvert imot. Han mener at økning av spenningen og magnetfeltet vil beslaglegge større arealer enn de opprinnelige planene, noe som vil vanskeliggjøre grunneieres muligheter til å utvikle sine eiendommer. Kravet om sjøkabel opprettholdes.

Åsa Eriksen sier i en uttalelse sendt til BKK Nett 5.1.2010 at det for gjesteboligen tilknyttet Senteret for Samtidskunst i Nordhordland er bedre at masten trekkes lengre mot nordøst, selv om dette betyr at den blir en del høyere. Den økte avstanden betyr lavere magnetfelt, noe som vil ha betydning for bruken av eiendommen som kommunens utstillingsvindu, sier Åsa Eriksen. Hun betrakter imidlertid forslaget til kabel og endemast som en ekspropriasjon av eiendommens muligheter knyttet til regionens Senter for Samtidskunst, og viser til at hun har foreslått andre muligheter. Dersom BKK Nett ikke ønsker en dialog om løsninger, vil Eriksen ikke inngå minnelig avtale.

Aud Karin og Johnny Helland, eiere av gnr./bnr. 28/2 sier i en uttalelse til BKK Nett av 13.1.2010 at de kun er positive til å avstå grunn dersom kraftledningen blir lagt som jordkabel over eiendommen.

Beboere på Vågenes og Vågenes Vel sier i en uttalelse oversendt NVE 18.1.2010 at de ikke vil godta den nye kabeltraseen på Vågenes, fordi de er bekymret for mulige helsevirkninger av magnetfelt og konsekvensen det vil kunne få for boligprisene på Vågenes. De foretrekker derfor at opprinnelige trasé inn i Kuvågen velges, under forutsetning av at Kuvågen mudres ut og planer om framtidig båthavn ikke blir stoppet. De framlegger i uttalelsen et konkret forslag til trasé og håper at NVE flytter traseen vekk fra veien. Vedlagt uttalelsen er referat fra møte i Vågenes Vel 9.1.2010 og avtale av 13.1.2010 mellom grunneierne om frigjøring av areal til reguleringsplan for småbåthavn på nordre Vågenes.

Lasse Mjøs sier i e-post til NVE 20.1.2010 at han ikke forstår hvorfor traseen er lagt slik den er ved hans hytte på Nedre Mjøs, når det finnes andre tilgjengelige arealer som kan benyttes. Han stiller seg også undrende til bildematerialet som er framlagt i konsesjonssøknaden.

Advokatfirmaet Harris uttaler seg til BKK Nett av 20.1.2010 på vegne av grunneierne i Kuvågenområdet i Radøy. Søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse klargjør ikke i tilstrekkelig grad saken til at grunneierne kan uttale seg til denne. De forbeholder seg derfor retten til å komme med en uttalelse når de har fått tilstrekkelig informasjon, men varsler at de motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte trasé. Uttalelsen til konsesjonssøknaden har grunneierne selv sendt til NVE, opplyses det.

Lillian Øvrevik Mjøs og Gunnar Mjøs sier i brev til NVE av 31.1.2010 at de er provoserte over planene om å øke spenningen til 420 kV. De mener at en luftledning er uakseptabelt, med tanke på mulige helsevirkninger av magnetfelt, og at det vil være uforsvarlig å planlegge luftledninger innenfor en halv kilometers avstand fra nærmeste bolig eller planlagte boligområde. Dette vil båndlegge store arealer for flere generasjoner framover, framholder de. Derfor mener de at en kabelløsning, og aller helst sjøkabel på hele strekningen, vil være den enkleste, raskeste, mest miljøvennlige og billigste løsningen på sikt. De som skal bruke kraften bør betale for kabelløsningen, avslutter Lillian Øvrevik og Gunnar Mjøs.

Torstein og Jodis Villanger sier i brev til NVE av 31.1.2010 at de reagerer på den nye kabeltraseen sør for Kuvågen, fordi den skal legges i en lokal vei som går gjennom boligområdet deres. Magnetfeltene rundt jordkabelen og nærheten til barns lekeområder bekymrer dem. Dersom plener og lekeområder må gjerdes inn, vil det forringe livskvaliteten til beboerne i generasjoner framover. De er også bekymret for verdiforringelsen av eiendommene pga. nærheten til kablene. På denne bakgrunn foretrekker de opprinnelige løsning, med kabel inn Kuvågen, selv om de helst hadde sett at det ble lagt sjøkabel på hele strekningen fra Kollsnes til Mongstad.

Austrheim

Elin Grønbeck, Inger Elise Liland Haugen og Valerik Haugen v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg i brev til NVE av 8.1.2010. De er eiere av gnr./bnr. 135/14 og 135/26 i Austrheim kommune, som blir direkte berørt av traséendringen over Bakka. Grunneierne er kritiske til BKK Netts saksbehandling i forbindelse med endringssøknaden, da de ikke ble hørt før søknaden ble sendt til NVE. Den endrede traseen virker tilfeldig vurdert og plassert. I motsetning til traséforslaget fra grunneierne på Bakka, vil omsøkte trasé komme i en avstand av kun ca. 60 og 80 meter fra hyttene på eiendommene, med de ulempene dette innebærer for eiendommens verdi og bruk.

Foreslått trasé går over et område hvor det er etablert et av meget få hubropar i kommunen, og som hekker like ved hytten på gnr./bnr. 135/26. Gnr./bnr. 134/14 og 26 er en fritidseiendom som ligger usjenert til med strandlinje mot Bakkavågen, og kraftledningen vil være svært skjemmende for utsikten mot syd/vest, framholder grunneierne. Bakkavågen er en populær båthavn, som kraftledningen vil påvirke kunne påvirke bruken og opplevelsen av. I tillegg er grunneierne bekymret

for elektromagnetiske felt og støy. Dette blir ikke mindre av at spenningen heves fra 300 til 420 kV. Dersom kabel på hele strekningen ikke velges, foretrekkes derfor øvrige omsøkte alternativer, hvorav det mest mulig sjøkabel prioriteres høyest.

Når det gjelder søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, mener grunneierne at saken ikke er tilstrekkelig opplyst. De forbeholder seg retten til å komme med en uttalelse når det er bedre klarlagt hvordan ledningen skal bygges. Grunneierne motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte trasé.

Marit Daae og Aksel Hatlem v/Advokatfirmaet Harris, eiere av gnr./bnr. 137/3, 4, 27, 29 og 30 i Austrheim kommune, uttaler seg i brev til NVE av 12.1.2010. De sier at den nye traseen 3.1.2 a medfører mindre ulemper for gnr./bnr. 137/3, ved at den ligger lengre unna området hvor Straumfisk AS har utviklingsplaner. For de øvrige eiendommene innebærer traséendringen ingen endrede ulemper. Samlet mener grunneierne allikevel at flyttingen av traseen gir så marginale endringer i ulempene at alle merknader i uttalelsen av 30.6.2008 opprettholdes. De ber derfor om at det ikke gis konsesjon til alternativ 3.1.2/3.1.2 a.

Når det gjelder søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, framholder Daae og Hatlem at saken ikke er tilstrekkelig klarlagt (trasé, masteplassering mv.) til at de kan avgi uttalelse nå. De forbeholder seg retten til å komme med en uttalelse når de har fått nødvendig informasjon, men varsler allikevel at de motsetter seg ekspropriasjon etter foreslåtte traseer pga. de negative virkningene de vil har for eiendommene.

Truls Bauge sier i e-post til BKK Nett 11.1.2010 at han mener BKK Nett ikke har grunnlag for oreigning på hans eiendom, fordi det kun er en diskusjon om pris og dekning av advokatutgifter. Han har foreslått en avtalepris for BKK Nett, som han venter svar på. For øvrig mener han at saken ikke er godt nok opplyst, og viser blant annet til at traseen nå er trukket nærmere vernede fugleskjær, uten at dette går fram av BKK Netts kart.

I en uttalelse til NVE av 24.1.2010 går Truls Bauge nærmere inn på hvilke økonomiske konsekvenser kraftledningstraseen vil få for hans eiendom. Nord for traseen har Bauge planlagt et klyngetun med boliger, fra Helhaugen og sørover med utsikt over Lurefjorden. Planene er godkjent i kommunedelplanen. Ledningen vil krysse rett foran og i samme høyde som boligarealet og ødelegge utsikten, mener Bauge. Han anslår at de økonomiske tapene vil utgjøre til sammen 24,5 millioner kroner. Han har overfor BKK Nett foreslått en årlig erstatning på 75 øre per kW, og han krever at erstatningen vedtas samtidig med NVEs konsesjonsvedtak.

Lindås

Ove Kåre og Frode Risa v/Advokatfirmaet Harris uttaler seg til NVE i brev av 13.1.2010. Etter flere ganger å ha vært i kontakt med BKK Nett for å få endret ilandføringspunktet på Tytebærneset, er de skuffet over selskapets begrunnelse for ikke å imøtekomme dette ønsket. BKK Netts nye traséforslag reduserer beslagleggelsen av strandlinjen, men Tytebærneset blir fremdeles berørt. Grunneier mener at en løsning med jordkabel over Tytebærneset fram til en mast på fastlandet innenfor vil være bedre, som de har foreslått før. Det frarådes å gi konsesjon til trasé 1.1, 1.2 og 1.3.

Grunneier registrerer at BKK Nett i sin oppdaterte lønnsomhetsvurdering har lagt til en post de kaller "ikke realisert ny produksjon". Ove Kåre og Frode Risa mener at slike usikre og lite konkrete faktorer ikke kan tillegges vekt i lønnsomhetsvurderingen av prosjektet.

Til søknad om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse mener grunneier at saken ikke er tilstrekkelig klarlagt, med trasé, masteplassering og -høyde, til at det kan gis en uttalelse, og forbeholder seg retten til senere å uttale seg til denne søknaden. De varsler allikevel at de motsetter seg ekspropriasjon etter framlagte traseer.

5. NVEs vurdering av konsekvensutredningen

5.1 innledning

Konsekvensutredningene er utarbeidet i medhold av forskrift om konsekvensutredninger av 1.5.2005 etter plan- og bygningsloven og utredningsprogrammet fastsatt av NVE 14.2.2007. På bakgrunn av utførte utredninger, innkomne merknader, befaringer, tilleggsutredninger og egne vurderinger, avgjør NVE om utredningene oppfyller kravene i utredningsprogrammet og om det har kommet fram nye forslag eller temaer som må belyses.

Konsekvensutredningene skal være beslutningsrelevante, det vil si konsentrert om de spørsmål det er viktig å få belyst for å kunne ta stilling til om tiltaket skal få konsesjon eller ikke, og på hvilke vilkår det eventuelt skal gis konsesjon.

I det etterfølgende kommenterer NVE de temaer det har kommet inn vesentlige merknader til, eller der NVE har egne merknader til de fremlagte konsekvensutredningene.

5.2 Begrunnelse for tiltaket

Statnett sier i sin uttalelse til søknaden og konsekvensutredningen at de er positive til tiltaket, som vil øke kapasiteten i Matresnittet, legge til rette for ny kraftproduksjon og forbinde et overskuddsområde med et underskuddsområde. Videre sier Statnett at det er viktig å vurdere spenningsoppgradering til 420 kV i BKK-/Bergensområdet. I brev til BKK Nett av 15.6.2009 med krav om tilleggsutredninger etterspurte NVE blant annet en oppdatert begrunnelse for tiltaket. Herunder ba vi om en vurdering av sårbarheten i eksisterende nett ved ulike planlagte eller ikke planlagte hendelser, og en drøfting av alternativet å bygge ledningen for 420 kV spenningsnivå. Vi ba også om oppdaterte kostnadsberegninger for ulike traséalternativer og for alle kombinasjoner av traséalternativer i søknaden.

I tilleggsutredningen av 30.11.2009 sier BKK Nett at tiltaket som helhet er vurdert som svært lønnsomt, selv om den er noe lavere enn på søknadstidspunktet. De økte investeringskostnadene skyldes i hovedsak økte kostnader ved tilretteleggingen for 420 kV i Mongstad transformatorstasjon. Nyten av reduserte nettap er betydelig redusert, fordi prognosen for forbruket på Mongstad har økt, noe som skyldes uttaket til Gjøaplattformen og det planlagte CO₂-rensaneanlegget på Mongstad, i tillegg til raffineriet. I de nye beregningene har BKK Nett også tatt med en post de kaller "ikke realisert ny produksjon" for å synliggjøre nettbegrensningenes konsekvenser for planlagt kraftproduksjon. NVE mener at med denne oppdateringen og tilleggsutredningen har BKK Nett i tilstrekkelig grad redegjort for behovet for kraftledningen og sårbarheten i eksisterende nett.

Tilleggsutredningen drøfter også tilrettelegging for 420 kV merkespenning og konkluderer med at nytten er større enn ulempen ved en slik tilrettelegging. BKK Nett søker derfor om å forberede anlegget for 420 kV. NVE finner at dette temaet er tilstrekkelig belyst.

De berørte kommunene sier i fellesuttalelsen til tilleggsøknaden og tilleggsutredningen av tiltaket trolig blir mer og mer lønnsomt på sikt, avhengig av hva som blir realisert innenfor olje- og gassindustrien, og de krever en nærmere utredning av dette. BKK understreker i tilleggsutredningen at de har lagt nøkterne forutsetninger til grunn, og at forutsetningene kan endre seg i den retning at tiltaket blir enda mer lønnsomt. Som eksempler nevnes økt forbruk på Kollsnes, ikke realisering av CO₂-fangstanlegg på Mongstad som forutsatt, økte avbruddskostnader på Kollsnes og økte tapspriser. NVE mener at de forutsetningene BKK Nett har lagt til grunn, er oppdaterte og basert på kjente planer. Vi mener at dette er det beste beslutningsgrunnlaget vi kan få per i dag.

BKK Nett presenterer i tilleggsutredningen oppdaterte kostnader for luftledning og sjøkabel, og de gir en oversikt over hva ulike kombinasjoner av traséalternativer vil koste. NVE finner at kostnadene ved alternativene med dette er godt nok redegjort for.

5.3 Traseer og sjø-/jordkabel

Grunneiere og andre har kommet med forslag til traséjusteringer, både av luftlednings- og kabeltraseer. Herunder foreslås det også parallellføring med eksisterende kraftledninger. Radøy

kommune foreslår kabeltraseer både langs ny riksvei 565, langs fylkesveien fra Nordanger til Kvalheim og etter luftledningstrasé 1 over Radøy. Andre mener at det er utredet for få kabeltraseer og at samlokalisering med vei og gassledning er utilstrekkelig utredet. Blant annet etterlyses det utredning av en jordkabeltrasé som krysser Radøy på det smaleste, fra Mangersvågen til Snekkevika. Folkeaksjonen mener et rent kabelalternativ bør utredes nærmere, før det kan foretas en reell behandling av konsesjonssøknaden. I sin uttalelse til tilleggssøknaden og tilleggsutredningene krever kommunene at det utredes og omsøkes et rent sjøkabelalternativ, herunder en samordning med kabeltraseen fra Mongstad mot Gjøa ved å legge en arm inn til Kollsnes.

BKK Nett sier i sine kommentarer til høringsuttalelsene at de har vurdert en rekke mulige kabelløsninger, i henhold til det fastsatte utredningsprogrammet. De sier at kabel i luftledningstraseen over Radøy byr på mange anleggstekniske utfordringer, med kryssing av vann og myrer. For maksimal miljøgevinst bør kabel samlokaliseres med vei, slik at en unngår anleggsveier og synlige sår i landskapet i lang tid framover. Dersom kabel samlokaliseres med for eksempel Rv 565, vil grøftene bli rimeligere, men problemet med samlokalisering er at det er usikkert hvorvidt veien ferdigstilles i tide. Å krysse Radøy på det smaleste vil ikke være en rimeligere løsning, sier BKK Nett. Det er i tillegg uklart om den lar seg realisere, og de nevner fløting av sjøkabelen inn i en trang vik med stort potensial for funn av båtvrak som en sannsynlig problemstilling i forbindelse med en slik kabeltrasé. BKK Nett har ikke søkt om en kabelløsning over Radøy, fordi de negative konsekvensene med luftledning er vurdert til ikke å være store nok.

NVE ba om at BKK Nett utredet enkelte foreslåtte traséjusteringer i brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009. BKK Nett vurderte disse i brev til NVE av 30.11.2009, samtidig som de også valgte å søke om konsesjon for noen av traseene. NVE anser at BKK Nett i tilstrekkelig grad har gjort rede for hvorfor de ikke tilrår og søker om å bygge andre traseer enn de som er framlagt i søknaden og tilleggssøknaden. Vi finner ikke grunnlag for å kreve nærmere utredninger av ytterligere luftlednings- eller kabeltraseer.

Grunneiere i Øygarden savner en grundigere økonomisk vurdering av jordkabel som alternativ til luftledning, som også omfatter reduserte avbrudds- og vedlikeholdskostnader og verdien av bedre arealutnyttelse ved jordkabel. Andre mener den økonomiske verdien av å unngå lokal motstand og dermed spare tid ved å velge en ren kabelløsning, bør utredes nærmere.

BKK Nett gjør i konsesjonssøknaden rede for at forskjellene i drifts- og vedlikeholdskostnader for ulike alternativer vurderes til å være ubetydelige, noe som også er i tråd med NVEs erfaringer. Drifts- og vedlikeholdskostnader en relativt liten andel av de totale kostnadene for begge typer anlegg. Når det gjelder avbruddskostnadene, er det for de høyeste spenningsnivåene ingen entydig forskjell i feilfrekvensene for kabel sammenlignet med luftledning. Feil på kabelanlegg skyldes ikke bare feil på selve kabelen, men kan oppstå som følge av skader påført anlegget utenfra (gravearbeid, ankring) og montasje-feil. Derimot er reparasjonstidene i gjennomsnitt betydelig lengre for kabler enn for luftledninger når feil først oppstår, og konsekvensen av feil kan dermed bli mye større. Av den grunn er det spesielt viktig at det finnes reserve i nettet der kabelanlegg bygges.

En kabeltrasé vil i de fleste tilfeller være betydelig lengre enn en luftledningstrasé, og på den måten beslaglegge areal på en lengre strekning. Det er vanlig å legge den i tilknytning til vei, der det er mulig. Det er viktig å ha tilgang til kabeltraseen, og i noen tilfeller må det bygges kjørbare veier ved siden av traseen. Med hensyn til arealbruk vil det være rimelig å anta at kabel er en gunstigere løsning enn luftledning, men i den store sammenhengen vil verdien av dette utgjøre en svært liten del av kostnaden. NVE vil ikke kreve at BKK Nett utreder dette for jordkabelløsninger som ikke er omsøkt, men legger til grunn arealbeslaget som luftledningsalternativene medfører.

Et viktig hensyn for forvaltningen er prinsippet om likebehandling av søkere og berørte interesser, uavhengig av saksbehandlingsprosessens forløp og hvor lang tid det vil ta å nå en endelig avgjørelse. Det kan dermed ikke legges vekt på at eventuelt fravær av lokal motstand vil spare samfunnet for

unødvendig tidsbruk og beregne verdien av dette. Vi kan derfor ikke se at det er beslutningsrelevant å beregne besparelsen av redusert motstand mot prosjektet.

5.4 Utredning av fagtema

5.4.1 Landskap

De berørte kommunene mener konsekvensutredningen ikke fanger opp de store, samlede konsekvensene for landskapet som bygging av kraftledningen vil gi. Radøy kommune og Fylkesmannen i Hordaland mener at landskapsverdiene er undervurdert i konsekvens-utredningen. BKK Nett sier i sin kommentar til uttalelsene at de mener fagutredernes metoder er redegjort for og resultatene etterprøvbare. Informasjonen som er lagt til grunn kommer fra en rekke lokale og regionale kilder, som gir fagutrederne et godt kunnskapsgrunnlag.

NVE mener at visualiseringene og vurderingen av de samlede landskapsmessige virkningene gir en god beskrivelse av konsekvensene for landskapet i regionen. Landskapsrapporten har tatt utgangspunkt i Statens vegvesens metode for konsekvensanalyser. Vurderingen av landskapsvirkninger er i utgangspunktet vanskelig, da det kan være ulike syn på landskapets verdi, sårbarhet og inngrepets karakter. NVEs vurderinger tar utgangspunkt i konsekvens-utredningen, men også innkomne merknader og egne vurderinger av landskapet og inngrepets omfang spiller en viktig rolle. I tillegg har BKK Nett fått utarbeidet en VR-modell (Virtual Reality), hvor inngrepet plassert inn i en tredimensjonal, realistisk gjengivelse av landskapet. Dette gjør det mulig å få et inntrykk av inngrepet hvor som helst i nærheten av omsøkte traseene. Denne VR-modellen er et nyttig verktøy som brukes i saksbehandlingen.

Fylkesmannen i Hordaland mener i utgangspunktet at konsekvensene er tilstrekkelig utredet, men bemerker at konsekvensutredningen mangler en vurdering av hensynet til den europeiske landskapskonvensjonen. Den europeiske landskapskonvensjonen har som mål å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap og å organisere europeisk samarbeid på disse områdene. Norge har ratifisert konvensjonen og er forpliktet til å følge den opp på en rekke områder, som lovverk, sektorpolitikk, kunnskapsoppbygging, utdanning, bevisstgjøring, medvirkning og internasjonalt samarbeid. Konvensjonen legger særlig vekt på landskapet der folk bor og arbeider og der barn vokser opp, hverdagslandskapet. Konsekvensutredningen har omfattet landskap som utredningstema, og det foreligger en egen fagrapport med landskaps-faglige vurderinger. Berørte interesser, lokale og regionale myndigheter og andre har hatt god anledning til å medvirke i prosessen med å fastsette utredningskrav og komme med innspill til det omsøkte tiltaket. NVE mener derfor at vi gjennom konsesjonsprosessen følger opp landskapskonvensjonens intensjon og innhold.

Naturvernforbundet Hordaland mener fotomontasjene er for dårlige, fordi standpunkter der inngrepet er lite synlig er valgt. Andre mener nærvirkninger av kraftledningen må visualiseres og at det må utarbeides fotomontasjer fra bakkenivå. Bergen turlag finner konsekvensene for landskap generelt for dårlig utredet. BKK Nett mener selv at fotomontasjene fra luften gir et bedre bilde av kraftledningen over lengre strekninger, og at de flere steder har valgt å vise mastene ved siden av eksisterende bygg eller master for å vise forholdsmessigheten.

I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba NVE om at BKK Nett med utgangspunkt i den utarbeidede VR-modellen vist anlegget fra relevante standpunkter. Vi viste i den forbindelse til innkomne høringsuttalelser, som etterlyste standpunkter på bakkenivå og nærmere kraftledningen. I svaret til NVE av 30.11.2009 viste BKK Nett et utvalg av visualise-ringer tatt ut fra VR-modellen, i tråd med NVEs krav. NVE har også fått tilgang til VR-modellen, og kan på den måten se virkningene av kraftledningen i alle de omsøkte traseene. På denne bakgrunn er det NVEs vurdering at anlegget er visualisert på en tilfredsstillende måte og at virkninger for landskapet er tilstrekkelig beskrevet.

5.4.2 Reiseliv

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen av konsekvenser for reiseliv omfatter tilsvarende det som er nevnt i kap. 5.4.1 om landskap, da konsekvenser for reiseliv i hovedsak er knyttet til visuelle virkninger.

I sin fellesuttalelse til søknaden og konsekvensutredningen sier kommunene at de savner en omtale av reiselivsprosjektet "Den indre farleia". "Den indre farleia" er omtalt under kapittel 5, Forhold til andre planer, i konsekvensutredningen. Den er også vurdert som et kulturmiljø i fagutredning om kulturminner og kulturmiljø. NVE finner at konsekvensutredningen gir en tilstrekkelig beskrivelse av virkningene for "Den indre farleia". Det er også beskrevet at ledningens alternativ 3 og 3.1.2 krysser og blir synlig fra deler av Nordsjøløypa, et nettverk av stier i kystlandskapet rundt Nordsjøen.

Hans Arne Breivik ønsker en bedre utredning av luftledningens konsekvenser for turisme. NVE stilte i utredningsprogrammet ikke krav om utredning av konsekvenser for turisme, men ba om at konsekvenser for næringsutvikling i området skulle vurderes. I konsekvensutredningen er det gjort en kort vurdering av virkninger for reiseliv, som i stor grad henger sammen med anleggets visuelle virkninger på landskapet og synligheten av ledningen fra reiselivslokalteter. Det knytter seg stor usikkerhet til hvorvidt kraftledninger har en vesentlig innvirkning på reiseliv, og vi har ingen erfaringer som sier at turister reagerer negativt på denne typen inngrep. NVE kan ikke se at ytterligere utredninger av konsekvenser for reiseliv og turisme vil bedre beslutningsgrunnlaget i vesentlig grad.

5.4.3 Landbruk

Radøy kommune mener at de berørte landbruksområdene har fått for lav verdi i konsekvensutredningen. NVE konstaterer at det er uenighet om verdsetting av områder. NVEs vurderinger vil bygge både på opplysninger i konsekvensutredningen og innspill fra kommunene og andre.

Fylkesmannen i Hordaland framholder at, selv om beslutningsgrunnlaget vurderes som godt nok, burde jord- og skogbruk ha vært utredet hver for seg. Den samlede vurderingen for landbruket lider under at temaet behandles i ulike delrapporter. Blant annet burde landbruk og kulturlandskap sees i sammenheng, mener Fylkesmannen. NVE konstaterer at Fylkesmannen alt i alt finner at konsekvensutredningen gir et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag, selv om konsekvensene kunne ha vært framstilt på en annen måte.

Nordhordland skogeigarlag ber om at økonomisk tap ved hogging av skog før den er hogstmoden, konkretiseres. Problemet med vindfall i traseen, og hva det betyr for den faktiske trasébredden, bør beskrives, i tillegg til konsekvenser for skogsdriften, mener skogeigarlaget. Hordaland Bonde- og Småbrukarlag mener generelt at konsekvenser for landbruket ikke er tilstrekkelig utredet.

NVE er enig i at konsekvensutredningen er noe mangelfull hva gjelder konsekvenser for skog og skogsdrift. I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba vi om en nærmere redegjørelse for framgangsmåten ved skogrydding, konsekvenser for skogbildet og skogsdriften og erstatningsprinsipper for skog. BKK Nett besvarer dette i tilleggsutredningene av 30.11.2009. En ytterligere detaljering av ulempene for skogsdriften anser ikke NVE som nødvendig for å kunne vurdere de samlede konsekvensene for skogbruket som følge av de ulike traseene.

Noen grunneiere savner en avklaring av magnetfelts virkning på beitende dyr og kraftledningens virkning på dyrenes trivsel. NVE kjenner ikke til at det eksisterer kunnskap om magnetfelts eventuelle påvirkning på dyr og har ikke pålagt BKK Nett å utrede dette. BKK Nett har i konsekvensutredningen redegjort for kunnskapsstatus når det gjelder elektromagnetiske felt og helse hos mennesker. Kartlegging eller nye undersøkelser utover dette, er etter NVEs mening forskning som ikke faller inn under tiltakshavers utredningsansvar. NVE konstaterer også at Statens landbruksforvaltning mener at konsekvensene for landbruk er utfyllende beskrevet.

5.4.4 Friluftsliv

Kommunene mener konsekvensutredningen undervurderer kommunenes arealer som rekreasjonsområder for hele Bergensregionen, og dermed undervurderer konsekvensene av tiltaket for friluftslivet. Også andre mener konsekvensene for friluftsliv er for dårlig utredet og undervurdert. NVE konstaterer at flere er uenige i vurderingene i fagutredningen for friluftsliv. Fagutredningen baserer seg på tilgjengelig og innhentet informasjon, og vurderingen er gjort etter etterprøvbare metoder. Det kan allikevel være ulike meninger både om verdi- og konsekvensvurderinger. Lokale innspill er viktige og bidrar til en bedre opplysning av saken, som NVE legger til grunn i vurderingen av virkninger for friluftsliv.

Fylkesmannen i Hordaland savner helhetlige vurderinger av konsekvensene for friluftsliv, sett i sammenheng med landskapskvaliteter og uberørt natur. NVE finner at fagutredningene til sammen danner et godt nok grunnlag for å vurdere virkningene for friluftsliv.

5.4.5 Naturmangfold

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen av konsekvenser for naturmangfoldet omfatter:

- BKK Nett konsesjonssøknad og konsekvensutredning av 17.10.2007 med underliggende fagutredninger
- Tilleggsutredninger av 30.11.2009 med oppdatert kartlegging av rødlistede fuglearter i Øygarden og Radøy, med oppdatering om hubro i Øygarden 16.8.2010
- Norsk Rødliste 2006 og 2010
- NVEs befaringer og møter med berørte kommuner og øvrige interesser i forbindelse med konsesjonsbehandlingen
- Innkomne høringsuttalelser

Konsekvensutredningen for biologisk mangfold er basert på metodikken i *Håndbok 140* for konsekvensanalyser fra Vegdirektoratet (Statens vegvesen 2006) og DN's håndbøker/veiledere for spesifikke tema. Datainnsamlingen er basert på befaringer til fots og skriftlige og muntlig kilder. De viktigste skriftlige kildene har vært kommunale rapporter om vilt- og naturtype-kartlegging og opplysninger fra Naturbasen til Direktoratet for naturforvaltning 2007. I tillegg er det benyttet en rekke andre skriftlige fagrapporter og registreringer gjennomført i forbindelse med andre utbygginger, verneplanarbeid og forskningsprosjekter i de berørte kommunene over et lengre tidsperspektiv. Supplerende informasjon er innsamlet gjennom intervjuer med lokalkjente ressurspersoner og feltarbeid utført sommeren/høsten 2006 og vinteren 2007. Det er utarbeidet en egen fagrapport om konsekvenser for marine miljøer, som har hentet sine opplysninger fra tilgjengelig litteratur og nasjonale databaser, i tillegg til kontakt med de berørte kommunene. NVE konstaterer at det er ikke gjennomført befaringer i forbindelse med utredning av konsekvenser for marine miljøer. Det vises til nærmere omtale av metode, grunnlagsdata og referanser i fagutredningene.

De berørte kommunene m.fl. mener konsekvensutredningen av 2007 er for dårlig og feilaktig for temaet fugl. De krever kartlegging/feltregistreringer gjennom hele året og en vurdering av hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for det biologiske mangfoldet i regionen. Blant annet mener de verdsettingen av områder er feil, at viktige korridorer for trekkfugl blir direkte berørt og at utredningen ikke omtaler nye funn av hekkende rødlistearter. Fylkesmannen mener derimot at det er lite sannsynlig at tilleggsregistreringer av viltforekomster vil bedre beslutnings-grunnlaget når traseene skal vurderes. I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba NVE om en supplerende utredning av biologisk mangfold i planområdet med eventuell ny kunnskap og i samråd med kommunene. Tilleggsutredningen av 30.1.2010 inneholder en slik oppdatert beskrivelse. NVE registrerer at det er uenighet om verdsetting av områder, men vil understreke at våre vurderinger vil basere seg både på fagutredninger og innkomne opplysninger fra kommuner og andre høringsinstanser.

Åse Eriksen sier i sin uttalelse at verdien av uberørt natur er undervurdert. Konsekvensutredningen beskriver i hvilken grad kraftledningen vil redusere inngrepsfrie naturområder. Det dreier seg om reduksjon og bortfall av inngrepsfrie områder som befinner seg 1–3 km fra større tekniske inngrep på i alt tre steder for traséalternativ 3. NVE finner det ikke nødvendig med en nærmere utredning av dette, Verdien av de inngrepsfrie områdene vil inngå i den helhetlige vurderingen som foretas gjennom konsesjonsbehandlingen.

Truls Bauge mener i sin uttalelse til tilleggssøknaden og tilleggsutredningen at det ikke går tilstrekkelig fram av kartmaterialet at traseen er trukket nærmere vernede fugleskjær, og at saken derfor ikke er godt nok opplyst. NVE vil opplyse om at framstillingen av omsøkte traseer på kart er uttrykk for planlagte, men ikke detaljprosjekterte traseer. Endelig trasé vil være et resultat av hva det eventuelt blir gitt konsesjon til, i tillegg til hva som teknisk lar seg gjøre og hensynet til andre interesser innenfor rammen av konsesjonen. NVE finner derfor at kartgrunnlaget som foreligger er tilstrekkelig for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet og eventuelt valg av trasé.

Bergen Turlag og FNF Hordaland etterlyser en konkret vurdering av tiltaket mot den nye naturmangfoldloven, en oppfølging av viktige prinsipper i denne loven og samordning av arealbruken. For eksempel krever de at lovens punkter om bærekraftig bruk vurderes og kommenteres av utbygger.

Konsekvensutredningene har lagt rødlisten av 2006 til grunn for vurderingene, og NVE har sjekket dette opp mot ny rødliste av 2010, hvor det har skjedd noen endringer. Enkelte rovfuglarter er tatt ut av rødlista fordi de er vurdert til å være livskraftige, mens det er kommet enkelte nye arter til, bl.a. enkelte sjøfuglarter.

Fagrapporten om konsekvenser for marine miljøer er basert på eksisterende dokumentasjon. Ettersom kartleggingen er basert på eksisterende dokumentasjon mener NVE, jf. føre-var-prinsippet i § 9 i naturmangfoldloven, at viktige forekomster av sårbare naturtyper bør unngås dersom disse oppdages, og at det i en eventuell konsesjon må settes vilkår om dette.

NVE konstaterer at grunnlagsmaterialet for de utredningene som er gjennomført med hensyn til naturmangfold er omfattende. En viss usikkerhet om hvorvidt vi besitter fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet til kraftledningen vil alltid være tilstede. NVE vurderer allikevel at den samlede dokumentasjonen som her foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten av kraftledningen på naturmangfoldet, i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8. Disse vurderingene følger i kapittel 6.

5.4.6 Næringsinteresser

Fiskeridirektoratet Region Vest kan ikke se at konsekvensutredningen omtaler næringsinteresser innenfor fiskeri eller akvakultur. Konsekvenser for oppdrettsvirksomheten må utredes nærmere før det kan tas stilling til valg av sjøkabeltrasé, mener de. BKK Nett sier i sin kommentar til uttalelsen at de ønsker å vente med bunnkartlegging og dykkerunder-søkelser av landtakene til det er gitt konsesjon, og at kabeltraseen vil kunne tilpasses og minimere ulempene for næringsinteressene. De opplyser at tråling normalt ikke vil være i konflikt med kablene, fordi de vil være så tunge at de synker ned i løsmassene på bunnen. BKK Nett har redegjort for dette i et eget brev til Fiskeridirektoratet Region Vest. NVE finner at det ikke er avgjørende å utrede ytterligere konsekvenser for fiskeri eller akvakultur, med omfattende bunnundersøkelser, før det er avklart hvilken trasé det eventuelt gis konsesjon til. Vi viser i denne sammenhengen til at det også kreves tillatelse etter havne- og favannsloven for kryssing av sjøområder.

5.4.7 Avbøtende tiltak

Åshild og Ove Herland sier at de ønsker utredet tiltak for å redusere ulempene med nærføring på Hope, herunder jordkabel i tilnærmet samme trasé som alternativ 1.2 og endret lineoppheng. I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba NVE om at BKK Nett vurderte en traséjustering i tråd med forslag fra Åshild og Ove Herland. BKK Nett utredet og omsøkte en justering som de i

tilleggssøknadene omtaler som alternativ 1.3. Denne traseen går lengre unna bebyggelsen på Hope enn traseene i opprinnelig søknad. Da det på denne strekningen ikke vil være magnetfelt over 0,4 μT i årsgjennomsnitt, finner ikke NVE grunnlag for å be om utredning av andre tiltak for å redusere magnetfelt, som for eksempel endret lineoppheng eller kabling i traseen til luftledningsalternativ 1.2. NVE anser vurderingene av avbøtende tiltak som tilstrekkelige.

I brev med krav om tilleggsutredninger av 15.6.2009 ba vi i tillegg BKK Nett om å peke på delstrekninger hvor kamuflerende tiltak kunne antas å ha effekt, og vi ba om at alternative mastetyper og fargesetting av master, liner og isolatorer ble drøftet. BKK Nett svarte på kravene i tilleggsutredningene av 30.11.2009, og NVE finner temaet tilstrekkelig belyst.

5.4.8 Magnetfelt og støy

Øygarden kommune m.fl. mener elektromagnetiske felt og konsekvenser for etablering av nye bygninger nær traseene er for dårlig utredet. Grunneierne på Bakka i Austrheim krever at faren for elektriske utladninger og magnetfeltnivå dersom kraftledningens kapasitet utnyttes fullt ut, utredes nærmere. De ønsker virkninger ved strømstyrker opp mot 3000 A og virkninger fra dagens ledninger utover 100 meter fra senterlinjen beskrevet. I uttalelsen til tilleggssøknaden ønsker kommunene at magnetfeltnivået som følge av å øke spenningen fra 300 til 420 kV utredes nærmere.

NVE mente også at konsekvensutredningen var noe mangelfull med hensyn til mulige tiltak for å redusere magnetfeltbelastningen for boliger, hvor magnetfeltene i årsgjennomsnitt ville overstige 0,4 μT . Vi ba i brev av 15.6.2009 om at BKK Nett utredet aktuelle tiltak. I tilleggsutredningene av 30.11.2009 presenterer BKK Nett en vurdering av mulige tiltak for å redusere magnetfeltnivået ved kraftledningen. Dette er kun aktuelt for alternativ 3, hvor feltene vil overstige 0,4 μT ved boliger. Traséjusteringer er ikke mulig, men BKK Nett beskriver heving av mastene og alternativt lineoppheng som mulige tiltak. På grunn av de forholdsvis lave magnetfeltene og ulempene ved magnetfeltreduserende tiltak, mener BKK Nett at de ikke kan anbefale disse tiltakene.

Når det gjelder hvilken strømbelastning som skal legges til grunn ved beregningen av magnetfelt ved kraftledningen, er det årsgjennomsnittet av en framtidig, forventet belastning som er relevant. Det er Statens Strålevern som er nasjonal myndighet for dette temaet, og NVE forholder seg til anbefalinger fra fagmyndigheten. Bakgrunnen for å bruke gjennomsnittsverdi og ikke maksimalverdi er at forskningsresultatene refererer til gjennomsnittlig felteksponering. En kraftledning bygges imidlertid for en maksimal overføringsevne på langt over årsgjennomsnittet, fordi det i spesielle perioder kan være behov for større kapasitet. Utredning av magnetfeltet når ledningen belastes maksimalt vil ikke gi resultater som vi har forutsetninger for å benytte i våre vurderinger, og vi finner det ikke beslutningsrelevant å stille krav om dette. Vi finner det heller ikke beslutningsrelevant å kreve utredning av magnetfelt rundt eksisterende ledninger, dersom dette ikke virker inn på magnetfeltet rundt omsøkte ledning. Når driftsspenningen på kraftledningen i fremtiden økes fra 300 til 420 kV vil magnetfeltene gå ned, dersom overføringsbehovet er det samme, opplyser BKK Nett i tilleggsutredningene av 30.11.2009.

Elektriske felt kan forårsake oppladning av metallgjenstander som ikke er jordet. Elektriske utladninger gjennom berøring av slike gjenstander er normalt ufarlige, men oppleves som ubehagelige. Dette anses som et lite problem, da de elektriske feltene reduseres med avstanden til kraftledningen og skjerms av de fleste materialer. Vi finner det ikke nødvendig med en nærmere utredning av elektriske utladninger.

Truls Bauge mener at kraftledningen vil skjerme eller forvrengte GPS-signaler fra passerende båter. NVE ba BKK Nett i brev av 15.6.2009 om å vurdere hvorvidt kraftledningens elektromagnetiske felt kunne forstyrre båters GPS-systemer. I forbindelse med gjennomføringen av tilleggsutredningene, tok BKK Nett kontakt med Post- og teletilsynet, som opplyste at det ikke er gjort undersøkelse om dette fordi det ikke er registrert noen klager på dette. BKK Nett mener derfor at de elektromagnetiske feltene fra kraftledningen ikke medfører noe praktisk problem for båter. NVE kan heller ikke se at

dette er et tema som trengs nærmere utredning, da ansvarlig myndighet, Post- og teletilsynet, ikke har kjennskap til at det er et problem.

Grunneierne på Bakka i Austrheim ønsker en omtale av støynivået for boliger og fritidseiendommer. Åshild og Ove Herland, samme med andre grunneiere i Lindås, ønsker støyverdiene synliggjort under områdets typiske klimaforhold. NVE ba i brev av 15.6.2009 om at BKK Nett opplyste om støynivået ved boliger og fritidsbebyggelse nærmest luftlednings-traseene under værforhold som gir mest støy. BKK Nett opplyser i tilleggsutredningene av 30.11.2009 at støynivået avhenger av spenningsnivå og linetype, og at det kun vil være hørbar lyd fra kraftledningen i fuktig vær. NVE finner at støynivået ved kraftledningen er tilstrekkelig utredet.

5.4.9 Annet

Kommunene etterlyser en samfunnsøkonomisk vurdering av mulighetene for samlokalisering av kraftledninger og annen infrastruktur og en oversikt over de totale samfunnsmessige kostnadene. Det bes også om at de samlede konsekvensene av dette inngrepet, sammen med alle andre tekniske inngrep i områdene, vurderes. Andre savner også en samfunnsøkonomisk beregning av ikke-prissatte verdier. Kostnaden ved å pålegge avbøtende tiltak på luftledning bør også tas med i regnskapet, sier Folkeaksjonen.

BKK Nett sier i sine kommentarer til høringsuttalelsene at samordningsgevinstene ved å legge kabel sammen med vann- og avløpsrør er marginal, fordi det i praksis må graves separate grøfter. Når det gjelder samlokalisering med vei, viser BKK Nett til problemet med varige rettigheter til bruk av veigrunn. Samlokalisering med gassrør i Øygarden er problematisk, fordi tiltakene ikke er samtidige, og fordi begge tiltakene har strenge sikkerhetskrav som vanskeliggjør samlokalisering. NVE finner at muligheter for samordning og ulike traseer er tilstrekkelig utredet.

Det finnes i liten grad kostnadstall knyttet til miljøkonsekvenser. Det er gjort en del undersøkelser de siste tiårene av betalingsvillighet og transportkostnader for å forsøke å verdsette friluftsliv, naturopplevelser med mer, men det er knyttet stor usikkerhet til resultatene. I tillegg er resultatene vanskelig å overføre fra en spesifikk undersøkelse og konsekvens til å gjelde generelt. Det skyldes blant annet usikkerhet knyttet til den enkelte metode og at forutsetningene som ligger til grunn for undersøkelsen varierer fra en problemstilling til en annen. Gjennomføring av slike undersøkelser i et slikt omfang at vi får et fullstendig miljøregnskap, hvor alle konsekvenser er tallfestet, er både kostnads- og tidkrevende. Det viktigste er allikevel at metodene inneholder vesentlige feilkilder, som gjør at resultatene blir usikre, og at det er vanskelig å isolere virkningene av en planlagt kraftledning fra andre tiltak i regionen. NVE mener at det ikke er realistisk å ha som mål at alle kostnader skal kunne tallfestes og at det ikke er hensiktsmessig å kreve at dette skal gjøres i større omfang. Det foretas i stedet en skjønnsvurdering av de samfunnsmessige virkningene av tiltaket, basert på etablert praksis og de retningslinjer og føringer som er lagt for NVEs saksbehandling.

NVE kan i medhold av forskrift om konsekvensutredninger pålegge aktørene å vurdere sumvirkninger av flere prosjekter som er under planlegging innenfor et område. Formålet med slike utredninger bør være å supplere utredningene for de enkelte prosjektene og styrke beslutningsgrunnlaget. Dette omfatter ikke en samlet vurdering av omsøkte tiltak og alle andre tekniske inngrep som allerede er gjennomført i samme område. Eksisterende inngrep ligger derimot til grunn for vurderingene av konsekvensene av omsøkte kraftledning. Vi finner at konsekvensutredningen med fagrapporter gir et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere virkningene av kraftledningen sett i lys av eksisterende inngrep i regionen. NVE vil også i henhold til naturmangfoldloven § 10 foreta en vurdering av samlet belastning for økosystemet, ved å ta hensyn til eksisterende og forventede inngrep, jf. kap.6.7.2.

I vurderingen av hvorvidt det bør pålegges avbøtende tiltak ved en eventuell luftledningstrasé, spiller kostnaden ved tiltak og ulemper for øvrig en rolle. Dette må veies opp mot de fordelene som kan oppnås ved tiltakene. Kabling kan være et avbøtende tiltak som kan sammenlignes med andre aktuelle

tiltak. Nærmere spesifiserte kostnader for ulike avbøtende tiltak innhentes underveis i prosessen, og vurderingene av hvilke tiltak som er aktuelle gjøres av NVE i den endelig vurderingen av søknaden.

Grunneiere i Øygarden savner kartgrunnlag som viser trasé 1 med mastefester, klausuleringsbelter, eiendomsgrenser og eksisterende kraftledninger og gassrørledninger med klausuleringsbelter, i tillegg til planstatus og bebyggelse. Det må beskrives hvordan den nye kraftledningen hindrer rasjonell utnyttelse av de berørte områdene, mener de. Åse Eriksen og grunneierne på Bakka i Austrheim krever en vurdering av eiendoms- og bruksforringelsen ved anlegging av luftledning.

NVE vil understreke at på dette stadiet i prosessen er kraftledningen ennå ikke detaljprosjektert, fordi det ennå ikke er bestemt hvilken trasé som velges eller akkurat hvor traseen skal gå. De kartfestede traseene er derfor å anse som forslag som ennå er gjenstand for diskusjon og vurdering. Mastefester og klausuleringsbelter vil derfor ikke være kjent. Av samme grunn vil kartfestede eiendomsgrenser ikke bidra til bedre opplysning av saken, i tillegg til at søknadskartetets målestokk ikke tilrettelegger for inntegning av eiendomsgrenser. Eksisterende kraftledninger er vist i kartet, og det samme gjelder bebyggelse. Planstatus for de berørte områdene er omtalt i teksten og vist i kartutsnitt, noe vi finner tilstrekkelig. Vi kan ikke se at inntegning av alle planer og eksisterende tiltak i ett og samme kart, vil gi et mer oversiktlig og presist grunnlag for å vurdere kraftledningens beslaglegging av areal. Konsekvensutredningen viser temakart, som bidrar til å illustrere kraftledningens virkning for interesser som friluftsliv, kulturminner, biologisk mangfold og landbruk. På dette stadiet mener vi et kartgrunnlag av den typen BKK Nett har presentert er tilstrekkelig.

Eventuell eiendoms- og bruksforringelse som følge av at det bygges luftledning mener NVE gjenspeiles gjennom utredninger av konsekvenser for landskap, kulturmiljø, friluftsliv, landbruk osv., og gjennom høringsuttalelser fra berørte interesser. Erfaringsmessig er det svært forskjellige oppfatninger av hva en kraftledning betyr for verdi og omsetning av eiendom. Verdiforringelse og erstatning vil bli et sentralt tema ved forhandling om minnelige avtaler eller inngå i en skjønnsprosess i forbindelse med ekspropriasjon. Økonomiske virkninger for den enkelte grunneier inngår ikke som en del av NVEs konsekvensvurdering.

Luftfartstilsynet sier at konsekvensutredningen i liten grad har vurdert konsekvenser for sivil luftfart. For å sikre at ledningen ikke vil påvirke eventuelle kommunikasjonsanlegg, anbefales det at Avinor kontaktes. BKK Nett sendte 25.2.2010 saken på høring til Avinor, som svarte at denne typen anlegg normalt ikke gir problemer for sivil luftfart. De påpekte derimot at lufttrafikk i lavere høyder kunne påvirkes og anbefalte at selskaper som opererer lavtflygende fly og helikoptre kontaktes. NVE understreker at søknaden har vært på offentlig høring. Vi legger videre til grunn at eventuelle spenn som kan utgjøre en fare for lufttrafikk skal merkes etter gjeldende regelverk, og finner derfor ikke grunnlag for nærmere utredning av dette temaet.

Grunneiere på Bakka i Austrheim mener det er en mangel ved konsekvensutredningen at den ikke omtaler risiko for feil på luftledninger kontra kabler som følge av ekstremvær. BKK Nett redegjør i konsekvensutredningen for at en luftledning eksponeres for vær og vind, mens en kabel ligger mer skjernet. Fordelen med luftledninger er imidlertid at feil raskt oppdages og rettes, i motsetning til feil på kabel. I sine kommentarer til høringsuttalelsene av 3.2.2009 sier BKK Nett i tillegg at anleggene er dimensjonert for å tåle naturhendelser, basert på data levert fra erfarne meteorologer. Etter NVEs vurdering er forskjellen mellom luftledninger og kabler med hensyn til ytre påvirkning tilstrekkelig belyst.

Truls Bauge kritiserer BKK Nett for ikke å ha brukt uavhengige utredere til å lage konsekvensutredningen, og at BKK Nett på den måten kontrollerer informasjonene til myndighetene. I henhold til forskrift om konsekvensutredninger, er det tiltakshavers ansvar å utarbeide konsekvensutredningen. I arbeidet har BKK Nett benyttet ulike utredere til å hjelpe seg med konsekvensutredningen av temaer der de ikke selv har tilstrekkelig kompetanse. En rekke fagrapporter er derfor utarbeidet av andre enn BKK Nett selv, men sammenfattet av BKK Nett i

konsekvensutredningen. Både søknaden, konsekvensutredningen og fagutredningene inngår i NVEs beslutningsgrunnlag når konsesjonsspørsmålet skal vurderes.

Advokatfirmaet Harris sier på vegne av en rekke grunneiere at konsekvensutredningen ikke tar høyde for bygging av kraftledningen for 420 kV spenning, og at dette kan ha konsekvenser for magnetfeltnivå, støy, byggeforbudsbeltet og anleggets lønnsomhet. Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland mener også at det endrede spenningsnivået i seg selv er grunnlag for ny søknad med ny konsekvensutredning. Av tilleggssøknaden og tilleggsutredningen går det fram hva 420 kV-anlegget konstruksjonsmessig innebærer. Endringen fra 300 til 420 kV får ingen betydning for byggeforbudsbeltet. Det går også fram at kostnadsforskjellen mellom 300 og 420 kV er liten når anlegget bygges nytt, men vil være stor hvis ledningen må bygges om i ettertid. Oppdaterte kostnadsberegninger for tiltaket er presentert. Når anlegget i framtiden skal drives på 420 kV spenningsnivå vil magnetfeltene reduseres sammenlignet med 300 kV spenning, dersom samme overføringsbehov legges til grunn. Dette går også fram av tilleggsutredningene. I tilleggsutredningen presenteres videre en vurdering av støynivået langs kraftledningen ved økt driftsspenning, og det opplyses at det høyeste beregnede støynivå ved nærmeste hytter og boliger ved traséalternativ 3 være 52,4 dB(A) ved 420 kV, mens det ved bygninger ved andre traséalternativene vil ligge under 50 dB(A). Det går også fram at ved å velge linetype duplex Parrot vil støynivået for alle traseer ligge under 50 dB(A) ved de nærmeste bygningene. Tilleggssøknaden og tilleggsutredningen gir en tilstrekkelig beskrivelse av konsekvensen ved å bygge kraftledningen for 420 kV i stedet for 300 kV, etter NVEs vurdering.

5.5 Oppsummering

Det er i forbindelse med denne søknaden lagt fram en stor mengde informasjon om mulige konsekvenser innenfor ulike tema. Informasjonen er framskaffet som følge av krav i utredningsprogrammet, krav om tilleggsutredninger og gjennom innspill i de ulike høringsrundene.

Etter NVEs vurdering gir framlagt konsekvensutredning, tilleggsutredninger, fagrapporter og opplysninger framkommet i høringsuttalelsene et godt grunnlag for å avgi en innstilling til konsesjonsvedtak i denne saken. NVE finner ikke grunnlag for å be om ytterligere utredninger.

6. NVEs vurdering av konsesjonssøknaden

Konsesjonsbehandling etter energiloven, innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet som helhet. Det kan innvilges konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive konsekvensene ansees som større enn de negative.

Det er kun noen konsekvenser av tiltaket som kan tallfestes og som kan omtales som prissatte konsekvenser (investeringskostnader, endringer i taps- og avbruddskostnader osv.). De aller fleste konsekvensene ved etablering av kraftoverføringsanlegg, er såkalt ikke-prissatte konsekvenser. Disse virkningene av tiltaket kan vanskelig tallfestes, og de samlede konsekvensene kan dermed heller ikke summeres opp til et positivt eller negativt resultat i kroner og øre.

Vurderingen av om det kan anbefales at det gis konsesjon til et omsøkt tiltak eller ikke, er en faglig skjønnsvurdering. NVE mener at det er en bedre tilnærming å fokusere på hvilke direkte og indirekte virkninger som vil kunne oppstå for samfunnet ved å etablere nye overførings-anlegg, framfor å undersøke betalingsvillighet eller lignende. Vi legger til grunn at de utredningene som blant annet er gjort for landskap, friluftsliv, naturmiljø og reiseliv, vil gi opplysninger om verdier og konsekvenser av gjennomføring av det omsøkte tiltaket.

For å synliggjøre våre vurderinger, vil vi først gjøre en systemteknisk vurdering av tiltaket, hvilket innebærer å vurdere behovet for kraftledningen og hvordan de omsøkte anleggene passer inn i

kraftsystemet (kap. 6.1). Vi vil så gjøre en vurdering sjø- og jordkabel som alternativ til luftledning (kap. 6.2). Deretter vil de ulike omsøkte traséalternativene kort beskrives og konsekvensene vurderes (kap. 6.3 og 6.4). En vurdering av omsøkte utvidelse av Mongstad transformatorstasjon (kap. 6.5) og Kollsnes transformatorstasjon (kap. 6.6), følger deretter. I kap. 6.7 foretas en samlet vurdering av konsekvenser for naturmangfold i tråd med den nye naturmangfoldloven, hvorpå en oppsummering av NVEs vurderinger beskrives i kap. 6.8. Denne oppsummeringen legger, sammen med en vurdering av aktuelle avbøtende tiltak og vilkår (kap. 7), grunnlaget for NVEs innstilling til Olje- og energidepartementet.

6.1 Systemteknisk vurdering

6.1.1 Samfunnets behov for sikker strømforsyning

I NOU 2006:6 "Når sikkerheten er viktigst:" kategoriseres kraftsystemet som kritisk infrastruktur.

"Kritisk infrastruktur er de anlegg og systemer som er helt nødvendige for å opprettholde samfunnets kritiske funksjoner som igjen dekker samfunnets grunnleggende behov og befolkningens trygghetsfølelse."

Kraftsystemet består av kraftproduksjon, overføring, distribusjon og handelssystemer. En kontinuerlig levering av kraft har livsviktig og avgjørende betydning for husholdninger, offentlig tjenesteyting, industri og annet næringsliv.

Forsyningssikkerhet i Norge er avhengig av:

- Sikker og stabil kraftoverføring uten lengre avbrudd.
- Tilstrekkelig produksjon, og evne til å tåle vesentlig produksjonsreduksjon fra vannkraft i tørre år.
- Tilstrekkelig overføringskapasitet fra utlandet som et alternativ til økt produksjon i Norge.

Norsk elektrisitetsproduksjon karakteriseres ved sterk avhengighet av vannkraft med tilhørende store årlige tilsigsvariasjoner. I 2009 ble det totalt produsert ca 133 TWh elektrisk kraft i det norske kraftsystemet, hvorav ca. 127 TWh fra vannkraft, ca. 1 TWh vindkraft og i underkant av 5 TWh termisk kraft (inkludert varmekraftverk på Mongstad og Kårstø). Vannkraftproduksjonen vil variere med tilsigsforholdene, fra ned mot 90 TWh i ekstreme tørrår til opp mot 150 TWh i spesielt våte år. Det er særlig muligheten for at det i enkelte år blir betydelig reduksjon i tilsiget som bekymrer. Bortfall av 20–30 TWh i forhold til normalen vil med dagens avhengighet av elektrisitet, være krevende å håndtere.

Det er altså viktig å fremme ny produksjon, men samtidig er de fleste muligheter for kapasitetsøkning uten at det bygges nye ledninger brukt opp. Ny produksjon forutsetter med andre ord ofte utbygging av nye kraftledninger eller oppgradering av eksisterende nett for at kraftsystemet skal kunne utnyttes og driftes optimalt.

Det er flere årsaker til at det planlegges forsterkninger av kraftledningsnettet i Norge:

- *Økt forbruk*

Det totale forbruket øker fortsatt både til alminnelig forsyning, industri og annen næring både på land og offshore, om enn i noe mindre omfang etter år 2000. Det forventes en fortsatt vekst i kraftforbruket framover, men omfanget er usikkert. Veksten forventes i tillegg primært å komme i de områder som de siste 10 år har hatt den største vekst, bl.a. på Vestlandet som følge av økt elektrifisering av petroleumsvirksomheten. Det er også en større vekst i effektuttaket enn energiuttaket, og effekt er dimensjonerende for behovet for nettførsterkninger. Disse forholdene gir større behov for nettførsterkninger enn det som følger kun av total vekst i energiforbruket.

Kraftprisen har også økt betydelig de senere årene, bl.a. som følge av økt etterspørsel og økte priser på kull, olje og naturgass, og økte priser på CO₂-utslipp. Industriutvikling, med Ormen Lange, Hustadmarmor og Hydro Aluminium på Sunndalsøra i Midt-Norge som eksempler, forutsetter at det etableres nye kraftoverføringer fram til anleggene.

- *Forsyningssikkerhet*

Forsyningssikkerhet kan defineres som kraftsystemets evne til å forsyne sluttbrukerne med kraft. På grunn av det vannkraftbaserte kraftsystemet vi har i Norge, er det vanlig å spesifisere forsyningssikkerhet i to undergrupper: *Energisikkerhet* som omfatter evnen til å takle energiknapphet pga. begrenset tilsig og begrenset import, og *effektsikkerhet* som omfatter evnen til å håndtere toppforbruk i kraftsystemet.

God forsyningssikkerhet fordrer en kraftforsyning uten større eller langvarige avbrudd. På effektsiden må nettet være utbygd slik at en for alle større regioner normalt oppnår dette uten ekstratiltak som langvarige høye regionale priser eller rasjonering.

Det er av vesentlig betydning for forsyningssikkerheten å bygge et kraftledningsnett med nødvendig robusthet over tid, uavhengig av årlige variasjoner i produksjon og forbruk. Kraftnettet planlegges slik at viktig forsyning skal kunne opprettholdes selv ved utfall av enkeltledninger. For forsyningssikkerheten vil det alltid være positivt med flere kraftledninger og et mer fleksibelt kraftnett. Hensynet til forsyningssikkerhet til regioner og enkeltkunder har også blitt viktigere de siste årene. Dette skyldes erfaringer med store regionale ubalanser, økt sårbarhet ved utfall, ordningen med lavere inntekter for nettselskapene ved svikt i kraftleveransene, samt en del enkeltepisoder som for eksempel utfall av kraftforsyningen i Steigen vinteren 2007. Også Bergen og Hordaland opplevde et alvorlig strømbrydd i 2004, da 140 000 kunder ble uten strøm i opptil to timer. Mørere regionen har også opplevd tilsvarende strømbrydd. I 2008 førte et langvarig utfall på 420 kV-ledningen mellom Viklandet og Nyhamna til en avbruddskostnad på flere titalls millioner kroner.

Sårbarheten ved svikt i kritisk infrastruktur, som kraftledningsnettet og kraftforsyningen er en del av, er blant annet beskrevet i FylkesROS Hordaland 2009, en risiko- og sårbarhetsanalyse utarbeidet av Fylkesmannen i Hordaland. Her er konsekvenser av kortvarige eller lengre avbrudd i kraftforsyningen omtalt, og det går fram at en rekke viktige samfunnsfunksjoner er avhengige av sikker og stabil forsyning av kraft. Dette gjelder for eksempel helseinstitusjoner, tele- og radiokommunikasjon, samferdsel, olje- og gassproduksjon, vann og avløp, næringsliv og finansinstitusjoner, med tilknyttede samfunnsfunksjoner. Lengre avbrudd vil få store økonomiske konsekvenser, men vil også føre til fare for liv, helse og miljø. Spesielt vil institusjoner og kommunale helsetjenester kunne bli hardt rammet, oppsummerer analysen.

- *Samfunnsmessig rasjonell drift av kraftsystemet*

Oppgradering av nettet og utbygging av nye ledninger vil kunne gi større fleksibilitet og færre flaskehals, gjøre systemet mindre sårbart ved feil, redusere tap i nettet, bedre utnyttelsen av produksjonsressursene og gi muligheter for sanering av gamle anlegg. Kraftnettet har vanligvis en levetid på mer enn 50 år og mange faktorer som påvirker kraftsystemet er usikre. Det er derfor viktig at kraftnettet er robust og kan håndtere ulike framtidsscenarioer.

- *Tilrettelegge for ny kraftproduksjon*

Utbygging av ny kraftproduksjon, som bl.a. vindkraft og vannkraft, krever tilknytning til eksisterende kraftnett, og eksisterende nett må ofte forsterkes i områder med mye ny produksjon.

- *Elektrifisering av sokkelen*

Et godt utbygd kraftnett vil også være en forutsetning for bruk av kraft fra land i petroleumssektoren. Dette kan redusere Norges klimagassutslipp, men samtidig vil det i noen områder kreve forsterkning av det norske kraftsystemet på land med nye kraftledninger, oppgradering av kraftledninger og økt elektrisitetsproduksjon.

- *Klima*

Et velfungerende kraftnett vil være et viktig klimapolitisk tiltak for å sikre at vi utnytter våre fornybare ressurser optimalt, og at samordning av Norges store vannkraftressurser med utbygging av vindkraft og annen uregulerbar produksjon kan gjøres på en god måte.

Det er nasjonale politiske mål om større vekst i fornybar kraft, bl.a. som et virkemiddel i klimapolitikken. Avklaringen mot EU innen fornybardirektivet og mot Sverige innen elsertifikater forventes også i 2011. Disse faktorene kan gi større økning i kraftproduksjonen enn forventet vekst i norsk forbruk. Uansett omfang vil mye av veksten i fornybar kraft forutsette etablering av nye kraftledninger i sentral- og regionalnettet.

- *Kraftutveksling med kontinentet*

Ut fra bl.a. de økte internasjonale overføringsbehov som fornybarsatsingen i EU medfører, planlegges det i dag 4–5 større kabelforbindelser mellom Norge og andre europeiske land. I tillegg til kabel i sjø vil en realisering av flere av disse prosjektene kreve nettførsterkninger på land.

Nye kraftledninger vil være med på å sikre en stabil strømforsyning og sørge for at forsyningssikkerheten er akseptabel i alle deler av landet. Samfunnet er i stigende grad avhengig av elektrisitet, og sårbarheten ved utfall øker. De samfunnsøkonomiske og bedriftsøkonomiske kostnadene ved utfall øker i takt med denne sårbarheten. Det vil alltid være en risiko for at hendelser kan inntreffe som setter enkeltkomponenter i kraftsystemet ut av spill, selv med godt vedlikehold og tilsyn. Flere kraftledninger mellom områder med underskudd og overskudd av kraft er et tiltak som bidrar til å sikre mot at slike hendelser får alvorlige konsekvenser for kraftforsyningen.

Det har aldri vært planlagt så mange store kraftledninger i Norge som i dag. Dette er et resultat av at kraftnettet i liten grad har blitt utbygd de siste 15 årene og dessuten et svar på samfunnets krav om en sikker og stabil strømforsyning.

6.1.2 Systemteknisk vurdering av omsøkte tiltak

BKK Nett begrunner søknaden med at den vil bidra til å redusere kostnadene i kraftsystemet, og spesielt kostnadene ved avbrudd i kraftforsyningen til Kollsnes og Bergensområdet. I området Mongstad og Matre er det i dag et overskudd på kraft. I vår- og sommerperioder er det ofte så høy produksjon at en på grunn av begrensninger i overføringskapasiteten i eksisterende kraftnett må regulere ned produksjonen, noe som medfører vanntap og samfunnsøkonomiske kostnader (flaskehalskostnader). Dette er også et område med et betydelig potensial for ny fornybar produksjon som ikke kan realiseres før overføringskapasiteten ut av området økes. På Kollsnes er det et stort kraftuttak og det er ventet en betydelig økning av dette, spesielt dersom Troll A skal forsynes fra Kollsnes. Ved å bygge kraftledningen mellom Mongstad og Kollsnes vil en forbinde et overskuddsområde med et underskuddsområde og dermed redusere flaskehalskostnadene og åpne for at ny fornybar produksjon kan bli realisert. Videre vil energitapet i nettet bli redusert, leveringssikkerheten vil øke og dermed vil avbruddskostnadene også bli betydelig redusert.

Statnett sier i sin uttalelse til konsesjonssøknaden at de vurderer tiltaket som positivt, da den vil øke kapasiteten i Matresnittet, legge til rette for ny produksjon og binde et overskuddsområde til et underskuddsområde. De anbefaler at ledningen forberedes for 420 kV spenning, som ledd i den langsiktige strategien med spenningsoppgradering for å kunne øke overføringskapasiteten i framtiden. Statnett har videre påpekt at ledningen i størst mulig grad bør bygges med duplex Parrot-liner framfor simplex Hubro-liner, av hensyn til støy. Samtidig sier de at eventuelle seksjoner med simplex Hubro-liner bør dimensjoneres for 100 °C, slik at overføringskapasiteten tilsvarer duplex Parrot.

Den nåværende forsyningssituasjonen til Bergensområdet er krevende. Det er i dag to forbindelser inn til området. På grunn av begrenset overføringskapasitet på disse ledningene, har en de siste fem årene ikke hatt full reserve ved utfall av en av ledningene i mellom 1000 og 3500 timer av året. For å unngå

at hele Bergensområdet blir mørklagt er det installert et systemvern som ved feil på en av linjene sørger for at deler av forbruket momentant blir koblet ut og resterende forbruk kan forsynes fra den gjenværende forbindelsen. Prognoser for forbruksutviklingen i området fram mot 2020 viser at et utfall av den mest kritiske forbindelsen vil føre til at omtrent halvparten av forbruket i Bergensområdet må kobles ut inntil feilen er rettet. En tredje forbindelse inn til Bergensområdet vil gjøre at områdets kraftsystem vil håndtere feil på én viktig komponent uten at det vil få konsekvenser i form av omfattende strømbrudd. NVE vurderer 300 (420) kV-ledningen Mongstad–Kollsnes som et viktig element i etableringen av en robust kraftforsyning både til Kollsnes og til Bergensområdet, som i første omgang knytter overskuddsområdet Mongstad til Bergensområdet. Vi registrerer at den er et planlagt første ledd i etableringen av en 300 (420) kV ringforbindelse fra Modalen til Kollsnes, og dermed en tredje forbindelse inn til Bergensområdet. NVE har per i dag søknaden om forbindelsen Modalen–Mongstad til behandling. Mongstad–Kollsnes har også en viktig funksjon for sikring av forsyningen til olje- og gassindustri på Mongstad, Kollsnes og offshore.

NVE har gjort en grundig vurdering av forutsetningene og analysene som er presentert i konsesjonssøknaden og støtter de konklusjonene BKK Nett har kommet til. I beregningene av forbindelsens nytteverdi bidrar både reduserte nettap, reduserte flaskehalskostnader, verdien av ny produksjon og reduserte drifts- og vedlikeholdskostnader til lønnsomheten. Det er imidlertid først og fremst reduserte avbruddskostnader som gir lønnsomhet til prosjektet. Dagens driftssituasjon, som i praksis betyr ensidig forsyning av Kollsnes via 300 kV-ledningen Lillesotra–Kollsnes, er sårbar og har betydelige potensielle avbruddskostnader. Spørsmålet om forsyningen til kompressor 3 og 4 på Troll A-plattformen skal gå fra Kollsnes eller Mongstad har betydning for nytteverdien av ledningen, men er ikke avgjørende for at den skal bli positiv ut fra de forutsetningene vi legger til grunn.

Alle de omsøkte traséalternativene inneholder en viss andel sjø- og jordkabel, men av ulik grad. Siden sjø- og jordkabel har en betydelig høyere investeringskostnad enn luftlinje vil det derfor også være en betydelig forskjell i investeringskostnader mellom de ulike traséalternativene. Det vil alltid være knyttet usikkerhet til anslag i investeringskostnader, spesielt gjelder dette sjø- og jordkabel. Blant annet avhenger kostnaden av grunnforhold, bunntopografi, dybdeforhold og kabelens lengde. Videre er det per i dag bygget svært få kabler på dette spenningsnivået, og vi har derfor svært få erfaringstall å legge til grunn for et anslag. BKK Nett anslår at investeringskostnadene for luftlinje vil være 4 millioner kroner per kilometer, og 20 millioner kroner per kilometer for sjø-/jordkabel. Dette gir totale investeringskostnader på mellom 475 og 725 millioner kroner avhengig av traséalternativ.

Den reaktive effekten som produseres i vekselstrømskabler øker proporsjonalt med kabellengden og avhenger av belastningen på kabelen. Ved lav kraftoverføring vil det bidra til høye driftspenninger, og det vil være nødvendig med kompensering av reaktiv effekt, normalt ved hjelp av en shuntreaktor. BKK Nett har søkt om å etablere et slikt anlegg i tilknytting til Mongstad transformatorstasjon og har tatt høyde for dette i anslaget for investeringskostnader.

Med disse forutsetningene lagt til grunn og beregning av de overnevnte nyttevirkingene har BKK Nett funnet lønnsomheten til prosjektet å ligge mellom 350 og 1800 millioner kroner avhengig av traséalternativ og om forsyningen til kompressor 3 og 4 på Troll A-plattformen skal gå fra Kollsnes eller Mongstad.

De nevnte kostnadstallene forutsetter at PEX-kabel kan benyttes, noe som ikke er en selvfølge for de dybdene og lengdene som det i denne saken er snakk om. Det gjenstår fremdeles noe utviklingsarbeid for PEX-kabel for lange sjøkabellengder på større dyp. Dette skyldes at slike anlegg krever spesielle skjøter, som er under utvikling, og det er usikkert når disse komponentene kan brukes. Det må derfor tas høyde for at oljetrykkskabel er eneste mulige sjøkabeløsning. Oljetrykkskabel er en gammel og velprøvd teknologi, som har vært lagt på tilsvarende dyp med gode driftserfaringer. Denne kabeltypen vil ha omtrent samme enhetskostnad (kr/km) som en PEX-kabel, men landanleggene vil være mer omfattende og koste mer. For å opprettholde og kontrollere oljetrykket i kablene må det etableres pumpestasjoner i hver ende. Disse antas å ha en kostnad på 20 millioner kroner per stykk. Videre vil det

ved oljekabler være større behov for kompensering av reaktiv effekt. Det antas derfor at det vil bli behov for en ekstra shuntreaktor plassert i Mongstad transformatorstasjon til en kostnad på 25 millioner kroner. Dybdene i Lurefjorden tilsier i følge BKK Nett at det kan brukes stive skjøter og en derfor ikke er avhengig av teknologiutvikling for å benytte PEX-kabel her. Det antas derfor at det kun er over Hjeltefjorden det eventuelt vil være aktuelt med oljetrykkskabler. Til sammen gir dette en merkostnad på 65 millioner kroner.

NVE konstaterer at det gjenstår noe utprøving før PEX med sikkerhet kan benyttes som sjøkabel med slike lengder og dyp som i dette tilfellet. Statnett har imidlertid fått konsesjon for å legge et sett med PEX sjøkabler over Oslofjorden, da det er en forventning om at skjøteteknologien er ferdig utviklet innen kort tid. Da teknologien er ny og lite utprøvd vil det også være større usikkerhet omkring påliteligheten til kablene, og det er naturlig at det gjøres en nærmere vurdering av hvorvidt det er behov for en reservekabel i tillegg til de tre kablene som er omsøkt, dersom det gis konsesjon til tiltaket.

I forbindelse med Statoils konsesjonssøknad om forsyning av kompressor 3 og 4 fra land har Troll Power utført analyser av hvordan dette vil påvirke kraftsystemet på land. I den forbindelse har de også vurdert nytten av en kraftledning mellom Mongstad og Kollsnes. Resultatene av disse analysene viser liten eller ingen lønnsomhet av en slik ny forbindelse. Forskjellen i konklusjon mellom Troll Powers analyser og analysene utført av BKK Nett skyldes i hovedsak ulike antagelser for tiden det tar å gjenopprette strømforsyningen ved feil på viktige komponenter i kraftsystemet. Størst utslag gir forskjellen i antatt gjennomsnittlig reparasjonstid for jordkabler, da feil på jordkabelen mellom Lillesotra og Kollsnes vil kunne få store økonomiske konsekvenser. Feil på kabler av typen som er brukt mellom Lillesotra og Kollsnes er erfaringsvis kompliserte og tidkrevende å reparere. NVE legger derfor til grunn at den gjennomsnittlige gjenopprettingstiden ligger nærmere BKKs anslag på 3 uker enn Troll Powers anslag på 60 timer.

De planlagte kablene vil ha halvparten av overføringskapasiteten til luftledningsseksjonene. BKK Nett legger til grunn at det inntil videre vil være tilstrekkelig med ett kabelsett, men at det må tilrettelegges for dublering når det eventuelt oppstår behov for høyere kapasitet. Et ekstra kabelsett vil øke kostnaden betydelig, men det vil i denne sammenhengen være avgjørende når investeringen kommer. Etterinstallasjon av ekstra kabelsett vil som oftest bety en merkostnad i forhold til å installere alle kabelsett samtidig. Imidlertid tilsier ikke utsiktene i overføringsbehov i overskuelig framtid at det er behov for to kabelsett. NVE mener derfor det ikke ville være rasjonelt å forskuttere en investering i et ekstra kabelsett nå.

NVE mener det er viktig å forberede forbindelsen for 420 kV dersom den skal bygges, for å ta høyde for framtidig spenningsoppgradering i området og dermed best mulig utnyttelse av kraftledningstraseen. Av hensyn til støy ved de nærmeste boligene og hyttene, vurderer NVE det også som fordelaktig om ledningen i hovedsak bygges med duplex Parrot-liner framfor opprinnelig omsøkte simplex Hubro. Dersom det gjøres vil det beregnede støynivået ved alle traséalternativer og 420 kV driftsspenning ligge under 50 dB(A), som er anbefalt øvre støygrense for stilleområder i tettsted. BKK Nett har i e-post til NVE av 18.1.2011 søkt om å benytte duplex Parrot, og vil eventuelt komme tilbake til om det er enkeltstrekninger hvor simplex Hubro er mer hensiktsmessig.

6.2 Sjø- og jordkabel

Svært mange av høringsinstansene krever at kraftledningen føres fram som kabel på hele strekningen fra Kollsnes til Mongstad. Dette begrunnes med at alle de omsøkte luftledningsseksjonene vil gi uakseptable virkninger for lokalmiljøet, natur- og kulturmiljøet, biologisk mangfold og landbruk. Det vises også til at eksisterende 300 kV kraftledning Fana–Kollsnes på 1990-tallet ble bygd som jordkabel av hensyn til landskapet i Øygarden. Dersom kravet om kabling på hele strekningen skal oppfylles innebærer det jordkabel fra Kollsnes transformatorstasjon til sjøen, jordkabel over Radøy og jordkabel fra ilandføring i Lindås fram til Mongstad transformatorstasjon, i tillegg til omsøkte

sjøkabelløsninger. Alternativt er det vurdert en løsning med sjøkabel fra Kollsnes, rundt Radøy og Austrheim og helt fram til Mongstad.

I utredningsprogrammet ba NVE BKK Nett om å utrede minst ett alternativ med begrenset bruk av kabel, herunder et alternativ med jordkabel langs planlagte, nye riksvei 565 fram til Manger. I tillegg ble det stilt krav om at et sjøkabelalternativ på hele strekningen skulle beskrives generelt.

I tillegg til omsøkte traseer, omfatter konsekvensutredningen en ren kabelløsning med sjø- og jordkabel. Denne følger delvis luftledningstraseen, eksisterende veitraseer og gassrørtrasé og vil gi en total trasélengde på ca. 38 km. BKK Nett har i konsekvensutredningen (2007) anslått investeringskostnaden ved denne løsningen til 1031 millioner kroner +/-20 %, inkludert stasjonsanlegg og kompenseringer. Det er da forutsatt kun ett kabelsett med en overføringsevne på 1500 A (750 MW). Det er dette overføringsbehovet som er lagt til grunn for sjøkabelseksjonene som er omsøkt av BKK Nett, og det tilsvarer halvparten av kapasiteten som omsøkte luftledning vil gi. Dersom det i framtiden skulle bli behov for større kapasitet, må det legges et kabelsett til. Foreløpig mener BKK Nett at det er tilstrekkelig med ett kabelsett, særlig når den økte overføringskapasiteten som 420 kV gir, medregnes. NVE konstaterer at BKK Nett har valgt ikke å omsøke denne løsningen, først og fremst på grunn av høye kostnader.

De har også vurdert en kabelløsning fra Kollsnes til Mongstad, hvor en sjøkabel føres fra Ljøsøysundet, nordover Hjeltefjorden og inn i Fensfjorden til Mongstad. Dette gir en trasélengde på ca. 60 km, og et slikt anlegg med 1500 A overføringsevne er i konsekvensutredningen grovt anslått til å koste mer enn én milliard kroner. Dersom BKK Netts kostnadsanslag for sjøkabel legges til grunn (20 mill. kroner/km) vil en slik løsning beløpe seg til 1,2 milliarder kroner i rene kabelkostnader. BKK Nett har videre vurdert å legge sjøkabel inn Mangersfjorden og jordkabel videre langs en planlagt riksvei fra Manger til Soltveit, noe som teknisk lar seg gjøre, men som byr på problemer knyttet til framdriftsplan, rettighetsmessige og økonomiske forhold. Ingen av disse løsningene er omsøkt.

Til sammenligning har BKK Nett anslått at investeringskostnadene for de omsøkte løsninger vil være fra ca. 475 til ca. 725 millioner kr, inkludert utvidelsene i Kollsnes og Mongstad transformatorstasjoner.

Foruten selve kablene, krever stor andel kabel at det bygges kompenseringer på land, som nevnt i kap. 6.1.2. Kompenseringer er nødvendig for å kompensere for den reaktive effekten som kablene produserer. BKK Nett har søkt om å plassere et kompensasjonsanlegg i Mongstad for de omsøkte alternativene med mest sjøkabel. Jo lengre strekninger med kabel, jo større behov for kompensering vil oppstå, og det vil eventuelt være nødvendig å bygge ytterligere anlegg for kompensering. Slike anlegg er plasskrevende og avgir støy, jf. beskrivelse i kap. 6.6. For det utredede alternativet med kun sjø- og jordkabel har BKK Nett beskrevet at det er behov for et SVC-anlegg (Static Var Controllers) på Kollsnes. Et SVC-anlegg bidrar til hurtig kontroll på reaktiv effekt og mulighet for å holde spenningen innenfor nominelle verdier. Et slikt anlegg vil kreve et areal på 60x60 meter, og en aktuell plassering ville være på sørsiden av transformatorstasjonen på Kollsnes. Det er med andre ord nødvendig med omfattende landanlegg med betydelige kostnader og arealbehov i tilknytning til kabelanlegg, og omfanget er avhengig av lengden på kabelstrekningene.

Jord- og sjøkabel kan være et alternativ til luftledninger når det planlegges nye kraftoverføringer. NVE forholder seg i den sammenhengen til gjeldende nasjonale policy for kabling av høyspenningsanlegg. Stortinget behandlet sist policyen i juni 2009, da innstillingen i Ot.prp. nr. 62 (2008-2009) Om lov om endringer i energiloven ble vedtatt. I Ot.prp. nr. 62 ble det lagt fram en strategi for å ta økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningssaker. Om kabling står det: *"kabling skal også alltid vurderes når nye kraftledninger i regional- og sentralnettet skal bygges, men bruken skal være gradvis mer restriktiv med økende spenningsnivå. Jord- eller sjøkabel er mest aktuelt på begrensede strekninger med betydelige verneinteresser eller store estetiske ulemper på 66 kV og 132 kV, men kan også være aktuelt på strekninger der det gir særlige miljøgevinster på 300 kV og 420 kV"*. Dette er i

hovedsak oppfølging av tidligere policy, og hovedendringen for kabling var knyttet til mer bruk av kabel i distribusjonsettet (22 kV).

Bakgrunnen for ovennevnte forvaltningsstrategi er i hovedsak at kabling er betydelig mer kostbart enn å bygge luftledning. Kostnadsdifferansen øker med spenningsnivået. For 420 kV-ledninger er kabling vanligvis i størrelsesorden 5–10 ganger dyrere enn luftledning. NVE har til nå ikke vedtatt kabling som avbøtende tiltak på 420 kV spenningsnivå. Hovedbegrunnelsen for det er at høye kostnader gjør at nytten ved kabling ikke står i et rimelig forhold til kostnadene, og/eller at det finnes andre og rimeligere tiltak som reduserer ulempene ved en kraftledning.

Erfaringsmessig regnes det med at det er omtrent like stor sannsynlighet for feil per kilometer kabel som luftledning på dette spenningsnivået. Luftledninger på dette spenningsnivået har solide mastekonstruksjoner og er forholdsvis driftsikre. Kabelanlegg er mer komplekse enn luftledninger, med et større antall komponenter hvor feil kan oppstå. Dette gjelder særlig de høye spenningsnivåene, hvor påkjenningen på isolasjonen og særlig de svakere punktene, som avslutninger og skjøter, er stor. Reparasjonstiden ved feil er imidlertid betydelig lengre for kabelanlegg enn for luftledninger, og denne forskjellen øker med økt spenningsnivå. Årsaken til dette er at det tar tid å lokalisere feilen, og retting av feil er mer komplisert og tar dermed lengre tid.

Jo lengre et anlegg ligger ute, jo større blir samfunnskostnaden. For viktige forbindelser vil det være nødvendig å forsikre seg mot denne risikoen, gjennom for eksempel å legge ut en eller flere ekstra faser.

På strekningen fra Kollsnes til Mongstad er noe sjøkabel nødvendig på grunn av kryssingen av Hjeltefjorden. Derimot er sjøkabel ikke påkrevet på resten av strekningen, selv om BKK Nett også har omsøkt sjøkabel på delstrekninger mellom Radøy og Mongstad. I vurderingen av hvilken løsning det eventuelt bør anbefales å gi konsesjon til i denne saken blir det derfor et spørsmål om omfanget av kabel og ikke hvorvidt kabel skal benyttes eller ikke. Allikevel er det slik at mindre kabelandel gir lavere kostnader og mindre ulemper knyttet til ovennevnte forhold. Nyttene ved kablingen må på den enkelte strekningen veies opp mot merkostnaden og ulemper for øvrig. Det har aldri før vært aktuelt å pålegge kabel på så lange strekninger som det har kommet krav om i denne saken. Kabling har vært vurdert på kortere strekninger, spesielt på de lavere spenningsnivåene.

Det påpekes i høringsuttalelser at en strekning av eksisterende 300 kV kraftledning Fana–Kollsnes på 1990-tallet ble kablet av hensyn til landskapet i Øygarden. NVE vil påpeke at denne saken skiller seg fra alle andre saker vi har hatt til behandling i den forstand at dette er den eneste saken hvor det etter en politisk avgjørelse er pålagt kabling på dette spenningsnivået av hensyn til miljø, natur og friluftsliv. Anlegget ble finansiert gjennom anleggsbidrag fra Norske Shell, som daværende operatør av gassterminalen på Kollsnes. NVE konstaterer at Nærings- og energidepartementet i sin klageavgjørelse av 28.1.1994 beskrev Øygarden som et unikt kulturlandskap og mente at en luftledning ville legge beslag på verdifullt utbyggingsareal i kommunen. I ettertid har Stortinget flere ganger drøftet og vedtatt en policy for kabling, som på de høyeste spenningsnivåene er svært restriktiv og kan tolkes innskrenkende sammenlignet med utfallet i Fana–Kollsnes-saken. Allikevel vil departementets vurderinger av Øygardens landskap og kvaliteter være viktige argumenter i vurderingen av de ulike, omsøkte luftledningsalternativene i Øygarden.

Folkeaksjonen mener at bygging av anlegget for 420 kV øker nytteverdien av det og dermed øker også lønnsomheten ved kabelløsningen. BKK Nett søkte i utgangspunktet om å bygge overføringen for 300 kV spenning og mener at dette er tilstrekkelig ut fra dagens behov. Etter innspill fra Statnett, blant annet med hensyn til en langsiktig og sammenhengende overgang fra 300 til 420 kV i regionen, valgte BKK Nett å søke om å tilrettelegge for 420 kV spenning. Kostnadene ved å gjøre denne tilretteleggingen er liten sammenlignet med å bygge om nettet i ettertid. For BKK Nett er forberedelse for 420 kV altså ikke begrunnet i deres behov og økt lønnsomhet i dette prosjektet. Kostnadsforskjellen mellom luftledning og kabel vil også være tilnærmet den samme ved 420 som ved

300 kV, slik at den relative lønnsomheten forblir uendret. Selv om 420 kV på lengre sikt kan gi økt økonomisk gevinst, vil NVE understreke at det er viktig å holde kostnadene i nettet og dermed nettatariffen til forbrukerne så lave som mulig.

De berørte kommunene, Folkeaksjonen og andre har i sine uttalelser tatt opp muligheten for å finansiere anlegget gjennom anleggsbidrag fra olje- og gassindustrien, som har utløst behovet for kraftledningen. Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås kommuner sier også at Statoil burde stå som konsesjonssøker, fordi behovet for den utløses av økt forbruk i olje- og gasssektoren. Den burde derfor ikke behandles som en ordinær kraftledningssak, mener de. NVE vil understreke at dette anlegget vil inngå som en del av sentralnettet. Selv om behovet for anlegget i betydelig grad også utløses av behovet for kraft i olje- og gassindustrien, vil ledningen bedre forsyningssikkerheten til Bergen ved at den knytter kraftproduksjon på Mongstad til Bergensområdet, som også har et økende effektbehov. Det er planlagt at ledningen på sikt skal inngå som en del av en ny forbindelse inn til Bergensområdet, noe som ytterligere vil bidra til bedret forsyningssikkerhet til Bergen. Det vises til kap. 6.1.2, hvor forsyningssituasjonen for Bergen beskrives som ikke tilfredsstillende. Ledningen vil altså inngå i et såkalt masket nett, og det er ikke anledning til å kreve anleggsbidrag i masket nett. Energiloven pålegger for øvrig NVE å velge den løsningen som er best for samfunnet, uavhengig av hvem som finansierer den. Dvs. at en løsning med mer sjø- eller jordkabel ikke vil være mer samfunnsmessig lønnsom, selv om det er Statoil som betaler. Likebehandlingsprinsippet må legges til grunn i behandlingen av alle kraftledningssaker.

Radøy kommune ber i sin uttalelse om at det etableres en ny kraftledningspolitikk i Norge, som tar mer hensyn til arealsamordning og miljø. NVE viser til at det i forbindelse med de siste endringene i energiloven ble lagt fram en strategi for å ta økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningssaker, omtalt ovenfor. Stortinget hadde denne til behandling i juni 2009. Disse føringene fra Stortinget må NVE legge til grunn i vurderingen av alle kraftledningssaker, inntil det eventuelt blir vedtatt en annen strategi. Dette må i så fall skje på nasjonalt politisk nivå.

Radøy kommune sier også at de vil framsette krav om kompensasjon for naturinngrepene som kraftledningen medfører, og at kravet vil være lavere ved jordkabel enn ved luftledning. Per i dag eksisterer det ingen ordning der berørte kommuner kompenseres for at det bygges kraftledninger på deres arealer til fellesskapets beste, slik som det finnes for vertskommuner for vannkraftanlegg. Utover kompensasjon til grunneiere for økonomisk tap, er det ikke anledning til å kreve kompensasjon for eventuelle tapte naturverdier eller lignende.

6.3 Trasévurderinger generelt

I dette kapitlet vurderes de sentrale miljøtemaene langs hele kraftledningen. For noen vurderingstema vil dette kapitlet være dekkende for NVEs vurderinger, mens for temaene visuelle virkninger, naturmangfold, INON, verneområder og bebyggelse, vil vi vurdere de konkrete forhold under hver enkelt delstrekninger i kap. 6.4.

6.1.3 Visuelle virkninger

I utredningsprogrammet fastsatt av NVE og i konsekvensutredningene som BKK Nett har gjennomført, er konsekvenser for landskap, kulturmiljø, friluftsliv og reiseliv vurdert separat. Konsekvensene for disse interessene er imidlertid like i den forstand at de i vesentlig grad er knyttet til visuell påvirkning og ikke direkte konflikt med arealbruksinteresser. I vurderingen av de enkelte trasésegmentene, vil NVE derfor gjøre vurderinger av virkninger for landskap, kulturmiljø og friluftslivsinteresser samlet under betegnelsen visuelle virkninger. Dette vil etter vår mening gjøre det lettere å framstille de samlede ulempene og bedre synliggjøre hvordan NVE vektlegger disse interessene.

Utgangspunktet for disse vurderingene er tiltakets virkninger for landskapet. Kraftledningens synlighet avhenger av hvilken landskapstype den går gjennom, i hvilken grad omgivelsene (topografi og vegetasjon) kan skjule den, og hvorvidt den er eksponert fra områder hvor mennesker ferdes. I konsekvensutredningene gjøres det egne vurderinger av påvirkning på landskapet. I slike vurderinger

legges det vekt på om en kraftledning går gjennom landskap som vurderes å ha stor landskapsmessig verdi. Noen landskap tillegges større verdi enn andre. Dermed vil konsekvensene for landskapet variere.

Omfanget av landskapspåvirkningen må også vurderes i lys av hvor mange som ferdes i landskapet og hvor ofte. Områder hvor mennesker bor og ferdes daglig og mye brukte friluftsområder er eksempler på områder hvor de visuelle virkningene får mer omfattende konsekvenser enn mindre brukte områder. Synlighet fra verdifulle kulturmiljø er også et viktig kriterium for å vurdere konsekvensen av landskapspåvirkningen. Slike områder kan være viktige både for landbruket og for friluftsliv og reiseliv. Disse interessene vil derfor overlappe hverandre og bør sees i sammenheng.

Det er viktig å understreke at opplevelsen av visuelle virkninger i stor grad vil være subjektiv. For noen mennesker vil en kraftledning oppleves sjenerende så lenge den er mulig å se, mens andre opplever andre landskapselementer som mer fremtredende og legger mindre merke til kraftledninger. Ofte oppleves denne typen inngrep som mindre iøynefallende etter noen år, når omgivelsene har vennet seg til det. I beskrivelsen av visuelle virkninger må det derfor skilles mellom synligheten av anlegget og opplevelsen av det som et landskapselement.

Hva som skal tillegges vekt når det gjelder visuelle virkninger av en ny 300 (420) kV kraftledning mellom Mongstad og Kollsnes, er avhengig av hvilke interesser som er knyttet til de ulike strekningene ledningen går igjennom. I noen tilfeller vil landskapsverdiene i seg selv utgjøre det viktigste vurderingsgrunnlaget, i andre tilfeller vil brukerinteresser knyttet til kulturmiljø, friluftsliv eller annet tillegges vesentlig vekt ved vurdering av de ulike alternativene og delstrekningene. Vurderingene av visuelle virkninger gjøres for hver enkelt delstrekning i 6.4.

Virkninger for reiseliv vurderes imidlertid her da vurderingene i liten grad knytter seg til den enkelte delstrekning, men til kraftledningen som helhet. NVE konstaterer at det i flere uttalelser er kommentert mulige virkninger for reiselivsnæringen som følge av at det etableres en kraftledning. Noen konkrete reiselivssatsinger, som "den indre farleia", omtales. Etter NVEs syn er det vanskelig å gjøre sikre vurderinger av virkninger for reiseliv av at det etableres en kraftledning. Det skyldes dels at det finnes lite dokumentasjon/undersøkelser som beskriver faktiske virkninger av kraftledning, og dels at det kan være vanskelig å isolere årsaker som påvirker reiselivsnæringen. Reiselivsnæringen er dessuten svært variert og dynamisk og det kan være vanskelig å påpeke at en spesiell faktor vil være vesentlig for reiselivsnæringen som helhet.

Den planlagte kraftledningen vil gå i områder som brukes til reiselivsaktiviteter og flere områder har også potensial for ytterligere utvikling innenfor reiseliv. Ledningen vil imidlertid ikke komme i direkte arealmessig konflikt med viktige knutepunkt, utfartsteder osv. som brukes av reiselivet. Virkningen for reiselivet er dermed knyttet til om synet av en kraftledning i landskapet bidrar til å endre turistenes bruk av området.

Ledningen berører i liten grad områder som brukes av turister som vil oppleve helt urørt natur. NVE konstaterer at både reiselivsbedrifter og hytter etableres i nærheten av eksisterende kraftledninger både langs omsøkt trasé og andre steder i Norge. I prosjektet "*Integration von Freileitungen in die Natur (NANU)*", Forschung im Verbund Schriftenreihe Band 34, 1998 ble det gjort "blindtester" i Østerrike, som konkluderer med at besøkende ikke lar seg påvirke spesielt negativt av kraftledninger nær naturattraksjoner som for eksempel fossefall. Vi viser også til en rapport (1/2009) fra Vestlandsforskning, hvor man gjennom en litteraturgjennomgang ikke har funnet undersøkelser som peker på at vindkraft, som er et betydelig mer visuelt dominerende energitiltak enn kraftledninger, har ført til alvorlige negative eller betydelige positive virkninger for reiseliv lokalt. NVE vil ikke utelukke at etablering av en kraftledning i området vil kunne få negative virkninger for reiseliv, enten ved at planlagte etableringer kan bli skrinlagt eller at enkelte turister vil unngå å bruke reiselivsprodukter i området. NVE mener imidlertid at det er lite sannsynlig at kraftledningen vil få stor betydning for reiselivsnæringen i området som helhet. Vi viser for øvrig til vurderinger under de enkelte traséavsnitt.

Flere påpeker at eksisterende kraftledninger på lavere spenningsnivå bør kables som et avbøtende tiltak dersom den planlagte 300 (420) kV kraftledningen skal bygges. I tillegg sier kommunene at eksisterende master bør flyttes minst 50 meter fra sjøen og toppliner bør fjernes eller merkes av hensyn til fugl, fly og helikopter. Hensikten med slike tiltak vil være å redusere de totale visuelle virkningene av i enkelte områder. Kraftledningspolitikken som Stortinget har vedtatt sier at bygging av nytt distribusjonsnett hovedsakelig skal foregå som kabel. Samtidig er det naturlig å se på muligheten for kabling av eksisterende nett på lavere spenningsnivå når det planlegges nye 300 eller 420 kV kraftledninger, med hensikt å frigjøre traseer for de større ledningene. NVE kan ikke se at det er nødvendig å rive eksisterende kraftledninger for å bygge etter noen av de omsøkte traseene. Kraftledningsstrategien åpner ikke for å pålegge tiltak som er løsrevet fra det konkrete, omsøkte tiltaket, og det er etter NVEs mening uaktuelt med gjeldende forvaltningsstrategi å kable eksisterende 22 kV kraftledninger andre steder i de berørte områdene for å redusere de totale visuelle virkningene. Etter NVEs vurdering skal vilkår i en enkelt sak være knyttet opp til virkningene av det konkrete tiltaket.

Mange grunneiere har bedt om at kraftledningen parallellføres med eksisterende ledninger på lavere spenningsnivå, for å oppnå minst mulig totalt arealbeslag og ulemper for grunneierne. NVE vurderer det i utgangspunktet som hensiktsmessig i størst mulig grad å samle inngrep, der det lar seg gjøre uten andre ulemper av betydning. Ulempene med å benytte de samme traseene som de mindre ledningene, er at de ofte går nærmere bebyggelse, og det kan være vanskelig å finne plass for en ny ledning ved siden av eksisterende. Vanligvis vil det også gi lengre og mer uryddige traseer enn det som er ønskelig for en større ledning. Landskapsvirkningene vil også være en helt annen av en 420 kV ledning enn en 22 kV ledning, som er planlagt ut fra andre hensyn. En parallellføring på ulike spenningsnivå vil i mange tilfeller gi et rotete visuelt inntrykk. Vi konstaterer at BKK Nett i noen områder der det har ligget til rette for det har lagt traséforslag parallelt med eksisterende ledninger. Det gjelder for eksempel på strekningen fra Kollsnes transformatorstasjon til Ljøsøysundet i Øygarden.

Både kommunene og Fylkesmannen i Hordaland har i sine uttalelser henvist til den europeiske landskapkonvensjonen, som Norge har forpliktet seg til, og mener den må få betydning for valg av løsning. Som omtalt i kap. 5.4.1 mener NVE at konsesjonsprosessen er i tråd med landskapkonvensjonens formål om lokal medvirkning i planleggingen og forvaltningen av landskapet. Samtidig må dette forenes med andre hensyn, både nasjonale og lokale. På denne bakgrunn er det NVEs oppgave å foreta en helhetlig vurdering og en avveining mellom alle vesentlige hensyn. Prosessen fram til en innstilling til vedtak er med på å gi et best mulig beslutningsgrunnlag.

6.3.3 Kulturminner og kulturmiljø

Konsekvensutredningen konkluderer med at omsøkte kraftledningstraseer ikke vil komme i direkte konflikt med kjente, automatisk fredete kulturminner eller vedtaksfredete kulturminner. Konsekvenser for kulturminner vil derfor være visuelle, som omtalt ovenfor. Dersom undersøkelsene etter kulturminneloven § 9, som skal gjennomføres før anleggsarbeidene igangsettes, skulle avdekke direkte konflikter, vil det vanligvis kunne foretas mindre justeringer innenfor rammen av en eventuell konsesjon. På den måten kan eventuelle direkte konsekvenser unngås. For vurdering av indirekte virkninger på kulturmiljøer vises det til vurderinger under temaet visuelle virkninger under omtalen av de enkelte delstrekningene.

6.3.4 Naturmangfold

Vurdering av konsekvenser for biologisk mangfold ved bygging av kraftledninger knytter seg i hovedsak til risiko for fuglekollisjoner og direkte arealbeslag i områder og naturtyper med rik eller viktig vegetasjon. Direkte inngrep i viktige naturtyper kan ofte unngås med justering av traseen eller mastplasseringer. Risiko for fuglekollisjoner vil være avhengig av hvilke arter som finnes i et område, ledningens plassering i terrenget og mastetype/lineoppheng.

Fugl og annet dyreliv

I anleggsfasen vil aktivitet og terrenginngrep kunne forstyrre fugl og annet dyreliv og medføre at fugl og annet vilt trekker bort fra områdene hvor aktiviteten foregår. Fuglearter som er sårbare for forstyrrelser vil kunne oppgi hekkingen dersom aktiviteten vedvarer. Fugle- og dyrearters yngletid vil generelt være en særlig sårbar periode. Forstyrrelser kan også føre til at rastende fugler ikke finner ro, og i langvarige kuldeperioder vil overvintrende fuglearter være ekstra sårbare.

I driftsfasen er det hovedsakelig fugl som kan bli negativt påvirket gjennom fare for kollisjon med linene. En kan også tenke seg at en kraftledningsgate vil ha en positiv virkning på hjortevilt, ved at lauvoppslag i ryddebeltet gir forbedret beite sammenlignet med tilstanden før ledningen ble anlagt.

Hva som faktisk vil skje dersom en ledning bygges langs de traseene det er søkt om er vanskelig å forutsi, fordi graden av forstyrrelse vil kunne ha stor betydning. Fugl reagerer også ulikt på forstyrrelse. I noen tilfeller er det registrert at rovfugl fortsetter hekking selv om anleggsarbeid pågår, mens det i andre tilfeller er registrert at reir blir forlatt.

Det er godt dokumentert at fugl med dårlig manøvreringsevne lettere kolliderer med liner og særlig toppliner. Man har i flere tilfeller iverksatt tiltak for å redusere mulig risiko for kollisjoner. Etter NVEs syn er det behov for mer kunnskap om virkninger av ulike avbøtende tiltak. NVE er derfor fornøyd med at Norsk institutt for naturforskning (NINA) har et flerårig prosjekt "*Optimal design and routing of power lines; ecological, technical and economic perspectives*" som skal gi økt kunnskap om virkninger av kraftledninger på biologisk mangfold og også gi anvisninger på mulige avbøtende tiltak.

Når det gjelder kraftledninger og virkninger for hubro (sterkt truet på rødlista) regnes elektrokusjon den viktigste dødsårsaken. Problemstillingen er hovedsakelig aktuell på kraftledninger på lavere spenningsnivå, som 22 kV og 66 kV. Her er avstanden mellom faselinene betraktelig mindre enn for ledninger på 300 kV og 420 kV. Etter NVEs vurdering vil ikke elektrokusjon være en problemstilling for hubro i denne saken. Det vil alltid være fare for at fugl kolliderer med linene, men etter NVEs vurdering er denne faren begrenset for hubro. Hubro er en art som er sårbar for forstyrrelser og NVE mener at dette er det viktigste momentet å ta hensyn til i denne saken. Aktivitet og inngrep i anleggsfasen kan medføre at hubro trekker bort fra området. Hekke- og yngletiden er en spesielt sårbar periode. Hubro hekker tidlig på våren og forskyvelse av anleggsarbeidet kan redusere mulige konflikter. NVE vil i kapittel 7 vurdere avbøtende tiltak og vilkår.

For hubro har Direktoratet for naturforvaltning en egen handlingsplan som Fylkesmannen i Nordland har fått i oppgave å følge opp. Prosjektet er et femårig prosjekt som hadde oppstart i 2009. NVE sitter i referansegruppen til prosjektet, og er med og gir råd til Fylkesmannen i oppfølgingen. Som en del av dette prosjektet kartlegges det hubroreir i nærheten av 22 kV-ledninger, for å vurdere aktuelle områder for iverksetting av avbøtende tiltak. I tillegg pågår det en omfattende kartlegging av hekkelokaliteter. NVE mener dette er et viktig arbeid og ser frem mot at resultatene på sikt skal gi bedre kunnskap om virkninger av kraftledninger og mulige avbøtende tiltak for hubro.

Under vurderingene for de enkelte traséseksjonene, er det vist til områder der det er rødlistearter av fugl som kan bli berørt.

Ved at man gjennom konsekvensutredningen for kraftledningen har fått oversikt over reir og viktige funksjonsområder for rødlistearter, kan BKK Nett ved detaljprosjektering av trasé og planlegging av anleggsperioden iverksette tiltak som vil kunne redusere mulige negative virkninger. For anleggsperioden gjelder det særlig å unngå/tilpasse arbeidet på den årstiden fugl er mest sårbar. Når det gjelder detaljplanlegging av trasé, gjelder det å tilpasse høyden på master og liner slik at kollisjonsfaren reduseres og vurdere merking av viktige spenn. Vi viser til kapittel 7 for vurdering av avbøtende tiltak.

Flora

For vegetasjon er det anleggsfasen som medfører størst ulemper på grunn av kjøring i terrenget og opparbeidelse av anleggsveier. I driftsfasen vil de direkte konsekvensene for naturtyper og vegetasjon i hovedsak dreie seg om mastefestene, skogryddebeltet og eventuelle kantsoneeffekter.

Direkte konflikter med sårbar flora kan i stor grad unngås ved tilpasninger av mastefester, hensyntagen under anleggsarbeidet og vilkår knyttet til driftsperioden, som for eksempel begrenset skogrydding.

BKK Nett beskriver i konsekvensutredningen at UNESCO har et program for konservering av artsmangfold og økosystemer, blant annet gjennom bærekraftig utnyttelse av naturressursene lokalt. Områdene i Nordhordland utpeker seg som interessant pga. Lyngheisentret og ulik forskning gjennomført i området. NVE konstaterer at områdene ikke er omfattet av noe vern etter dette programmet eller som følge av dette programmet, og tar det til etterretning.

Marint naturmangfold

Konsekvenser av sjøkabler for det marine miljøet forventes å være små. Anleggsfasen er forholdsvis kortvarig, og kablene legges da kontrollert ned på sjøbunnen. Selve arealbeslaget som kablene utgjør har lokal effekt, men er totalt sett lite. Magnetfeltet avtar raskt og vil være ubetydelig allerede få meter unna kablene. Det anbefales av fagutredere at en ved kabelleggingen må forsøke å unngå store korallforekomster der det måtte forekomme for å unngå å eventuell skade.

NVE konstaterer at det er lite sannsynlig at legging av sjøkabel vil medføre vesentlige konsekvenser for marint naturmangfold, men erkjenner at detaljprosjektering av en eventuell kabeltrasé kan medføre behov for justeringer for å unngå enkeltforekomster av for eksempel koraller. NVE vil anbefale at det i en eventuell konsesjon sette vilkår i tråd med naturmangfoldloven § 9 som ivaretar dette. Dersom det ved legging av kabler oppdages spesielt sårbare arter, skal det tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som unngår eller begrenser skade på naturmangfold, jf. § 12 i naturmangfoldloven.

6.3.4 Inngrepsfrie naturområder

I løpet av 1900-tallet har de inngrepsfrie områdene i Norge blitt stadig redusert. Dette har skjedd som følge av utbygging av blant annet veier, jernbane og kraftanlegg. Det er et nasjonalt mål å bevare inngrepsfrie naturområder i Norge, såkalte INON-områder. Det skal derfor i alle søknader om bygging av kraftledninger opplyses om i hvilken grad INON-områder blir berørt.

Inngrepsfrie naturområder er alle arealer som ligger mer enn én kilometer fra nærmeste tyngre tekniske inngrep. Arealene er delt inn i tre kategorier ut fra avstand til nærmeste inngrep:

- Villmarkspregede områder: >5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep
- Sone 1: 3–5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep
- Sone 2: 1–3 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

Det går fram av konsekvensutredningen at de omsøkte traséalternativene vil medføre noe bortfall av INON-områder, sone 2. Tap av større INON-områder er et hensyn som vil vektlegges ved vurdering av ulike av traséalternativ. Etter NVEs syn vil tapet av INON uansett ikke være så stort at det alene anses som avgjørende for valg av løsning, men kan være en av flere grunner for å vurdere ett alternativ som bedre enn ett annet.

6.3.5 Landbruk

BKK Nett har utredet konsekvenser for jord-, skogbruk og beite. Av fagrapporten går det fram at tiltaket i anleggsfasen vil kunne forstyrre jordbruksdriften, dersom anleggsarbeidene utføres i vekstsesongen. I driftsfasen vil selve mastepunktene beslaglegge areal og kan gi driftsulemper, og det er derfor ønskelig å unngå å plassere disse i dyrka mark. Det vil videre være restriksjoner på hva slags aktiviteter som kan utføres under linene, men vanlig jordbruksaktivitet vil være tillatt. Det vil også

være restriksjoner på spredning av husdyrgjødsel (gylle) i nærheten av ledningen på grunn av fare for overslag.

For skogbruket består ulempene i at det må ryddes skog i en trasé med en bredde på ca. 40 meter, der vegetasjonen er så høy at den utgjør en fare for ledningen. Denne hogsten medfører tap av skog og mulige negative virkninger på skogen nærmest traseen, i form av solsviing, uttørking, vindfelling eller økt kvistsetting. Skogsdriften vil normalt ikke påvirkes nevneverdig. Mange har bedt om at det etableres kryssingsveier for å redusere ulempen for skogsdriften. NVE forutsetter at BKK Nett går i dialog med de grunneierne som blir berørt av en eventuell utbygging, med sikte på å minimere ulemper for jord- og skogbruksdriften.

Fagrapporten peker på to områder hvor de negative konsekvensene for landbruket er store. Mjøs og Straume er de to viktigste produksjonsområdene på Radøy, og på Mjøs foregår det spredning av gylle i ledningstraseen. Skogbruk, dyrket mark og beiteområder berøres av traséalternativ 1 og 3.1.2 i dette området. På Hope går traséalternativ 1 over dyrka mark og beitemark, som blir brukt som spredeareal for gylle. Dette er et område som i kommunens landbruksplan er definert som et av de viktigste landbruksområdene i kommunen.

For øvrig vurderes traséalternativene å ha fra ubetydelig til middels negativ konsekvens for landbruket, slik at ulempene med tiltaket totalt sett kan vurderes som moderate. Konsekvensene for den enkelte grunneier kan allikevel vurderes som betydelige i form av driftsulemper og båndlagt areal. Dette har blitt påpekt i mange høringsuttalelser. Vurdering av de økonomiske konsekvensene for den enkelte grunneier inngår ikke som en del av grunnlaget for NVEs vurdering av konsesjonsspørsmålet. Denne vurderingen foretas i etterkant av at en eventuell konsesjon er gitt og blir behandlet gjennom minnelige erstatningsordninger mellom den enkelte grunneier og BKK Nett eller gjennom skjønn.

I tillegg til den direkte påvirkningen på landbruket, vil kraftledningen gi visuell påvirkning på kulturlandskapet og bebyggelse i dette landskapet. Dette omtales under temaet visuelle virkninger for hver enkelt delstrekning.

NVE mener at det ved detaljprosjektering av traseen vil være rom for mindre justeringer for redusere direkte ulemper for landbruksinteresser. Slike tilpasninger kan være plassering av mastepunkt i eiendomsgrenser osv., som i minst mulig grad beslaglegger dyrket mark. Dette vil det være mulig å gjøre innenfor rammene av en eventuell konsesjon.

6.3.6 Bebyggelse

Foruten å kunne gi estetiske ulemper og medføre direkte arealbeslag, vil en kraftledning avgi elektriske og magnetiske felt. De elektriske feltene øker med spenningen og kan forårsake oppladning av metallgjenstander som ikke er jordet, som personer kan få elektrisk støt av ved berøring. Slike støt er vanligvis ufarlige, men ubehagelige. Elektriske felt kan avskjermes av de fleste materialer, og anses derfor ikke som noe problem. Magnetfelt kan derimot vanskelig avskjermes, og mange føler usikkerhet om hvorvidt elektromagnetiske felt kan ha helsevirkninger. Magnetfeltet rundt en kraftledning er ikke avhengig av spenningsnivået, men av hvor mye strøm som går gjennom kraftledningen.

Statens Strålevern er ansvarlig myndighet for problemstillinger knyttet til elektromagnetiske felt og helse. NVE forholder seg til anbefalinger fra Statens strålevern og forvaltningspraksis fastsatt av Stortinget. En arbeidsgruppe nedsatt av Statens strålevern fremla 01.06.05 rapporten "Forvaltningsstrategi om magnetfelt og helse ved høyspentanlegg" (Strålevern Rapport 2005:8), hvor forskningsstatus på området oppsummeres, og det foreslås en forvaltningsstrategi. I forbindelse med Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2006, ble denne forvaltningsstrategien gjort gjeldende, som beskrevet i St.prp. nr. 66 (2005-2006).

Det er gjennomført omfattende forskning på sammenhenger mellom elektromagnetiske felt og helseeffekter. Forskningsstatus kan oppsummeres med at eksponering for magnetfelt over $0,4 \mu\text{T}$ i årsgjennomsnitt kan øke risikoen for barneleukemi. Holdepunktene for dette er imidlertid svake, på grunn av manglende støtte fra laboratorieforsøk og svakheter i befolkningsstudiene. Det antas en økning av barneleukemi i Norge med ett tilfelle per sjuende år. Det er ikke grunnlag for å anta sammenheng mellom magnetfelt og andre helseeffekter.

Internasjonalt er det ikke fastsatt en grenseverdi for magnetfelteksponering ved kraftledninger, fordi årsakssammenhengene er svake og den absolutte risikoen for helseskade er meget lav. Norge har heller ikke fastsatt grenseverdier.

Forvaltningsstrategien anbefaler at en ved etablering av nye kraftledninger bør søke å unngå nærhet til boliger, skoler, barnehager mv., ut fra et forsvarlighetsprinsipp. Ved planer om nye boliger, barnehager og skoler ved kraftledninger eller nye ledninger ved slike bygg stilles følgende utredningskrav:

- Omfanget av eksponeringen for bygninger som kan få magnetfelt over $0,4$ mikrottesla (μT) i årsgjennomsnitt skal kartlegges.
- Tiltak og konsekvenser ved tiltak skal drøftes.
- Det skal henvises til oppdatert kunnskapsstatus og sentral forvaltningsstrategi.

Tiltak for å redusere magnetfelteksponeringen forutsetter små kostnader og må ikke medføre andre ulemper av betydning. Aktuelle tiltak er i første rekke traséendringer og endret lineoppheng. Kostnadskrevende kabling og riving av hus anbefales normalt ikke som forebyggingstiltak.

Frykten for helseeffekter er like fullt til stede blant befolkningen, slik flere uttrykker i sine uttalelser. Dette tas på alvor, og det tilstrebes bl.a. derfor å legge kraftledninger i god avstand til boliger, i den grad det er mulig uten at det oppstår andre ulemper av betydning. NVE har i tillegg krevd at BKK Nett vurderer tiltak som kan redusere de elektromagnetiske feltene fra kraftledningen, herunder traséjusteringer som vil øke avstanden til bebyggelse. Dette omtales og vurderes konkret under de enkelte traséavsnitt.

Det at man har fastlagt en utredningsgrense på $0,4 \mu\text{T}$ betyr ikke at det ikke kan etableres en kraftledning som medfører at en bygning kan få en magnetfeltbelastning over grenseverdien. Det fokuseres i forskning og forvaltningsstrategi på bygninger der mennesker har opphold over lengre tid, det vil i hovedsak si helårsboliger, skoler og barnehager. Fritidsbebyggelse vil normalt ikke omfattes av de bygninger der det skal vurderes tiltak, fordi mennesker ikke oppholder seg her hele året og vurderingene gjøres på bakgrunn av gjennomsnittlig magnetfeltbelastning over året. For fritidsboliger er det derfor de visuelle virkningene som tillegges størst vekt.

Konsekvensutredningen gir en oversikt over boliger, hytter og andre bygninger som ligger innenfor en avstand av 100 meter fra senterlinjen til traseene. Det gis også en oversikt over boliger og hytter som vil få magnetfeltbelastning lik eller større enn $0,4 \mu\text{T}$ ved de ulike traseene, gitt en årlig strømbelastning på 600 A.

Det vil være en konkret avveining i hvert enkelt tilfelle for hva som skal anses som akseptabel magnetfeltbelastning for bolighusene. I den sammenheng må NVE forholde seg til forvaltningsstrategiens henvisning til at tiltak for å redusere magnetfelt ikke skal medføre store kostnader eller andre ulemper av betydning. Det betyr at NVE avveier nytte ved å redusere magnetfelt mot ulemper og kostnader som kan oppstå ved å flytte en trasé eller endre linekonfigurasjon. NVE må i vurderingen av om det skal anbefales tiltak også ta hensyn til hvor mange hus som vil få en belastning over utredningsnivået.

Enkelte grunneiere frykter at luftledningen vil kunne utgjøre en fare for personer som oppholder seg og arbeider under og i nærheten av den, som følge av berøring med ledende materiale. I likhet med andre kraftledninger og elektriske anlegg er det viktig å holde tilbørlig avstand til denne kraftledningen. Den vil utgjøre en ulempe for de grunneierne som blir berørt av klausuleringsbeltet, da det må tas sikkerhetsmessige hensyn i nærheten av en kraftledning. Allikevel kan en ledning av denne størrelsen anses å være en mindre risiko enn mindre ledninger med tanke på berøring, da linene vil henge forholdsvis høyt over bakken.

I henhold til Klima - og forurensningsdirektoratets retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging, anbefales det at grenseverdier for industristøy i T-1442 benyttes for store anlegg knyttet til overføringsnettet. Grenseverdien er 50 dB(A) Lden. BKK Nett opplyser i tilleggsutredningene av 30.11.2009 at støynivået avhenger av spenningsnivå og linetype, og at det kun vil være hørbar lyd fra kraftledningen i fuktig vær. Så lenge driftsspenningen er 300 kV vil anbefalt støygrense på 50 dB(A) ikke overstiges. Dersom driftsspenningen økes til 420 kV vil enkelte hytter og boliger langs alternativ 3 nord for Straumsundet i Øygarden kommune og på Njøta i Austrheim kommune kunne komme opp i inntil 52,4 dB(A).

Statnett mener at det bør benyttes duplex-liner i stedet for simplex-liner først og fremst for å øke ledningskapasiteten, men påpeker at det også vil redusere støynivået. NVE mener at det hovedsakelig bør benyttes duplex på denne kraftledningen dersom det gis konsesjon og konstaterer at dette også vil være positivt med hensyn på støy.

NVE konstaterer at beregningene viser at kraftledningen ikke vil medføre støy over angitt grenseverdi så lenge den drives på 300 kV spenning. Ved bruk av duplex-liner er det lite sannsynlig at gjeldende grenseverdi for støy vil overstiges selv om spenningsnivået skulle øke til 420 kV i fremtiden. NVE anser ikke støy til å gi vesentlige virkninger for nærområdene, og støy vil ikke ha avgjørende betydning for trasévurderingene.

6.3.7 Fjordkryssinger: seilingshøyder og næringsvirksomhet

Kystverket Vest sier i sin høringsuttalelse at traséalternativene krysser Hjeltefjorden og Lurefjorden. Hjeltefjorden er registrert som hovedlei for mye sjøgående trafikk, mens Lurefjorden har et mer begrenset trafikkbilde. Farleier og områder for ankring er vist på kart vedlagt uttalelsen. Det kreves tillatelse etter hamne- og farvassloven for slike tiltak, opplyser Kystverket Vest.

Fiskeridirektoratet nevner akvakulturlokalitetene ved Ljøsøy i Øygarden og ved Toska sør i Radøy og rekestrålfeltet i Hjeltefjorden som viktige hensyn i vurderingen av kabeltraseer. Rekefelt vest og nord av Toka og ved Kuvågen nevnes som mindre konfliktfylte områder som kommer i berøring med kabeltraseene 3.1.2 og 3. I den grad de nevnte lokalitetene berøres er det viktig å foreta kabelutlegging på en måte som minimerer ulempene for næringen. Det forventes ikke at selve kablene når de ligger på sjøbunnen vil gi vesentlige ulemper for rekestrållaktivitet eller akvakultur.

Fjordspenn kan medføre begrensninger for hvilke fartøy som kan benytte fjordene. NVE forutsetter at hensynet til seilingshøyder er ivaretatt gjennom planlegging av den nye kraftledningen.

6.3.8 Luftfart

Avinor sier i sin uttalelse at denne typen anlegg normalt ikke gir problemer for sivil luftfart, fordi de ligger i lavere høyder enn denne trafikken. Lavtflygende fly og helikoptre kan derimot påvirkes, og spenn med høyde på 60 meter eller mer over strekninger på minst 100 meter skal merkes etter gjeldende regelverk. Norsk Luftambulansesier i sin uttalelse at de under spesielle værforhold har tillatelse til fly under de generelle minsthøydene, av hensyn til å kunne yte befolkningen best mulig bistand når det trengs. De uttrykker derfor bekymring for etablering av nye luftspenn, og spesielt spenn som er unntatt fra kravet om varselmerking i kombinasjon med kamufleringstiltak. Også Radøy kommune påpeker at ledningen må merkes på en slik måte at den blir synlig på god avstand for fly og helikopter.

NVE konstaterer at det av hensyn til luftfart og spesielt lavtflygende fly og helikoptre er ønskelig og også i flere områder pålagt å varselmerke luftspenn. Samtidig er det av mange andre hensyn ønskelig å redusere synligheten, for eksempel ved hjelp av kamufleringstiltak.

NVE legger til grunn at varselpliktige spenn merkes i henhold til gjeldende regelverk. Ut over dette gjøres det en konkret vurdering av hvilke hensyn som skal veie tyngst i ulike områder.

6.4 Vurdering av traséalternativene

I dette kapitlet vil de omsøkte traseene beskrives og vurderes hver for seg med tanke på konsekvenser for ulike interesser og fagtema. Omtalen av omsøkte traseer og løsninger er oppdelt i tre hovedseksjoner:

- Fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden til Kuvågen i Radøy
- Fra Kuvågen til Mjøs i Radøy
- Fra Mjøs i Radøy til Mongstad transformatorstasjon i Lindås, via Austrheim

NVE vil vurdere miljøkonsekvensene for hver enkelt delstrekning av de omsøkte traseene. Temaene som omtales er visuelle virkninger, naturmangfold, verneområder og forholdet til bebyggelse. Traséseksjonene er illustrert med blå strek under de respektive avsnittene.

6.4.1 Omsøkte traseer fra Kollsnes til Kuvågen

Omsøkt trasé 1 fra Kollsnes til Kuvågen

Traseen er i kartet merket med alt. 1, og går fra transformatorstasjonen på Kollsnes i luftledning ca. 2,5 km over Osundet parallelt med eksisterende 300, 132 og 22 kV ledninger, over hovedveien og videre parallelt med eksisterende 22 kV ledning fram til Ljøsøysundet i Øygarden. Herfra føres den videre nordover i en ca. 17 km lang sjøkabel over Hjeltefjorden til Kuvågen i Radøy. Overgangen mellom luftledning og sjøkabel skjer ved et muffearrangement som etableres i kabelendemasten. BKK Nett ønsker å unngå etablering av et muffehus av hensyn til terrengtilpasningen, men vil ivareta funksjonen gjennom anskaffelse av nødvendig reservekabel, skjøter og endemuffer. BKK Nett prioriterer denne traseen framfor de øvrige omsøkte.

Visuelle virkninger

Landskapet i Øygarden er generelt preget av blankskurte berg og lynchheier, med få høydredrag. I dette landskapet er det vanskelig å skjule en kraftledning av den størrelsen som BKK Nett søker om å bygge, uansett trasé. Det som også kjennetegner deler av Øygarden er det betydelig innslaget av industrianlegg og aktivitet knyttet til disse. Dette er med på å prege landskapsinntrykket i deler av kommunen. Når en luftledning skal planlegges i et slikt landskap, blir det ofte en avveining mellom å samle inngrep i de samme områdene og dermed øke de negative virkningene noe i disse områdene, eller benytte nye områder og påføre disse en ny landskapsvirkning.

Kraftledningen vil være godt synlig der den går i luft fra Kollsnes til Ljøsøysundet. Ut fra Kollsnes transformatorstasjon og over Osundet vil kraftledningen gå parallelt med tre eksisterende ledninger på

lavere spenningsnivå, i et område som er preget av inngrep knyttet til aktiviteten på Kollsnes. Konsekvensutredningen sier at de negative virkningene for landskapet på den første strekningen fram til Osundet er små eller ubetydelige. Ledningen vil ikke utgjøre noe betydelig, nytt inngrep blant alle de andre tekniske installasjonene som allerede eksisterer. I området rundt Osundet er situasjonen den samme, med stort innslag av etablerte inngrep, som reduserer omfanget av de negative landskapsvirkningene til middels eller små. Dette gjelder også virkninger for friluftsliv, som fiske, båtliv, dykking, bading og turgåing.

Fra midten av Dalsmarka og fram til veien, vil den nye kraftledningen gå i en separat trasé, i et område som av kommunen er kategorisert som en svært viktig naturtype, beskrevet som stedstypisk og helhetlig. Opplevelsesverdien forringes imidlertid av etablerte anlegg. Alternativt til omsøkte trasé kunne den nye ledningen fortsatt i samme trasé som to av de andre ledningene over veien, noe som er foreslått som avbøtende tiltak i fagutredningen for landskap. Der foreslås det også å kable ledninger på lavere spenningsnivå for å redusere de samlede ulempene noe og frigi plass til den nye ledningen. BKK Nett sier i søknaden at ledningstraseen er valgt for å ligge mest mulig i utkanten av det avsatte industriområdet. NVE finner det hensiktsmessig at traseen beslaglegger minst mulig areal som er tenkt utnyttet til annet formål og kan ikke se at en forlengelse av traseen gir vesentlige fordeler som oppveier for ulempene.

Fra Dalsmarka og fram til Ljøsøysundet har BKK Nett søkt om å parallellføre den nye ledningen med eksisterende 22 kV ledning. Traseen går forbi Hellevatnet, og den nye ledningen vil ligge på østsiden av eksisterende ledning og dermed nærmere Hellevatnet. Konsekvensutredningen sier at den nye ledningen vil rage høyere enn både eksisterende ledning og den sparsomme vegetasjonen i området. Fordi mastene på grunn av terrengformasjonene må plasseres på de høyeste punktene, blir det ingen bakgrunnsdekning og ledningen blir stående i silhuett. Dette vil gi en uheldig fjernvirkning, påpeker konsekvensutredningen. Hele dette landskapsområdet er imidlertid avsatt til industri, Kollsnes Næringspark. Det er allerede etablert industri og det forventes mer utbygging. Av denne grunn er verdien av landskapet redusert, og nærvirkningen av kraftledningen vurderes i lys av dette. Den negative landskapsvirkningen av kraftledningen i området ved Hellevatnet ut til Ljøsøysundet vurderes derfor til å være middels i konsekvensutredningen. Kystmuseet i Øygarden ligger ved den gamle damskipskaien i Ovågen og utgjør et spesielt sjøbruksmiljø med over 20 ulike sjøhus og naust. For å redusere synligheten av alternativ 1 anbefaler konsekvensutredningen for kulturminner at den legges på sørsiden av Hellevatnet og at den samlokaliseres med havne- og næringsområdet. NVE konstaterer at kystmuseet i er lokalisert rundt en kilometer fra trasé 1, og synligheten begrenses derfor i stor grad av avstanden, i tillegg til terrengformasjoner og vegetasjon. Vi kan derfor ikke se at flytting og forlengelse av trasé 1, med de ulemper det medfører, vil gi noe vesentlig forbedring.

Mange av høringsinstansene, herunder Øygarden kommune, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune og mange grunneiere, mener at eneste akseptable løsning er å legge jordkabel fra Kollsnes til Ljøsøysundet, for å unngå en ny luftledning i Øygarden. De viser i den sammenheng til vedtaket om å legge eksisterende 300 kV ledning Fana–Kollsnes i jord, av hensyn til det særegne landskapet i Øygarden. For øvrig går det fram av høringsuttalelser at trasé 1 allikevel foretrekkes framfor de andre omsøkte traséalternativene i Øygarden, blant annet fordi den medfører minst ulemper for landskapet. Øygarden kommune mener også at kabling av eksisterende ledninger på lavere spenningsnivå bør vurderes som et avbøtende tiltak.

En luftledning vil koste ca. 4 millioner kroner per km og har en overføringskapasitet på ca. 3000 A. Merkostnaden ved å velge jordkabel i stedet for luftledning på strekningen fra Kollsnes transformatorstasjon til Ljøsøysundet vil ligge i størrelsesorden 16 millioner kr per km, dersom en legger til grunn en overføringsevne på 1500 A, dvs. ett kabelsett. Dersom det blir behov for større overføringskapasitet må det legges et kabelsett til og kostnaden vil øke tilsvarende. For luftledning er kostnadsforskjellen ved å forberede anlegget for høyere overføringskapasitet tilnærmet null. Merkostnaden for jordkabel på den aktuelle strekningen vil altså være på omkring 45 millioner kr eller mer pga. noe lengre kabeltrasé enn luftledning.

Sett i lys av eksisterende inngrep, som Kollsnesanleggene, eksisterende kraftledninger og veier, mener NVE at dette området ikke er spesielt sårbart for en luftledning på strekningen fra transformatorstasjonen og fram til Ljøsøysundet. Den vil være synlig fra for eksempel veien og bebyggelsen på Rossnes pga. silhuettvirkning på deler av strekningen. Det er imidlertid vegetasjon i området, som skjærer noe for direkte innsyn. Ulempene må vurderes opp mot den betydelige merkostnaden med jordkabel på strekningen eller mot ulempene ved de andre omsøkte luftledningstraseene. Vi konstaterer at jordkabel er det primære ønsket fra lokale og regionale interesser, men at trasé 1 allikevel er den foretrukne av de som er omsøkt fra BKK Nett. Dette begrunnes med omfanget av visuelle virkninger av de ulike traseene.

Naturmangfold

Konsekvensutredningen vurderer konfliktnivået med naturmangfoldet å være lavt på luftledningsstrekningen fra Kollsnes transformatorstasjon til Ljøsøysundet, fordi området allerede er berørt av tunge tekniske inngrep. Naturverdiene i området er beskjedne, med unntak av det store kystlyngheiområdet Dalsmarka. Kraftledningen vil påvirke dette kystlyngheiområdet lite sammenlignet med allerede eksisterende inngrep, sier konsekvensutredningen. NVE konstaterer at det er fare for fuglekollisjoner, spesielt ved kryssingen av Osundet og Helleosen, men at det over Osundet er tre andre kraftledninger som krysser allerede og kollisjonsfaren må derfor vurderes i den sammenheng. NVE anser mulige ulemper på kystlyngheien som relativt små.

Konsekvensutredningen foreslår at kryssingen over Osundet skjer parallelt med og i samme høyde som eksisterende ledninger. BKK Nett opplyser at ledningen er planlagt parallelt med eksisterende ledninger over Osundet, men at de ikke kan bygge den nye ledningen i samme høyde som eksisterende pga. ulike krav til høyde over bakken. Da må eventuelt eksisterende ledninger heves til samme nivå som den nye ledningen, fastslår BKK Nett. NVE ser at det er uheldig å få ledningsspenn i ulike horisontale plan over sundet, men er i tvil om heving av eksisterende master vil gi en nytte som veier opp for de forventede landskapsmessige ulempene. Fire høye spenn over Osundet vil bli synlig fra større områder.

Trasé 1 mellom Kollsnes og Kuvågen medfører ingen reduksjon av INON-områder.

Sjøkabeltraseen fra Ljøsøysundet til Kuvågen er med dette alternativet den lengste av de omsøkte, og det innebærer at den beslaglegger dobbelt så mye areal i sjø som den korteste traseen. I denne sammenheng utgjør det allikevel ikke mye areal. Konsekvensutredningen vurderer at kablene i denne traseen gir ubetydelig konsekvenser for marint biologisk mangfold både i anleggs- og driftsfasen.

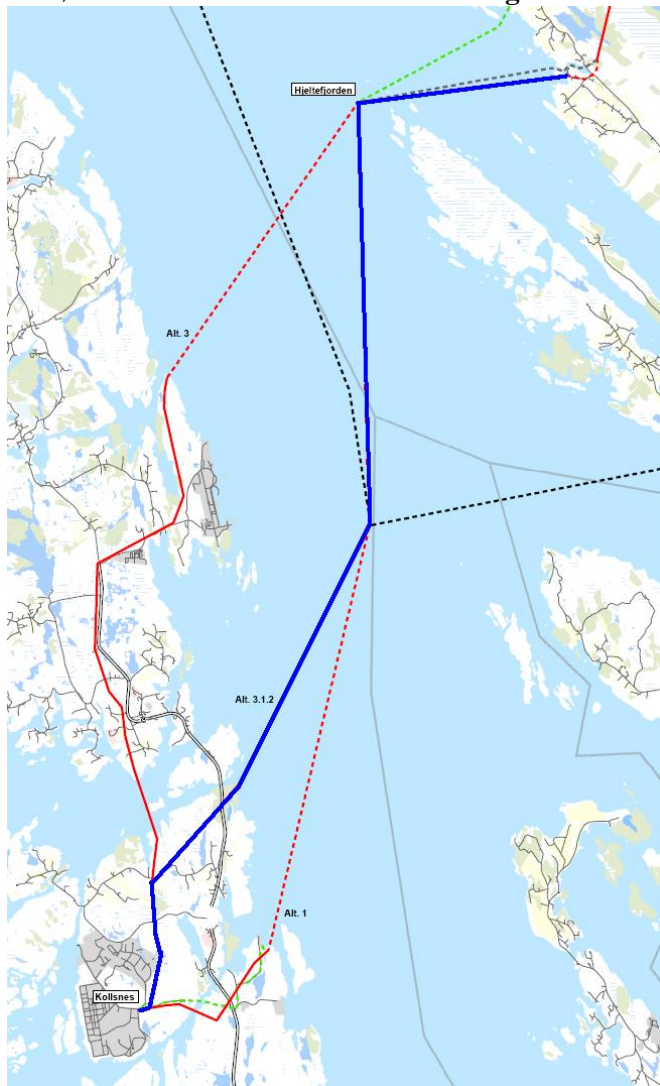
Verneområder

Traseen kommer ikke i konflikt med området vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6. Ingen boliger eller hytter ligger nærmere traseen enn 100 meter. Magnetfelt eller avbøtende tiltak for å redusere magnetfelt vil dermed ikke være et aktuelt tema som må vurderes for denne traseen.

Omsøkt trasé 3.1.2 fra Kollsnes til Kuvågen

Fra Kollsnes transformatorstasjon går luftledningstraseen rett nordover fram til Breidvik, hvor den vinkler i nord-østlig retning mot Krossneset, en strekning på ca. fire kilometer. Fra Krossneset fortsetter ledningen som sjøkabel 15 kilometer videre nord- og østover mot Kuvågen. På Krossneset vil også muffearrangementet etableres i kabelendemasten. Deretter føres ledningen som sjøkabel over Hjeltefjorden til Kuvågen i Radøy, i delvis samme trasé som alternativ 1. BKK Nett prioriterer denne traseen framfor trasé 3 i Øygarden.

Visuelle virkninger

De første 1–1,5 km kan regnes som nærområdet til Kollsnesanleggene og dermed preget av eksisterende industrianlegg. I så måte vil ikke den nye ledningen luftledningen utgjøre noe utpreget fremmedelement. Det finnes også andre luftledninger i området nordover mot Breidvik. Fram til knekkpunktet ved Breidvik vil luftledningen gå på de høyesteste punktene i terrenget. Kraftledningen vil utgjøre første inngrep i en del av næringsområdet som foreløpig er uten tekniske anlegg, og dermed vurderes virkningene av traseen i konsekvensutredningen til middels negative for landskapet. Som avbøtende tiltak foreslår konsekvensutredningen å trekke mastene lengst mulig ned fra terrenghøydene i retning vest, uten å komme i konflikt med bebyggelsen på Kollsnes. BKK Nett mener på sin side at det er bedre å opprettholde avstanden til eksisterende bebyggelse i et område som defineres som industriområde.

Fra bebyggelsen i Breidvik vil ledningen være synlig, men det meste av bebyggelsen i området ligger 500–1000 meter fra ledningen. Deler av strekningen er skogkledd, noe som reduserer den visuelle virkningen noe, men den vil også gå gjennom åpent landskap. Den vil også være synlig fra Nordsjøløypa, et nettverk av stier i kystlandskapet rundt Nordsjøen. Kystmuseet bruker turløypene i sin virksomhet og tilbyr guidete turer med historieformidling av natur- og kulturarv. Traseen vil krysse Nordsjøløya og gå langs den planlagte forlengelse av den fra Stølevatnet mot Krossneset. Ledningen vil redusere denne delen av løypas aktualitet som natur- og kulturløype, ifølge konsekvensutredningen for friluftsliv, som vurderer den negative virkningen av traseen for Nordsjøløypa som stor. Dersom denne traseen blir realisert, anbefaler fagutreder at planen for Nordsjøløypa endres i dette området for å redusere synligheten av kraftledningen.

Hans Arne Breivik sier i sin uttalelse at han i Svanevågen har under planlegging reiselivsprosjekter, med hotell og fritidsbebyggelse i tillegg til at det planlegges boliger her. Av den grunn er han negativ til trasé 3.1.2 og 3, som han mener begge vil legge bånd på framtidig arealbruk. Kraftledninger, enten det er luftledning eller jordkabel, legger beslag på arealer som kan ha en alternativ bruksverdi. Dette er en ulempe eller kostnad ved utbygging av kraftledninger som skal tas hensyn til i avveiningen mellom ulike løsninger. NVE konstaterer at denne traseen vil medføre ulemper, spesielt i form av visuell påvirkning med hensyn til de planene Breivik har i Svanevågen. Vi konstaterer videre at arbeidet med reguleringsplan for området er igangsatt i 2007, men at noen plan ennå ikke er vedtatt.

Fra knekkpunktet nordøstover passerer traseen vestsiden av Stølevatnet. Her ligger den ca. 200–300 meter i bakkant av nærmeste bebyggelsen ved Ovågen. Konsekvensutredningen peker på at kabling av eksisterende 22 kV-ledning på vestsiden av Stølevatnet kan vurderes som et avbøtende tiltak i området. BKK Nett sier at det er mulig å gjøre dette, men at det ikke er noen god løsning å sprengte kabelgrøfter i fjell, både av hensyn til terrenget og fordi det er kostbart.

I området ved Krossneset passerer ledningen hovedveien i 30 meters høyde. BKK Nett legger vekt på å holde mastene lave i dette området og plassere dem i god avstand fra veien, slik at den visuelle virkningen fra veien minimeres. Her er det furuskog, som til en viss grad vil skjule ledningen med hensyn til fjernvirkning. Selve forankringsmasten ytterst på Krossneset blir synlig fra sjøen. Konsekvensutredninger peker på et mulig avbøtende tiltak som kan være å flytte forankringsmasten og sjøkabelen vestover og nærmere brua, for å få en mindre eksponert plassering mot fjorden og for å beholde mer av skogen. BKK Nett sier at dette vil være en godt tiltak med hensyn til friluftsliv og synlighet fra sjøen, at det er teknisk mulig, men vil koste mer pga. lengre sjøkabel. NVE mener også at det er viktig å vurdere hvorvidt en alternativ plassering av forankringsmasten er hensiktsmessig, og det er naturlig å be BKK Nett om å drøfte fordeler og ulemper ved et slikt tiltak i en miljø-, transport- og anleggsplan, dersom det blir gitt konsesjon til denne traseen. For friluftsliv vurderes traseen å ha store til middels negative virkninger i Krossnesområdet, som er et et friluftsområde som benyttes til fiske, båtliv og bading. Brukspotensialet vurderes også som stort, og det arbeides i Øygarden kommune med tilrettelegging for friluftsliv.

NVE konstaterer at traseen er lengre og vil ha noe større negative visuelle virkninger enn alternativ 1. Store deler av traseen befinner seg i nrområdet til Kollnesanleggene med tilhørende tekniske installasjoner og aktiviteter. NVE mener traseen går i god avstand til bebyggelse, og at mye av bebyggelsen i området har naturlig utsiktsretning bort fra ledningen. Traseen har etter NVEs vurdering moderate virkninger for bebyggelse.

Naturmangfold

På luftledningsstrekningen fra Kollnes transformatorstasjon til Krossneset vil det ifølge konsekvensutredningen forekomme nærføringer til innsjøene/våtmarksområdene Røyrevatnet og Stølevatnet, sistnevnte med fiskemåkekoloni. I den nye rødlisten av 2010 er fiskemåke kategorisert som nær truet. Den vil også komme i nærheten av en viktig rasteplass for trekkende gjess på høydedraget sør for Breidvik. Gjess er utsatt for kollisjon med kraftledninger pga. dårlig

manøvreringsevne. Måker tilbringer mye tid i flukt og kan dermed også være utsatt, selv om de er gode til å manøvrere. Samlet vurdering av konsekvensen for naturmangfold av luftledningstraseen er ifølge konsekvensutredningen middels negativ. Traseen går i ytterkant av både Røyrevatnet og Stølevatnet, der den krysser en eksisterende kraftledning og NVE mener at konsekvensene for kollisjon og forstyrrelse i dette området er begrenset. Ved Breidvik er området bl.a. preget av industrianleggene på Kollsnes, veier og andre kraftledninger. Vi registrerer at traseen kan medføre ulemper for trekkende gjess. Etersom kun én rasteplass berøres og forekomsten av gjess ikke er av en truet art, er vi av den oppfatning at hensynet til trekkende gjess ikke kan utgjøre en vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet for denne traseen.

Ifølge tilleggsutredningen av august 2009, gjennomført av Norsk Natur Informasjon (NNI) er det et førtitalls rødlistede fuglearter som befinner seg i tiltaksområdet i nordre Øygarden. Basert på observasjon om ropende hubro i mars 2008, er det grunnlag til å anta at det kan være et aktivt hubroterritorium i området. NVE konstanterer at traseen ikke er i direkte konflikt med hubrolokaliteten, men at det antatte territoriet til hubroen berøres. Elektrokusjon av hubro er ikke en problemstilling ved 420 kV kraftledninger. Slik NVE ser det vil det være mulig å redusere forstyrrelsen for hubro i den viktige hekke- og yngletiden ved å legge anleggsarbeidet utenom denne tiden på året. NVE viser til vurdering av avbøtende tiltak og vilkår i kapittel 7.

Det foreslås i konsekvensutredningen at linene forbi Røyrevatnet og Stølevatnet merkes, i tillegg til at traseen bør trekkes lenger mot nord for å øke avstanden til disse lokalitetene. BKK Nett sier at de har vurdert å trekke ledningen ca. 90 meter lenger mot nord, men det vil føre til at hyttebebyggelsen langs Straumsundet kommer nærmere. Det vil også bli nødvendig med flere og høyere master pga. terrengformasjonen. Etter NVEs vurdering vil ulempene med en så liten justering langt overstige det som kan oppnås av fordeler for fugl i området.

Trasé 3.1.2 mellom Kollsnes og Kuvågen medfører ingen reduksjon av INON-områder.

Sjøkabeltraseen fra Krossneset til Kuvågen er rundt to kilometer kortere enn trasé 1, noe som i arealbeslag er en ubetydelig forskjell av hensyn til marint biologisk mangfold. Konsekvensutredningen vurderer at kablene også i denne traseen gir ubetydelig konsekvenser for marint biologisk mangfold både i anleggs- og driftsfasen.

Vi registrerer at området benyttes av flere rødlistede arter, men vi anser kollisjonsrisikoen for lav. Etter vårt syn er konsekvensene for naturens mangfold og naturmiljø som følge av denne traseen liten til middels negativ.

Verneområder

Traseen kommer ikke i konflikt med områder vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6. Ingen boliger eller hytter ligger nærmere traseen enn 100 meter eller får magnetfelt over eller lik 0,4 μ T langs denne traseen, og tiltak for å redusere magnetfelt vil dermed ikke være aktuelle.

Omsøkt trasé 3 fra Kollsnes til Kuvågen

Fra Kollsnes transformatorstasjon går traseen nordover i samme trasé som alternativ 3.1.2, beskrevet ovenfor. Fra Breidvik fortsetter trasé 3 nordover over Straumsundet i luftspenn, videre på vestsiden og parallelt med fylkesveien, som går langs Tjeldstømarka naturreservat. Videre går traseen i retning nord-øst langs veien til Stureterminalen og svinger så videre nordover mot Ådneset og området der Stureterminalen ligger. Luftledningstraseen vil være ca. 10,5 kilometer. Derfra går luftledningen over i sjøkabel med et tilsvarende muffearrangement som de andre traséalternativene i en ca. ni km lang trasé over Hjeltefjorden til Kuvågen. BKK Nett har i søknaden ikke prioritert denne traseen framfor noen av de andre to omsøkte.

Visuelle virkninger

Dette er en trasé som vil strekke seg over en ca. 10,5 km lang strekning i luft gjennom landskapet på Øygarden. Øygarden er en lang og smal kommune, med et landskap preget av blankskurte berg og lynchjeier som beskrevet ovenfor. Fra Breidvik, der trasé 3 skiller fra trasé 3.1.2 går den rett nordover. Mot Straumsundet passerer traseen vest for hyttene i Båtevika, og vil ifølge konsekvensutredningen medføre en vesentlig endring i deres utsikt vestover. Hans Arne Breivik, som har uttalt seg angående sine reiselivsplaner i Svanevågen, mener både denne traseen og trasé 3.1.2 vil båndlegge framtidig arealbruk i området, som beskrevet under punkt 6.3.2. På sørsiden av Straumsundet er forankringsmasten trukket inn fra strandsonen og ned fra høyeste punkt. Masten på øya Galten må imidlertid være 50 meter høy for å ivareta nødvendig seilingshøyde gjennom nordre Straumsundet. Masten på nordsiden vil av samme grunn plasseres høyt i terrenget og være 33 meter høy. Landskapet

i Straumsundet beskrives i konsekvensutredningen som storslått, verdifullt og sårbart for inngrep. Kryssingen med så høye master vil bli godt synlig fra alle steder rundt sundet, og konsekvensutredningen beskriver den negative landskapsmessige konsekvensen som stor til meget stor. Spennene over Søndre og Nordre Straumsundet vil dessuten være merkepliktige for luftfart, og synligheten vil forsterkes dersom mastene må varselmales i hvitt og rødt og spennene påmonteres flymarkører. Alternativet kan være et automatisk varslingsystem for luftfart dersom det lar seg gjennomføre. Sjøområdet brukes til båtliv og strandsonen til turområde og er en del av et større friluftsområde mellom Ona og Alvøyna. Kravet til seilingshøyde og det åpne landskapet gir få muligheter for avbøtende tiltak.

På nordsiden av Straumsundet fortsetter ledningen forbi boligområder, over dyrka mark og mellom gårdstun. Konsekvensutredningen sier at nærvirkningene av ledningen i disse områdene vil være betydelig, mens stedvis vegetasjon på begge sider av traseen vil dempe fjernvirkningen noe. Landskapet preges av byggelse, veier og parkerings-/oppplagsområder på flater mellom fjellknausene. Det går 22 kV kraftledninger i området. Konsekvensen for landskapet vurderes å være middels til liten negativ. Nærvirkningen lar seg i dette området vanskelig gjøre noe med, fordi det er spredt bebyggelse i hele området. Konsekvensutredningen peker på at fjernvirkningen kan reduseres ved å begrense omfanget av rydegater og ved samlokalisering av rørgater og kraftledninger. BKK Netts kommentar er at samlokalisering med gassrør vil være vanskelig i anleggsfasen så lenge gassrøret er i drift. De legger ellers vekt på at skånsom skogrydding kan gjennomføres i dette området, noe som innebærer et minimum av skogrydding, men til gjengjeld oftere.

Harkestad og Tjeldstø er i kommuneplanen områder hvor det satses ytterligere på boligfelt, forretningsområder og skole- og oppvekstsenter. Den planlagte kraftledningstraseen berører dette området. Vest for riksveien og sør for Tjeldstømarka ligger et lekeområde som kalles Eventyrskogen, som er et viktig nærområde for barnehage- og skolebarn. Traseen vil gå gjennom østre del av denne skogen, parallelt med eksisterende 22 kV ledning, og vil kreve rydding av skog. Fagutredningen for friluftsliv foreslår som avbøtende tiltak å flytte den nordligste masten som berører lekeområdet lenger nord, blant annet for å bedre sikkerheten for barna, samtidig som skånsom skogrydding gjennomføres for å ivareta skogspreget. BKK Nett opplyser at masten kan sikres mot klatring. Den kan også forskyves, men det vil gi andre ulemper i form av høyere master og eventuelt også en ekstra mast. Skånsom skogrydding kan gjennomføres, men noe skog må uansett fjernes, sier BKK Nett. NVE konstaterer at det ikke er kommet konkrete innspill fra Øygarden kommune eller andre vedrørende dette området.

Videre fra Harkestad vil trasé 3 gå langs et kondensatrør og delvis parallelt med eksisterende 22 kV ledning på vestsiden av hovedveien og Tjeldstømarka naturreservat. Landskapet på begge sidene av veien er i utgangspunktet av samme type, men den delen som ikke er fredet er utnyttet på en annen måte, med kraftledning, gassrør, mobilmast og tilplanting av skog. De eksisterende inngrepene har imidlertid betydelig visuell virkning på det fredete området. Dette vil også gjelde kraftledningen i denne traseen, selv om skogen på den andre siden av veien vil kunne dempe synligheten noe. Dersom noe skog kan stå igjen mellom veien og kraftledningen, vil også synligheten fra veien reduseres. En vei er dessuten i seg selv et teknisk inngrep som har virkning for området i dag. Fordi dette landskapet har stor verdi, konkluderer konsekvensutredningen med at den negative visuelle virkningen av kraftledningen vil være stor. BKK Nett sier at de planlegger noe avstand mellom vei og ledning, men samtidig mener de at det er positivt å opprettholde parallellføringen for å oppnå størst mulig sammenhengende areal uten tekniske inngrep.

Tjeldstømarka er også et mye brukt turområde, spesielt for fugleinteresserte, og har en rekke turstier. Rotevatnet og Husavatnet brukes til bading. Traseen krysser tidligere omtalte Nordsjøløypa og mulig forlengelse av denne to steder på vestsiden av Tjeldstømarka og vil redusere opplevelsesverdien, men ikke hindre ferdsel langs disse traseene. De negative virkningene vurderes derfor som middels i fagutredningen for friluftsliv. Rester av torvhus og spor etter torvhenting er kulturminner som finnes i Tjeldstømarka.

Området omkring Stureterminalen preges av de store industrianleggene tilknyttet olje- og gassvirksomheten. Veien inn til terminalen, bebyggelsen ved anlegget og olje- og gassrørledningen inn til Stureterminalen er synlige i terrenget. Fra riksveien går ledningen i en rett linje på nordsiden av veien inn mot industriområdet. Deretter vinkles den skrått nordover og videre nordover til tuppen av Ådneset. Konsekvensutredningen anbefaler at traseen i stedet for å vinkle to ganger, føres langs rørledningsgaten helt til den har passert over eidet der infrastrukturen til industriområdet starter, og deretter føres rett nordover. BKK Netts kommentar til dette er at ledningen er planlagt slik for å unngå å komme innenfor gjerdet på Sture, og at den foreslått justeringen vil innebære lengre og dyrere ledning med høyere master. Selv om området er preget av industri, vil fjernvirkningen av ledningen mot naturreservatet i sør og bebyggelsen ved Stura gi en liten negativ visuell virkning, sier konsekvensutredningen.

Ådneset er en del av Stureterminalen og derfor avstengt for ferdsel. Omsøkte kraftledning vil gå parallelt med eksisterende ledning helt fram til tuppen av Ådneset. Den eldre gårdsbebyggelsen vest for Ådneset utgjør et velholdt kulturlandskap. Konsekvensutredningen sier at måten traseen er lagt på, vest for terrengryggen på Ådneset gjør at den blir eksponert for bebyggelsen på Stura. Denne delen av landskapet er i dag i liten grad forstyrret av eksisterende inngrep. Slik som den planlegges mener konsekvensutredning at den negative landskapskonsekvensen er middels. Den bør heller legges øst for terrengryggen og mer synlig fra industriområdet og sjøen, mener fagutredning, fordi landskapet på denne siden av ryggen uansett er dominert av Stureterminalen. Det anbefales også at overgangen til sjøkabel bør skje lenger sør, ned mot havna, for å unngå den eksponerte forankringsmasten på tuppen av Ådneset. BKK Nett sier at de har valgt å legge ledningen parallelt med gassrørtraseen for å samle de tekniske inngrepene og ikke stykke opp arealet mer enn nødvendig. Dette området er også avsatt til industri, framholder BKK Nett.

Grunneierne Helge og Ingvild Myhre som bor tett ved trasé 3, ber om at denne traseen ikke blir valgt, eller at ledningen kables gjennom Harkestad og Ådnevik og eventuelt videre til Tjeldstømarka. Dette er ikke en løsning som BKK Nett har søkt om, og det er heller ikke naturlig å vurdere jordkabel på denne strekningen når det foreligger alternative, omsøkte sjøkabeltraseer. Øygarden kommune, Fylkesmannen i Hordaland og Hordaland fylkeskommune fraråder alternativ 3.

NVE konstaterer at den 10,5 km lange traseen på langs i det åpne landskapet i Øygarden får betydelig visuelle virkninger, og ledningen vil i denne traseen bli synlig både fra hovedveien på lengre strekninger, fra boligområder, fra sjøen og vil gå tett inn til Tjeldstømarka naturreservat. Fordi Øygarden er så smal vil traseen beslaglegge forholdsvis mye areal og bli synlig for de fleste som ferdes i denne delen av kommunen. BKK Nett har tatt hensyn til landskapet ved at de planlegger å benytte forholdsvis lave master framfor å øke høyden og redusere antallet master. Det synes fornuftig i dette området, etter NVEs vurdering. I tillegg mener NVE at det i et slikt landskap stilles store krav til detaljplassering av trasé og master, med tanke på å redusere fjernvirkningen i størst mulig grad. Dette kan gå på bekostning av arealutnyttelse, og i Øygarden er det ikke store arealer tilgjengelig i dag.

Naturmangfold

Konsekvensutredningen oppsummerer de samlede negative konsekvensene for naturmangfold av denne luftledningstraseen som stor. De viktigste konfliktpunktene vil være de mange kryssingene av sund og åpne vannspeil og kryssing/nærføring til viktige våtmarksområder, som Tjeldstømarka naturreservat.

På One vil traseen komme i nærheten av en viktig rasteplass for trekkende gjess på høydedraget sør for Breidvik. Kryssingen av Sørå og Nordra Straumsundet, hvor sjøfugler har trekkorridor og næringsøk, er også en konfliktfylt strekning. Ved Harkestad og Eide går traseen i nærheten av lokaliteter som i perioder er benyttet som hekkeområder av fiskemåke, makrellterne (rødlistet som sårbar) og rødnebbterne. Ved Tjeldstømarka, som brukes til hekking, næringsøk, trekkresteplass og

overvintring, vil det skapes kollisjonsrisiko for blant annet sangsvaner. Sangsvaner har sin viktigste overvintringsplass i Hordaland i Tjeldstømarka, ifølge konsekvensutredningen. Arten er i 2010 tatt ut av rødlisten. Andre rødlistede arter bruker området, og ledningstraseen er spesielt problematisk der den går langs riksveien ved Tjeldstømarka, hvor fugler flyr ut og inn av de mange innsjøene, sumpområdene og lyngheiområdene.

Traseen videre mot Stureområdet er mindre konfliktfylt, og det ventes ikke at ledningen får vesentlige konsekvenser for sjøfugler i områdene her. Den passerer over eller nær kartlagt naturbeitemark, slåttemark og kystmyr. På Sture går traseen nær et registrert yngleområde for vipe (rødlistet som nær truet) og fiskemåke, mens på den siste strekningen fram til Ådneset vurderes konflikten som liten.

Tilleggsutredningen utført av Norsk Natur Informasjon (NNI) august 2009 redegjør for de mange rødlistede fugleartene som befinner seg i området som berøres av omsøkte traseer i nordre Øygarden. Trasé 3 går gjennom minst tre hekketerritorier for hubro (sterkt truet) og berører også to nabeterritorier. Området fra Kollsnes til Sture er et sammenhengende og viktig område for hubro, og denne traseen er den klart mest negative for hubro med sitt lange luftledningsstrekk nordover forbi Sture. Også flere andre rødlistede og kollisjonsutsatte fuglearter vil bli mest berørt av denne traseen, men flere av de artene som utredningen opplyser befinner seg ikke lenger på den nasjonale rødlisten, som for eksempel sangsvane, vandrefalk, gråspett og steinskvett. Tilleggsinformasjon fra NNI, oversendt NVE av BKK Nett i august 2010, opplyser at det er påvist flere nye hekkel plasser for hubro i Øygarden, hvorav én ligger ca. 200 meter fra trasé 3. Nærheten til reirplassen øker sannsynligheten for problemer for det aktuelle paret, sier NNI. NVE konstanterer at trasé 3 i Øygarden er traseen med mest negative virkninger for fugl.

Det foreslås i konsekvensutredningen at linene merkes på særlig kollisjonsutsatte strekninger som Sørå og Nordra Straumsundet og forbi Tjeldstømarka, i tillegg til at topplinen bør fjernes så langt det er mulig. Den bør også i størst mulig grad parallellføres med eksisterende ledninger i samme horisontale plan. Det anbefales å vurdere å flytte traseen østover mot eksisterende ledning i Sørå og Nordra Straumsundet, eventuelt knytte den opp mot selve brokonstruksjonen for eksempel med kabel. Strekningen forbi Tjeldstømarka bør vurderes kablet. BKK Nett kommenter at det kan være en løsning å merke topplinen på de kritiske strekningene. For øvrig er de av driftsmessige årsaker opptatt av å begrense antall innskutte kabler. NVE vil komme tilbake til vurderingen av avbøtende tiltak i kapittel 7.

Trasé 3 vil i Øygarden gi bortfall av hele INON-området på sørøstre del av Hopøya (0,2 km²) og et område på den nordlige del av Ådneset (0,01 km²).

Dette alternativet gir den korteste sjøkabeltraseen over Hjeltefjorden, nærmere bestemt 7,7 kilometer fra Ådneset til Kuvågen. Konsekvensutredningen mener dette ikke utgjør en vesentlig forskjell i konsekvensene for marint biologisk mangfold. Den vurderer at kablene også i denne traseen gir ubetydelig konsekvenser for marint biologisk mangfold både i anleggs- og driftsfasen.

Verneområder

Traseen kommer ikke i direkte konflikt med området vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag. Den vil imidlertid grense inn til Tjeldstømarka naturreservat, som er fredet som *"et større våtmarks- og lyngheiområde med både trekk-, hekke- og vinterfunksjon for våtmarksfugl"* og har *"både kulturhistoriske og landskapsmessige verdier"*. Ifølge fagutredningen for biologisk mangfold er området et viktig raste- og hekkeområde for både andefugler og vade-, måke og alkefugler. Traseen er planlagt slik at riksveien kommer mellom ledningen og naturreservatet. BKK Nett sier også at det er mulig å la det stå igjen skog mellom veien og ledningstraseen, slik at synligheten både fra naturreservatet og veien blir liten. Dette vil også redusere faren for at fugler kolliderer med linene. NVE kan derfor ikke se at nærheten til naturreservatet i seg selv vil være avgjørende for om denne traseen skal velges.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6.

Det er i alt 12 boliger og 5 hytter som ligger mindre enn 100 meter i horisontal avstand til kraftledningens senterline ved denne traseen.

Ifølge konsekvensutredningen er det tre hytter og fire boliger som får magnetfelt over 0,4 μT på strekningen. Disse ligger i området Harketstad/Eide. Høyeste beregnede magnetfeltnivå ved bolig er 0,7 μT . I tilleggsutredningene av 30.11.2009 har BKK Nett vurdert mulige tiltak for å redusere magnetfeltene ved disse boligene. Innledningsvis påpeker BKK Nett at når ledningen settes i drift for 420 kV spenning, vil magnetfeltene reduseres med 40 % og alle boligene vil komme under 0,4 μT . Videre sier de at det ikke er rom for å flytte traseen på denne strekningen for på den måten øke avstanden til boligene. Aktuelle tiltak vil derfor kunne være å heve mastehøyden eller velge splittfase eller trekantoppheng på de tre mastene nord for Straumsundet. Dersom heving av mastene skulle være eneste tiltak, ville høyeste mast måtte bli 71 meter høy. Splittfase medfører blant annet fire faseliner i stedet for tre, mer ruvende master og bredere byggeforbudsbelte. Trekantoppheng medfører noe høyere master og et annet mastebilde enn på resten av traseen. Kostnaden for tiltakene varierer fra én til tre millioner kroner. Det er ikke vurdert tiltak for å redusere felt ved hytter, da det ikke er varig opphold i fritidsboliger.

NVE konstaterer at noen boliger får magnetfeltnivå over det anbefalte utredningsnivået fra Statens strålevern, og feltreducerende tiltak skal derfor vurderes. De aktuelle tiltakene innebærer i seg selv betydelige ulemper, spesielt visuelle, men også kostnadmessige. Ved å iverksette slike tiltak for å redusere magnetfeltene ved disse boligene, vil de samme boligene og nærområdene påføres andre ulemper. Samtidig er det usikkert hvorvidt slike tiltak vil ha noen effekt med tanke på redusert sykdomsrisiko, ifølge Statens strålevern. De anbefaler derfor ikke å gjennomføre tiltak som gir andre ulemper av betydning, noe som i dette konkrete tilfellet må sies å være en følge av de magnetfeltreducerende tiltakene.

Oppsummering av trasévurderinger fra Kollsnes til Kuvågen

BKK Nett har søkt om tre ulike traséalternativer på strekningen, som skiller seg vesentlig fra hverandre med hensyn til andel sjøkabel i forhold til luftledning. På grunn av at ledningen må krysse Hjeltefjorden er en lengre sjøkabel uansett nødvendig dersom det skal bygges en forbindelse mellom Mongstad og Kollsnes. Det er ikke et spørsmål om hvorvidt det skal introduseres kabel på en strekning hvor det foreligger alternativer, men hvor stort omfang av kabling som er hensiktsmessig. Dette må vurderes med hensyn til kostnader, tekniske forhold og miljøkonsekvenser av luftledning på land.

Det er et klart krav fra mange av høringsinstansene at anlegget bør etableres som et rent jord- og sjøkabelanlegg. En slik løsning er ikke omsøkt av BKK Nett, og NVE vil komme tilbake til vurderingen av kabel under oppsummeringen av våre vurderinger, i kap. 6.8.

På grunn av den betydelig kostnadsforskjellen mellom luftledning og sjøkabel, jf. kap. 6.2, innebærer de omsøkte traséalternativene vesentlig forskjellige investeringskostnader. Ifølge oppdaterte beregninger fra BKK Nett, hvor det legges til grunn at anleggene skal forberedes for 420 kV, vil alternativ 3.1.2 koste 68 millioner kroner mer enn alternativ 3 (det rimeligste) og alternativ 1 vil ha en merkostnad på 94 millioner kroner. Det er da forutsatt at det er tilstrekkelig med ett kabelsett, jf. vurderinger i kap. 6.1.2. Dersom vi forutsetter at det nå eller på sikt bør legges to kabelsett, vil kostnadsforskjellen mellom traséalternativene selvsagt øke. Omsøkte traseer har luftledningsstrekninger på land på henholdsvis ca. 2,5, 4 og 10,5 kilometer. Konsekvensene av de ulike traseene er dermed vesentlig forskjellige, som beskrevet ovenfor. Selve sjøkabeltraseene innebærer ingen vesentlig forskjeller i miljøvirkninger ved de tre traséalternativene.

Trasé 1 innebærer en forholdsvis kort luftledningstrasé som i hovedsak går gjennom områder som er sterkt preget av eksisterende inngrep, som Kollsnesanleggene og eksisterende kraftledninger og veier. Selv om omsøkte ledning er vesentlig større enn eksisterende ledninger, vil den ekstra visuelle ulempen begrenses av eksisterende inngrep. Kollisjonsrisiko for fugl er størst ved kryssingen av Osundet, men sundet krysses allerede av tre andre ledninger. Virkningen for naturmangfold vurderes til å være liten negativ.

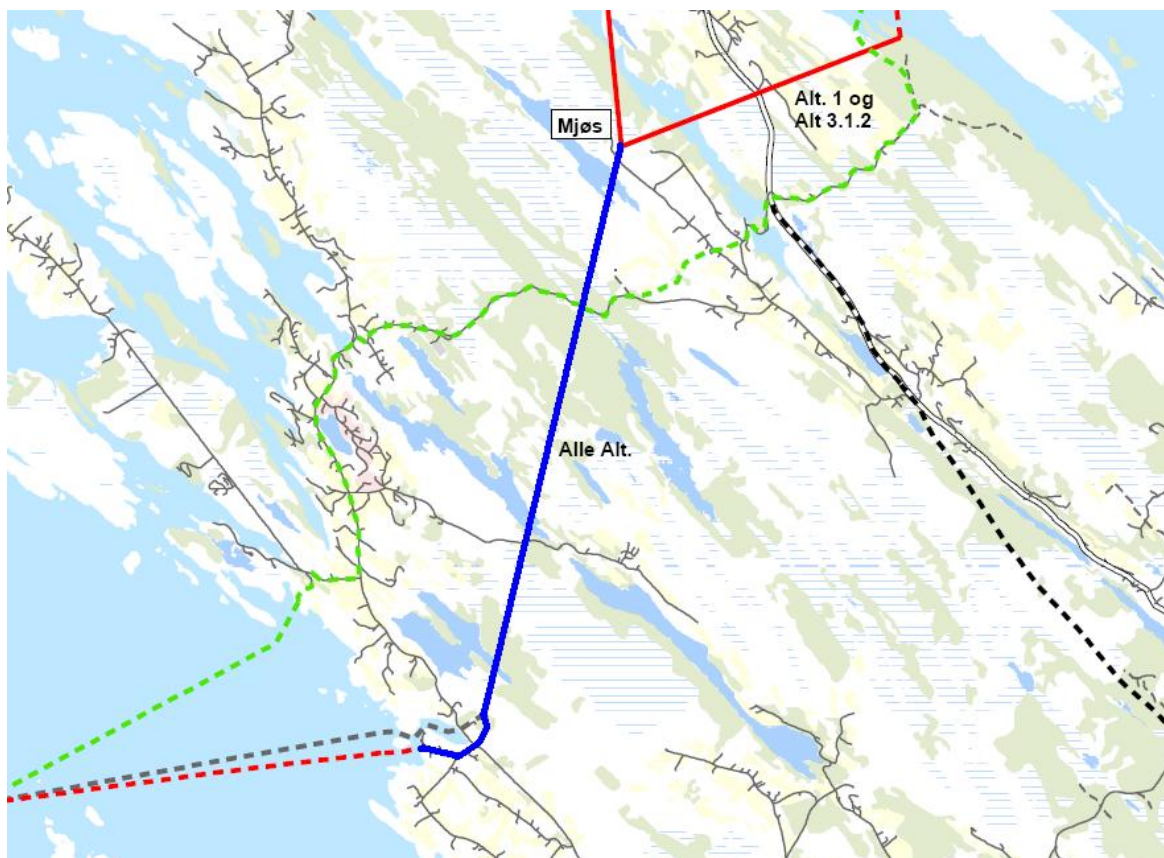
Trasé 3.1.2 er også en forholdsvis kort luftledningstrase, og er ca. 1,5 km lengre enn trase 1. Store deler av traseen befinner seg i nærområdet til Kollsnesanleggene med tilhørende tekniske installasjoner og aktiviteter. NVE mener traseen går i god avstand til bebyggelse, og at mye av bebyggelsen i området har naturlig utsiktsretning bort fra ledningen. Traseen har etter NVEs vurdering moderate virkninger for bebyggelse. Det er flere rødlistearter som bruker området mellom Kollsnes og Krossneset, og negativ virkning for naturmangfold vurderes til å være marginalt større enn ved alternativ 1.

Trasé 3 er den mest konfliktfylte, da den er betydelig lengre enn de to andre alternativene og går gjennom områder som er mindre preget av industri og aktivitet knyttet til dette. Traseen går tett inntil eksisterende bebyggelse og gjennom nærfriluftsområder. Den berører videre områder hvor kommunen satser på boligfelt, forretningsområder og skole- og oppvekstsenter. Traseen krysser Straumsundet og går tett inntil Tjeldstømarka naturreservat. Mange rødlistearter befinner seg i området langs trasé 3, og det er registrert flere hekketerritorier for hubro. Det er vanskelig å se for seg at avbøtende tiltak på denne traseen vil gi noen vesentlig bedre løsning for de nevnte interessene, og virkningen for naturmangfold er klart mer negativ ved trasé 3 enn ved trasé 1 og 3.1.2.

I Nærings- og energidepartementets klageavgjørelse av 28.1.1994 om 300 kV-ledningen Fana–Kollsnes står det at Øygarden utgjør et unikt kulturlandskap med små, meget smale øyer. Det fremheves at de visuelle virkningene av en luftledning for den aktuelle strekningen ville blitt svært store. Departementet påpeker videre at en luftledning på den aktuelle strekningen vil legge urimelig beslag på betydelige deler av kommunens areal og også det areal som er best egnet til utbygging. NVE konstaterer at kabel ikke ble valgt i området ved Kollsnes som er sterkt preget av industrianlegget med tilhørende infrastruktur som blant annet flere luftledninger. NVE kan ikke se at departementenes karakteristikk av områdene lenger sør i Øygarden kan gjøres gjeldende for nærområdene til Kollsnesanlegget og følgelig traséalternativene 1 og 3.1.2. Det underbygges ved at også eksisterende 300 kV ledning går i luft fra Kollsnes transformatorstasjon til muffestasjonen. Når vi beveger oss bort fra industriområdet over Straumsundet og videre nordover mener vi imidlertid at disse områdene utgjør et unikt kulturlandskap, og at alternativ 3 vil legge urimelig beslag på betydelige deler av kommunens areal. Dette gjelder i særlig grad areal som benyttes til friluftsliv og som er best egnet til utbygging av boliger, forretningsområder, skole og oppvekstsenter. Selv om kostnadsforskjellen mellom alternativ 3 og alternativene 1 og 3.1.2 er betydelig, finner NVE at trasé 3 samlet sett medfører så store negative konsekvenser for landskap, naturmangfold, bomiljø og arealbruk at trasé 3 ikke kan anbefales.

Kostnadsforskjellen mellom alternativ 3.1.2 og alternativ 1 er beregnet til 26 millioner kroner. Alternativ 3.1.2 medfører kun 1,5 km mer luftledning, og det er etter NVEs vurdering ikke store forskjeller på ulempene for landskap, naturmangfold og bomiljø ved disse to alternativene. NVE kan ikke se at de samlede ulempene med alternativ 3.1.2 sammenlignet med alternativ 1 er så store at de forsvarer en merkostnad på 26 millioner kroner for å unngå 1,5 km med luftledning. NVE mener på denne bakgrunn at alternativ 3.1.2 samlet sett er den beste løsningen mellom Kollsnes og Kuvågen.

6.4.2 Omsøkt trasé fra Kuvågen til Mjøs

Fra Hjeltefjorden kommer traseen i land ved Eltrevågen, like nord for en sjøbod, og går videre i jordkabel videre langs eksisterende bilvei til den krysser fylkesveien. Derfra føres kabelen videre fram til en kabelendemast ca. 200 meter øst for strandlinjen ved Kuvågen. Pga. bebyggelsen langs fjorden er det ikke mulig å komme fram med en luftledning i dette området. Opprinnelig søkte BKK Nett om å føre sjøkabelen inn i Kuvågen og opp på land til en kabelendemast på samme sted som den endrede løsningen. På grunn av vanskelige bunnforhold og konflikt med lokale planer om småbåthavn, har imidlertid BKK Nett gått bort fra denne løsningen. Videre fra kabelendemasten går ledningen i luft i en rett linje i nord/nord-østlig retning fram til Mjøsa. På denne strekningen foreligger kun én omsøkt løsning.

Visuelle virkninger

Fra ilandføring ved Eltrevågen og fram til fylkesveien er kabelen planlagt langs eksisterende vei i en ca. fem meter bred kabelgrøft, inkludert avsatt plass til ett kabelsett til. De visuelle virkningene begrenser seg i hovedsak til anleggsperioden. Fra fylkesveien og fram til kabelendemasten vil kabelen gå over et område med noe skog og annen lavere vegetasjon. Her vil det måtte etableres en ryddegate ved at trær blir fjernet, og tiltaket vil dermed etterlate seg visuelle spor i landskapet i noe grad. Selve kabelen vil naturligvis ikke være synlig etter at anleggsperioden er over. Kabelendemasten, som i er mer ruvende enn ordinære bæremaster, vil i noen grad skjermes av omkringliggende vegetasjon, der den er tenkt plassert i et granplantefelt. Konsekvensutredningen anbefaler at kabelen trekkes enda lenger inn og bak en høyde i terrenget og granplantefeltet for å redusere den negative virkningen fra bebyggelse og vei. BKK Nett mener på sin side at de allerede har tatt hensyn til synligheten ved å plassere kabelendemasten så langt som 200 meter inn på land, hvor den vil være omgitt av trær. BKK Nett mener at denne masten knapt vil være synlig fra sjøen, og en gjennomgang av VR-modellen bekrefter dette etter NVEs syn.

Åse Eriksen foreslår på vegne av grunneier Ella Eriksen at kabelendemasten flyttes 100 meter nordover, av hensyn til et hus hun eier som brukes som gjestebolig for Radøy kunstsenter. Hun er både

opptatt av magnetfelt fra jordkabelen og vanskeliggjøring av kloakk- og vannledningsframføring. Kabelendemasten vil også være synlig fra huset, slik den er tenkt anlagt. BKK Nett opplyser i sine kommentarer til høringsuttalelsene av 3.2.2009 at denne boligen ligger i overkant av 100 meter fra endemasten og det er skog som reduserer synligheten i området. NVE registrerer at den nye kabeltraseen omsøkt av BKK Nett i endringssøknad av 30.11.2009, ikke vil føres langs veien opp til boligen, og i så måte vil verken magnetfelt eller konflikt med kloakk- og vannledning lenger være et tema.

NVE konstaterer at BKK Nett har valgt å trekke kabeltraseen et godt stykke inn på land av hensyn til synlighet, spesielt fra sjøen og bebyggelsen på Vågenes og i Kuvågen. Kabelendemasten vil til dels ligge skjult i et skogsområde. Masteplasseringen er en balanse mellom avstand til nærmeste bygning, synlighet fra sjøen og avstand til neste mast som gir relativt lave master. Dersom den trekkes enda lenger inn, vil den komme mer på baksiden av høyden i terrenget og mer skjermet fra bebyggelsen. Ulempene er at det vil være behov for høyere master i et område med mindre skogskjerming, og lengre kabel gir en høyere kostnad. NVE finner ikke at de samlede visuelle ulempene vil reduseres i en slik grad at de forsvarer ulempene ved å flytte kabelendemasten lenger inn fra Kuvågen.

Området rundt Kvalheimsvatnet representerer ifølge konsekvensutredningen landskapstypene som preger Radøy: kulturlandskap, granskog og myrer. Eksisterende 22 kV-ledning krysser midt over vannet, men utover det framstår landskapet som lite preget av inngrep, sier konsekvensutredningen. Den nye ledningen vil passere over en sørlig vik av vannet, og vil ligge i god avstand til bebyggelsen på vestsiden av vannet og ikke like eksponert som dagens 22 kV-ledning. Konsekvensutredning har beskrevet den negative landskapsvirkningen som liten i dette området. Etter NVEs vurdering er ledningstraseen godt plassert i terrenget i området ved Kvalheimsvatnet. Det er etter NVEs mening ikke grunnlag for å vurdere kamuflerende tiltak i området.

Fra kryssingen av Kvalheimsvatnet går traseen inn i et landskapsområde som omfatter Havet, beskrevet som en av de største sammenhengende lavlandsmyrene som er igjen i Hordaland og vurdert som et svært viktig naturområde. For å opprettholde den store verdien av områder, sier konsekvensutredningen at det er viktig at myras utstrekning ikke blir redusert verken av inngrep eller gjengroing. Kraftledningen vil passere myra helt i nordgrensen, men selv om det trolig ikke vil være behov for mastepunkt inne i selve naturområdet, vil linene passere over myra. Det går allerede en mindre kraftledning over myrområdet i dag. Selv om den nye ledningen passerer helt i utkanten av naturområdet, mener fagutredning at anlegget blir eksponert mot hele myra. Den negative landskapsvirkningen vurderes derfor som stor i konsekvensutredningen. Som avbøtende tiltak foreslås å justere traseen nordover, men det vil kunne gå på bekostning av trasétilpasningen ved Kvalheimsvatnet. BKK Nett mener at en slik flytting bare vil forskyve de visuelle ulempene til andre områder og dermed totalt sett ikke medføre en mindre konfliktfylt løsning.

Etter NVEs vurdering vil en marginal berøring av dette myrområdet måtte vurderes opp mot den øvrige trasétilpasningen, både i området rundt Kvalheimsvatnet og med hensyn til en mest mulig ryddig trasé. Mindre justeringer og innføring av vinkler i traseen vil på sin side kunne gi et mer uryddig landskapsbilde enn den rette traseen som er omsøkt over Radøy. I tillegg vil innføring av vinkler kunne medføre behov for kraftigere master, som er dimensjonert for å tåle dette. Dette vil igjen være mer dominerende anlegg enn de ordinære bæremastene og vil ha negativ visuell virkning. I og med at traseen er lagt helt i utkanten av myrområdet, som også er preget av noe skog og annen vegetasjon, mener NVE at de visuelle ulempene for myrområdet ikke blir så store som konsekvensutredningen beskriver.

I tilleggsutredningen av 30.1.2009 sier BKK Nett at de planlegger lave master og korte spenn gjennom dette området for å ta hensyn til de visuelle virkningene. I tillegg har de sett på muligheten for å benytte enkle, mørke portalmaster i limtre, med en lys og lett travers og lyse komposittisulatorer, en mastetype som de mener vil være godt tilpasset omgivelsene og gi mindre visuelle ulemper enn tradisjonelle stålmaster. På strekningen fra Kvalheimsvatnet til Biaråsen mener også BKK Nett at

ledningen vil ligge så lavt i terrenget at kamuflering av mastene med mørk farge kan gi god effekt, da ledningen vil ha bakgrunnsdekning i vegetasjonen sett både fra Grindheim og Haugland. NVE er generelt positiv til bruk av terrengetilpassede mastetyper, men er usikker både på effekt og mulig realiseringstidspunkt for den type master i dette prosjektet. Traseen går i dette området gjennom skog, og det vil ikke være fritt innsyn til kraftledningen verken fra bebyggelse nord eller sør for traseen. NVE kan ikke se at det er grunnlag for å pålegge bruk av spesielle master i dette området. Vi kan heller ikke se at kamuflering vil ha spesiell effekt her, da ledningen ikke bare har bakgrunnsdekning, men også forgrunnsdekning sett fra bebyggelsen i området. Redusert skinn i linene kan imidlertid ha positiv effekt da vegetasjonen delvis er noe lavere enn kraftledningen.

Kraftledningen krysser sørenden av Hauglandsvatnet, og i området sørøst for vannet er det bebyggelse, en hytte og gårdsdriftsbygninger. Dette området er ikke spesifikt omtalt i konsekvensutredningen, men etter NVEs vurdering vil kraftledningen her ligge i et skogkledd terreng, som reduserer synligheten fra områdene rundt sørenden av vannet og ned mot bebyggelsen ved Litletveiten. Deretter kommer kraftledningen inn i landskapsområdet Biaråsen, som i konsekvensutredningen er beskrevet som området mellom fylkesveien, Færevatnet, Litletveiten og Bøvågen. Dette er et større skogs- og myrparti som er mye brukt til friluftsliv. Her vil kraftledningen passere over skogsområdene langt fra veier og bebyggelse og kun oppleves fra stiene i området hvor det vil kunne medføre uheldig nærvirkning. Ryddebeltet vil også gi sette spor gjennom skogslandskapet her. Den negative landskapsmessige konsekvensen beskrives i konsekvensutredningen som liten. Denne vurderingen er NVE enig i, og vi kan ikke se at justeringer av traseen vil gi betydelig reduksjon i de negative virkningene her. Gjensetting av vegetasjon i traseen, vil imidlertid kunne redusere opplevelsen av traseen når man benytter området i friluftssammenheng.

Fra Biaråsen går kraftledningen inn i et landskap som konsekvensutredningen omtaler som Småkløppa, som er representativt for denne delen av øya med et tydelig avgrenset langstrakt våtmarksdrag. Det åpner ifølge fagutredning for lange siktlinjer mot inngrep på tvers av dalen. Eksisterende 22 kV-ledning krysser daldraget lenger nord. Kraftledningen vil være synlig både fra fylkesveien og fra turveier, og vil ifølge konsekvensutredningen oppleves som et forstyrrende element i et helhetlig og naturpreget landskapsrom. Den negative landskapsvirkningen er vurdert til middels. Etter NVEs vurdering vil fjernvirkningen av selve mastene til dels være liten, fordi området er skogkledd. Men sett fra et punkt i traseen vil selvsagt både master og ryddebelt kunne oppleves. Det som først og fremst vil være synlig i daldraget er selve linene, som generelt gjør mindre ut av seg enn mastene. NVE kan derfor ikke se at synlige liner som krysser dalen på tvers og over en kort strekning kan gi en større forringelse av landskapsopplevelsen her.

Når ledningen kommer inn i landskapsrommet rundt Mjøs krysser traseen Mjøsvatnet i samme punkt som eksisterende 22 kV ledning, men i kryssende retninger, noe konsekvensutredningen finner uheldig i dette viktige elementet i landskapsrommet. Kulturlandskapet er dominerende på denne delen av øya, og det er et åpent og tilgjengelig landskap som gjør inngrepet eksponert for innsyn. Som avbøtende tiltak anbefaler konsekvensutredningen at kabling av eksisterende ledning vurderes, for å rydde opp i landskapsbildet over vannet. BKK Nett er enig i at dette kan være et positivt tiltak for å redusere antallet ledninger i området, og det er ikke noe praktisk i veien for å gjøre dette. Radøy kommune har i sin uttalelse til søknaden foreslått en rekke strekninger med kabling av eksisterende distribusjonsnett, som til sammen utgjør ca. 25 km. Flere av disse strekningene ligger ikke i tilknytning til traseen for den nye kraftledningen, og ingen av dem vil frigjøre trasé for den nye ledningen. Radøy kommunes forslag blir å anse som en kompensasjon for å måtte akseptere den nye og større kraftledningen gjennom kommunen. Det innebærer i så fall en ny praksis sammenlignet med gjeldende kablingsspolitikk, og NVE kan ikke se at det per i dag åpnes for en slik praksis. NVE viser for øvrig til omtale av dette i 6.3.1.

Et område som blir kalt Katedralen ved Hordabø idrettspark, og som brukes til friluftsgudstjenester vil bli visuelt berørt av kraftledningen, framholder bl.a. Radøy sokneråd, og ber om at ledningen kables. BKK Nett sier i sine kommentarer til høringsuttalelsene av 3.2.2009 at det vil være ca. 60 meter fra

senterlinen på ledningen til ytterkanten av plassen, og ledningsanlegg vil knapt bli synlig fra plassen pga. 15–18 meter høye grantrær langs traseen. Når det gjelder jordkabel som alternativ til luftledning, viser vi til vurderingen under kap. 6.2, som omhandler sjø- og jordkabel. I dette konkrete området kan vi ikke se at de høye merkostnadene med kabel kan forsvares med de fordelene som kan vinnes med å kable framfor å framføre ledningen i luft.

Radøy Friidrettslag mener traseen vil gi negative virkninger for naturopplevelsen og rekreasjonsverdien av turer i området mellom Otertjørna og Færevatnet spesielt, hvor det er innlagte poster og som er det mest populære turområdet i kommunen. Tilsvarende bekymring har Hordabø IL, som mener at områdene rundt deres idrettsanlegg vil bli mindre attraktive som jogge-, tur- og konkurranseløyper. Personalet på Hordabø skole er også opptatt av at områder som skolen bruker i undervisningen vil forringes hvis kraftledningen legges i omsøkt trasé. Mange av de øvrige høringsinstansene mener også at kraftledningen vil være svært negativ for landskapet, kulturmiljøet og friluftslivet på Radøy.

Andre innspill som gjelder luftledningstraseen over Radøy generelt er at den deler naturen på Radøy på midten, og at den går gjennom de åpneste og mest sårbare delene av Radøy.

NVE konstaterer at luftledningen går tvers over Radøy. Imidlertid går den gjennom ulike landskapsrom, som gjør at den ikke vil oppleves som et sammenhengende skille, f.eks. der den henger i spenn over daldrag og hvor det ikke er noen ryddegate. Dette kan eventuelt også forsterkes ved gjensetting av vegetasjon i traseen. Fagutredningen for landskap har vurdert de negative landskapsvirkningene i de ulike delene av traseen fra liten til stor, noe som gir et bilde på hvilke ulike virkninger ledningen kan få på strekningen.

Etter NVEs vurdering ligger det meste av traseen fra Kuvågen til Mjøs godt i terrenget, med til dels naturlig kamuflering i skog og terreng. Samlet sett finner vi at eventuelle justeringer av deler av traseen vil gå på bekostning av minst mulig inngrep med den korteste traseen og den gode terrengetilpasningen i andre delområder.

Naturmangfold

Området som luftledningstraseen fra Kuvågen til Mjøs går gjennom beskrives i konsekvensutredningen som dominert av tettvokst kulturskog, med rester av lynghieiområder som er under gjengroing og en rekke tverrgående innsjøer og bekkedrag. Konsekvensutredningen finner det spesielt problematisk at traseen berører leveområde til hubro som den hevder å være utsatt for kollisjoner med kraftledninger. Ved kryssing av Kvalheimsvatnet, Hauglandsvatnet, Mjøsvatnet og åpne myrer og bekkedrag vil det også være risiko for fuglekollisjoner. Havet er karakterisert som kystmyr og vurdert som svært viktig.

I tillegg utredningen om biologisk mangfold er det gjort en kartlegging av fuglearter på den norske rødlisten på Radøy. Rødlisten er senere oppdatert (2010), og flere av artene er derfor ikke lenger på denne. Kartleggingen omfatter også hele Radøy og områder som befinner seg langt unna omsøkte trasé. Arter som er observert, hørt eller funnet spor av omfatter blant annet andefugler, rikser, storspove og sangsvane, som alle kan være utsatt for kollisjon med kraftledninger.

Som avbøtende tiltak på denne strekningen foreslår konsekvensutredningen å etablere et bredt ryddebelt gjennom skogen og fjerne toppen av hensyn til hubro. Videre bør traseen legges utenom åpne vannspeil og myrområder, og merking av linene bør vurderes på særlig kollisjonsutsatte strekninger. BKK Nett sier at ryddebeltet vil være 40 meter bredt, men kan eventuelt gjøres bredere dersom det kan tillates av andre hensyn. De kommenterer videre at flytting av traseen bort fra enkelte vannspeil og myrer vil overføre problemet til andre områder, hvor det vil oppstå tilsvarende konflikter med myrer og vannspeil eller bebyggelse.

NVE konstaterer at traseen over Radøy berører leveområder til hubro. Det vil alltid være fare for at fugl kolliderer med linene, men etter NVEs vurdering er denne faren begrenset for hubro. Hubro har godt syn, og er god til å manøvrere. Merking av liner og toppliner er et mulig tiltak. Å fjerne topplinen kan kun gjøres ved å erstatte den med kabel, noe som på sin side medfører inngrep i terrenget. Ved jakt i skumringen eller når det er mørkt, vil allikevel synligheten være svært dårlig. Ulempen ved slike tiltak må vurderes opp mot den nytten det kan gi. Å etablere et bredere ryddebelt enn de planlagte 40 meter kan gi den fordel at ledningen kan oppdages tidligere og muligheten til å manøvrere unna blir større. Et bredere ryddebelt har imidlertid betydelige visuelle ulemper og øker synligheten av ledningen også for andre enn fugl. NVE mener at bredere ryddebelt enn det som er nødvendig av hensyn til driftssikkerheten vil medføre visuelle ulemper i et slikt omfang at eventuelle fordeler for fugl ikke kan forsvares. Vi vil komme tilbake til vurdering av avbøtende tiltak for fugl i kapittel 7.

Traseen over Radøy, mellom Kuvågen og Mjøs medfører ingen reduksjon av INON-områder.

Traseen som BKK Nett har omsøkt over Radøy er etter NVEs syn en trasé som i stor grad har tatt hensyn til de ulike konfliktområdene som befinner seg her. Traseen krysser i hovedsak i utkanten av vann og myrområder, samtidig som det tas hensyn til bebyggelse og terrengtilpasning. En kortest mulig trasé med minst mulig vinkler har betydning både for kostnader og arealbeslag, og etterstrebes der det av andre hensyn er mulig. NVE kan derfor ikke se at justeringer av traseen vil gi en bedre løsning, alle hensyn tatt i betraktning.

Verneområder

Traseen kommer ikke i konflikt med området vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6.

I endrings-/tilleggssøknaden av 30.11.2009 gikk BKK Nett bort fra opprinnelig plan om å føre sjøkablene inn Kuvågen og opp på land. På grunn av vanskelig bunnforhold og uklareheter omkring planene om småbåthavn i Kuvågen, valgte de heller en løsning hvor kablene føres opp på land lenger ut og føres som jordkabel langs veien i boligområdet på sørsiden av vågen. Hovedinnvendingen fra høringsinstansene mot jordkabelen har vært bekymring for magnetfelt i boligområdet. Magnetfelt ved jordkabler vil være høyere rett over kablet enn magnetfeltene rette under en luftledning vil være. På den annen side vil magnetfeltene avta raskt med økende avstand til kablene. Dette har sammenheng med at fasene i et kabelsett ligger tettere enn fasene henger i en luftledning. Avstanden til nærmeste bolig vil være tilstrekkelig til at magnetfeltnivået ikke vil overstige utredningsnivået på 0,4 μT ved noen av boligene i dette området, framholder BKK Nett. NVE kan derfor ikke se at tiltak for å redusere magnetfelt vil være nødvendige i dette området. Vi finner derfor ikke grunnlag for å be BKK Nett revurdere sin søknad om å velge jordkabel framfor sjøkabel i dette området ut fra denne problemstillingen.

Luftledningen på strekningen fra Kuvågen til Mjøs vil på det nærmeste komme 98 meter fra en hytte ved Kuvågen, og ingen vil få magnetfelt over 0,4 μT på denne strekningen.

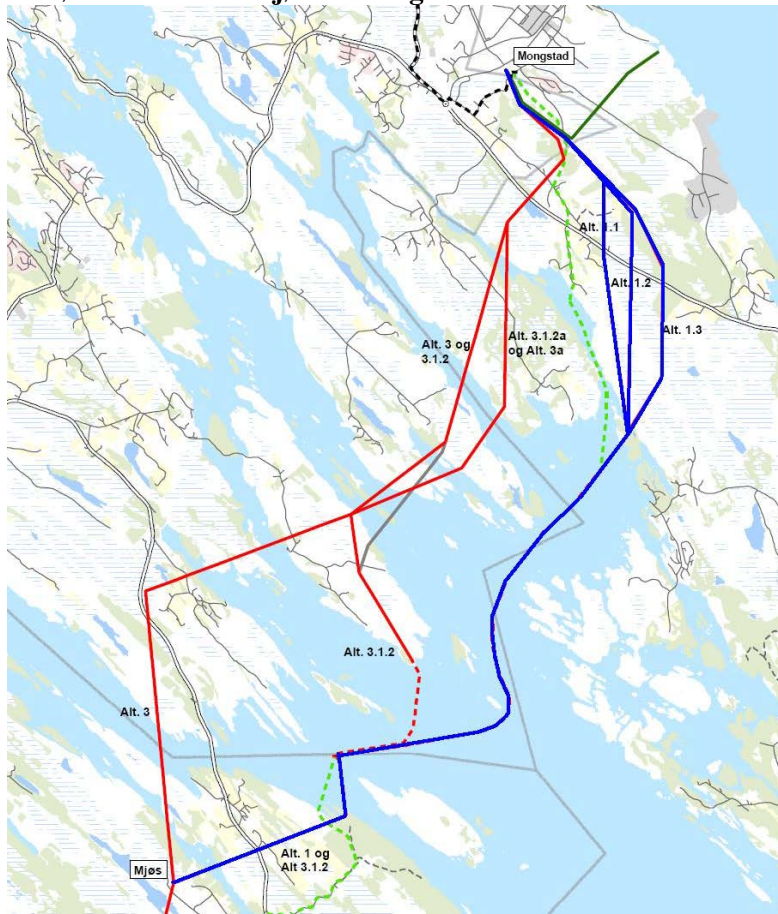
Oppsummering av trasévurderingen fra Kuvågen til Mjøs

På denne strekningen er kun én trasé omsøkt. På den første strekningen etter ilandføring må det legges jordkabel, fordi det ikke lar seg gjøre å komme fram med en luftledning her. Traseen følger en rett linje, som gir en kortest mulig trasé. Den krysser på tvers av radene, dels gjennom skog og dels over vann og myrområder. Synligheten vil for det meste begrense seg til nærområdene til traseen på grunn av vegetasjon og terrengformasjoner, og fordi det planlegges forholdsvis lave master. Kryssingen av myrområdet Havet, Kvalheimsvatnet, Hauglandsvatnet og Mjøsvatnet vurderes imidlertid som

uheldig, både med hensyn til landskap og risiko for fuglekollisjoner. Vi kan imidlertid ikke se at justeringer vil gi en helhetlig bedre løsning. Traseen vurderes som lite konfliktylt for en 420 kV kraftledning sammenlignet med tilsvarende ledninger som NVE har hatt eller har til behandling. Traseen over Radøy vurderes å ha moderate virkninger for natur og miljø.

6.4.3 Omsøkte traseer fra Mjøs til Mongstad

Omsøkt trasé 1 fra Mjøs til Mongstad

Traseen går i luftledning fra knekkpunktet på Mjøs i østlig/nordøstlig retning og over Nordangsvågen nord for eksisterende 22 kV ledning. Videre fortsetter den i en rett trasé over riksveien fram til den går over i sjøkabel ved Saltviki. Sjøkabelen går fra Saltviki rett nordover ca. 700 meter før den fortsetter tilnærmet rett østover, svinger rundt sørsiden av Stridsholmen og deretter nord og nordøst mot Tytebærneset, hvor kablene føres i land.

På strekningen mellom Tytebærneset og Møle fjellet er tre luftledningstraseer omsøkt, omtalt som 1.1, 1.2 og 1.3, hvorav trasé 1.1 og 1.2 var i den opprinnelige søknaden. Alternativet 1.3 ble omsøkt i forbindelse med tilleggs-/endringssøknaden etter innspill fra grunneiere i området. Trasé 1.1 går i tilnærmet rett linje fra masten på Tytebærneset fram til Møle fjellet og trasé 1.2 i en rett linje litt lenger øst og vinkler mot nordvest litt før Møle fjellet. Alternativ 1.3 går enda lenger vest og høyere i terrenget med flere vinkler. Fra Møle fjellet går traseen i nordvestlig retning fram til Mongstad transformatorstasjon.

BKK Nett har prioritert trasé 1 framfor de øvrige omsøkte traseene på strekningen fra Mjøs til Mongstad.

Visuelle virkninger

Konsekvensutredningen omtaler første del av traseen som Nordangspollen, og blir beskrevet som et klart avgrenset landskapsrom, langt og smalt med bratte sider og som deles av en knaus (Knappen). Brua over vågen, via Knappen er bygd av naturstein og utgjør et viktig historisk element på dette naturlige krysningspunktet over Nordangsvågen. Veien ligger presset inn i det kuperte og bratte terrenget. Spennet over vågen passerer nord for eksisterende 22 kV ledning. Avstanden til Knappen og veien gjør at opplevelsen ikke vil være påtrengende fra disse stedene, sier konsekvensutredningen, men i nærområdet vil ledningen oppleves som negativ. Fagutredning for landskap konkluderer med at den negative konsekvensen av traseen i dette landskapsområde vil være middels.

Området videre fram til fjorden og Saltviki beskrives som et jordbruksområde med lange tradisjoner, hvor gårdsbebyggelsen ligger samlet på en høyde i nord. Det er innmark, beite og granskog og sikten er god over de åpne jordene. Traseen går på tvers av teigene i kulturlandskapet sør for Straume, og ledningen vil være synlig fra vei og bebyggelse. Konsekvensutredningen mener at de fra Straumegårdene vil oppleve liner som reflekterer sollyset på ettermiddagene. Som avbøtende tiltak foreslås å øke avstanden til bebyggelsen ved å samlokalisere den nye ledningen med eksisterende 22 kV ledning. BKK Nett sier at en samlokalisering tvert imot vil gi økt nærhet til hus og hytter og ønsker derfor ikke å flytte den. NVE kan heller ikke seg at en samling av ledningene vil gi noen forbedring, men snarere en forverring med hensyn til bebyggelsen. Gjenskinn i linene vil kunne reduseres dersom mattede liner velges.

Saltviki er skilt ut som et eget landskapsområde, hvor terrengformene som kjennetegner Radøy framstår som parallelle viker og nes. Det er tett granskog som gjør området forholdsvis uframkommelig, men det er spor etter mer ferdsel i tidligere tider og området har derfor historisk verdi, ifølge konsekvensutredningen. Området er også eksponert mot sjøen. Torv fra Skardåsmyra ble skipet ut til Bergen fra kai i Saltviki, og kulturminneutredningen understreker at det er rester etter aktiviteten i området. Den negative konsekvensen av kraftledningen vurderes i fagutredning for landskap å være middels i området rundt kulturlandskapet på Straume, mens den i Saltviki vurderes å være stor sett fra sjøen. Fylkesmannen i Hordaland peker også på at det mellom Mjøs og Fesøysundet er et åpent og sårbart landskap som ikke vil kunne absorbere inngrepet så godt.

Konsekvensutredningen for kulturminner og kulturmiljø omtaler den historiske ferdselsåren Den indre farleia, som fra gammelt av har vært den tryggeste skipsleia mellom Bergen og Sogn og går gjennom Lurefjorden og nordover mellom Njøta og Bakka i Austrheim. Et prosjekt er satt i gang for å legge til rette for sjørelatert nytte- og turistferdsel langs denne leia, og øke bevisstheten om kystkulturen. Kommunene opplyser i sin fellesuttalelse at dette reiselivsprosjektet innen 2020 har som mål å bli et nasjonalt og internasjonalt reiselivsmål. Etter NVEs syn kan deler av traséeksjonen fram til Saltviki bli synlig fra sjøen og i så måte påvirke opplevelsen av ferdselen i Den indre farleia, i likhet med alle andre, større inngrep i områdene rundt, som veier, bro og eksisterende kraftledninger.

Naturvernforbundet Nordhordland mener friluftslivet vil bli ødelagt blant annet rundt ilandføring i Saltviki. NVE kan ikke slutte seg til vurderingen at en kraftledning vil ødelegge friluftslivet, men den kan ved sin synlighet gi en negativ landskapsvirkning som reduserer friluftslivsopplevelsen for de som bruker området.

Når sjøkabelen kommer i land på Tytebærneset, er den planlagt som jordkabel et kort stykke fram til første mast som er tenkt plassert på nesets høyeste punkt. Tytebærneset er dekket av tett skog og er lite tilgjengelig fra land, fordi det nesten er avskåret fra land. Den første masten blir eksponert mot sjøen, og konsekvensutredningen mener at landskapet rundt Tytebærneset er sårbart for visuelt forstyrrende inngrep, spesielt sett fra sjøen. Den negative konsekvensen vurderes å være middels. Som avbøtende tiltak foreslår konsekvensutredningen å trekke sjøkabelen i land innenfor Tytebærneset og sette første mast et stykke inn på land. BKK Nett mener at kabelendemasten er planlagt et stykke inn fra land, og

at den vil bli synlig selv om den trekkes enda lengre inn. Dersom denne traseen er aktuell, vil det etter NVEs vurdering være ønskelig å se nærmere på en mindre eksponert plassering av kabelendemasten slik at den blir mindre synlig fra fjorden. Det er også av en grunneier foreslått å føre i land sjøkabelen nærmere Mjåsundet og derfra trekke jordkabel inn til trasé 1.1 eller 1.2, for å spare strandlinjen ved Tytebærneset. Også Naturvernforbundet Nordhordland finner det negativt at ledningen følger strandsonen ved Tytebærneset, og de mener friluftslivet vil bli ødelagt ved ilandføringen her. BKK Nett har vurdert traséforslaget fra grunneier, men har ikke funnet å kunne omsøke løsningen. De mener at kostnaden ved å forlenge sjøkabelen ikke kan forsvare fordelene med å få færre master i området. Strandsonen på Tytebærneset vil være tilgjengelig for allmenn bruk, understreker de. NVE forstår grunneiers syn på at spesielt trasé 1.1 over en strekning vil gå langs strandsonen fra Tytebærneset og nordover. Trasé 1.3 vil derimot gå mer rett inn fra sjøen og i så måte ta betydelig mer hensyn til strandsonen. Forlengelse av sjøkabelen vil, som BKK Nett påpeker, medføre betydelig ekstrakostnader som må oppveies av til fordelene som vinnes. Dersom hensynet til strandsonen og friluftslivet skal veie tyngst, er det derfor naturlig først å vurdere alternative luftledningstraseer.

Landskapet innenfor Tytebærneset, i konsekvensutredningen omtalt som Skåptjørni, omfatter en stor myr og beskrives som flatt og åpent i konsekvensutredningen. Her går allerede eksisterende 132 kV og 22 kV ledninger som er godt synlige i landskapet. Av de omsøkte traseene vil alternativ 1.1 gå nærmest sjøen og nærmest boligområdet på Utgjerdet (97 meter til nærmeste bolig). Fra disse boligene vil kraftledningen bli godt synlig, både i trasé 1.1 og 1.2. Traseen vil også legge beslag på deler av myrområdet, og kryssing vil uansett være uheldig her. Alternativ 1.3 vil ligge i betydelig større avstand, men også høyere i terrenget og til dels i silhuett, selv om skogen også vil gi redusert synlighet. Den negative konsekvensen vurderes for trasé 1.1 å være middels til stor, mens den vurderes til middels for trasé 1.2, ifølge fagutredningen for landskap. Konsekvensutredningen foreslår også at kablet trekkes lenger inn i fjorden, for så å krysse med luftledning mot veien i den nordlige kanten av myra, der den er smalere. Den påpeker samtidig at dette vil gi større ulemper for boligene på Utgjerdet. Alternativt foreslår fagutredningen for landskap at ledningen legges i kortest mulig linje fra Tytebærneset og bort til 132 kV-ledningen og følger denne videre til Mongstad. BKK Netts kommentar til det siste forslaget er at luftledningsstrekningen vil bli lengre, og det vil være behov for to ekstra forankringsmaster, i tillegg til at grunnforholdene i det aktuelle området er dårlige for fundamentering. I ettertid er traséalternativ 1.3 omsøkt, og selv om denne traseen ikke følger eksisterende luftledningstrasé til Mongstad, ivaretar den blant annet hensynet til strandlinjen, og den øker avstanden til boliger betydelig. Etter NVEs vurdering vil ikke tiltaket som er foreslått av fagutredning ha fordeler som oppveier for de nevnte ulemper.

Området mellom riksveien og åsryggen fra Hellestveitnovi og Litlås fjellet omtales i landskapsutredningen som Hope, og består av dyrket mark og noe bebyggelse. Det er også delvis båndlagt av en skytebane. Grantilplanting preger vegetasjonen. Hopsvatnet ligger ved riksveien og beriker landskapet her. Trasé 1.1 er lagt bak skytebanen og parallellføres med eksisterende 132 kV ledning fram til Mongstad. På grunn av vegetasjonen vil ledningen skjermes for innsyn fra Hope, selv om avstanden ikke er så stor (omkring 150 meter på det nærmeste). Konsekvensutredningen vurderer den negative landskapsmessige konsekvensen ved trasé 1.1 til å være liten. Den negative virkningen av trasé 1.2 vurderes å være middels, fordi den kommer høyere opp i terrenget, vil få et markert ryddebelte og blir mer synlig. Det samme vil gjelde for trasé 1.3 ved Hope. I tillegg vil disse traseene ikke gå parallelt med eksisterende ledning og derfor legge beslag på nye områder.

Den siste delen av traseen mot Mongstad går i et landskap som sterkt preges av industriaktiviteten på Mongstad med tilhørende infrastruktur. Området utgjør et særegent landskap. Utviklingen av industriområdet gir mer eksponering mot bebyggelsen, og i denne sammenhengen er kraftledningen et beskjedent inngrep. Konsekvensutredningen vurderer den negative landskapsmessige konsekvensen til ubetydelig til liten. Som avbøtende tiltak foreslås å legge traseen øst for det nye flammearnet på Mongstad som en del av industriområdet, for å beholde bredden på dagens parkbelte rundt området. BKK Nett sier at dette ikke er praktisk gjennomførbart på grunn av transformatorstasjonens beliggenhet og annen bruk av industriområdet. NVE konstaterer at dette ikke lar seg gjøre, samtidig

som vi ikke ser at innspillene på denne strekningen gjelder annet enn krav om jordkabel, som vi vurderte i kap. 6.2.

Noen har pekt på at eiendommene og boligene som ligger i Mongstadorrådet allerede er påført store ulemper ved sin nærhet til industrianleggene, i form av støy, lukt og annen forurensning. De mener derfor at den ekstra ulempen som en luftledning vil innebære ikke er rimelig å påføre dem. Derfor krever de jord- og sjøkabel fra Tytebærneset til Mongstad. NVE har forståelse for at den totale belastningen i området oppleves som stor. Nettopp denne nærheten til et område som både forbruker og produserer kraft i stort omfang, gjør at behovet for kraftoverføringsanlegg er spesielt stort her. Industriområdet og tilgrensende områder er til de grader preget av aktiviteten på Mongstad at landskapsvirkningen av en luftledning må beskrives som beskjeden i den store sammenhengen. Allikevel vil beboere og brukere av områder som får luftledningen nær seg kunne oppleve den som dominerende. Vi viser igjen til kap. 6.2 for vurderingen av kabel som alternativ til luftledning.

Naturmangfold

Fra Mjøs og fram til Saltviki passerer traseen Nordangsvågen, som både er overvintringsområde for sangsvane og trekkorridor for andre fuglearter. Sangsvane er utsatt for kollisjoner med luftledninger. Øst for Nordangsvågen krysses et lite myrparti som kan være leveområder for bl.a. rikser og andre sjeldne fuglearter, og den vil berøre et leveområde for hønsehauk, som er rødlistet og kan kollidere med linene. Konsekvensutredningen anbefaler at linene og merkes og topplinen fjernes ved kryssingen av Nordangsvågen. Videre mot Fesøysundet anbefales det at det etableres et bredt ryddebelt langs traseen og at topplinen fjernes. BKK Nett sier at merking av topplinen er en mulighet på særlig kollisjonsutsatte strekninger. NVE registrerer at flere fuglearter vil kunne bli berørt på strekningen mellom Mjøs og Saltviki dersom det gis konsesjon til denne traseen. Det vil alltid være en viss risiko for at fugl kolliderer med kraftledningen, og behovet for avbøtende tiltak som merking av linene må vurderes opp mot visuelle ulemper og kostnader med merkingen, se kap. 7.

I Lurefjorden passerer kabeltraseen hekkelokaliteter for sjøfugl og leve-/yngleområder for havørn. Eventuelle konflikter begrenser seg til anleggsfasen, og konsekvensutredningen anbefaler at anleggssarbeid i hekketiden fra februar til juli unngås. BKK Nett sier at anleggsskipet ikke støyer mye sammenlignet med annen båttrafikk på fjorden, og at de vil tilpasse arbeidet med landtakene yngletiden så langt det praktisk lar seg gjøre. NVE konstaterer at mulige konflikter for naturmangfold i dette området begrenser seg til anleggsfasen og vi mener at disse konfliktene kan minimeres ved at BKK Nett tilpasser arbeidet med yngletiden så langt det praktisk lar seg gjøre.

Fra Tytebærneset og fram til Mongstad knytter det ifølge konsekvensutredningen seg størst konflikt til at traseen berører leveområde for hønsehauk (nær truet). Ellers vurderes det også som uheldig at traseen krysser spillplasser for orrfugl, både i det registrerte lyngheiområdet mellom Tytebærneset og riksveien og på høydedraget Mølefjellet–Hellestveitnovi. Det anbefales at traseen legges mest mulig mot vest for å unngå å krysse edellauvskogen i Langura og gi økt avstand til spillplasser for orrfugl, noe BKK Nett mener at trasé 1.1 tar hensyn til. Konsekvensutredningen anbefaler også å parallellføre ledningen med eksisterende ledninger på strekningen Hellestveitnovi–Mølefjellet. BKK Nett sier at parallellføring ikke lar seg gjøre, fordi det ikke vil være forenlig med Statoils planer for flammearn. NVE mener at konfliktene for naturmangfold vurderes å være minst ved alternativ 1.1.

Trasé 1 mellom Mjøs og Mongstad medfører ingen reduksjon av INON-områder.

Verneområder

Traseen kommer ikke i konflikt med området vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag.

Lurefjorden og Lindåspollene er foreslått vernet i marin verneplan pga. det spesielle økosystemet og den store forekomsten av dypvannsmaneten Periphylla. Områdene som er foreslått vernet representerer til sammen et utvalg av Norges undersjøiske natur fra kysten og skjærgården, og det er lagt vekt på at områdene skal være lite påvirket og kunne tjene som referanseområder for overvåking og forskning. Midlertidige retningslinjer for behandling av saker som kan berøre kandidatområder til marin verneplan har spesielle føringer for kabler som blant annet sier ”*Legging av rørledninger og kabler er lite aktuelt i områdene i kategori 1–2 i utvalgets tilråding (poller og strømrrike lokaliteter)*”. De generelle retningslinjene sier at det i den enkelte sak må vurderes om et tiltak kan tillates og eventuelt på hvilke vilkår, sett i sammenheng med verneverdier og -formål. Inngrep som kan medføre skade på verneverdiene skal så langt som mulig unngås. Konsekvensutredningen mener virkningene av kablene for fauna i hovedsak vil begrense seg til utleggingsarbeidet. Deretter vil virkningene være knyttet til arealbeslaget og eventuelle virkninger av magnetfelt. Alle disse virkningene vurderes i konsekvensutredningen å være ubetydelige. På denne bakgrunn konkluderes det i konsekvensutredningen med at det ikke ansees å være konflikt med intensjonen bak verneforslaget eller komme inn under de aktuelle restriksjonene for brukt av mulige vernede områder i Lurefjorden.

Fylkesmannen i Hordaland på sin side mener at kablene i Lurefjorden kan være i konflikt med verneformålet, da dette også omfatter vern av havbunnen. Det pekes samtidig på at passeringen av Stridsholmen, som er et sjøfuglreservat, bør skje utenfor en 50-meters sone rundt holmen, noe BKK Nett i sine kommentarer til høringsuttalelsene har sagt at de legger til grunn.

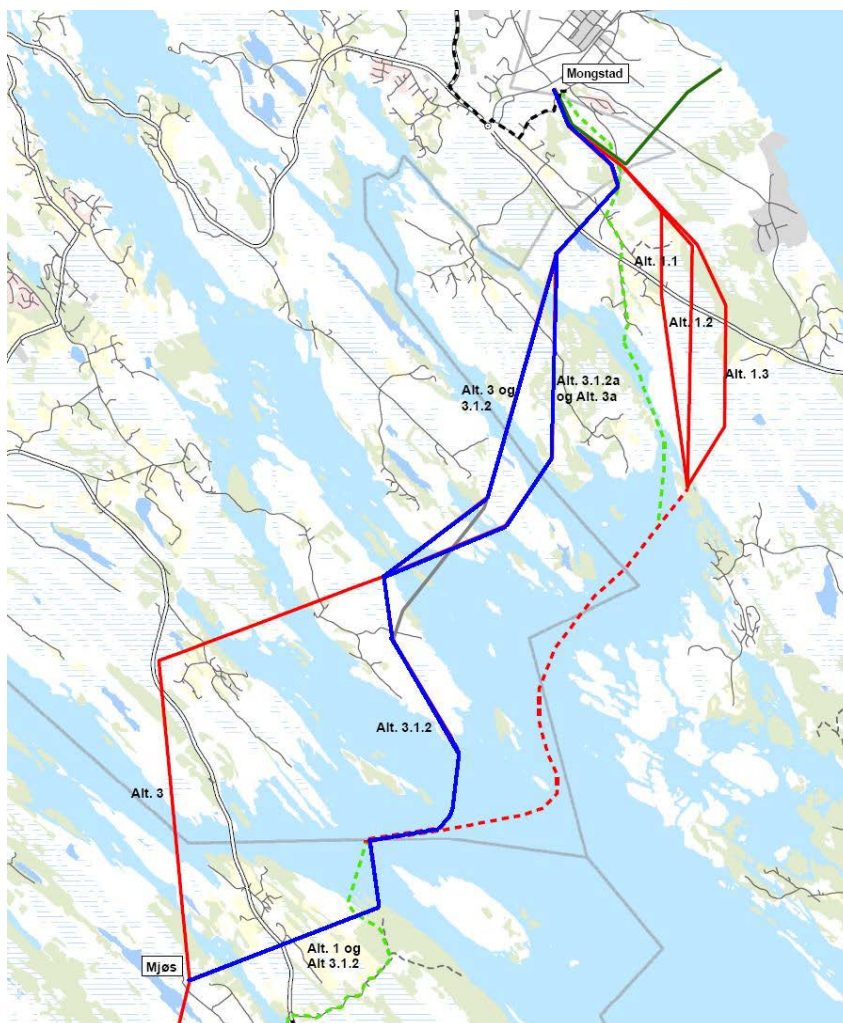
NVE konstaterer at kablene er planlagt i et område som er foreslått vernet i marin verneplan. Som NVE tidligere har skrevet i 6.3.3 antas kabellegging i liten grad å få konsekvenser for marint naturmangfold og vi finner ikke at det er spesielle forhold som tilsier en annen vurdering i dette området. Se for øvrig vurdering av avbøtende tiltak i kap. 7.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6.

Det ligger en hytte 76 meter fra traseens planlagte senterline ved Mjøs. Trasé 1.1 vil komme i en avstand av 97 meter fra senterline til en bolig på Utgjerdet, mens en hytte i dette området vil ligge noe nærmere og få beregnede magnetfelt som i årsgjennomsnitt vil være 0,6 µT. Da dette er en fritidsbolig som ikke er beregnet på varig opphold, er det ikke vurdert tiltak for å redusere magnetfeltene. Eventuelle avbøtende tiltak må eventuelt pålegges av andre hensyn enn for å redusere magnetfeltnivået ved hytten. Trasé 1.2 og 1.3 vil ikke komme nærmere boliger eller hytter enn 100 meter.

Omsøkt trasé 3.1.2 og 3.1.2a fra Mjøs til Mongstad

Fra Mjøs sammenfaller traseen med ovenfor beskrevne trasé 1 fram til Saltviki og videre ut i sjøen til den svinger nordover mot Naustneset hvor den føres i land på det sørligste punktet hvor første mast er tenkt plassert. Derfra går luftledningstraseen i nord-/nordvestlig retning på langs av Njøta fram til sjøen vis-a-vis Njøtøyeni.

Fra Njøta krysser ledningen i et spenn over Den indre farleia til Bakka, og derfra videre over til Keila. Herfra tar traseen en nord-/nordøstlig retning før den krysser over Keilesundet og videre mot Litlåsfjellet, før den føres inn mot Mongstad i samme trasé som alternativ 1. Det foreligger etter tilleggs-/endringsøknaden to undertraseer på strekningen fra Njøta og nesten bort til Hopsvatnet, mens en del av opprinnelig omsøkt trasé fra Njøta til Bakka er trukket.

BKK Nett prioriterer trasé 3.1.2 framfor trasé 3 på strekningen fra Mjøs til Mongstad.

Visuelle virkninger

Virkningene for første del av traseen fra Mjøs til Saltviki er beskrevet ovenfor. Der traseen kommer i land på Njøta er det tett skog som preger sørenden av Naustneset, og her vil det bli en markert ryddegate som vil være synlig fra sjøen. På sørvestsiden av øya går veien, og bebyggelsen er lokalisert ved denne. Nærmeste hytte vil ligge ca. 200 meter fra traseen og nærmeste bolighus 240 meter fra traseen. Den indre farleia fra Bergen og nordover kommer gjennom Lurefjorden og videre mellom Njøta og Bakka i et rett og bredt sund med skjærgårdspreg, ifølge konsekvensutredningen. Området er mye brukt av fritidsbåter. Prosjektet Den indre farleia, som er et samarbeidsprosjekt mellom kommuner, kystverk og havnevesen, har som formål å fremme kunnskap om samferdsel og utvikling

av kystkultur. Det er et mål å tilrettelegge for sjørelatert nytte- og turistferdsel langs denne historiske seilingsleden. Traseen vil passere over sundet i ett spenn med opp mot 40 meter høye master plassert på høyder på over 30 meter i terrenget. Spennet blir derfor høyt og godt synlig fra større områder. Eksisterende 22 kV ledning krysser sundet litt lenger nord.

På sørøstre side av Njøta er det lagt ut et større næringsområde, som grunneier ønsker å utvikle for turisme med fiske og overnatting. Traseen vil vanskeliggjøre denne mulige satsingen. Grunneiere Marit Daae og Aksel Hatlem med selskapet Straumfisk AS opplyser at de har godkjent reguleringsplan for et bolighus, fem utleiehytter, 95 helårs campingvogner, sjøboder, butikk/servering, havn/gjestehavn med mer i et område som traseen går gjennom. De framholder at minst seks master vil være synlige over høydedraget over Naustneset, noe som i form av skjemmende utsikt, magnetfelt og støy vil være svært negativt for deres planer. Daae og Hatlem har også andre eiendommer i området, som benyttes til bading og båtliv, og grenser til Den indre farleia. Grunneier Hege Hatlem ber om at traseen, dersom den velges, flyttes lengst mulig bort fra et godkjent boligområde på den vestlige delen av Njøta, men samtidig ikke så langt mot øst at strandlinjen til hennes eiendom berøres.

Spesielt på grunn av eksponeringen av den første masten på Naustneset og ryddegaten gjennom skogen, vurderer konsekvensutredningen for landskap de negative virkningene av traseen over Njøta som middels til store. For Den indre farleia vurderes de negative konsekvensene for landskapet som store til meget store, mens de for kulturmiljøet ved den indre farleia vurderes som store til middels. Alternativet vurderes i konsekvensutredningen å gi vel så negative virkninger for Njøta og Den indre farleia som trasé 3 vil gi for Fosnstraumen. Det foreslås som avbøtende tiltak at sjøkabelen føres i land på Bakka i stedet for på Njøta. BKK Nett sier at det vil innebære en forlengelse av kabelen i en slik grad at alternativet kostnadmessig ikke lenger vil skille seg mye fra trasé 1. NVE slutter seg til BKK Nett vurdering, og mener det er naturlig å vurdere en helt annen trasé dersom traseen over Naustneset vurderes som uakseptabel.

Sjur Netteland, eier av gnr./bnr. 137/21 på Naustneset i Austrheim har spilt inn per telefon og e-post av 26.11.2010 at traseen som er valgt over Naustneset er uheldig, fordi den ligger nær bebyggelse og vil være svært synlig pga. beliggenheten på de høyeste punktene over neset. Han opplyser også at det hekker havørn og andre fugler i skogsområdet på den sørlige enden av Naustneset. Dersom dette alternativet velges, foreslår han at kabelen heller trekkes inn i sundet nord-øst for planlagt ilandføring og derfra føres mot det planlagte knekkpunktet ved Njøta. På denne måten vil ledningen ligge mer skjult fra bebyggelsen og innsyn fra vest og lenger ned i terrenget med noe bakgrunnsdekning. NVE konstaterer at traseen er planlagt mellom den spredte bebyggelsen på vestsiden og det planlagte næringsområdet på østsiden av Njøta og i så måte til en viss grad hensyntar begge disse interessene. Det medfører at ledningen kommer ganske høyt i terrenget og blir synlig fra større områder både øst og vest for Njøta. Ulike interesser står sterkt mot hverandre, og med hensyn til landskap og synlighet finner NVE at denne traseen er uheldig.

Fra kryssingen av sundet fra Njøta foreligger det to omsøkte underalternativer, både for trasé 3.1.2 og trasé 3, som går sør og øst for opprinnelige trasé fra strekningen fram mot Hopsvatnet. Det opprinnelige alternativet 3.1.2 har BKK Nett i endringssøknaden trukket, slik at trasé 3.1.2 og trasé 3 er like fra Njøta og fram til Mongstad. Landskapsområdet som er omtalt som Bakka i fagutredningen for landskap omfatter den sørlige delen av Bakkøyna, med spredt bebyggelse og større lynnhei- og myrområder. Bebyggelsen er mer konsentrert ved Monslaupen. Landskapsrommet er oppdelt med sund, viker, ferskvann og vegetasjon. Trasé 3.1.2 og 3 vil gå et stykke sør for bebyggelsen ved Monslaupen, og må krysse et sund over til Bakka, hvor den vil gå over en planlagt utvidelse av et hyttefelt, ifølge Austrheim kommunes arealplan. Den negative landskapsvirkningen vurderes i konsekvensutredningen til å være middels. Det foreslås i konsekvensutredningen å føre sjøkabelen helt fram til Bakka og ta den i land sør for det planlagte hyttefeltet. Dette alternativet er drøftet over, og NVE finner det naturlig først å vurdere andre traséalternativer framfor en så betydelig forlengelse av sjøkabelen med påfølgende ekstrakostnader.

Keila er en del av landskapet med de lange, smale øyene i Austrheim og avgrenses av Bakkøysundet i vest og Keilesundet i øst. Bebyggelsen ligger hovedsakelig nord på øya og her er landskapet preget av dyrka mark og beite. Sør for dette området er det et flatt myrparti, og på den sørlige delen er øya delvis skogkledd. Over Bakkøysundet vil ledningen i trasé 3.1.2/3 gå i et 40–50 meters høyt spenn, hvor mastene på omkring 30 meter på hver side er plassert på eksponerte høyder mot sundet. Alternativ 3.1.2a/3a vil også spenne høyt over og være godt synlig i sundet.

Videre over det åpne myrområdet vil trasé 3.1.2/3 passere i en avstand av ca. 200 meter til nærmeste bolighus. Ledningen vil her bli svært eksponert, og grunneiere påpeker at traseen vil være et stygt inngrep i et turområde. Konsekvensutredningen vurderer den negative landskapsvirkningen av traseen til middels. Trasé 3.1.2a/3a vil derimot gå gjennom skog sør for myrområdet og dermed bli mindre eksponert mot områdene nord og sør for traseen. Nærmeste bolig vil ligge ca. 200 meter fra traseen på sørsiden.

Keilesundet er i konsekvensutredningen omtalt som et eget landskapsområde, og det er et smalt fjordløp i nord som mot sør utvider seg til et åpnere rom ved Utgjerdet, hvor det er og bygges ut nye boliger. Breddene er bratte og skogkledde, og ledningen er tenkt å spenne over sundet et stykke nord for Utgjerdet. Fordi mastene på hver side er trukket litt inn fra sundet og ikke vil være høye, blir ikke dette spennet så eksponert. Dette vil gjelde begge traséalternativene. Den negative virkningen vurderes i landskapsrapporten til å være middels også her.

Grunneierne på Bakka i Austrheim ved Asbjørn Storesund og Terje Sætre foreslo i sin høringsuttalelse til søknaden at traseen skulle legges 500–800 lenger sør for opprinnelig omsøkte trasé, av hensyn til naustområdet på Bakka, en båtleggingsplass på Vaulen og indre del av Bakkavågen. I tillegg ville synligheten av ledningen for mange på Bakka reduseres. Etter å ha vært i kontakt med BKK Nett justerte grunneierne sitt forslag noe. Etter dette innspillet fremmet BKK Nett i tilleggsøknaden trasé 3a/3.1.2a (nevnt ovenfor) i tråd med grunneierens forslag, i tillegg til opprinnelige trasé. Denne traseen er 270 meter lengre enn den opprinnelige og vil koste ca. én million kroner mer. BKK Nett vurderer ellers at denne traseen går utenom et planlagt hyttefelt, og to hytter får økt avstanden til ledningen fra 80 til 200 meter. To andre hytter vil få ledningen nærmere, i en avstand av ca. 100 meter. På denne bakgrunn mener BKK Nett at de to løsningene er likeverdige.

Innspill til tilleggsøknaden tyder på at det er delte meninger om hvilken av de to traseene som gir minst ulemper. Austrheim kommune sier at det nye forslaget ikke reduserer ulempene for kommunen, og Lindås kommune sier at endringen over Keilen vil komme nærmere eksisterende og planlagt bosetting og derfor er mer negativ for kommunen. Grunneierne Elin Grønbeck, Inger Elise Liland Haugen og Valerik Haugen, som blir berørt av den nye traseen, uttaler at den virker tilfeldig vurdert og plassert. Den vil komme i en avstand av ca. 60 og 80 meter fra deres hytter ved Bakkavågen og gi skjemmende utsikt mot sør/vest. De opplyser dessuten at traseen går over et område hvor et av meget få hubropar i kommunen har etablert seg. Marit Daae og Aksel Hatlem på sin side sier at den nye traseen 3.1.2 som BKK Nett har søkt om på Njøta gir mindre ulemper for deres utviklingsplaner med Straumfisk AS enn den opprinnelige. De mener allikevel at trasé 3 bør velges framfor 3.1.2.

NVE konstaterer at trasé 3.1.2a både gir fordeler og ulemper sammenlignet med trasé 3.1.2. Det er ulike interesser som må veies opp mot hverandre. Avstanden til eksisterende boligområder og hytter er totalt sett større ved alternativ 3.1.2a/3a, selv om enkelthytter og bebyggelsen på sør på Keila vil komme nærmere traseen. Den direkte konflikten med et planlagt hyttefelt på Bakka elimineres. Alternativ 3.1.2/3 vil på Keila gå gjennom et område uten skog, mens alternativ 3.1.2a/3a vil gå gjennom skog og dermed utløse behov for et ryddebelt, samtidig som selve ledningen vil ligge mer skjult i skogen. Kostnaden ved forlengelsen og det ekstra arealbeslaget er andre hensyn som taler mot trasé 3a/3.1.2a. NVE konstaterer at Austrheim kommune mener at traseene gir like store ulemper for kommunen, mens Lindås kommune ikke ønsker traséjusteringen. NVE legger til grunn at kommunene i denne sammenhengen representerer de samlede lokale interessene, og kommunenes uttalelser vil derfor veie tungt i vår vurdering av traséalternativene.

Fra andre mast etter Keilesundet går trasé 3.1.2/3 og 3.1.2a/3a sammen i én trasé videre til Mongstad. Landskapsområdet omtalt som Hope med Hopsvatnet som sentralt innslag i landskapsbildet, har en god del boligbebyggelse ved vatnet. Traseen er planlagt over nordenden av vatnet og videre over riksveien til en mast på jordet og videre opp på høyden til en forankringsmast ved Litlås fjellet. I dette området går det flere mindre ledninger, og den nye vil beslaglegge nytt areal. Ledningen vil bli eksponert mot bebyggelsen, og konsekvensutredningen mener at dette alternativet vil være det minst gunstige av de foreliggende luftledningsalternativene. De negative virkningene vurderes å være middels til store. Konsekvensutredningen foreslår at traseen skyves nordover for å unngå nærføringen med Hopsvatnet. Som BKK Nett påpeker i sin kommentar til dette forslaget, kan traseen ikke skyves nordover uten å komme i konflikt med bebyggelse nord for traseen. NVE vurderer derfor ikke dette som et aktuelt tiltak. Fra Litlås fjellet og fram til Mongstad transformatorstasjon følger alle de omsøkte luftledningsalternativene samme trasé, og konsekvensene er beskrevet ovenfor.

Trasé 3.1.2 vil på Njøta gi en sammenhengende, lengre og ekponert visuell påvirkningen på landskapet, både sett fra landområder i øst og vest, men spesielt fra sjøen og Den indre farleia. Dette er den klart mest negative delen av traseen, med store negative virkninger. Videre konstaterer NVE at den vil krysse tre sund, i mer eller mindre eksponerte spenn og være synlig fra boligområder. På bakgrunn av kommunenes uttalelser finner NVE at ulempene med trasé 3.1.2a ikke kan forsvares med de fordelene som vinnes for enkelte interesser.

Naturmangfold

Fra Mjøs til Saltviki er traseen den samme som trasé 1, beskrevet ovenfor. NVE viser til vurderinger gjort der. Kabelen mellom Saltviki og Naustneset følger delvis samme trasé som alternativ 1, men bøyer av rett nord for Fesøyeni. Som trasé 1 anses ulempene i hovedsak å være begrenset til anleggsperioden og NVE mener ulempene kan avbøtes ved å tilpasse tidspunktet for anleggsarbeidene.

Der traseen kommer i land og går over i luftledning sør på Naustneset, vil luftledningen gå i et åpent landskap i Lurefjorden og medføre betydelig kollisjonsrisiko for en del fuglearter (havørn og sjøfugl) i fjordsystemet, ifølge konsekvensutredningen. Med unntak av denne sørlige delen, er Njøta preget av et åpent lyngheilandskap. Sundet mellom Njøta og Bakka, Bakkøysundet og Keilesundet/Hopssundet er viktige trekkleier for sjøfugler mellom Lurefjorden og Fensfjorden, med blant annet havørn. Kryssingen av disse sundene vil være uheldig for fugl. Konsekvensutredningen sier videre at traseen berører leveområder for hønsehauk og orrfugl, som begge er kollisjonsutsatte arter. Passeringen av Hopsvatnet er også uheldig, fordi dette er et våtmarksområde og trekkorridor for fugl. Konsekvensutredningen anbefaler at kabelen fortsetter litt inn på Naustneset, slik at kollisjonsrisikoen elimineres på denne strekningen. Ved kryssingen av sundene videre mot Mongstad anbefales det å merke linene og fjerne toppen så langt som mulig.

Trasé 3.1.2 vil gi bortfall av hele INON-området på Letholmen i Austrheim (0,04 km²) og føre til reduksjon av INON-området på Lamøyeni og Arehaugen i Austrheim med til sammen ca. 0,09 km², mens det justerte alternativet 3.1.2a vil medføre bortfall av hele dette INON-området på Lamøyeni og Arehaugen (ca. 0,17 km²).

NVE konstaterer at traseen går gjennom leveområder og trekkveier for kollisjonsutsatte fuglearter, hvorav noen rødlistet. Dersom det gis konsesjon til denne traseen er det naturlig å vurdere avbøtende tiltak, og da spesielt merking av fase- og toppliner.

Verneområder

Traseen kommer ikke i konflikt med området vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag.

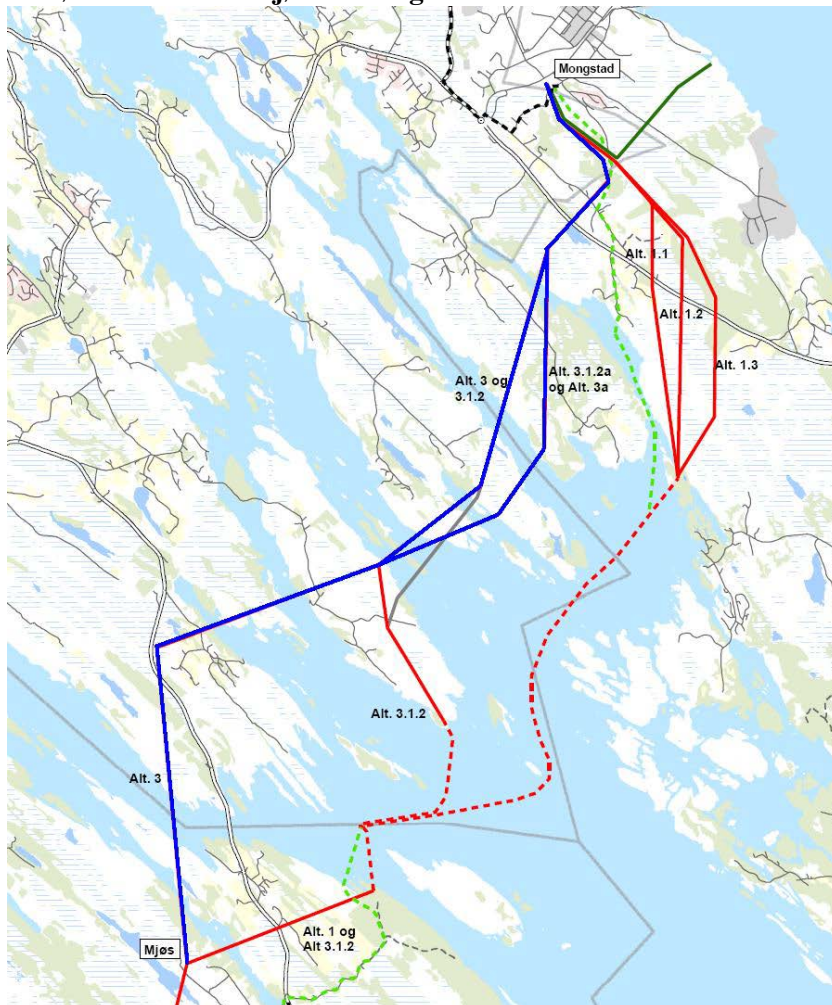
På samme måte som trasé 1 berører denne traseen det foreslåtte marine verneområdet i Lurefjorden og skal vurderes etter de midlertidige retningslinjene for behandling av saker som kan berøre kandidatområder til marin verneplan. Vi viser til omtale i forbindelse med vurderingen av trasé 1 ovenfor.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6.

Det ligger en hytte 76 meter fra traseen ved Mjøs. Trasé 3.1.2 vil ha en bolig eller hytte 78 meter fra senterline på Bakka, og trasé 3.1.2a får i samme område to hytter i en horisontal avstand av hhv. 65 og 87 meter fra senterline. Ved Mongstad får to hytter ledningens senterline i en avstand av hhv. 45 og 78 meter. To boliger i Mongstadområdet får en horisontal avstand til traseens senterline av hhv. 78 og 89 meter. Ingen boliger får magnetfelt over $0,4 \mu\text{T}$ langs denne traseen.

Omsøkt trasé 3 fra Mjøs til Mongstad

Trasé 3 går i en rett linje tilnærmet rett nordover fra Mjøs, over Fosnstraumen i et høyt spenn vel 500 meter vest for Fosnstraumen bru og fram til et knekkpunkt vest for Litle Lindås. Herfra fortsetter traseen øst/nordøstover forbi Lindåsvatnet og Litle Lindås og krysser over i en rett linje til Njøta, hvor den går sammen med trasé 3.1.2 før den krysser videre over til Bakka mot Mongstad. BKK Nett prioriterer de andre omsøkte traseene framfor trasé 3 på strekningen fra Mjøs til Mongstad.

Visuelle virkninger

Etter kryssingen av Mjøsvatnet, fortsetter traseen videre nordover mot Rapeneset, og det er planlagt et mastepunkt på Bogen, som stikker ut i Nordangsvågen. Det høye spennet og masten midt i vågen blir eksponert fra hele vågen, og den negative konsekvensen vurderes å være middels til stor, ifølge landskapsutredningen. NVE er enig i at ledningen her blir synlig i den trange vågen, men det også skog som skjerner noe for innsyn fra områdene rundt vågen. Konsekvensutredningen foreslår at det som avbøtende tiltak bør vurderes en annen masteplassing enn på Bogen. BKK Nett opplyser at masten på bogen vil bli ca. 25 meter høy, og dersom den flyttes nordover må høyde økes til ca. 36 meter pga. terrengformasjonene. Etter NVEs vurdering vil en så betydelig økning i mastehøyden heller medføre at synligheten kan komme til å øke, og tiltaket vil derfor ikke ha ønsket effekt.

Den påfølgende masten plasseres på Rapeneset på sørsiden av Fosnstraumen og vil være ca. 60 meter høy. Masten på nordsiden av Fosnstraumen vil være 46 meter høy. Disse to mastene og spennet mellom dem vil bli svært eksponerte som fremmedelementer i det åpne fjordrommet, ifølge konsekvensutredningen. Spennet vil være parallelt med broen, men et stykke vest for denne, og

synligheten fra brua vil være stor. Det ligger mange lokaliteter med funn fra steinalderen og fiskeplasser på hver side av Fosnstramen. Ledningen vil bli svært synlig fra disse områdene. I kommuneplanen for Radøy er Rapeneset båndlagt etter lov om kulturminner på grunn av de mange kulturminnene. Blant annet er det opparbeidet en såkalt steinaldersti på begge sider av sundet. Hordaland fylkeskommune mener at ledningen i dette området vil skjemme et av de rikeste og mest unike områdene fra steinalderen. Dette er også et mye brukt utfartsområde for fastboende i regionene og et populært turistmål. Statens landbruksforvaltning peker på Fosnstramen som et område med stort potensial for utvikling av gårdsturisme.

Konsekvensutredningen vurderer de negative visuelle virkningene av traseen i dette landskapsrommet som stor til meget stor for landskap og kulturminner og fra middels til stor for friluftsliv. Fordi spennet må være så høyt for å ivareta seilingshøyden, er det vanskelig å se for seg muligheter for avbøtende tiltak som ikke er helt andre traséløsninger. NVE konstaterer at kryssingen over Fosnstramen vil innebære store og synlige elementer som vil ha betydning for opplevelsen av dette landskapet. Spennet over Fosnstramen er merkepliktig for luftfart, og eventuell varselmaling i hvitt og rødt sammen med flymarkører på linene vil forsterke synligheten av denne kryssingen. Samtidig går det allerede en vei og en bro i nærområdet, som gjør at landskapet til en viss grad er påvirket av tekniske inngrep. Etter NVEs syn vil kraftledningen med de høye mastene på hver side av Fosnstramen allikevel medføre en stor visuell påvirkning i området, som vurderes som et viktig friluftslivs- og turområde.

Fra Fosnstramen og nordover beskrives landskapsområdet Litle Lindås i landskapsutredningen som en jordbruksgrend med spredte gårdstun på en lav slette. Litle Lindås kai omtales som et kulturmiljø, hvor verdien er knyttet til stedet og den tidligere funksjonen som rutebåtkai. Nyere bebyggelse er etablert på høyden i øst. Landskapet omtales som småskalert, og kraftledningens størrelse gjør den derfor til et dominerende element. Ledningen vil gå vest for riksveien, krysse veien og deretter vinkle mot øst/nordøst. Den vil passere rett sør for Lindåsvatnet og ca. 130 meter nord for nærmeste gårdstun og bli godt synlig fra bebyggelsen. Konsekvensutredningen vurderer de negative virkningene av traseen som middels i dette landskapsområdet. Grunneier Tormund Nesse ønsker traseen justert mot nordvest og lengst mulig vekk fra et planlagt og godkjent boligfelt på hans eiendom, dersom denne traseen velges. Han mener at ledningen i trasé 3 vil bli svært dominerende ved kryssingen av Førlandsvågen. Også grunneier Emil Marin Semmingsen, som har en eiendom på østsiden av Førlandsvågen som han ønsker å utvikle til boligområde, ønsker traseen flyttet nordvestover og lengst mulig vekk fra strandlinjen. BKK Nett har etter oppfordring fra NVE vurdert en justering nordover for å øke avstanden til nærmeste bebyggelse og planlagte boliger. Justeringen vil imidlertid innebære økte ulemper ved kryssingen over Lindåsvatnet, som er et viktig område for fugl (beskrevet nedenfor).

Landskapsområdet som omtales som Teinholmane avgrenses av Litle Lindås, Skadviki og Søre Njøta mot vest, nord og øst og åpner seg mot Lurefjorden i sør. Her er det lave, smale nes og holmer med furuskog og svabergstrender, og konsekvensutredningen vurderer dette som et kystlandskap av høy verdi. Kraftledningen vil gå på tvers av landskapsformene og krysse over to sjøstrekninger. Mastene vil plasseres på høye punkter i terrenget og bli eksponert mot fjordrommet rundt Teinholmane. Den negative landskapsmessige konsekvensen vurderes av fagutreder som stor. Grunneier Sigrid Eide har en fritidseiendom ved Skadviki på vestsiden av Njøtesundet, og denne eiendommen blir berørt ved at traseen passerer ved et naust og en badevik. Skog vil allikevel dempe inntrykket noe ved å gi noe bakgrunns- og forgrunnsdekning sett fra mange standpunkter, etter NVEs vurdering.

Traseen vil gå midt over Njøta, og ved Njøtesundet vil den krysse midt mellom to fritidsboliger i en avstand av 44 meter fra senterline til husene på hver side. Mellom disse bygningene går det en 22 kV ledning fra før. Også her har NVE bedt BKK Nett om å vurdere andre løsninger for å unngå denne nærheten til fritidsboligene. BKK Nett har vurdert både en sammenhengende justering fra Litle Lindås (beskrevet ovenfor) og flere alternative justeringer inntil 215 meter nordover i forhold til opprinnelige trasé, med sikte på å redusere ulemper for bebyggelse. Ulempen med alle disse forslagene er at andre boliger og hytter får traseen nærmere. Traseen ville også komme 65 meter nærmere bebyggelsen på Bakka enn trasé 3a/3.1.2a og nærmere Monslaupen enn de omsøkte alternativene. En slik justering vil

bety en 150–200 meter lengre trasé og noen ekstra forankringsmaster og dermed noe økte kostnader. NVE kan på denne bakgrunn ikke se at omleggingen på strekningen fra Litle Lindås og fram til Bakka samlet kan gi noen bedre løsning for bebyggelse og landskap enn den opprinnelig omsøkte traseen, men det er klart at de visuelle virkningene av kraftledningen i dette området vil bli store for nærliggende bebyggelse.

Videre østover går den gjennom mindre eksponert landskap fram til den går sammen med trasé 3.1.2, og resten av strekningen er vurdert under avsnittet om denne traseen foran.

Naturmangfold

Mellom Mjøs og Rapeneset vil leveområde for hubro bli berørt. Nordangsvågen, som både er overvintringsområde for sangsvane og trekkorridor for fugler, krysses av traseen, og på Rapeneset passerer traseen over en kartlagt kystlynghei preget av gjengroing. Fosnstraumen er en viktig trekklei for sjøfugl mellom Lurefjorden og Fedjefjorden, og kryssingen her vil kunne medføre kollisjonsfare. Videre på nordsiden av Fosnstraumen er det mindre fare for fugl, ifølge konsekvensutredningen. Berøringen med Lindåsvatnet, som er våtmarksområde for fugl og naturtype med verdi, vurderes i konsekvensutredningen som uheldig. Både kryssingen av Førlandsvågen og Njøtesundet er uheldig for trekkende fugl. Fra Njøta og videre mot Mongstad er traseen sammenfallende med trasé 3.1.2, beskrevet ovenfor. NVE mener konsekvensene for kystlyngheien vil være begrenset ettersom det kun planlegges to master som kan tenkes å berøre kystlyngheien.

Konsekvensutredningen har foreslått som avbøtende tiltak å etablere et bredt ryddebelte gjennom skog av hensyn til hubro og å fjerne topplinen så langt som mulig. NVE mener at bredere ryddebelte vil medføre visuelle ulemper at eventuelle fordeler for fugl ikke kan forsvares. Over Fosnstraumen anbefales det å flytte traseen østover for å oppnå mer samlokalisering med broen eller kable ledningen. På Fosnøyna bør det vurderes å trekke traseen lenger mot sør ved Lindåsvatnet for å unngå nærføring med våtmarksområdet, sier konsekvensutredningen. BKK Nett kommenterer at de vurderte å parallellføre ledningen med broen og eksisterende ledning over Fosnstraumen, men gikk bort fra dette pga. bebyggelsen i området. NVE viser til vurderingen ovenfor av forslaget om å justere traseen nordover ved Litle Lindås, og finner at en justering sørover av hensyn til fugl vil ytterligere forverre situasjonen for bebyggelsen i området. Vi kan ikke se at ulempene kan forsvares med eventuelle fordeler for fugl ved Lindåsvatnet, som tangeres av traseen i sørenden. NVE konstaterer videre at denne traseen krysser en rekke sund og dermed berører trekkveier for kollisjonsutsatte fuglearter, i tillegg til å berøre leveområde for hubro.

Trasé 3 vil føre til reduksjon av INON-området på Lamøyeni og Arehaugen i Austrheim med til sammen ca. 0,09 km², mens det justerte alternativet 3a vil medføre bortfall av hele dette INON-området på Lamøyeni og Arehaugen (ca. 0,17 km²). Etter NVEs vurdering er bortfallet av INON-områder minimalt.

Verneområder

Traseen krysser Rapeneset, som i kommuneplanen til Radøy kommune er avsatt til område som skal båndlegges etter lov om kulturminner. Det planlagte vernet er begrunnet med funn av bosettingsplasser fra steinalderen, som ble gjort i forbindelse med byggingen av broen over Fosnstraumen. På grunn av de gode fiskeforholdene har straumen vært bosted for fangsfolk både i eldre og yngre steinalder. Funnene er beskrevet som svært rike, og selv om de ikke vises i terrenget, har kunnskapen om dem gitt området høy verdi som kulturminnebærer. Hordaland fylkeskommune og Radøy kommune fraråder å bygge en luftledning i denne traseen pga. berøringen med dette området.

I og med at kulturminnene ikke er synlige, er opplevelsesverdien knyttet til kunnskapen som de arkeologiske funnene som utgjør stedets historie. Andre synlige, tekniske inngrep i området rundt Fosnstraumen er riksveien, broen og en 22 kV kraftledning over straumen øst for omsøkte

kraftledningstrasé. Det er vanskelig å se for seg at en alternativ trasé for kryssing av straumen ville redusere de visuelle ulempene i særlig grad. Mastene må være høye av hensyn til den nødvendige seilingshøyden, uansett hvor de plasseres. Skogen vil gi noe skjerming for turgåere som beveger seg i terrenget, men sett fra sjøen vil de to høye mastene på hver side av sundet bli svært synlige. Det samme gjelder linene som spenner over straumen. NVE konstaterer at kraftledningen vil kunne påvirke det planlagte kulturminnevernområdet negativt gjennom visuell forstyrrelse (se vurdering av visuelle virkninger over), men kan ikke se at virkningene for det planlagte verneområdet i seg selv vil være avgjørende for valg av trasé.

Forholdet til bebyggelse

For generell beskrivelse og vurdering av problemstillingen, se kap. 6.3.6.

To hytter på Njøta i Austrheim får traseen i en avstand av 44 meter fra ledningens senterline. Magnetfeltene ved disse hyttene er beregnet til hhv. 0,8 og 0,9 μT . Ingen avbøtende tiltak er vurdert for å redusere magnetfeltene ved disse fritidsboligene, og eventuelle tiltak eller justeringer må eventuelt begrunnes i andre forhold enn reduksjon av magnetfelt.

Ett bolighus vil også få ledningen i en avstand av 65 meter fra senterlinen på vestsiden av Njøta, men magnetfeltene er ikke beregnet til å overstige 0,4 μT i årsgjennomsnitt. Traseen videre fra Njøta til Mongstad vil ha samme forhold til bebyggelse som trasé 3.1.2, beskrevet ovenfor.

Oppsummerte trasévurderinger fra Mjøs til Mongstad

Også på denne strekningen er tre hovedalternativer omsøkt, med flere underalternativer. På samme måte som de omsøkte traseene i Øygarden skiller traseene fra Mjøs til Mongstad seg vesentlig fra hverandre med hensyn til kabelandel. Det som skiller seg fra strekningen fra Kollsnes til Kuvågen er imidlertid at det fra Mjøs til Mongstad foreligger en ren luftledningsløsning. Å introdusere en sjøkabel vil derfor innebære en vesentlig forskjell ved økt sannsynlighet for tekniske feil i overgangene mellom luftledning og sjøkabel, jf. beskrivelse i kap. 6.2 ovenfor. Mange av høringsinstansene har også på denne strekningen krevd at anlegget kables hele veien, noe som ikke er omsøkt, men vil bli vurdert i kap. 6.8.

Investeringskostnadene ved de ulike traseene vil variere betydelig, som følge av ulik andel sjøkabel og den store kostnadsforskjellen mellom luftledning og sjøkabel, jf. kap. 6.2. Ifølge oppdaterte beregninger av kostnader ved de ulike alternativene, hvor det er lagt til grunn at anleggene skal forberedes for 420 kV, vil alternativ 3.1.2/3.1.2a koste 71 millioner kroner mer enn alternativ 3/3a (det rimeligste) og alternativ 1.1, 1.2 og 1.3 vil ha en merkostnad på 157 millioner kroner. Det er da forutsatt at det er tilstrekkelig med ett kabelsett, noe vi gjorde en nærmere vurdering av i kap. 6.1.2. Dersom vi forutsetter at det på sikt bør legges to kabelsett, vil kostnadsforskjellen mellom traséalternativene øke. Omsøkte traseer har luftledningsstrekninger på land på henholdsvis ca. 12/13, 10/11 og 7 kilometer. Konsekvensene av de ulike traseene er vesentlig forskjellige, som beskrevet ovenfor.

Luftledningstrasé 1 med underalternativer mellom Mjøs og Mongstad medfører etter NVEs vurdering moderate virkninger for natur, miljø og samfunn. Hovedulempene med traseen er betydelige merkostnadene og driftsmessige ulemper med å introdusere sjøkabel på en strekning hvor det foreligger et rent luftledningsalternativ.

Luftledningstrasé 3.1.2 vil ha en føring over sørlige del av Njøta som vil være svært uheldig for landskapet, med eksponering både mot øst og vest. Traseen vil gå på langs over Naustneset og gi et lengre, sammenhengende inngrep gjennom et område som framstår som delvis naturpreget. Synligheten vil være betydelig fra Den indre farleia. Sammenlignet med trasé 3 finner vi ikke at dette alternativet er avbøtende, noe konsekvensutredningen også konkluderer med. Merkostnaden på 71 millioner kroner og øvrige ulemper med en innskutt kabelløsning kan etter NVEs syn, ikke forsvares.

Både alternativ 1 og 3.1.2 forutsetter kryssing av Lurefjorden med sjøkabel. Vi konstaterer at Lurefjorden er kandidat område til plan for marine verneområder, og at det ifølge de midlertidige retningslinjene for behandlingen av saker i slike områder sier at det er lite aktuelt å legge kabel i områder av den kategorien som Lurefjorden befinner seg i. Selv om dette er et viktig hensyn, kan ikke NVE se at det kan være avgjørende for valg av traseer og løsninger på strekningen, da konsekvensene for verneverdier og -formål ikke anses som vesentlige.

Den rene luftledningstraseen, trasé 3, medfører kryssing av Fosnstraumen og fire andre sund, herunder Den indre farleia. Spesielt vil kryssingen av Fosnstraumen påvirke landskapsopplevelsen fordi mastene på hver side blir høye og synlige fra store avstander, spesielt dersom mastene må varselmales og linene påmonteres flymarkører. Områdene ved Fosnstraumen er rik på kulturminnefunn fra steinalderen og foreslått vernet av kommunen og området er også viktig i friluftssammenheng. Samtidig vil NVE påpeke at vi ved kryssingen av Fosnstraumen oppnår å samlokalisere kraftledningen med eksisterende infrastruktur, som broen og luftledningsspennet i tilnærmet parallell trasé.

Trasé 3 vil i hovedsak holde god avstand til boliger og hytter, men spesielt to hytter og en bolig på Njøta i Austrheim vil ligge nær traseen. Justeringer av traseen vil være vanskelig uten å påføre andre områder og interesser større ulemper. Landskapet er åpent og har lav vegetasjon, slik at ledningen blir synlig fra større områder, særlig pga. av de mange kryssingene med forholdsvis høye master på høyder i terrenget. Det er vanskelig å se for seg at traséjusteringer vil kunne avbøte dette. Traseen vil få betydelige visuelle ulemper og kan medføre kollisjonsfare for trekkende fugl, spesielt ved kryssingen av sund og nær Lindåsvatnet. På tross av disse ulempene, kan vi ikke se at det samlet foreligger så sterke miljøhensyn at traseen ikke kan velges.

Merkostnaden ved å velge alternativ 1 fremfor alternativ 3 på 157 millioner kroner, må vurderes opp mot de negative virkningene som er beskrevet over. I Øygarden har vi konkludert med at hensynet til landskap, naturmangfold og bebyggelse og alternativ arealutnyttelse, samlet gjorde at kabling med en betydelig merkostnad kan forsvares. Landskapet i Austrheim er også et åpent kystlandskap, men mindre enn i Øygarden og med noe mer vegetasjon. Samtidig planlegges kraftledningen på tvers av de langstrakte øyene, slik at synligheten av kraftledningen fra et enkelt punkt i landskapet vil være betydelig mindre enn i Øygarden hvor kraftledningen i sin helhet/eller store deler vil synes fra mange punkter. Nord i Øygarden vil en luftledning beslaglegge forholdsmessig stor andel areal som kan benyttes til friluftsliv og til utbygging av boliger, forretningsområder, skole og oppvekstsenter. Dette er ikke tilfelle i Austrheim hvor det i større grad er impediment og mindre tilgjengelige områder som berøres av trasé 3. NVE kan ikke se at de samlede negative virkningene av trasé 3 gjennom Austrheim er av et slikt omfang at det kan forsvares å velge et alternativ med kabel og betydelige merkostnader.

6.5 Utvidelse av Kollsnes transformatorstasjon

BKK Nett søker om tillatelse til utvidelse av eksisterende transformatorstasjon på Kollsnes med ett 420 kV bryterfelt med vern og kontrollanlegg. Anleggene er beregnet å koste ca. 10 millioner kroner. Det er satt av plass til det nye bryteranlegget i dagens stasjon på egen eiendom, som ligger i et utpreget industriområde. NVE vurderer konsekvensene ved utvidelsen som ubetydelige, og konstaterer at ingen høringsinstanser har hatt kommentarer knyttet til dette anlegget.

6.6 Utvidelse av Mongstad transformatorstasjon

BKK Nett har også søkt om å utvide Mongstad transformatorstasjon med en 420/132 kV transformator (manuell omkobbar til 300 kV), ett 420 kV luftisolert bryterfelt, reaktor for fasekompensering, vern og kontrollanlegg. Transformatoren og kompenseringsreaktoren vil stå i hver sin transformatorcelle av betong.

Utvidelsen med ovennevnte anlegg vil skje på sørøstsiden av eksisterende transformatorstasjon, og vil kreve et areal på 19 dekar, inkludert avsatt areal til framtidig utvidelse. Anleggene er beregnet å koste ca. 153 millioner kroner. Hele arealet eies av Statoil Mongstad.

Området som stasjonen ligger i er preget av industri og en rekke tekniske inngrep, som for eksempel eksisterende kraftledninger. Landskapsvirkningene av utvidelsen vurderes derfor som små. Kompenseringsanlegget vil stå i en transformatorcelle i betong, tilsvarende den som transformatoren på Mongstad skal stå i. Bredden på cellen vil være ca. 20 meter og dybden noe mindre, opplyser BKK Nett. Både transformatoren og kompenseringsreaktoren vil avgi støy på anslagsvis 65 dBA, ifølge BKK Nett. Da anleggene ligger i industriområdet og i tilknytning til eksisterende transformatorstasjon, vil støybildet bli tilnærmet som i dag, og det vil det ikke være behov for støyreducerende tiltak.

Ingen høringsinstanser har uttalt seg om konkrete miljøvirkninger ved utvidelse av Mongstad transformatorstasjon.

6.7 Samlet vurdering av konsekvenser for naturmangfold

6.7.1 Innledning

Naturmangfoldloven § 8, 1. ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken bygger på konsekvensutredningen med underliggende fagrapporter og tilleggsutredning, nærmere beskrevet i kap. 5.4.5 ovenfor. NVE vurderer kunnskapsgrunnlaget om landskap, naturtyper og fugl som berøres av tiltaket som godt og i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8 vurdert opp mot risikoen for skade på naturmiljøet.

6.7.2 Vurdering av samlet belastning i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkning på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

I vurderingen av hvor en kraftledning skal gå foretas en avveining av mange ulike hensyn. Natur- og miljøhensyn tilsier at ledningen bør bygges i områder som allerede er preget av menneskelige inngrep og derfor har begrensede naturverdier. Hensynet til bomiljø tilsier imidlertid at kraftledningen bør holde god avstand til permanente boliger, fritidsboliger og nærområdene til disse. I tillegg kommer hensynet til kraftforsyningen og driftssikkerheten. Basert på de ulike hensynene skal NVE finne den traseen/løsningen som vi mener samlet sett gir de minst negative virkningene og er akseptable løsninger.

Av planlagte energianlegg i regionen er det to kraftledningsprosjekter NVE har kjennskap til og har til behandling per i dag. Det ene er BKK Netts omsøkte 420 kV kraftledning fra Mongstad til Modalen, som berører Mongstadorrådet og derfra vil krysse over Fensfjorden i sjøkabel. Det andre prosjektet er Statoil omsøkte kraftforsyning til Troll A-plattformen i Nordsjøen, som er søkt om enten å gå fra Mongstad eller fra Kollsnes.

Søknad om forbindelsen Mongstad–Modalen omfatter etablering av et bryterfelt i Mongstad transformatorstasjon og i overkant av to kilometer luftledning fra transformatorstasjonen til Fensfjorden. Forsyningen til Troll A planlegges både med likestrøms- og vekselstrømskabler, og det er ikke planlagt noe innslag av luftledning. Likestrømskablene medfører behov for en likeretterstasjon i tilknytning til enten Mongstad eller Kollsnes transformatorstasjon. Dette er et stort og ruvende anlegg, men vil plasseres i områder som allerede er svært preget av tekniske inngrep. Dersom forsyningen etableres fra Mongstad vil også koblingsanlegget her måtte utvides. Vekselstrømskablene krever ny transformator og brytere på land, enten i tilknytning til Mongstad eller Kollsnes transformatorstasjon.

Landanleggene i tilknytning til Mongstad eller Kollsnes transformatorstasjoner er omfattende og ligger i influensområdet til omsøkte kraftledning fra Mongstad til Kollsnes. Det er allikevel

avgjørende for vurderingen av konsekvenser for naturmangfoldet at dette er områder som nesten er fullstendig dominert av eksisterende industri- og kraftanlegg. Utvidelsene vil i denne sammenheng framstå som beskjedne, til tross for sin størrelse og omfang. Den eneste delen av forbindelsen Mongstad–Modalen som i noen grad vil skille seg ut er luftledningstraseen fra Mongstad transformatorstasjon til Fensfjorden. Her er traseen planlagt over et åpent myrområde fra Fensfjorden og inn mot eksisterende ledninger, som ledningen vil følge inn mot transformatorstasjonen. Dette er allikevel områder som ligger i tilknytning til Mongstadanleggene, hvor det planlegges ytterligere utvikling. Etter NVEs syn vil disse tiltakene i beskjeden grad berøre og forsterke den påvirkningen på natur og miljø som omsøkte kraftledningen mellom Mongstad og Kollsnes innebærer.

Av kraftutbyggingsplaner i området, har NVE mottatt melding om Mjøs vindkraftverk på Radøy fra Gefion Engineering AS, hvor de planlegger å oppføre 15–20 vindturbiner. Trase 3 vil krysse planområdet til dette vindkraftverket. NVE har meddelt utredningsprogram for tiltaket, men ennå ikke mottatt søknad og konsekvensutredning. For øvrig har NVE avslått Gefion Enginerings søknad om Kollsnes vindkraftverk med inntil 10 turbiner i Øygarden. Dette vedtaket er påklaget og oversendt Olje- og energidepartementet til klagebehandling. Saken er ikke endelig avgjort. Videre har Vestvind Kraft AS trukket sine meldinger om planer om Mjøs og Radøy vindkraftverk, begge på Radøy.

Dersom Gefion Engineering planer om vindkraftverk på Mjøs skulle bli gitt konsesjon og realisert, vil det bety et betydelig inngrep i området på vestsiden av trase 3 på strekningen Mjøs–Fosnstraumen. Sett i forhold til luftledningen og mastene på denne strekningen, vil vindturbiner være betydelig høyere og ruvende i landskapet, med synlighet over større områder. Et vindkraftverk vil kunne ha negative virkninger for fugl, både med hensyn til kollisjon og fortregning, som vil komme i tillegg til ulempene med kollisjonsfare som kraftledningen innebærer. Dette området omfatter blant annet leveområder for hubro og sangsvane, trekkorridorer for fugl og kartlagt kystlynghei. Etablering av et vindkraftverk vil forsterke inntrykket av menneskelig aktivitet som kraftledningen også bidrar til, men i dette bildet vil vindturbinene være de mest dominerende installasjonene på grunn av sin størrelse. Det er ingen planer om vannkraftutbygging i områdene som får virkninger av omsøkte kraftledning.

Størsteparten av traseene berører arealer som i kommuneplanene er avsatt til landbruk, natur og friluftsliv (LNF-områder). På kortere strekninger krysses industriområder og områder som er avsatt til spredt boligformål eller hytteformål. For det meste holder traseene god avstand til boliger og hytter. På østsiden av Njøta er det planlagt et industriområde med småbåtproduksjon. Sistnevnte område er ikke bebygd i dag og vil kunne få noe endret karakter dersom planene realiseres. Også området sør for Mongstad, mellom Hope og Risa er i nylig vedtatt kommunedelplan avsatt til industri-/næringsvirksomhet. Her er det heller ingen eksisterende anlegg utbygd per i dag, med unntak av eksisterende kraftledninger. I de to sistnevnte områdene vurderes derfor foreliggende kommunale planer å kunne endre områdenes karakter i mer eller mindre grad, noe som vil komme i tillegg til kraftledningen dersom den skulle bygges i de aktuelle traseene.

6.7.3 Samlet vurdering av virkninger på naturmangfold

Kraftledningstraseen passerer i nærheten av en rekke verdifulle naturtyper og kulturlandskap, som for eksempel Dalsmarka, Tjeldstømarka, Havet og Rapeneset, jf. omtale og vurdering av de respektive traséalternativene ovenfor. Den direkte påvirkningen av naturtyper og kulturlandskap er begrenset til mastefester, anleggsveier og ryddebelt. Naturtypenes betydning som levested for sårbar vegetasjon og biologisk mangfold påvirkes derfor i mindre grad, med unntak av fugl. Det forutsettes generelt at det i detaljplanleggingen av kraftledninger skal vektlegges å unngå mulig vesentlig skade på naturtyper og vegetasjon, jf. energiloven § 3-5 og naturmangfoldloven § 9.

Hensynet til uberørt natur tilsier at ledningen samlokaliseres med eksisterende inngrep, samtidig som tilbørlig avstand til bebyggelse og nærfriluftsområder opprettholdes. Kraftledningen innebærer en reduksjon i INON-områder som ligger 1–3 km fra tekniske inngrep med ca. 0,09 km².

Kraftledningen passerer gjennom flere områder som er viktige for flere fuglearter, blant annet med hekkeplasser for rødlistede og kollisjonsutsatte arter. Kraftledninger kan utgjøre en trussel for fugl gjennom kollisjon, strømgjennomgang og habitatreduksjon. Strømgjennomgang (elektrokusjon) anses ikke som et problem når det dreier seg om kraftledninger av denne størrelsen, med stor avstand mellom strømførende liner. Det gjør at anlegget utgjør en mindre trussel for enkelte fuglearter, som for eksempel hubro. Strømgjennomgang er kjent som den vesentligste dødsårsaken for hubro, men da hovedsakelig ved kontakt med mindre kraftledninger. Samtidig er hubro mindre utsatt for kollisjoner enn en del rovfuglarter som jakter aktivt i lufta etter andre fugler.

NVE konstaterer at kraftledningen vil kunne medføre kollisjonsrisiko for fugl i viltområder med rikt eller sårbart fugleliv. Kollisjonsfare for rødlistede fuglearter vurderes som mest alvorlig, som for eksempel hønsehauk. Forvaltningssmålene (jf. § 5 i naturmangfoldloven) for disse artene tilsier en økning i bestanden. Det er vanskelig å si om etablering av kraftledningen kan innebære at muligheten for bestandsøkning reduseres, da dette henger sammen med en rekke andre faktorer som vi ikke har oversikt over. Ved å velge en trasé som antas å innebære moderate virkninger for fugl ivaretas hensynet til naturmangfoldet. Vi viser for øvrig til kapittel 7 der avbøtende tiltak vurderes.

Vi viser for øvrig til omtale og vurdering av naturmangfoldet under de enkelte traséalternativene ovenfor (kap. 6.4)

NVE har i det ovenstående redegjort for samlet belastning på økosystemet både knyttet til tiltaket og andre mulige energitiltak som kan påvirke økosystemet. Vi legger til grunn at kravene til vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 er oppfylt.

6.8 Oppsummering av NVEs vurderinger

6.8.1 Vurderinger

NVE finner at den foreliggende konsekvensutredningen og tilleggsutredningene gir et godt og tilstrekkelig grunnlag for å vurdere søknaden og avgi en innstilling i saken. Behandlingsprosessen har vært omfattende og gitt berørte interesser en god anledning til medvirkning, både når det gjelder utredningskrav og innspill til konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen, tilleggsutredninger og tilleggs-/endringssøknad. Selv om flere av kommunene og mange av de andre høringsinstansene har konsentrert sin oppmerksomhet omkring sjø- og jordkabelkravet, mener NVE at prosessen har gitt mange gode innspill. Disse har, etter vår vurdering, gitt et bedre vurderingsgrunnlag for NVE.

Mange av høringsinstansene, herunder kommunene, understreker at de oppfatter behovet for anlegget som godt underbygget og støtter at det etableres en forbindelse mellom Mongstad og Kollsnes. NVE har gjennomgått BKK Netts begrunnelse for å etablere forbindelsen mellom Mongstad og Kollsnes. Etter NVEs vurdering er forbindelsen et viktig element i etableringen av en robust kraftforsyning til Kollsnes og Bergensområdet. Den er planlagt som første ledd i etableringen av en ringforbindelse fra Modalen til Kollsnes, og den har en viktig funksjon for sikring av forsyningen til den landbaserte og offshorebaserte oljeindustrien knyttet til Kollsnes og Mongstad. Vi konstaterer at Statnett stiller seg bak BKK Netts vurdering av behovet for forbindelsen og har understreket viktigheten av at anlegget forberedes for en framtidig overgang til 420 kV spenning.

Selv om høringsinstansene ikke stiller seg kritiske til nødvendigheten av forbindelsen, uttaler svært mange at luftledning ikke kan aksepteres, fordi det vil gi for store negative miljøvirkninger. Omfanget av kabling står derfor som et sentralt spørsmål, og mange mener ledningen bør kables på hele strekningen fra Mongstad til Kollsnes.

Statnett sier i sin uttalelse til tilleggsutredningene/-søknaden at de mener det er fornuftig å bygge forbindelsen med to kabelsett i stedet for ett. NVE konstaterer at BKK Nett mener ett kabelsett gir tilstrekkelig kapasitet, spesielt når forbindelsen bygges for 420 kV spenning. Kabelseksjoner vil ha halvparten så stor kapasitet som luftledningsseksjoner, og kan dermed ende opp med å bli flaskehals

i forbindelsen dersom effektbehovet skulle vise seg å bli høyere enn forutsatt av BKK Nett. Dersom det skjer, vil det være nødvendig å legge til et kabelsett for å oppnå lik kapasitet på hele forbindelsen. Blir det besluttet å gi konsesjon til anlegget er det derfor viktig at BKK Nett allerede nå legger til rette for et kabelsett til i framtiden.

NVE konstaterer at BKK Nett ikke har søkt om en ren kabelløsning og kan ikke pålegge dem å gjøre det. Det er de siste årene gitt tillatelse til bygging av flere hundre kilometer med 420 kV kraftledninger. Av hensyn til prinsippet om likebehandling og gjeldende kablingspolicy finner vi ikke grunnlag for å be BKK Nett om å vurdere å omsøke ytterligere kabling av forbindelsen. Sett i forhold til andre, tilsvarende saker, finner ikke NVE at det i dette tilfellet foreligger så sterke miljøhensyn i luftledningstraseene i Kollsnesområdet, over Radøy og i Mongstadområdet at det utredete jordkabelalternativet kan anbefales. Av samme grunn finner vi heller ikke at merkostnaden med en ren sjøkabelløsning kan forsvares på grunnlag av miljøhensyn. NVE mener at merkostnaden er så stor at den står ikke i et rimelig forhold til fordelene som oppnås ved tiltaket. Vi konstaterer videre at vesentlig bruk av kabel vil kunne gjøre prosjektet ulønnsomt. Alternativet til omsøkte løsning med en kombinasjon av sjøkabel og luftledning kan dermed bli at det ikke bygges en nettførsterkning mellom Kollsnes og Mongstad, med de følger det vil ha for forsyningsikkerheten. NVE konstaterer at Olje- og energidepartementet i Ot.prp. nr. 62 (2008–2009) presiserer at kabling i sentralnettet må være forenlig med hensynet til forsyningsikkerheten og formålet med kraftledningsforsterkningen.

Både kommunene og en rekke grunneiere v/Advokatfirmaet Harris, påpeker at det vil være betydelige samfunnsmessige kostnader knyttet til å velge luftledningsløsninger som ingen ønsker lokalt. Ved å velge rene kabelløsninger som ingen motsetter seg vil det være mulig å unngå klager og dermed ressurs- og tidsbruk på klagebehandling, med utsettelse av tiltaket som konsekvens. Dette har en økonomisk kostnad som de mener det er relevant å inkludere i lønnsomhetsvurderingen av de ulike alternativene. NVE finner at dette ikke kan være et argument for å velge en løsning som er i strid med sentrale føringer. Det er for det første ikke gitt at en ren kabelløsning ikke blir påklaget, for eksempel av grunneiere. Skal likebehandling som prinsipp legges til grunn, kan det heller ikke være slik at det i de områdene i landet hvor man velger ikke å forholde seg til de overordnede forvaltningsprinsippene vinner fram med sine krav, i motsetning til de som velger å bidra til å finne løsninger innenfor de gitte rammene.

NVE har vurdert de omsøkte traseene, og vi finner at BKK Nett i utgangspunktet har fremmet løsninger som i stor grad unngår nærhet til bebyggelse, i tillegg til at de har søkt å minimere andre ulemper. Ved å planlegge ledningen med forholdsvis lave master, trekkes den ned i terrenget på større strekninger, og gir på den måten en løsning som er tilpasset landskapet i planområdet. BKK Nett har vurdert at dette er viktigere enn å bygge færre master, og det er en vurdering NVE støtter. Det er underveis i prosessen kommet forslag om traséendringer, som vi har bedt BKK Nett om å vurdere nærmere. Over Bakka i Austrheim og fra Tytebærneset mot Mongstad har BKK Nett valgt å omsøke traséforslagene, i tillegg til de opprinnelig omsøkte traseene. NVE ser det som positivt at prosessen har resultert i konkrete forslag om forbedringer, noe som er et av formålene med den. På bakgrunn av gode forslag, har NVE og høringsinstansene kunnet foreta en helhetlig vurdering av flere ulike traséalternativer enn de som BKK Nett la fram i søknaden.

På strekningen fra Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen har BKK Nett søkt om tre ulike traseer, med ulik grad av luftledning og sjøkabel og dermed betydelig kostnadsforskjeller. Trase 3 innebærer en luftledningstrasé på en 10,5 km lang strekning i Øygarden. Den svært synlig kryssingen av Straumsundet, føringen gjennom boligområder på Harkestad og Eide, nærheten til Tjeldstømarka naturreservat og friluftområder, og det at traseen går gjennom et viktig, sammenhengende leveområde for rødlistarten hubro gir samlet sett så negative virkninger at andre løsninger bør velges, mener NVE. Trase 3.1.2 gir synlighet fra boligområder og berører områder som er viktige for fugl, men ikke på langt nær slik som trasé 3. Trase 1 vil også ha tilsvarende konsekvenser, men på en enda kortere strekning. Både trasé 1 og 3.1.2 går i et område preget av industrivirksomheten på Kollsnes.

I Nærings- og energidepartementets klageavgjørelse av 28.1.1994 om 300 kV-ledningen Fana–Kollsnes står det at Øygarden utgjør et unikt kulturlandskap med små, meget smale øyer, og at en luftledning ville gi svært store visuelle virkninger og legge urimelig beslag på betydelige deler av kommunens potensielle utbyggingsareal. NVE kan ikke se at departementets karakteristikk av områdene lenger sør i Øygarden kan gjøres gjeldende for nærområdene til Kollsnesanlegget og følgelig traséalternativene 1 og 3.1.2, men derimot videre nordover der trasé 3 er planlagt. Denne traseen vil legge urimelig beslag på betydelige deler av kommunens areal og særlig areal som benyttes til friluftsliv og som er best egnet til utbygging av boliger, forretningsområder og skole- og oppvekstsenter. En kostnadsforskjell på anslåtte 68 millioner kroner mellom trasé 3 og 3.1.2 kan i dette tilfellet forsvares, spesielt tatt i betraktning at forbindelsen må gå som sjøkabel uansett, med de tekniske og driftsmessige ulempene det gir. NVE finner imidlertid ikke at ytterligere kostnadsøkning på 26 millioner kroner ved å velge trasé 1 kan forsvares med de fordelene som vinnes med sistnevnte trasé.

Traseen fra Kuvågen til Mjøs går først med jordkabel gjennom boligområder og videre med luftledning i en rett trasé over Radøy, hovedsakelig over myr- og skogområder. Rødlistede fuglearter finnes her, og det bør vurderes hvordan forstyrrelser i sårbare perioder kan unngås. Traseen vurderes å ha moderate virkninger for natur og miljø.

Fra Mjøs til Mongstad foreligger tre hovedalternativer. Trasé 1 (1.1, 1.2 og 1.3) og 3.1.2 betyr begge at ledningen kables på noe av strekningen, mens trasé 3 er et rent luftledningsalternativ. NVE vurderer trasé 3 til å ha betydelige visuelle konsekvenser, spesielt ved de høye kryssingene av flere sund på strekningen. Noe nærhet til hytter og boliger vil også forekomme, men i hovedsak holdes god avstand til bebyggelse. Det er også hubro i dette området, og sundkryssingene vil kunne medføre kollisjonsrisiko for trekkende fugl. Luftledningstrasé 3.1.2 krysser Nordangsvågen og berører kulturminner og friluftsliv i Saltviki, og fra den kommer i land på Naustneset på Njøta vil den gå på langs over neset og være godt synlig fra sjø og land både øst og vest for Njøta. Den vil også være synlig fra Den indre farleia og medføre større reduksjon av INON-områder enn trasé 3. Med unntak av Fosnstraumen og Njøtesundet, krysser også denne traseen alle sund fram mot Mongstad. NVE kan ikke se at denne traseen vil være noe bedre for natur og miljø enn trasé 3, særlig med tanke på merkostnaden på 71 millioner kroner og de tekniske ulempene som en innskutt kabel gir.

Trasé 1 (1.1, 1.2, 1.3) krysser Lurefjorden, som er kandidat område til plan for marine verneområder, hvor det ikke anbefales legging av kabel av hensyn til økosystemet. NVE konstaterer at dette er et viktig hensyn, men kan ikke se at verneverdier eller -formål vil trues av en sjøkabel på en slik måte at dette vil være avgjørende for valg av trasé. Luftledningstraseene fra Tytebærneset og fram til Mongstad vurderer NVE å ha akseptable konsekvenser for natur og miljø. Hovedulempen med løsningen er at det krever innskutt sjøkabel på en lengre strekning. Dette har en merkostnad som beregnet til 157 millioner kroner sammenlignet med den rene luftledningsløsningen, og i tillegg har det betydelige tekniske og driftsmessige ulemper.

Etter NVEs vurdering tilsier gjeldende kablingspolicy at det skal svært mye til før sjøkabel velges framfor luftledning, og i dette tilfellet foreligger et rent luftledningsalternativ. Landskapet i Austrheim er også et åpent kystlandskap, men mindre enn i Øygården og med noe mer vegetasjon. Samtidig planlegges kraftledningen på tvers av de langstrakte øyene, slik at synligheten av kraftledningen fra et enkelt punkt i landskapet vil være betydelig mindre enn i Øygården hvor kraftledningen i sin helhet/eller store deler vil synes fra mange punkter. Nord i Øygården vil en luftledning etter trasé 3 båndlegge forholdsvis stor andel areal som kan benyttes til friluftsliv og til utbygging av boliger, forretningsområder, skole og oppvekstsenter. Dette er ikke tilfelle i Austrheim hvor det i større grad er impediment og mindre tilgjengelige områder som berøres. På bakgrunn av erfaringer fra en rekke saker vi har og har hatt til behandling, kan vi ikke se at trasé 3 har så store negative miljøkonsekvenser at kostnadene/ulempene ved en sjøkabel kan forsvares.

Kommunene viser i sin uttalelse blant annet til Riksrevisjonens rapport om ”*Bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering*”, og ber NVE følge om Stortingets mål om bærekraftig arealbruk, gjennom å legge til rette for å samle tekniske inngrep i en overordnet og langsiktig planlegging. Riksrevisjonens undersøkelse konkluderer med at arealutviklingen i Norge på flere områder er i strid med Stortingets mål, herunder at store sammenhengende naturområder bygges ned. Dette får konsekvenser for viktige verdier som friluftsliv, kulturminner og kulturmiljøer, produktive jordressurser og det biologiske mangfoldet. Det pekes først og fremst på problemet med bygging av fritidshus i fjellområder og i strandsonen, men at også veibygging og andre tyngre tekniske inngrep reduserer sammenhengende naturområder. Riksrevisjonen mener det er nødvendig med en statlig innsats for å sikre en lokal og regional arealdisponering som er i tråd med nasjonale mål, og at spesielt kommunene har behov for veiledning og bistand i sin arealplanlegging.

Gjennom konsesjonsvurderingen foretar NVE en avveining av alle hensyn. NVE mener at det i denne saken i stor grad er tatt hensyn til de viktige verdiene som Riksrevisjonen viser til, bl.a. ved at det anbefales en luftledningstrasé (3.1.2 i Øygarden og 3 fra Mjøs til Mongstad) som i mindre grad medfører reduksjon i uberørte naturområder enn andre traséforslag. I tillegg er det selvsagt andre hensyn som må tas, som å unngå for stor grad av nærføring til bebyggelse, synlighet fra viktige friluftsområder og kulturmiljø osv. Som statlig forvaltningsorgan foretar NVE en overordnet vurdering, og dette må også anses å være i tråd med Riksrevisjonens anbefaling. Videre vil den politiske behandlingen sikre at NVEs skjønsvurderinger gjennomgår en uavhengig prøving på overordnet nasjonalt nivå. Dette mener vi er i tråd med det som Riksrevisjonen anbefaler i sin undersøkelse.

Utvidelsene av Mongstad og Kollsnes transformatorstasjoner vil ha små konsekvenser, da de vil skje i områder som allerede er dominert av industrivirksomhet. Miljøvirkningene ved disse anleggene vurderes dermed som akseptable.

6.8.2 Konklusjon

Etter en helhetlig vurdering av omsøkte tiltak finner vi at anlegget er et viktig tiltak for å bedre forsyningssikkerheten til Kollsnes og Bergensregionen, samtidig som vi mener at virkningene for private og allmenne interesser er akseptable. Som del av en planlagt 300 (420) kV ringforbindelse fra Modalen til Kollsnes vil både Bergen og olje- og gassvirksomheten knyttet til Mongstad og Kollsnes få en robust kraftforsyning. NVE mener at det er funnet en trasé som tar hensyn til det spesielle landskapet i regionen. Terrenget er kupert, men landskapet er likevel åpent, noe som gir utfordringer med å skjule et anlegg av denne størrelsen, i likhet med veier, broer og industrianlegg. Å bygge mastene så lave som mulig og tilpasse traseen og mastepunktene til omgivelsene vil de visuelle virkningene bli så små som mulig. På denne bakgrunn vil NVE anbefale at det gis konsesjon for kraftledningen med tilhørende anlegg etter omsøkt trasé 3.1.2 fra Kollsnes til Kuvågen, omsøkt trasé fra Kuvågen til Mjøs og trasé 3 fra Mjøs til Mongstad.

7. Avbøtende tiltak og vurdering av vilkår

Energimyndighetene har, i medhold av energiloven, myndighet til å fastsette hvilke vilkår en kraftledning skal bygges og drives etter. Dette kan for eksempel være pålegg om utarbeidelse av miljøtransport- og anleggsplan, eller tiltak i form av kamuflering av deler av kraftledningen eller traséjusteringer for å redusere estetiske eller andre ulemper. Vilkår om såkalte avbøtende tiltak – tiltak som reduseres antatt negative virkninger – vurderes konkret i hver sak basert på de opplysninger som foreligger om virkningene av kraftledningen. I mange tilfeller kan ulemper ved en kraftledning reduseres innenfor akseptable kostnadsrammer.

NVE viser til energilovforskriftens § 3-4 som omhandler vilkår i konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap heter det:

”konesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.”

NVE har ansvar for å følge opp vilkår, jf energilovforskriften § 7-2. NVEs miljøtilsyn er ansvarlig for å følge opp at konsesjonsvilkår som omhandler natur og landskapsmessige forhold blir fulgt. Miljøtilsynet godkjenner miljø-, transport- og anleggsplaner og vil ved besøk i anleggstiden følge opp at vilkår og godkjente planer følges av utbygger. Miljøtilsynet vil også følge opp at anleggsområdene blir ordentlig ryddet og satt i stand.

I foreliggende konsekvensutredninger og søknader fra BKK, har fagutrederne foreslått aktuelle avbøtende tiltak og deretter har BKK gjort sin vurdering av disse forslagene.

NVE vil i dette kapittelet drøfte aktuelle avbøtende tiltak for omsøkte 420 kV kraftledning med tilhørende anlegg mellom Kollsnes og Mongstad transformatorstasjoner. Tiltak vurderes konkret for den traseen NVE etter en helhetlig vurdering tilrår at det gis konsesjon til, trasé 3.1.2 fra Kollsnes til Kuvågen, felles trasé fra Kuvågen til Mjøs og trasé 3 fra Mjøs til Mongstad. Noen av disse tiltakene er også nevnt under NVEs vurdering av de alternative kraftledningstraseene i kapittel 6.4.

7.1 Traséjusteringer

Det viktigste avbøtende tiltaket er traséjusteringer og trasévurderinger på bakgrunn av konsekvensutredninger og lokale innspill om endringer. Disse justeringene gjøres som en del av konsesjonsprosessen og begynner allerede ved planlegging av traseer og fremlegging av meldingen. I forbindelse med høringen av søknaden og konsekvensutredningen har NVE og BKK Nett mottatt flere forslag til traséjusteringer, som er vurdert av BKK Nett og NVE. I tilleggssøknaden har BKK Nett vurdert og omsøkt flere større traséjusteringer. NVE har mottatt høringsuttalelser til disse endringene. For den aktuelle traseen, gjelder dette bl.a. traséendringer/justeringen over Bakka i Austrheim og på strekningen fra Litle Lindås og over Njøta. Disse traséjusteringene er omtalt i kapittel 6.4.3.

NVE mener i at detaljplasseringen av enkelte master vil være viktig for hvordan den visuelle virkningen av kraftledningen oppfattes. Det gjelder spesielt for kabelendemasten på Krossneset hvor masten er plassert høyt i terrenget og vil være svært synlig fra sjøen og inngangen til Straumsundet. Vi mener at BKK Nett i en miljø-, transport- og arealplan (omtalt i kap 7.4) må gjøre en nærmere vurdering av plasseringen av denne masten, slik at de visuelle virkningene blir så små som mulige. Dette må vurderes opp mot merkostnadene en slik justering vil medføre.

7.2 Kamouflerende tiltak og alternative mastetyper

Negative estetiske virkninger av en kraftledning kan reduseres ved å kamouflere kraftledningskomponentene. De viktigste tiltakene er farging/matting av liner, riktige maste- og isolatortyper og farging av master. NVE har erfaring med at slike tiltak kan dempe fjernvirkningen av en kraftledning betydelig. Gjennomførte kamoufleringstiltak som følge av pålegg fra NVE er evaluert i rapporten ”Kamouflasjetiltak på kraftledninger” (NVE-rapport nr. 4-2008). Rapporten er tilgjengelig på www.nve.no og gir også råd om tiltak på kraftledninger for å redusere det visuelle inntrykket i landskapet.

Hovedhensikten med kamouflerende tiltak er å redusere den visuelle fjernvirkningen. Effekten av kamouflerende tiltak er klart best der kraftledningen har bakgrunnsdekning mot mørkt terreng, for eksempel skog. NVE mener derfor at slike tiltak bør begrenses til områder med god bakgrunnsdekning og der en kraftledning vil være visuelt dominerende i landskapet for beboere eller brukere av områdene. I Ot.prp. nr.62 (2008-2009), strategi for å ta økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningssaker, fremheves betydningen av bruk av kamouflerende tiltak på kraftledninger, men at dette må avveies mot hensynet til å unngå fuglekollisjoner og behovet for tilstrekkelig skogrydding av sikkerhetsmessige årsaker.

Master

BKK Nett planlegger i hovedsak å bygge ledningen med standard selvbærende stålmaster med innvendige barduner, glassisolatorer, ubehandlede faseliner og toppliner. Vi har i Norge lang erfaring med den omsøkte mastetyper på de høyeste spenningsnivåene. Mastene vil på store deler av strekningen være flere og lavere enn det som er vanlig, av hensyn til det forholdsvis flate landskapet. Gjennomsnittshøyden mastene oppgis å være 21 meter. Dette anser NVE som fornuftig for at mastene skal gi minst mulig fjernvirkning i det åpne landskapet.

NVE ba i brev av 15.6.2009 om at BKK Nett pekte ut delstrekninger kamuflerende tiltak kunne ha god effekt. Vi ba om at alternative mastetyper, fargesetting av master, liner og isolatorer skulle drøftes. BKK Nett sier i sine tilleggsutredninger av 30.11.2009 at kraftledningen på store deler av strekningen vil være synlig i silhuett pga. av at vegetasjonen er lav og landskapet er åpent. Asplan Viak har levert en vurdering til BKK Nett, og på bakgrunn av denne vurderer de at mørkfarging av master og tilhørende komponenter vil kunne ha god effekt på strekningen over Havet på Radøy. De anbefaler at tiltak iverksettes på planlagte master nr. 2–7, dvs. fram til fylkesveien ved Biaråsen, sammen med begrensnet skogrydding ved kryssingen av veien. Pga. silhuettvirkning fra sjøen, anbefales ikke mørkfarging av mast nr. 1 på Radøy. På den foreslåtte strekningen vil mastene være lave, samtidig som de har naturlig bakgrunnsdekning sett fra viktige ståsteder, som fra bebyggelsen på Grindheim og Haugland.

Ifølge NVE-rapport nr. 4-2008 er ligger merkostnadene med å farge mastene på ca. 150 000 kr per mast, eller ca. 60 % høyere enn ufargede master. I tillegg kommer farging av armaturer til en kostnad på ca. 30 000 kr per km (40 % økning). Merkostnader av slikt omfang, gjør at bruken av den type komponenter må avgrenses til områder der tiltaket vil kunne ha størst effekt.

NVE er uenig med BKK Nett i at kamuflerende tiltak vil ha stor effekt på denne strekningen, da ledningen ikke bare har bakgrunnsdekning, men også forgrunnsdekning sett fra bebyggelsen i området. Etter NVEs syn er kraftledningen planlagt i en god trasé i dette området og vil i liten grad være fremtredende i landskapet. Vi ser ikke behov for å sette vilkår om mørke master da disse i stor grad vil være skjult av vegetasjon. Noe skinn i liner og isolatorer kan imidlertid forekomme, noe vi vil kommentere nedenfor.

BKK Nett har på deler av strekningen vurdert om alternative, landskapstilpassede designmaster kan være hensiktsmessig, jf. tilleggsutredningen av 30.11.2009. NVE avsluttet i 2009 et prosjekt om landskapstilpasset mastedesign i samarbeid med Statnett og BKK, se NVE rapport nr 9-2009. Mastetyper som BKK Nett har vurdert er ikke ferdig utviklet eller utprøvd, og NVE vil derfor ikke sette vilkår om at denne eller andre spesifikke master skal benyttes i stedet for omsøkte mastetype. Vi vil derfor sette vilkår om at BKK Nett gjør en vurdering om det er aktuelt å bruke andre mastetyper på hele eller deler av den omsøkte strekningen, for å redusere de visuelle virkningene av kraftledningen. Dette kan f.eks gjøres i en miljø-, transport- og anleggsplan (omtalt i kap. 7.4).

Isolatorer

Glassisolatorer kan gi refleksjon av sollyset og dermed bli mer synlig i fint vær. Synligheten vil også være avhengig av hvilken farge som velges på isolatorene. De grønne glassisolatorene, som er svært vanlige i Norge, skiller seg ofte ut i omgivelsene pga. at de har en farge som ikke finnes i naturen. Fargeløse isolatorer vil derimot være noe mindre synlig, da de i større grad gjenspeiler fargene i omgivelsene. NVE mener derfor generelt at fargeløse glassisolatorer bør velges fremfor grønne glassisolatorer.

Komposittisolatorene er matte og mindre av omfang, og vil i liten grad gi gjenskin og refleksjon i sollyset. Fordi de er mindre, er komposittisolatorer derfor å foretrekke ut fra et visuelt perspektiv. Dette gjelder særlig i områder hvor man vil se mastene i silhuett, eller det er generelt åpent og lite vegetasjon, og solen derfor lett vil skinne på isolatorene. NVE er kjent med at bruk av komposittisolatorer kan ha driftsmessige ulemper, fordi det er vanskeligere å oppdage feil i isolatorene, og de er mer utsatt for skade i forbindelse med transport, bygging og vedlikehold.

Alternativet kan være silikonbelagte isolatorer, som er vesentlig dyrere enn kompositt- og glassisolatorer, men som heller ikke reflekterer sollyset. Komposittisolatorer medfører ingen betydelig merkostnad, mens silikonbelagte glassisolatorer trolig vil medføre en kostnad på ca. 90 000 kr per km, dvs. en økning på 110 % i forhold til glass- eller komposittisolatorer.

BKK Nett foretrekker å benytte silikonbelagte glassisolatorer framfor komposittisolatorer, fordi de er bekymret for driftssikkerheten ved bruk av kompositt. NVE vil anbefale at BKK Nett bes om å vurdere om det er områder der kompositt- eller silikonbelagte isolatorer spesielt vil redusere synligheten, for eksempel som en del av en miljø- og transport- og anleggsplan.

Liner

For å redusere synligheten av linene kan disse mattes eller males mørke. BKK Nett har søkt om å få bruke vanlige liner. Det er i tilleggsutredningene ikke vurdert matting av liner som avbøtende tiltak, men BKK Nett har konkludert med at farging av linene ikke vil gi noen gevinst på de foreslåtte kamufleringsstrekningene.

Mattede liner har den virkningen at de gir mindre refleksjon av sollyset. Refleksvirkningen kan være synlig fra store avstander, og mattingen har vist seg å gi god effekt. Selv mattede liner vil imidlertid ha betydelig lysere farge enn skogsvegetasjon og mørke elementer i omgivelsene, og vil ofte være synlige selv om mastene og isolatorene ikke synes så godt. For å oppnå en best mulig kamuflering av en kraftledning mot mørk bakgrunn må alle komponentene farges mørke, inkludert linene. Det er også mulig å male linene for å oppnå en betydelig mørkere farge og redusere skinn og refleksjon i enda større grad enn ved matting av linene.

Mattede liner (leirblåste) gir en tilleggskostnad på ca. 40 000 kr per km kraftledning (15 % økning), mens farging av linene (våtlakking/maling) har en tilleggskostnad på 140 000 kr per km ledning (45 %). I prosjektet Ørskog-Sogndal, oppga Statnett merkostnaden for matting av liner til 45 000 kr per km. Vi vil legge dette til grunn siden det er de mest oppdaterte kostnadsanslagene vi har.

Som nevnt under avsnittet om kamuflering av master, vil det i solskinn kunne oppstå gjenskinn i linene, for eksempel på den omtalte strekningen mellom Kvalheimsvatnet og Biaråsen, men særlig på andre mer åpne strekninger. NVE mener derfor at det bør vurderes tiltak som reduserer denne virkningen. NVE vil ikke anbefale bruk av malte liner da dette medfører en betydelig merkostnad, og det er også noe usikkerhet omkring blant annet betydningen for anleggets levetid. Vi vil imidlertid anbefale bruk av mattede liner på hele strekningen fra Mongstad til Kollsnes, da effekten antas å kunne forsvare merkostnaden. Kraftledningen er ca. 35 kilometer lang, og mattede liner vil medføre en ekstrakostnad på ca. 1,6 millioner kr (forutsatt 45 000 kr per kilometer).

7.3 Trasérydding

Gjensetting av vegetasjon er også et viktig kamuflerende tiltak både når det gjelder visuell fjern- og nærvirkning. NVE vil anbefale at det settes vilkår om at en bør unngå total rydding av skogen og sette igjen lavere vegetasjon i traseen. Ryddegaten er mange steder det mest synlige inngrepet i tilknytning til en kraftledning. I dette området mener NVE at det særlig er nærvirkning av kraftledningen som kan dempes med bevist gjensetting av vegetasjon. Det gjelder spesielt der folk har direkte innsyn inn i traseen som ved kryssing av veier og stier, noen steder fra bebyggelse og fra sjø. Det betyr at vegetasjon bør settes igjen i kryssingspunkter med vei og merkede turstier, foran og rundt kabelendemasten og der man eventuelt fra bebyggelse har direkte innsyn. Vegetasjon bør også settes igjen gjentagende ganger gjennom traseen der den krysser gjennom skog, slik at synligheten av traseen også reduseres når man ferdes i selve traseen.

7.4 Miljø-, transport- og anleggsplan

BKK Nett beskriver i søknaden hvordan anleggsvirksomheten er planlagt gjennomført. NVE forutsetter at terrenginngrep begrenses i størst mulig grad under anleggsarbeidet og at opprydding vil bli gjort på en skånsom måte.

Transport knyttet til bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger vil kunne ha uheldige miljøvirkninger. I forbindelse med fundamentering, mastemontering og linemontering vil materiell og utstyr bli fraktet til riggområdene med lastebil. Videre transport til traseen vil foregå med helikopter og terrenggående kjøretøy. Transport av transformator vil foregå med båt fram til kai på Mongstad. BKK Nett vil så langt det er praktisk mulig bruke eksisterende veier og foreta utbedring av disse i de områdene det er nødvendig. Riggområder vil bli etablert ved vei. Under drift av anlegget vil årlig inspeksjon hovedsakelig foregå til fots eller med helikopter. Det vil også måtte ryddes skog jevnlig for å sikre anleggene mot ytre påkjenninger og unngå driftsforstyrrelser.

Etter NVEs erfaring kan en miljø-, transport- og anleggsplan bidra til å redusere eller unngå negative miljøvirkninger ved bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger. Denne er forpliktende for entreprenør og byggherre. NVE anbefaler at det settes vilkår om at BKK Nett utarbeider en slik plan, som det forutsettes at BKK Nett drøfter med berørte kommuner, grunneiere og rettighetshavere. En slik plan skal godkjennes av NVE før anleggsstart. NVE er i ferd med å ferdigstille en veileder for utforming og innhold av en slik miljø-, transport- og anleggsplan. Det forutsettes at denne følges.

7.5 Fugl

Av konsekvensutredningen går det fram at traseen passerer gjennom flere områder som er viktige for flere typer fugl, herunder hekkeplasser og trekkveier for rødlistede og kollisjonsutsatte arter. Fagutredningen peker på flere konfliktpunkter/-områder hvor tiltak bør vurderes. NVE viser til konkret vurdering av traseene i kap. 6.4. Merking for å redusere faren for fuglekollisjon vil øke synligheten av linene. Den planlagte kraftledningen er i utgangspunktet en stor konstruksjon som er forholdsvis godt synlig, og langt mer synlig enn liner på lavere spenningsnivå. Kollisjonsfaren er derfor i utgangspunktet noe lavere for dagaktiv fugl for de høyeste spenningsnivåene. For hubro, som er den meste truede arten som er registrert i området, kan NVE ikke se at merking vil ha spesiell effekt da denne i hovedsak er nattaktiv. NVE mener at de visuelle ulempene og økte kostnader ved merking i dette området er større enn antatt effekt av eventuell merking for fugl. NVE anbefaler derfor ikke at det settes vilkår om merking for fugl.

Gjennom miljø-, transport- og anleggsplanen (se over) bør det imidlertid redegjøres for hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses slik at man unngår inngrep i sentrale områder for hubroen (nær reir) i hekketiden.

7.6 Marint naturmangfold

Dersom det ved legging av kabler oppdages spesielt sårbare arter, skal det tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som unngår eller begrenser skade på naturmangfold, jf. § 12 i naturmangfoldloven.

7.7 Merking for luftfart

Ett spenn er merkepliktig for luftfart på den traseen som NVE har tilrådet å gi konsesjon til. Dette spennet over Fosnstraumen må merkes etter gjeldende forskrifter. BKK Nett sier at det kan benyttes automatisk flyvarsling for merking av spenn som et alternativ til vanlig merking med rød og hvite master og blåser på spennet.

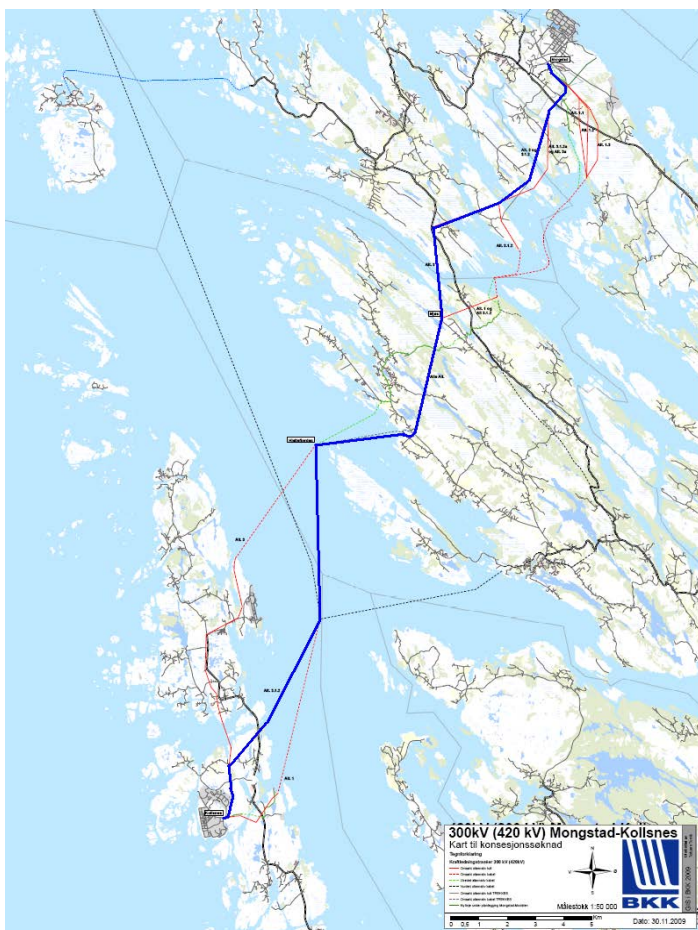
NVE konstaterer at det merkepliktige spennet vil være blant de mest synlige delene av traseen. Det bør derfor etterstrebes å unngå å forsterke de visuelle virkningene med markante røde og hvite markeringer dersom dette er mulig med hensyn til sikker ferdsel i luften. NVE anbefaler derfor at BKK Nett bes om å gjøre en konkret vurdering av de merkepliktige spennene og vurderer om alternativ merking i form av automatiske varslingssystemer kan benyttes. Dette bør beskrives i en miljø-, transport- og anleggsplan.

8. NVEs innstilling

NVE finner, etter en helhetlig vurdering, at omsøkte tiltak er viktig for å bedre forsyningssikkerheten i regionen, samtidig som vi mener at virkningene for private og allmenne interesser er akseptable. Gjennom konsesjonsprosessen mener vi å ha funnet akseptable traséløsninger, som både ivaretar hensynet til bebyggelse, næringsområder og viktige områder for natur og dyreliv. På grunn av det åpne landskapet, vil ledningen bli synlig fra større avstander, både fra land og fra sjøen. Vi mener allikevel at hensynet til ovennevnte interesser blir ivaretatt gjennom ved valgte trasé, samtidig som kravene til forsvarlig drift og lønnsomhet er oppfylt.

Den omsøkte kraftledningen vil være viktig for å sikre forsyningen til Bergensområdet og olje- og gassvirksomheten knyttet til Kollsnes. Forsyningen til Bergen er i dag sårbar, og ledningen vil bedre forsyningssikkerheten til Bergen ved at den knytter kraftproduksjon på Mongstad til Bergensområdet, som har et økende effektbehov. Den er tenkt som første ledd i etableringen av en 420 (300) kV ringforbindelse fra Modalen til Mongstad, fra områder med betydelig større kraftproduksjon til områder med liten eller ingen kraftproduksjon, noe som ytterligere vil bidra til en bedre forsyningssikkerhet til Bergen. NVE mener at de samlede fordelene ved forbindelsen Mongstad–Kollsnes er større enn de samlede ulempene for samfunnet. Sett i lys av den sårbare forsyningssituasjonen i Bergensområdet finner vi det riktig å tilrå konsesjon før hele ringforbindelsen frem til Modalen er ferdig behandlet.

Etter en helhetlig vurdering er det NVEs tilrådning til Olje- og energidepartementet at BKK Nett AS gis konsesjon i medhold av energiloven for følgende omsøkte elektriske anlegg:

- En ca. 35 kilometer lang 420 kV kraftledning fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune til Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune. Ledningen skal bygges etter omsøkte trasé 3.1.2 i Øygarden, med sjøkabel på strekningen fra Krossneset til Kuvågen, omsøkte trasé fra Kuvågen til Mjøs og trasé 3 fra Mjøs til Mongstad. Den skal inntil videre drives med 300 kV spenning.
- Utvidelse av Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune med ett 420 kV bryterfelt med vern og kontrollanlegg og tilhørende høyspenningsanlegg.
- Utvidelse av Mongstad transformatorstasjon med en 420/132 kV transformator (manuell omkoblar til 300 kV), ett 420 kV luftisolert bryterfelt, reaktor for fasekompensering, vern og kontrollanlegg og tilhørende høyspenningsanlegg.

Det anbefales at konsesjon til anleggene gis med følgende spesielle vilkår:

- Det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan som skal begrense terrenginngrep under anleggsarbeidet i størst mulig grad og sikre at opprydding blir gjort på en skånsom måte. Planen skal godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal blant annet beskrive og drøfte:
 - hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses slik at man unngår inngrep i sentrale områder for hubro (nær reir) i hekketiden
 - hvordan kabelendemasten på Krossneset kan justeres på en slik måte at de visuelle virkningene minimeres
 - om det er aktuelt å bruke andre mastetyper på hele eller deler av den omsøkte strekningen for å redusere de visuelle virkningene av kraftledningen
 - om alternativ merking i form av automatiske varslingssystemer kan benyttes på merkepliktige spenn
 - valg av reaktiv kompensering
 - hvorvidt PEX kabelteknologi medfører behov for en reservekabel på sjøkabelseksjonene
- Det skal gjennomføres begrenset trasérydding i den grad det kan unngås, spesielt i kryssingspunkter med vei og merkede turstier, foran og rundt kabelendemaster og der man eventuelt fra bebyggelse har direkte innsyn. Vegetasjon bør også settes igjen gjentagende ganger gjennom traseen der den krysser gjennom skog, slik at synligheten av traseen også reduseres når man ferdes i selve traseen.
- Dersom det ved legging av kabler oppdages spesielt sårbare arter, skal det benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som unngår eller begrenser skade på naturmangfold, jf. § 12 i naturmangfoldloven.

Gjennom ovennevnte vilkår vil de negative virkningene av tiltaket bli redusert, og kraftledningen vil etter NVEs vurdering ha akseptable miljø- og arealmessige konsekvenser.

9. NVEs vurderinge av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønnsak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler.

Totalt har ca. 300 grunneiere vært berørt av de alternative løsningene som har vært en del av konsesjonsprosessen. I overkant av 100 grunneiere vil bli berørt av de tiltakene som NVE tilrår at det gis konsesjon til.

9.1 Hjemmel

BKK Nett har i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport.

Oreigningslova § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere ” *så langt det trengst til eller for (...)* varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjonar og andre elektriske anlegg.” Bestemmelsen gir hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg.

9.2 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningsloven § 2 annet ledd: "Vedtak eller samtykke kan ikkje gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade." Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Det er søkt om konsesjon og ekspropriasjon for flere ulike løsninger. Dette skyldes prosjektets utstrekning og kompleksitet med forskjellige positive og negative virkninger i ulike områder. Det vil være disse løsningene som til sammen skal vurderes ved den interesseavveining som skal gjøres for å ta stilling til ekspropriasjon. Det vil videre være den løsning det er gitt konsesjon for som danner utgangspunktet for interesseavveiningen. NVE vil derfor i kap. 9.2.1 først vurdere fordeler og ulemper av den løsning det er gitt konsesjon for. I kap. 9.2.2 vil vi vurdere de alternative løsninger det er søkt konsesjon for. I kap. 9.2.3 oppsummeres interesseavveiningen.

9.2.1 Vurdering av virkninger av konsesjonsgitt trasé

Bakgrunnen for søknaden om konsesjon og ekspropriasjon er at BKK Nett ser behov for å styrke forsyningssikkerheten til Bergensområdet og Kollsnes gjennom å etablere en ekstra forbindelse til området. Behovet for forbindelsen forsterkes ved at det planlegges ytterligere forbruk på Troll A-plattformen i Nordsjøen. Aktiviteten knyttet til Kollsnes er i dag sårbar for utfall av eksisterende ledninger, og det er behov for styrking av forsyningen til området.

NVE anser det som viktig å opprettholde en sikker og stabil strømforsyning til Bergensområdet. Samfunnet er i stor grad avhengig av en god leveringsikkerhet av elektrisitet for å kunne opprettholde viktige funksjoner og fungere på en god måte. De omsøkte anleggene vil etter NVEs mening bidra til å sikre en god forsyningssikkerhet til området. For øvrig vises det til kap. 6.1.

For den traseen som er gitt konsesjon, vil fire bolighus og åtte fritidsboliger ligge nærmere enn 100 meter fra ledningens senterline. Innmark berøres i liten grad. Skogbruksinteresser berøres på kortere delstrekninger.

For øvrig vises det til trasévurderinger gjort i kap. 6.4 og vurderinger av avbøtende tiltak og vilkår i kap. 7.

9.2.2 Vurdering av alternative løsninger

Når det gjelder valg av løsninger for fremføring av de omsøkte anleggene det søkes ekspropriasjonstillatelse for, er vurdering av alternativer knyttet til trasévalg og jord- og sjøkabel.

Hovedbegrunnelsen for at disse alternative løsningene ikke har fått konsesjon er av lengre kabelstrekninger medfører høyere kostnader. Trasévurderingene er nærmere beskrevet i kap. 6.3, 6.4 og 6.8.

9.2.3 Vurdering av om inngrepet uten tvil er mer til gagn enn til skade

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningssikkerhet, sammen med reduserte energitap og avbruddskostnader avveies mot hensynet til de grunneiere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 6.

Selv om enkeltpersoner i varierende grad blir direkte berørt av bygging og drift av de anlegg det er gitt konsesjon for og av ekspropriasjon, mener NVE de samfunnsmessige fordelene ved tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier som er berørt i denne konkrete saken.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved de anlegg det er gitt konsesjon for utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Vilkåret i oreigningsloven § 2, annet ledd er derfor oppfylt.

9.3 Omfang av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

BKK Nett søker om ekspropriasjon til bruksrett for følgende arealer:

- *Kraftledningsgaten*

Her vil nødvendig areal for fremføring av ledning bli klausulert. Klausuleringsbeltet utgjør normalt en 40 meter bred trasé for luftledning og en 8 meter bred trasé for jordkabel. Retten omfatter også rydding av skog i traseen i driftsfasen.

- *Lagring, ferdsel og transport*

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og ledningsanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat vei frem til ledningsanleggene og terrengtransport i ledningstraséen. Bruksretten gjelder også for uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anlegget.

- *Riggplasser*

Rett til å etablere riggplasser.

BKK Nett søker i tillegg om ekspropriasjon til eiendomsrett for areal for utvidelse av Mongstad transformatorstasjon.

9.4 Forhåndstiltredelse

BKK Nett søker også om forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært, men i tilfeller hvor det vil innebære urimelige forsinkelser å vente til skjønn er begjært, kan det gis samtykke til forhåndstiltredelse. Da skal det settes en frist for å begjære skjønn som ikke er lengre enn tre måneder, ifølge oreigningslova. NVE registrerer at flere grunneiere går imot at det gis samtykke til forhåndstiltredelse for dette anlegget.

10. NVEs tilrådning om samtykke til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningsloven § 2 annet ledd, jf § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene BKK Nett har søkt om. NVE vil på denne bakgrunn tilrå at BKK Nett meddeles ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene.

Samtidig viser NVE til innstilling til Olje- og energidepartementet av i dag vedrørende søknaden om kabler til Troll A-plattformen i Nordsjøen (NVE ref. 201003047-30), hvor det vektlegges hvor viktig det er at forbindelsen Mongstad–Kollsnes er satt i drift før forbruket på Kollsnes økes ytterligere. På denne bakgrunn tilrå NVE at det gis samtykke til forhåndstiltredelse samtidig med at det meddeles ekspropriasjonstillatelse, slik at anleggsarbeidene kan starte opp uten ytterligere forsinkelser.”

3.2 NVEs innstillings til tilleggssøknaden

NVEs innstilling av 20. mars 2012 til BKK Netts tilleggssøknad av 14. september 2011 lyder:

”1. Konklusjon

NVE viser til vår innstilling 31.1.2011. Vi er bedt om å vurdere endringer som er omsøkt av BKK Nett 14. september 2011. Av de framlagte endringene anbefaler NVE at det gis konsesjon til en ny transformatorstasjon på Lindåsneset. Dersom OED skulle velge sjøkabel fra Saltvika i Radøy til Tytebærneset i Lindås, anbefaler NVE at traseen justeres noe sørover fra Mjøs til landtak ved Saltvika i tråd med kommunens og grunneiernes ønsker.

Sjøkabel inn i Kuvågen finner ikke NVE å kunne anbefale, da den både gir betydelige merkostnader og andre vesentlige ulemper sammenlignet med den traseen vi tilrådte i vår innstilling av 31. januar 2011. Trasé 1.4 fra Lurefjorden til Mongstad mener NVE heller ikke kan forsvare de betydelige merkostnadene den medfører. På denne strekningen mener NVE at trasé 1.3 er noe bedre enn de alternative traseene 1.1 og 1.2, da den i større grad tar hensyn til kommunale planer, strandsonen og bebyggelse i området nær Mongstad. Avbøtende tiltak i form av kabling av 22 kV-ledninger på Radøy er etter vår forståelse ikke i tråd med gjeldende kraftledningspolicy, og NVE kan derfor ikke anbefale at BKK Nett pålegges slike vilkår i en anleggskonsesjon for den nye kraftledningen. BKK Nett kan imidlertid frivillig og i medhold av sin områdekonsesjon gjennomføre kabling av sitt distribusjonsnett.

2. Innledning

NVE avga innstilling til OED 31.1.2011, der vi anbefalte at BKK Nett AS gis konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til å bygge en ca. 35 km lang 300 (420) kV kraftledning fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune til Mongstad transformatorstasjon i Lindås kommune etter nærmere angitt trasé. OED har på bakgrunn av sin høring av NVEs innstilling og befarings i de berørte områdene, bedt BKK Nett om å vurdere alternativer og avbøtende tiltak. BKK Nett oversendte 14.9.2011 en tilleggsutredning og tilleggssøknad.

Tilleggssøknaden omfatter:

- Ny 300(420)/132 kV transformatorstasjon på Lindåsneset i stedet for utvidelse av Mongstad transformatorstasjon med nærmere angitte elektriske anlegg, Lindås og Austrheim kommuner
- Ny 300 (420) kV kabeltrasé ved landtak i Kuvågen, Radøy kommune
- Ny 300 (420) kV kabel- og luftledningstrasé mellom Lurefjorden og Mongstad, Lindås kommune
- Endring av konsesjon på en delstrekning i Lindås kommune for 132 kV-kraftledningen Seim–Mongstad og en ny 132 kV kraftledning mellom Mongstad og Lindåsneset transformatorstasjoner

I tillegg har BKK Nett vurdert alternativt landtak og traséjustering i Saltvika og avbøtende tiltak i form av sanering av eksisterende distribusjonsnett på Radøy.

Begrunnelsen for å etablere en ny transformatorstasjon på Lindåsneset er at en utvidelse av Mongstad transformatorstasjon vil medføre tekniske utfordringer på tomten som ikke tidligere var kjent. En transformatorstasjon på Lindåsneset vil dessuten redusere lengden på 420 kV-luftledningen med ca. 10 km. Dette vil også gjelde en framtidig forbindelse mot Modalen. I tillegg oppnås en samlokaliseringsevne ved at det blir plass til et framtidig 132/22 kV transformasjonsanlegg på samme tomt. Samtidig søkes det om å legge om eksisterende 132 kV-ledning Mongstad–Seim mellom Mongstad transformatorstasjon og den nye transformatorstasjonen av hensyn til Statoils framtidige planer i området, og å bygge en ny 132 kV ledning parallelt med den på samme strekning. De øvrige traséendringene er vurdert og omsøkt etter krav fra OED.

BKK Nett søker samtidig om ekspropriasjonstillatelse (oreigningsloven av 23.10.1959, § 2 punkt 19) for nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport. Samtidig søkes det om forhåndstiltredelse (oreigningsloven § 25) som innebærer at grunn og adkomstrettigheter kan tas i bruk før skjønn er avholdt. OED har i brev av 21.9.2011 bedt NVE om å gjøre en faglig vurdering av de nye, omsøkte alternativene, sett opp mot tidligere omsøkte alternativer i de aktuelle områdene.

3. Behandling

NVE sendte tilleggsøknaden på høring 29.9.2011. Høringsfristen ble satt til 15.11.2011. Følgende ble direkte orientert om høringen av tilleggsøknaden: Lindås kommune, Austrheim kommune, Radøy kommune, Øygarden kommune, Fylkesmannen i Hordaland, Hordaland fylkeskommune, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Kystdirektoratet, Miljøverndepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap – region Vest-Norge, Kystverket Vest, Fiskeridirektoratet region vest, Norges Fiskarlag, Norges Fiskarlag region vest, Bergen og Omland Friluftsråd, Bergen turlag, Nordhordland turlag, Hordaland Bondelag, Norges bonde- og småbrukarlag, Radøy bondelag, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Hordaland, Naturvernforbundet i Nordhordland, DNT, Bellona, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Jeger- og fiskerforbund, Friluftsrådernes Landsforbund, NOF, Havforskningsinstituttet, Bergen Sjøfartsmuseum, Statnett SF, Statoil ASA, Statens landbruksforvaltning, Luftfartstilsynet, Telenor, Forsvarsbygg, Radøy Friidrettslag, Norsk luftambulans, Nordhordland handverk- og industrilag, Nordhordland skogeigarlag, Norsk institutt for skog og landskap, Advokatfirmaet Harris, Folkeaksjonen mot 300 kV luftspenn i Nordhordland og Beboere på Vågenes og Vågenes Vel. BKK Nett informerte alle berørte grunneiere av omsøkte traseer og naboer/gjenboere til den nye transformatorstasjonen i eget brev. NVE kunngjorde høringen i følgende aviser: Bergens Tidende, Strilen, Avis Nordhordland og Norsk Lysingsblad.

4. Merknader til tilleggsøknaden

NVE har mottatt 27 uttalelser til tilleggsøknaden. I den følgende sammenfatningen av innkomne uttalelser er kun merknader til de konkrete endringene som er fremmet i tilleggsøknaden gjengitt. Det vises til Bakgrunn for innstilling av 31.1.2011 for sammenfatning og vurdering av andre innspill i saken.

4.1 Kommuner

Austrheim, Lindås, Radøy og Øygarden kommuner sier i en felles uttalelse til tilleggsøknaden at de er positive til de mindre endringene som omsøkes og til forslagene til avbøtende tiltak. De krever at de avbøtende tiltakene gjennomføres samtidig med byggingen av 300 (420) kV-ledningen og at det stilles krav om dette i konsesjonsvedtaket. Kommunene mener at kommuner som får en ny 420 kV kraftledning i sitt nærområde, bør få fjernet sine eksisterende kraftledninger som et av flere avbøtende tiltak. I tillegg er det naturlig at kommunene gis økonomisk kompensasjon når de får et så stort naturinngrep på sine arealer, noe de vil kreve dersom OED ikke gir konsesjon til en ren sjø- og jordkabeløsning på hele strekningen.

I Radøy framholder kommunene at det er positivt at BKK Nett nå ønsker å legge sjøkabel inn i Kuvågen, i tråd med grunneiernes og kommunenes ønske. At kraftledningstraseen er flyttet noe vekk fra Saltvika og fra gårdstunene der vurderes også som positivt. Kommunene krever at det tas inn i konsesjonsvedtaket at BKK Nett må etablere ny velteplass for tømmeret ved skogsbilveien i Saltvika og oppgradere den lokale veien fra Fv. 565 og inn til velteplassen. At kommunen også kan få fjernet eksisterende kraftledninger som avbøtende tiltak, slik som de fire ledningsstrekningene som BKK Nett har foreslått i Radøy, er kommunene positive til. Samtidig finner de det naturlig at Radøy kommune gis en skikkelig økonomisk kompensasjon dersom 420 kV-ledningen bygges som luftledning gjennom kommunen.

Tilleggssøknadens trasé 1.4 i Lindås kommune med landfall rett sør for Mjåsundet, er i samsvar med forslaget fra kommunene i fellesuttalelsen av 11.5.2011, og er i større grad tilpasset eksisterende infrastruktur i området, mener kommunene. Allikevel mener de at kabling av strekningen fram til Mongstad vil ivareta biologisk mangfold og landskap og opprettholde Mongstadområdets attraktivitet for boligetablering og næringsutvikling. Samtidig vil kabling av viktig infrastruktur ikke motvirke arbeidet med å komme på UNESCOs liste som biosfæreområde.

I Austrheim går kommunene inn for ny transformatorstasjon på Litlås fjellet og samling av kraftledningene mellom ny og eksisterende stasjon.

Øygarden kommune oversender 23.11.2011 vedtak i Formannskapet av 16.11.2011, som stiller seg bak fellesuttalelsen fra kommunene.

Radøy kommune oversender 21.11.2011 Formannskapets vedtak av 17.11.2011, som også slutter seg til kommunenes fellesuttalelse til tilleggssøknaden.

Austrheim kommune oversender 21.11.2011 Kommunestyrets vedtak av 16.11.2011, som viser til fellesuttalelsen fra kommunene og slutter seg til denne.

Lindås kommune oversender 1.12.2011 Kommunestyrets vedtak av 24.11.2011, der Lindås kommune slutter seg til fellesuttalelsen fra kommunene Lindås, Austrheim, Radøy og Øygarden.

4.2 Regionale og sentrale myndigheter

Hordaland fylkeskommune gjengir i brev av 5.12.2011 Fylkesutvalgets vedtak av 28.11.2011. Fylkesutvalget sier at de er positiv til endringene som er foreslått for å redusere negative miljøvirkninger på Tytebærneset, som samtidig innebærer at traseene over Rapeneset/Fosenstraumen og øyene i Austrheim unngås. De opplyser at ingen av de omsøkte endringene har store konsekvenser for kjente, automatisk fredete kulturminner. Luftledningene inn til den nye transformatorstasjonen på Lindåsneset kan imidlertid komme i konflikt med kjente, automatisk fredete kulturminner og må justeres ved direkte konflikt. Fylkesutvalget slutter seg ellers til kommunenes merknader.

Bergen Sjøfartsmuseum sier i e-post til NVE 8.11.2011 at marine kulturminner i tiltaksområdet ikke er registrert, og at nærmere undersøkelser må gjennomføres når endelig trasé er valgt. Av hensyn til museets arbeidsplan ønsker de å få vite når tiltakshaver skal oppfylle undersøkelsesplikten.

Riksantikvaren viser i uttalelse til NVE av 14.11.2011 til Hordaland fylkeskommunes uttalelse til tilleggssøknaden, samtidig som de gjør oppmerksom på at Riksantikvaren kan komme inn i saken som dispensasjonsmyndighet ved konflikt med automatisk fredete kulturminner.

Luftfartstilsynet redegjør i brev av 3.11.2011 for hva som er å regne som luftfartshinder og opplyser om forskriftene som gjelder for merking av luftfartshinder og meldeplikt. Uttalelsen retter seg for øvrig mot den opprinnelige konsesjonssøknaden og hvilke utredningskrav som generelt bør stilles i konsesjonssøknader og utredningsprogram for denne typen tiltak.

Fiskeridirektoratet, Region Vest kan i brev til NVE av 15.11.2011 ikke se at traséendringene i Kuvågen, Saltvika og mellom Lurefjorden og Mongstad representerer økt konfliktpotensial for fiskeri og akvakultur. De viser samtidig til kart på direktoratets hjemmeside for nærmere opplysninger om registrerte fiskeriinteresser og godkjente akvakulturlokaliteter.

Havforskningsinstituttet anbefaler i e-post av 15.11.2011 at DN's naturbase sjekkes for siste informasjon om naturtyper i sjø, etter at kartlegging av naturtyper i sjø i Hordaland fylke nylig er gjennomført.

4.4 Sentrale og regionale interesser

Bergen Turlag sier i brev av 15.11.2011 at de er positiv til tilleggsøknaden, selv om den oppleves noe uoversiktlig. De vurderer det som positivt at andelen sjøkabel blir større, og peker på forbedringer i Kuvågen, Fosenstraumen og Saltviki. Alternativ 1.3, med sjøkabel gjennom hele den ytre delen av Lurefjorden er traseen som foretrekkes av turlaget. Allikevel mener Bergen Turlag at tilleggsøknaden innebærer for små endringer til at de aksepterer helhetsløsningen. De stiller seg samtidig bak uttalelsen fra Folkeaksjonen mot luftspenn i Nordhordland.

Norges Miljøvernforbund krever i brev til NVE av 14.11.2011 at kraftledningen i sin helhet legges som kabel. Til de konkrete forslagene i tilleggsøknaden har de ingen kommentarer.

4.5 Grunneiere, privatpersoner og lokale interesseorganisasjoner

NMF, Nordhordland Nærmiljøgruppe krever i uttalelse av 14.11.2011 at kraftledningen kables på hele strekningen.

Naturvernforbundet i Nordhordland sier i brev til NVE av 16.11.2011 at de fortsatt ikkje kan godta luftledning på strekningen av hensyn til natur- og kulturlandskapet og biologisk mangfold. De mener allikevel at de fleste av endringene i tilleggsøknaden isolert sett er positive. Dette gjelder særlig justeringene av sjøkabelalternativet i Lurefjorden, med endringene i Mjåsundet og Saltvika, som vil moderere synligheten og styrke sjøkabelalternativet. De vurderer også omleggingen i Kuvågen som positiv.

Den nye transformatorstasjonen på Litlåsfjellet og ledningsføring sørover Litlåsen er Naturvernforbundet i Nordhordland sterkt imot, da denne åsen og høydedraget er eksponert som en naturlig buffer mellom industriområdet og bosettingen. De ber derfor om at det utredes en alternativ trasé og en transformatorstasjon på nord- og baksiden av åsen, i kanten av det eksisterende industriområdet fra Knarvik til Mongstad.

Folkeaksjonen Mot 300 kV/420 kV Luftspenn i Nordhordland (Folkeaksjonen) sier i sin uttalelse av 15.11.2011 at de endringene som er foreslått i tilleggsøknaden utgjør det beste alternativet så langt. I Radøy vurderer de det som svært positivt at ledningen flyttes fra Fosenstraumen og lenger bort fra Saltvika. I Saltvika ville ytterligere justering mot øst/sørøst ha vært enda bedre, samtidig som den kunne videreføres i kabel langs skogs-/kommuneveien. Folkeaksjonen er også positiv til kabelløsningen i Kuvågen, selv om boring under Kuvågen ville være enda bedre. De minner samtidig om reguleringsplanen for båthavn i Kuvågen.

I Austrheim er Folkeaksjonen positiv til at det planlegges ny transformatorstasjon på Lindåsneset og samling av kraftledningene mellom ny og eksisterende transformatorstasjon. Landtaket for sjøkabel ved Mjåsundet i Lindås er i samsvar med tidligere innspill, og samordning videre med 132 kV-ledningen Seim–Mongstad er en bedre løsning enn tidligere vurderte traseer. Pga. synligheten av kraftledningen på strekningen fram mot Mongstad, spesielt fra Lurefjorden, og av hensyn til naturverdier og framtidige boligområder, krever allikevel Folkeaksjonen kabling av kraftledningen på strekningen.

Konklusjonen til Folkeaksjonen er allikevel at de omsøkte traséendringene ikke gir en tiltrekkelig god løsning, og de krever kabling på hele strekningen fra Mongstad til Kollsnes.

Radøy friidrettslag v/leder Steinar Haugland ber i e-post av 15.11.2011 om at sjø- og jordkabel velges for å skåne natur og lokalmiljø i Nordhordland.

Ove Kåre Risa og Frode Risa v/Advokatfirmaet Harris sier i brev av 15.11.2011 at den nye, omsøkte trasé 1.4 i det alt vesentlige tar hensyn til tidligere merknader fra dem, som eiere av gnr./bnr. 123/2 i Lindås kommune. Det hadde allikevel vært ønskelig at ledningen gikk enda lenger inn mot Mjåsundet før den ble vinklet 90 grader mot land, og dermed gi ytterligere avstand til Tyttebærneset, som er et spesielt og mye brukt strand- og friluftsområde. Justeringen som grunneierne foreslår berører ingen andre eiedommer, men vil gi en mest mulig skånsom trasé, mener de.

Advokatfirmaet Harris protesterer i brev av 15.11.2011 pva. av en rekke grunneiere i Lindås, Austrheim og Radøy kommuner på at det gis ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse, da konsesjonsspørsmålet ikke er endelig avgjort. Da det fortsatt er uklart hva som blir den endelige traseen, er det problematisk og lite hensiktsmessig å måtte angi konkrete ulemper og problemer som ekspropriasjon og forhåndstiltredelse vil ha for de enkelte eiendommene. Det bes derfor om å få anledning til å komme tilbake konkrete merknader om dette når konsesjonsspørsmålet er avgjort.

Karstein B. Vågenes opplyser i sin uttalelse av 20.10.2011 at han er eier av en vesentlig del av strandlinjen på nordside av kuvågen (gnr./bnr. 28/15 m.fl.), som i gjeldende reguleringsplan er regulert til småbåthavn. Det er mangel på småbåthavner i dette området, mens behovet øker med økende folketall, og arbeidet med å realisere småbåthavn og flytebrygge pågår. Han savner en beskrivelse av konsekvensene for bruken av sjøområdet der kabel blir lagt og forholdet til gjeldende reguleringsplan, og han mener kart er for lite detaljert. Ut fra de opplysningene som foreligger, legger Vågenes allikevel til grunn at arbeidet med flytebrygge kan videreføres, men opplyser om at gjeldende reguleringsplan forutsetter mudring av innløpet til Kuvågen. Det er derfor viktig at sjøkabelen legges så dypt at den ikke hindrer senere mudring. Han ber om at BKK Nett snarest tar initiativ til videreføring av planarbeidet for å kunne bruke Kuvågen til både sjøkabel og småbåthavn.

Hallgeir Vågenes sier i brev av 26.10.2011 at alternativene Vågenes og Kuvågen begge framstår som fornuftige, men at det ved valg av Kuvågenalternativet er viktig at det blir tatt hensyn til båthavnen og oppankringsplassene i Eltvågen. Dette er gamle oppankrings- og fortøyningsplasser som i sesongen brukes av 20–30 småbåter. Det er en god og avskjermet havn i et område med få alternative havner. Det er derfor viktig at kablene graves godt ned i bunnen og ikke hindrer videre havnevirksomhet.

Roald Straume ber i brev av 30.10.2011 om at ilandføring i Saltvika flyttes lenger sør enn det som er vist på kartet, fordi de tre mastene som er planlagt her vil bli svært synlige slik de nå er plassert. Han viser til kart han har vedlagt uttalelsen, med forslag til traséjustering.

Helge Sigve Wiig opplyser på vegne av **Radøy hyttegrend** om at de har godkjent utslippsledning og flytebryggeanlegg som ligger i sundet inn til Kuvågen.

Lillian Øvrevik Mjøs og Gunnar Mjøs uttaler 15.11.2011 til NVE at tilleggsøknaden ikke endrer deres holdning til kraftledningen, og de mener fortsatt at den må bygges som jordkabel hele veien.

Roger Gjerstad og Åse Eriksen er i sin uttalelse av 15.11.2011 negative til Kuvågentraseen. De mener en kabel inn i Kuvågen vil båndlegge arealet rundt eiendom 29-39, med flere utsiktstomter og boligformål, for all framtid. I tillegg ligger veien opp til tomten på fjell, som vil kreve at det sprenges kabelgrøft. Å legge kabelen inn i en prosjektert båthavn med uavklarte kommunale reguleringer og gravinger vil også innebære tidstap, mener de. De har selv foreslått en kabeltrasé for Olje- og energidepartementet og BKK Nett som de blant annet mener vil berøre færre eiendommer, øke avstanden til boliger, gi mindre naturinngrep, være enklere og tidsbesparende å bygge og gi reduserte lokale konflikter. Kabeltraseen vil med deres forslag bli ca. 150 meter lengre, men samtidig spare en mast og linestrek mellom mast 1 og 2. Forslaget går ut på å legge kabelen i flat mark, langs en traktorvei og gjennom Kvalheimsvatnet fram til mast 2.

Knut Magnus Haugland sier i e-post av 15.11.2011 at kun sjø- og jordkabel er aktuelle løsninger for kraftledningsforbindelsen fra Kollsnes til Mongstad.

Bente Semmingsen Fivelsdal protesterer i e-post av 14.11.2011 mot at store master skal få ødelegge den flotte skjærgården, og legger ved bilder som viser landskapet.

5. NVEs vurdering av tilleggsøknaden og vurderte løsninger

Vurderinger av behovet for kraftledningen og øvrige konsekvenser er nærmere beskrevet i NVEs notat "Bakgrunn for innstilling" av 31.1.2011 (KN 3/2011), og vi vil her kun vurdere de endringene som er foreslått i tilleggssøknaden.

De omsøkte og vurderte endringene i tilleggssøknaden er små, og vi vurderer derfor at kunnskapsgrunnlaget for å vurdere virkninger for naturmangfold er godt nok, jf. naturmangfoldloven § 8. Virkningene av kraftledningen er grundig vurdert og beskrevet i konsekvensutredningen med tilhørende fagrapporter og tilleggsutredninger. Vurdert opp mot risikoen for skade på naturmiljøet vurderer NVE kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig og i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8.

NVE legger videre til grunn at kravene til vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 er oppfylt, gjennom de vurderingene som ble gjort i forbindelse med vår innstilling av 31.1.2011.

Forvaltningsmål for økosystemer, naturtyper eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5, vil etter NVEs syn ikke påvirkes av de endringene som her er omsøkt, eller ut over det NVE tidligere har vurdert. NVE har anbefalt at det i konsesjonen stilles vilkår om at dersom det ved legging av kabler oppdages spesielt sårbare arter, skal det tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som unngår eller begrenser skade på naturmangfold, jf. § 12 i naturmangfoldloven.

5.1 Alternativ trasé i Kuvågen

BKK Nett søkte opprinnelig om å legge sjøkabel inn i Kuvågen. Da det i løpet av prosessen framsto som problematisk å gjennomføre denne løsningen, pga. vanskelige bunnforhold og konflikt med lokale planer om småbåthavn, trakk BKK Nett søknaden om sjøkabel helt inn i vågen. I stedet søkte de om å få gå i land med jordkabel ved Eltresvågen og langs veien i boligområdet på sørsiden av vågen fram til en kabelendemast ca. 200 meter øst for strandlinjen ved Kuvågen. Dette forslaget gikk mange av høringsinstansene imot, hovedsakelig begrunnet med bekymring for helsevirkninger av magnetfelt. Da jordkabelen ville ligge i tilstrekkelig avstand til boliger til at magnetfeltnivået ikke ville overstige utredningsnivået som anbefales av Statens strålevern, fant ikke NVE at løsningen kunne avvises eller noen grunn til å anbefale tiltak for å redusere magnetfeltene. NVE mente at BKK Netts forslag hadde akseptable virkninger og anbefalte at det ble gitt konsesjon til løsningen.

BKK Nett har i tilleggssøknaden valgt å ta inn igjen opprinnelig sjøkabeltrasé inn Kuvågen, i tillegg til jordkabeltraseen over Vågenes, fordi det lokalt er uttrykt at sjøkabel foretrekkes framfor jordkabel gjennom boligområdet. Kostnaden med sjøkabel inn Kuvågen er anslått til ca. 12 mill. kr høyere enn den anbefalte jordkabeltraseen over Vågenes, men det hefter stor usikkerhet til kostnadsanslaget. Den praktiske hovedulempen med sjøkabelen inn Kuvågen er at den vil vanskeliggjøre mudring, som er nødvendig dersom det skal etableres havn for flere og større båter. Dette kan vanskelig gjøres etter at kabelen er lagt. BKK Nett forutsetter i tilleggssøknaden at sjøkabelløsningen kan etableres uten at det går ut over framdriften i prosjektet.

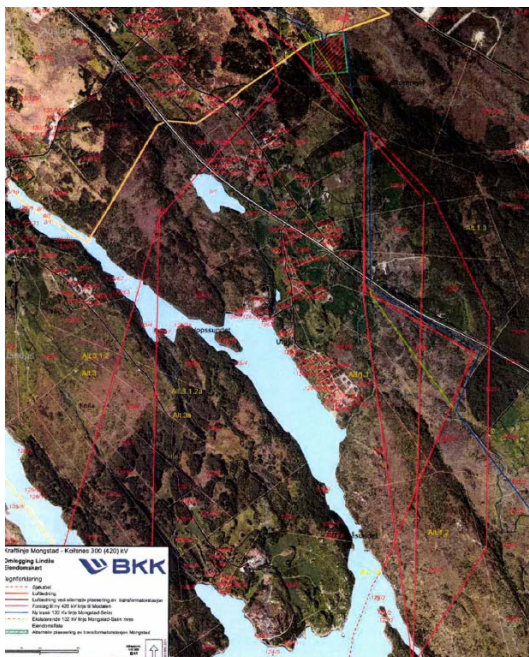
Kommunene, Hordaland fylkeskommune og flere organisasjoner mener at sjøkabel inn i Kuvågen er en bedre løsning enn jordkabel gjennom boligområdet. Andre, med interesser knyttet til utviklingen av båthavn i Kuvågen, frykter konsekvenser for sine planer og etterlyser bedre beskrivelse av konsekvenser ved etablering av sjøkabel. Roger Gjerstad og Åse Eriksen er negative til sjøkabelen, da de også mener den i forlengelsen opp til første mast vil beslaglegge verdifulle tomteområder og kreve sprengning i fjell. BKK Netts kommentar til uttalelsene er at de er usikre på hvordan havneplanene og andre planer i Kuvågen vil påvirke legging og drift av en sjøkabel inn i vågen, noe som gjør at alternativet ikke åpenbart framstår som bedre enn alternativet over Vågenes. Forslaget fra Roger Gjerstad og Åse Eriksen gir ca. 250 meter mer kabel enn traseen som er fremmet i tilleggssøknaden. Alternativet vil også bli teknisk krevende med kabel gjennom myrvann, og går gjennom et område som er nevnt som aktuelt for hyttebygging, ifølge BKK Nett. Ekstrakostnaden vil bli stor, og selv om ca. 500 meter luftledning spares, anbefaler ikke BKK Nett dette forslaget.

NVE gjorde ikke en konkret vurdering av sjøkabel inn Kuvågen i forbindelse med innstillingen i saken, da BKK Nett på forhånd hadde trukket søknaden for denne løsningen, og sett i lys av at jordkabelløsningen ble vurdert til å ha akseptable virkninger. Magnetfeltnivået vil ikke overstige det anbefalte utredningsnivået ved boliger, men vi har samtidig forståelse for at usikkerheten omkring mulige helsevirkninger av magnetfelt kan oppleves som en helsebelastning i seg selv. Når de to alternativene skal vurderes opp mot hverandre, er det altså i hovedsak de lokale innvendingene mot jordkabel og den opplevde usikkerheten om eventuelle helsevirkninger av magnetfelt som må vurderes opp mot ulempene med framtidig etablering av småbåthavn og merkostnaden på anslagsvis 12 mill. kr. Vi registrerer at høringsinstansene er delt i synet på de to alternativene, og at det også foreslås en annen trasé. Sistnevnte alternativ vil medføre en lengre og mer teknisk krevende kabeltrasé og dermed høyere kostnad med usikkerheter, i tillegg til mulige ulemper for andre arealbruksinteresser. Andre konsekvenser av den kabeltraseen som skisseres i uttalelsen fra Roger Gjerstad og Åse Eriksen er ikke nærmere utredet og dermed vanskelig å vurdere opp mot de foreliggende, omsøkte alternativene. NVE kan imidlertid ikke se at argumentene mot de omsøkte alternativene gir grunnlag for å forlenge kabeltraseen ytterligere opp på land.

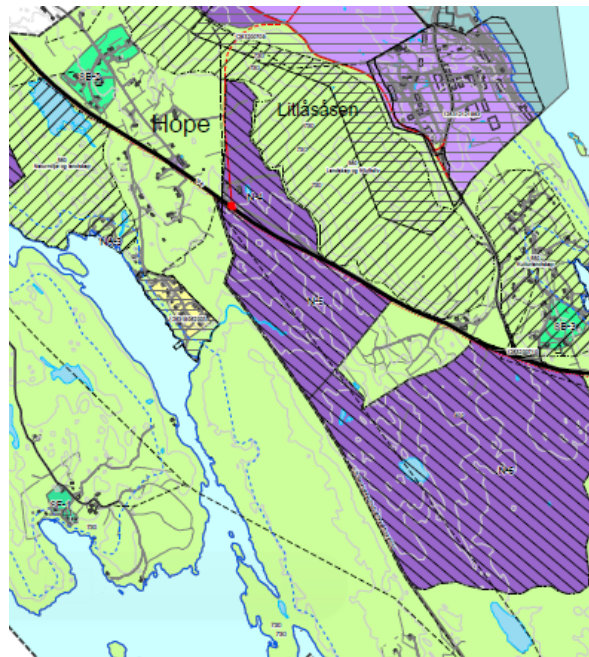
Det er viktig, som BKK Nett sier i sin vurdering og søknad, at endelig løsning ikke medfører forsinkelser for prosjektet. Dette må sees i sammenheng med at en sjøkabel inn Kuvågen vil gjøre det vanskelig å mudre og dermed etablere båthavn etter at kabelen er lagt, som er en bekymring for de som har interesser i havneplanene. Kommunene vektlegger grunneiernes ønske om å slippe jordkabel gjennom boligområdet, på grunn av bekymring for magnetfelt. Tiltak for å redusere magnetfelt, der disse er over utredningsnivået, forutsetter ifølge den anbefalte forvaltningsstrategien små kostnader/ulempen. I dette tilfellet vil beregnede magnetfeltene ved boliger være under utredningsnivået, mens merkostnaden er anslått til 12 mill. kr. Hvordan planene for Kuvågen best kan kombineres med en sjøkabel er heller ikke avklart, og tilpasning vil kunne medføre ytterligere ekstrakostnader og tidsbruk i ledningsprosjektet.

På bakgrunn av BKK Netts tilleggssøknad og innkomne uttalelser vil NVE ikke anbefale at sjøkabel inn i Kuvågen gis konsesjon, da merkostnaden ikke kan forsvares med de fordeler som vinnes ved å velge traseen. I tillegg er det usikkerhet knyttet til forholdet til de andre planene for Kuvågen og hvorvidt det får konsekvenser for framdriften til kraftledningsprosjektet.

5.2 Alternativ trasé fra Tytebærneset til Mongstad

Omsøkte traseer Lurefjorden–Mongstad

Utsnitt fra kommunedelplan (lilla: næringsvirksomhet)

BKK Nett er blitt bedt om å vurdere en ilandføringsløsning av sjøkabelen fra Lurefjorden utenom Tytebærneset og som i større grad samlokaliserer infrastrukturen i området mellom Lurefjorden og Mongstad. I tilleggssøknaden foreslår BKK Nett en trasé som går i land like sør for Mjåsundet, som de mener vil redusere de negative virkningene for strandsonen og i større grad er tilpasset den nye kommunedelplanen for Lindåsneset med Mongstad (vist over). De søker samtidig om å legge om eksisterende 132 kV kraftledning Mongstad–Seim, som går gjennom det planlagte, framtidige industriområdet, slik at kraftledningene samles i en felles korridor utenom områder avsatt til næringsvirksomhet. Løsningen BKK Nett søker om vil være betydelig dyrere enn de tidligere omsøkte traseene, både pga. av lengre sjøkabel og omlegging av 132 kV-ledningen. De totale merkostnadene anslås av BKK Nett til ca. 33 mill. kr.

Kommunene sier i sin fellesuttalelse at en ilandføring av sjøkabelen nærmere Mjåsundet er i samsvar med det de før har spilt inn, og er i større grad tilpasset eksisterende infrastruktur. Også Hordaland fylkeskommune og en rekke andre høringsinstanser mener det nye forslaget er bedre enn de som har vært vurdert tidligere. Ove Kåre Risa og Frode Risa ønsker allikevel at sjøkabelen føres enda lenger inn mot Mjåsundet før den vinkles 90 grader mot land, for å gi enda større avstand til Tytebærneset. BKK Nett mener det er en teknisk dårligere og kostnadskrevende løsning å trekke landfallet lenger inn i Mjåsundet, og understreker at omsøkte trasé er i samsvar med Lindås kommunes tidligere forslag. Da NVE behandlet konsesjonssøknaden av oktober 2007 og tilleggssøknaden av november 2009 fra BKK Nett forelå først to, og senere tre ulike traséalternativer på strekningen fra Tytebærneset til Mongstad. Da NVE i en overordnet vurdering ikke fant å kunne anbefale sjøkabel fra Saltvika på Radøy til Tytebærneset i Lindås, gjorde vi heller ingen helhetlig sammenligning av de tre traseene, ut over at vi vurderte at en luftledningstrasé på strekningen ville ha moderat virkninger for natur, miljø og samfunn. I tillegg til de tre omsøkte traseene vurderte vi også forslag fra fagutredere og høringsinstanser om alternative traseer, men fant ikke at disse ville gi tilstrekkelige fordeler til å oppveie for ulempene for landskap og bebyggelse. For ulike tema vurderte vi det slik at det av landskapshensyn var ønskelig med en ilandføring mest vinkelrett på strandlinjen, for å unngå å følge og gi visuelle virkninger langs strandlinjen innover i sundet. Også for bebyggelsen på Utgjerdet ville en trasé i størst mulig avstand til strandlinjen være gunstigere. For naturmangfold ble derimot trasé 1.1 vurdert som den minst negative.

Den nye, omsøkte traseen med ilandføring nord for Tytebærneset og mer rett på strandlinjen, tar i større grad hensyn til bruken og landskapsverdiene knyttet til strandlinjen enn spesielt trasé 1.1, men også trasé 1.2. Samtidig gir traseen betydelig større avstand til bebyggelsen på Utgjerdet enn de to nevnte traseene, i likhet med omsøkte trasé 1.3. Samlokalisering med eksisterende ledninger og vei har i tillegg en verdi i form av redusert konflikt med planene om næringsutvikling i området, slik som den nye kommunedelplanen legger opp til. Trasé 1.3 vil imidlertid også redusere ulempene for avsatte næringsområder. Ulempene med trasé 1.4 er i første rekke den betydelige merkostnaden. Traseen vil også få flere skarpe vinkler, og vinkelmaster er forholdsvis kraftige konstruksjoner. Dette vurderes allikevel som et underordnet hensyn i et område avsatt til næringsformål, selv om traseen også vil være synlig fra boligområder. Dersom vi ser bort fra merkostnaden, mener NVE at nye, omsøkte trasé 1.4 samlet sett kan være en bedre trasé på strekningen enn de tidligere omsøkte traseene.

Merkostnaden med løsningen er imidlertid svært høy og kan etter vår vurdering vanskelig forsvare de fordelene den gir. Denne kostnaden kommer i tillegg til den høye merkostnaden med sjøkabel fra Radøy til Lindås, som per 31.1.2011 var anslått til 157 mill. kr. Av de foreliggende traseene fra Lurefjorden og fram til Mongstad mener NVE etter en samlet vurdering av fordeler og ulemper at tidligere omsøkte trasé 1.3 er noe bedre enn trasé 1.1 og 1.2. Den gir tilsvarende reduserte ulemper for planlagte næringsområder og eksisterende boligområder som trasé 1.4, men uten de store merkostnadene.

NVE har ikke tidligere funnet grunnlag for å anbefale sjøkabel over Lurefjorden, selv om vi ser at en sjøkabel vil gi langt mindre negative virkninger for landskap, bebyggelse og naturmangfold enn luftledning mellom Radøy og Mongstad. I vår innstilling vurderte NVE at merkostnadene ikke forsvarte de fordelene som oppnås, og at en slik løsning ikke er i samsvar med den praksis som er lagt til grunn i tilsvarende saker. Det vises til NVEs notat Bakgrunn for innstilling av 31.1.2011, der dette er nærmere drøftet.

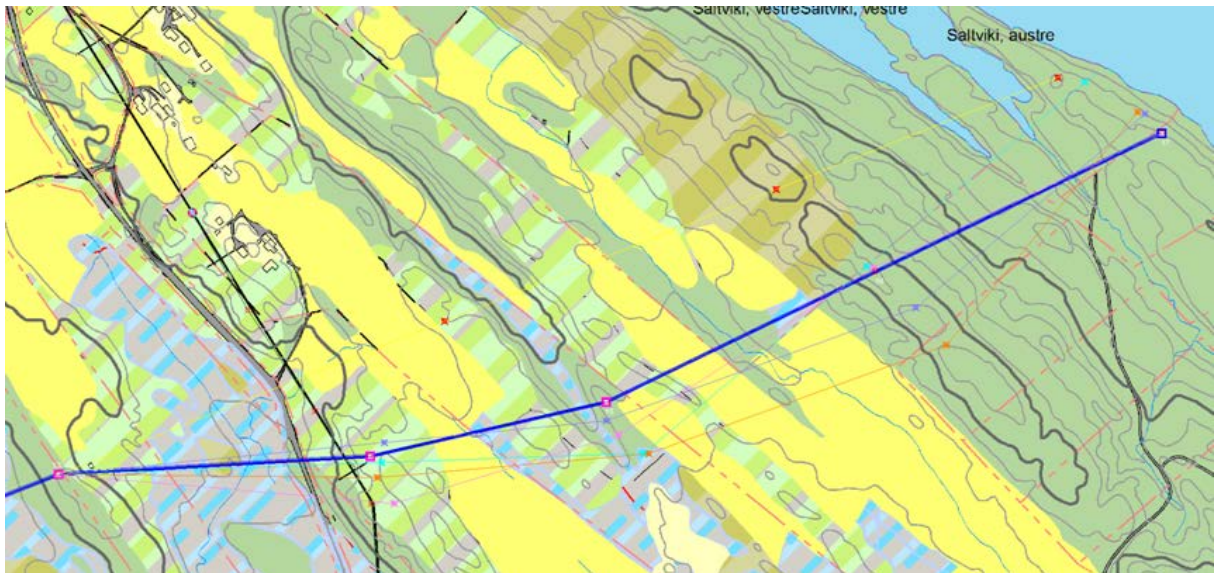
5.3 Alternativ trasé i Saltvika

BKK Nett er bedt om å vurdere en trasé lenger sør, for å øke avstanden til Saltvika og få mer bakgrunnsdekning i skog. Traseen BKK Nett har vurdert forskyver ilandføringspunktet ca. 100 meter mot sørøst, slik at avstanden til den nærmeste viken blir ca. 100 meter. Avstanden til gårdstun på Straume økes også med ca. 100 meter med den vurderte traseen. Løsningen forutsetter imidlertid 60 meter lengre sjøkabel, én ekstra mast og ca. 130 meter lengre luftledning, til en merkostnad på anslagsvis to mill. kr.

Kommunene sier i sin fellesuttalelse at de anser endringen som positiv, men krever at det stilles vilkår om at BKK Nett må etablere ny velteplass for tømmeret ved skogbilveien i Saltvika og oppgradere den lokale veien fra fv. 565 og inn til velteplassen. Også Bergen Turlag, Naturvernforbundet i Nordhordland og FMLN er positive til den vurderte endringen. Roald Straume ber om at traseen flyttes enda lenger sør enn det som er foreslått, for å redusere synligheten av mastene. Hans forslag vil øke avstanden til bebyggelsen på Straume ytterligere.

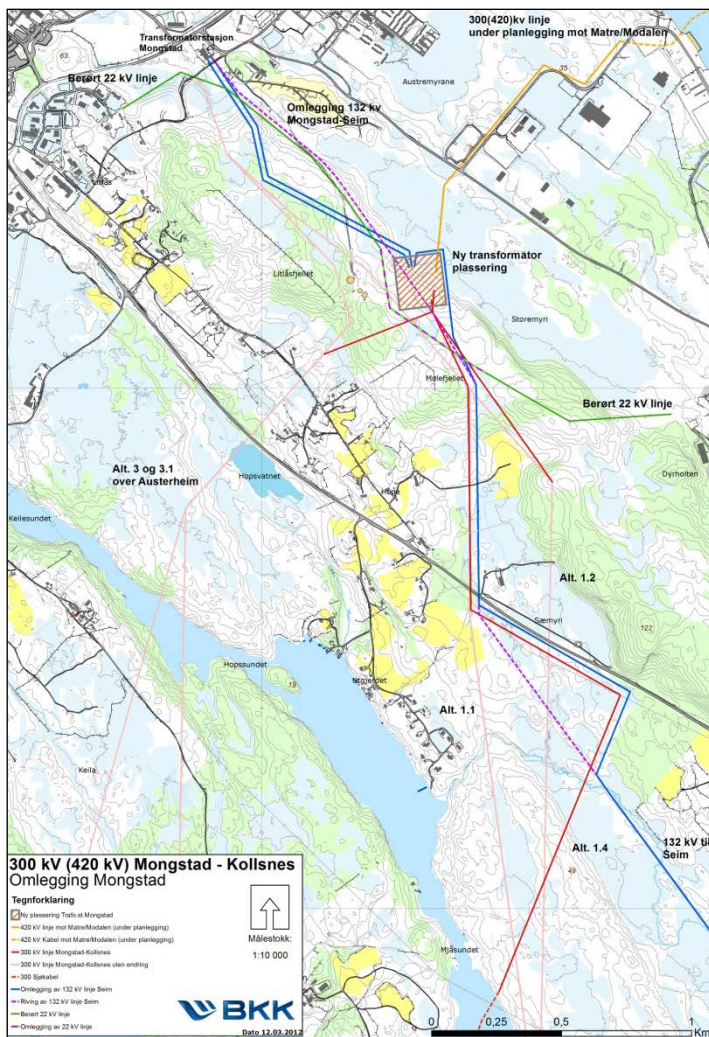
Dette er en endring som BKK Nett har vurdert, men ikke søkt om. Også denne endringen knytter seg til hovedtrasé 1, med sjøkabel til Lindås.

Da høringsen av søknaden og tilleggsutredningene viste at høringsinstansene ønsker en justering av traseen fra Mjøs til Saltvika, gjennomførte BKK Nett møter med berørte grunneiere og Radøy kommune. Hensikten var å få klarhet i om en slik mindre justering ville være akseptabel innenfor den løsningen som allerede forelå i den opprinnelige søknaden, i det tilfelle OED vil velge sjøkabelløsningen over Lurefjorden. Møtet med grunneierne, som er de samme som er berørt av opprinnelig traséforslag, resulterte i ulike varianter av traséjusteringer som alle går noe sør for opprinnelige trasé. På bakgrunn av innspill, både fra kommunen og grunneierne, legger BKK Nett fram en trasé som både gir større avstand til boliger, tar hensyn til jordbruksdriften og gir større avstand til Saltvika ved ilandføring av kabelaen. Traseen er vist på kartet.

Når det gjelder ilandføringen i Saltvika vurderte NVE i innstillingen av 31.1.2011 at luftledningstraseen vil bli synlig fra sjøen og kunne påvirke opplevelsen av Den indre farleia, den gamle skipsleia mellom Bergen og Sogn. Også i selve Saltvika er det rester etter gammel kaiaktivitet i forbindelse med torvutskipping. En justering av traseen som øker avstanden til vika og gir bedre kamuflering av luftledningen vil i så måte være positivt, i tillegg til at avstanden til bebyggelsen økes. Traseen som foreslås av BKK Nett vil på den andre siden økes med ca. 200 meter og ledningen vil få en ekstra mast, som begge deler gir arealbeslag og visuelle virkninger. I tillegg kommer merkostnaden. Etter NVEs vurdering er det marginale forskjeller mellom det opprinnelige og det nå foreslåtte traséalternativet, alle forhold tatt i betraktning. Vi konstaterer imidlertid at både kommunen og grunneierne ønsker noe justering av traseen, og at det nye forslaget gir fordeler både for bebyggelse, jordbruk og kulturmiljø. Etter NVEs vurdering vil en justering som foreslått av BKK Nett være noe bedre dersom sjøkabel over Lurefjorden velges, enn den vi anbefalte i vår tidligere innstilling. Hva gjelder kommunens krav om ny velteplass for tømmer og oppgradering av veien fra fv. 565 og inn til velteplassen, forutsetter NVE at BKK Nett omtaler denne typen tiltak nærmere i miljø-, transport- og anleggsplanen, som skal godkjennes av NVE før igangsetting av anleggsarbeidene.

5.4 Ny transformatorstasjon på Lindåsneset

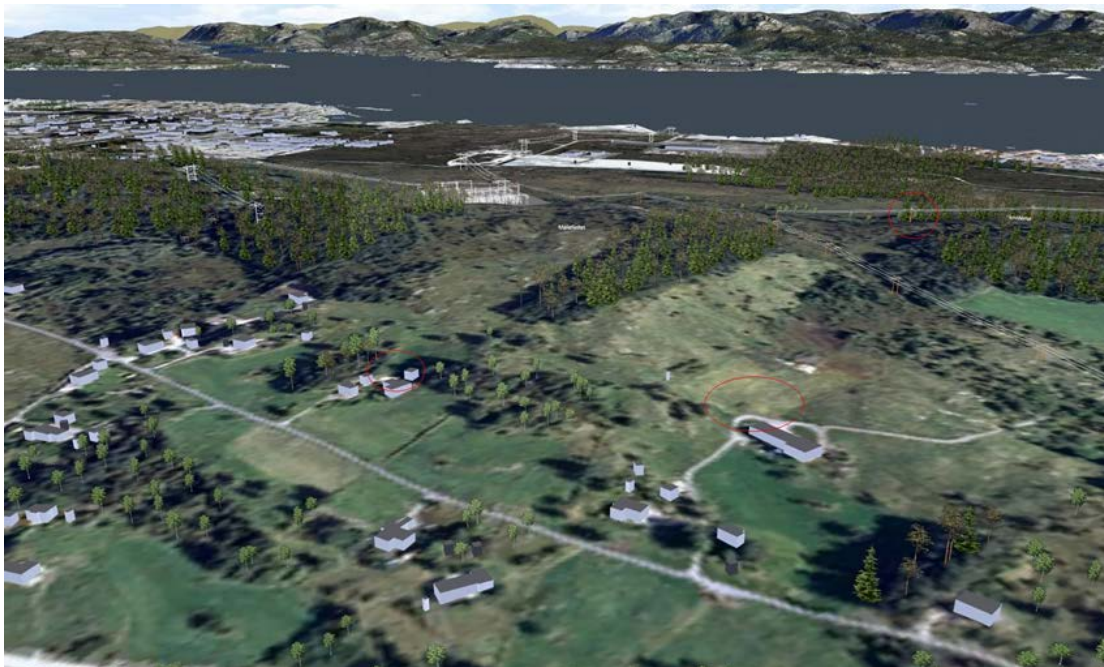

BKK Nett søker om å bygge en ny transformatorstasjon lenger sør enn eksisterende Mongstad transformatorstasjon, fordi det ikke er nødvendig å føre begge de nye 420 kV-ledningene Mongstad–Kollsnes og Mongstad–Modalen helt inn til eksisterende stasjon. Utvidelse av Mongstad transformatorstasjon viser seg å gi tekniske utfordringer på tomten. En plassering lenger sør åpner for samlokalisering med framtidig økt 132/22 kV transformeringsanlegg på samme tomt, og dermed økonomisk gevinst og arealbesparelse. 420 kV-traseene kan kortes ned med til sammen to km ved å plassere en transformatorstasjon på Lindåsneset. Plasseringen er i samsvar med Statoils ønsker og deres arbeid med reguleringsplan i området. Den er også plassert slik at den blir minst mulig synlig fra bebyggelsen i sør.

Det søkes samtidig om å bygge to nye 132 kV luftledninger fra den nye stasjonen til Mongstad transformatorstasjon, én som videreføring av ledningen Seim–Mongstad, som i dag går gjennom planområdet til den nye transformatorstasjonen. Den vil ledes sørfra inn i stasjonen, og derfra vil den gå videre til Mongstad transformatorstasjon. BKK Nett søker om å legge denne ledningen i ny trasé pga. Statoils planer i området. Den nye traseen er i tråd med Statoils ønsker. BKK Nett forutsetter at de oppnår enighet med Statoil om vilkårene for å framskynde flyttingen av ledningen og opplyser at partene er i dialog om dette. Den andre 132 kV-ledningen BKK Nett søker om å bygge på strekningen vil på sikt erstatte Frøyset–Mongstad-ledningen når denne eventuelt rives som følge av BKK Netts omsøkte 300 (420) kV-ledning mellom Mongstad og Modalen. BKK Nett ønsker imidlertid å etablere denne forbindelsen mellom Mongstad transformatorstasjon og den nye transformatorstasjonen så snart som mulig. Formålet er å øke overføringskapasiteten ut fra Energiverk Mongstad, dersom det skulle bli aktuelt å transportere full effekt fra gasskraftverket ut på 300 kV-nettet.

Kostnaden er den samme ved utvidelse av Mongstad transformatorstasjon som ved å etablere en ny transformatorstasjon på Lindåsneset. Oppdatert kostnadsoverslag for stasjonsanlegget er ca. 220 mill. kr. BKK Nett søker nå om å installere inntil 600 MVA transformatorytelse, fordelt på to transformatorer på 300 MVA. Én transformator ønsker de å installere med det samme, mens den andre planlegges installert om ca. 10 år. Dette vil på sikt kunne muliggjøre sanering av den over 27 km lange 132 kV-ledningen Mongstad–Seim og bedre forsynings sikkerheten til Mongstad.

Kommunene og Folkeaksjonen er positive til den foreslåtte plasseringen på Lindåsneset, mens Hordaland fylkeskommune opplyser at luftledningene inn til den nye transformatorstasjonen kan komme i konflikt med kjente, automatisk fredete kulturminner og må justeres ved direkte konflikt. Naturvernforbundet i Nordhordland sier derimot de er sterkt imot den nye transformatorstasjonen og ledningsføringen sørover, da stasjonen vil ligge eksponert på et høydedrag som ligger mellom industriområdet og bosettingen. De mener transformatorstasjonen heller bør legges på nord- og baksiden av åsen, i kanten av det eksisterende industriområdet. BKK Nett kommenterer at de høyeste stativene på Lindåsneset transformatorstasjon vil være ca. 95 m.o.h., mens åsen mellom stasjonen og bebyggelsen på Hope er mellom 85 og 105 m.o.h. På grunn av avstanden fra åsryggen til husene og høyden de ligger i, vil ikke stasjonen være synlig fra bebyggelsen. Situasjonen er vist på visualiseringen nedenfor. Ledningsføringen sørover vil allikevel være synlig, uavhengig av alternativ.

Etter NVEs vurdering er det viktige fordeler med den nye transformatorlokaliteten på Lindåsneset, som BKK Nett beskriver i sin tilleggssøknad. En nedkorting av de to planlagte 420 kV-ledningene på til sammen to km gir både kostnadsbesparelser og mindre landskapsvirkninger. I tillegg til at det er en framtidrettet løsning som tar hensyn til Statoil planer for området, vurderes også plasseringen som gunstig av kommunene og andre. NVE slutter seg for øvrig til BKK Netts vurdering av at synligheten av stasjonen fra bebyggelsen fra Hope ikke anses å være et problem, og etter vårt syn ikke et avgjørende argument mot stasjonsplasseringen.

NVE konstaterer at den planlagte omleggingen av 132 kV-ledningen Seim–Mongstad på flere strekninger ikke er direkte kommentert i høringsuttalelsene, bortsett fra at de omsøkte endringene samlet sees på som positive av de fleste høringsinstansene. På strekningen mellom den nye transformatorstasjonen og Mongstad transformatorstasjon planlegges de to omsøkte 132 kV-ledningene parallelt med hverandre med lik mastehøyde i ny trasé som er tilpasset Statoils planer i området. Arealbruksmessig finner NVE det positivt at ledningene er planlagt parallelt med hverandre, og mener det er fornuftig å tilpasse traseene andre framtidige arealbruksbehov i området. Det

forutsettes da at BKK Nett og Statoil kommer til enighet om en framskyndet omlegging og fordeling av kostnader i tråd med regelverket. En slik avtale mellom partene må foreligge før det gis konsesjon til omlegging av Mongstad–Seim på strekningen. Alternativt vil Mongstad–Seim på strekningen måtte legges om på et senere tidspunkt. Den andre 132 kV-ledningen bør bygges samtidig som den nye transformatorstasjonen på Lindåsneset etableres, da 132 kV-ledningen Mongstad–Seim vil kunne bli en flaskehals som eneste forbindelse mellom Energiverk Mongstad og Lindåsneset transformatorstasjon, framholder BKK Nett. Forbindelsen må uansett være på plass når 132 kV-ledningen Matre–Frøyset–Mongstad eventuelt rives som følge av at den omsøkte 420 (300) kV-ledningen Mongstad–Modalen gjør den overflødig. I en situasjon hvor Energiverk Mongstad drives med full produksjon på 280 MW og har behov for å mate denne produksjonen ut på kraftledningsnett, vil eksisterende ledning med maksimal overføringskapasitet på 110 MW ikke være tilstrekkelig. NVE finner det derfor fornuftig at den andre 132 kV-forbindelsen Mongstad–Lindåsneset bygges samtidig med Lindåsneset transformatorstasjon.

NVE registrerer at transformatorstasjonens plassering med hensyn til eventuell påvirkning av naturkrefter, som havnivåstigning og stormflo, ikke er vurdert i søknaden. Det er imidlertid ikke sannsynlig at den nye plasseringen medfører økt risiko og sårbarhet sammenlignet med eksisterende Mongstad transformatorstasjon, da den blant annet vil ligge minst like høyt i terrenget. Vi forsetter at BKK Nett legger til grunn vurderinger av risiko- og sårbarhet i arbeidet med detaljplassering og utforming av anlegget.

BKK Nett opplyser at de er i dialog med kulturminnemyndighetene angående undersøkelser og eventuell frigivelse av kulturminner på stasjonstomten. Hordaland fylkeskommune sier at luftledningene inn til den nye transformatorstasjonen kan komme i konflikt med kjente, automatisk fredete kulturminner og må justeres ved direkte konflikt. BKK Nett kommenterer at de ikke er kjent med at det vil være direkte konflikt med kjente kulturminner i traseene. De sier videre at dersom det etableres større soner rundt kulturminner som ledningene ikke kan berøre, vil det kunne bli vanskelig å justere traseene tilstrekkelig. NVE forutsetter at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 oppfylles før anleggsarbeidene kommer i gang, og at det avklares med kulturminnemyndigheten hvordan eventuell direkte konflikt med automatisk fredete kulturminner kan løses, både når det gjelder selve stasjonen og ledningene inn til den.

BKK Nett sier de planlegger en samlet transformorkapasitet på 600 MVA i den nye transformatorstasjonen, hvorav én 300 MVA transformator installeres i første omgang mens den andre installeres om ca. 10 år. NVE har ingen innvendinger til at transformatorstasjonen forberedes for to transformatorer av denne størrelsen, men tilrår at det gis konsesjon til den ene 300 MVA-transformatoren nå. Når det blir aktuelt å installere transformator nr. 2, må BKK Nett søke om konsesjon for denne i egen søknad, og NVE vil foreta en ny vurdering av dette når vi mottar søknaden.

6. Vurdering av vilkår om avbøtende tiltak

BKK Nett vurderte i sine kommentarer til høringsuttalelsene til den opprinnelige søknaden kabling av en rekke eksisterende 22 kV-ledninger, etter forslag fra de berørte kommunene. De er nå bedt om å prioritere noen av disse og har valgt de strekningene hvor de mener distribusjonsnett er mest skjemmende, og som samtidig kan erstattes med jordkabel uten store praktiske problemer. Følgende strekninger prioriteres av BKK Nett, og er vist med grønne streker i kartet under:

- Rikstad–Bø–Haugland–Kvalheim–Håland, som går vinkelrett på omsøkte trasé over Radøy. Her foreslår BKK Nett å kable 2,5 km til en kostnad av 2,7 mill. kr.
- Håland–Litletveit som krysser Havet, en av de største sammenhengende lavlandsmyrene i Hordaland og vurdert som et svært viktig naturområde. Den går parallelt med omsøkte ledning i en avstand av 750 meter. Forslaget går ut på å kable 1,7 km til en kostnad av 2,2 mill. kr.
- Nesvågen–Manger, hvor ca. én km foreslås kablet over Nesvatnet ved Manger, til en kostnad av 1,4 mill. kr. Ledningen ligger flere km fra omsøkte kraftledning.

- Trettholmen–Klubbesøyene, som krysser sjøområder og som foreslås kablet på en ca. 3,5 km lang strekning til en kostnad av ca. 6 mill. kr. Ledningen ligger flere km fra omsøkte kraftledning.

Kabling av de to første ledningsstrekningene vil ikke bidra til en bedre traséføring av den nye 420 kV-ledningen, men kan bidra til å redusere de samlede virkningene i et begrenset geografisk område. De to sistnevnte ledningsstrekningene ligger derimot flere kilometer fra omsøkte 420 kV-ledning, men beskrives av BKK Nett som skjemmende ledninger i det åpne kystlandskapet. Kabling av disse ledningene kan derfor ikke betegnes som avbøtende tiltak knyttet til den nye ledningen.

Dersom gjeldende kablingspolitikk legges til grunn, kan ikke NVE se at det åpnes for en praksis som følger av ovennevnte forslag fra BKK Nett. Bygging av nytt distribusjonsnett skal hovedsakelig bygges som kabel, men det er også aktuelt å pålegge kabling av ledninger med lavere spenningsnivå for å frigjøre traseer for større ledninger. På den måten kan virkningene knyttet til det konkrete, omsøkte tiltaket reduseres ved en best mulig traséføring. Den vedtatte kraftledningspolicyen åpner ikke for å pålegge kabling av ledninger som ikke gir direkte forbedring av det omsøkte tiltaket, slik NVE ser det. Etter vår vurdering er de foreslåtte kabelstrekningene i 3. og 4. kulepunkt ikke i samsvar med vår forståelse av kraftledningspolicyen og kan dermed ikke anbefales. Dette ville i så fall også

kunne bety at andre tiltak, som for eksempel knyttet til annen infrastruktur eller bygningsmasse andre steder i kommunen kunne være aktuelle avbøtende tiltak. Kraftledningspolicyen og lovverket hjemler ikke en slik ulempekompensasjon til vertskommuner.

Heller ikke 1. og 2. kulepunkt vil, etter NVEs syn, kunne forsvares på bakgrunn av gjeldende policy, da det å fjerne disse ledningene ikke er noen forutsetning for etablering av den nye ledningen eller gi bedre traséføring for den nye ledningen. Selv om 2. kulepunkt med kabling over Havet vil redusere den totale belastningen i et regionalt svært viktig naturområde, finner ikke NVE at kablingspolicyen åpner for en slik tolkning. I denne saken er konsesjonssøker BKK Nett områdekonsesjonær og eier av distribusjonsnett, i motsetning til i mange andre saker vi har til behandling. Skal vilkår om kabling av distribusjonsnett pålegges en annen netteier, må det inngås frivillige avtaler om dette. Slike vilkår vil derfor kunne være i strid med prinsippet om likebehandling i forvaltningen. NVE kan derfor ikke anbefale at BKK Nett pålegges vilkår om kabling av noen av de foreslåtte 22 kV-ledningsstrekningene, selv om kostnadene med tiltakene er forholdsvis lave. BKK Nett står imidlertid som områdekonsesjonær fritt til selv å velge å kable ledningsstrekningene.

7. Søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

I innstillingen av 30.1.2011 anbefalte NVE at det gis ekspropriasjonstillatelse for kraftledningen med tilhørende anlegg, ettersom vi vurderte de samfunnsmessige fordelene med anleggene utvilsomt som overveiende i forhold til skader og ulemper som påføres andre. Denne vurderingen står ved lag.

Advokatfirmaet Harris protesterer på vegne av grunneiere i Lindås, Austrheim og Radøy på at det gis ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse før konsesjonsspørsmålet er endelig avgjort, da ulempene som dette vil gi for de enkelte eiendommene er uklare. Det bes derfor om anledning til å komme tilbake med konkrete merknader til søknaden om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse når konsesjonsspørsmålet er avgjort.

I tråd med vanlig praksis i kraftledningssaker, har BKK Nett søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse samtidig med at de har søkt om konsesjon for de ovennevnte endringene. NVE har anbefalt at OED gir BKK Nett ekspropriasjonstillatelse og anleggskonsesjon til anleggene. En kraftledning berører i de fleste tilfeller mange grunneiere, og det kan være vanskelig å oppnå minnelige avtaler med hver og en. Når NVE vurderer hvorvidt det skal gis konsesjon og om det foreligger grunnlag for å samtykke til ekspropriasjon, er det mange sammenfallende hensyn som utgjør vurderingsgrunnlaget. Det er, etter vårt syn, ikke hensiktsmessig å behandle disse søknadene i to adskilte prosesser. Grunnlaget for å vurdere konsekvensene for den enkelte grunneier og de samlede virkningene kreves belyst i tilstrekkelig grad i den samlede søknaden om konsesjon og ekspropriasjonstillatelse. På dette grunnlaget vil den enkelte grunneier også kunne vurdere hvilke konsekvenser inngrepet får. Når det gjelder erstatningsspørsmålet, vil det i etterkant av konsesjons- og ekspropriasjonsvedtaket enten inngås minnelige avtaler mellom BKK Nett og de enkelte grunneierne, eller erstatningsbeløpet fastsettes gjennom rettslig skjønn. I en forhandling med BKK Nett eller en skjønnssak kan den enkelte grunneier legge fram synspunkter på hvilke konkrete konsekvenser inngrepet får.

Forhåndstiltredelse meddeles normalt etter at skjønn er begjært, men i vår innstilling av 31.1.2011 anbefalte vi at det meddeles forhåndstiltredelse samtidig med samtykke ekspropriasjonstillatelse, da det av flere grunner haster å få ferdigstilt denne kraftledningen. I en vurdering av hva som er riktig erstatningsnivå er det etter vår vurdering ikke noen ulempe at inngrepet er gjennomført og de faktiske konsekvensene er kjente.

8. NVEs innstilling

NVE viser til innstillingen av 31.1.2011, der alle forhold er nærmere drøftet. Når det gjelder de omsøkte traséjusteringene, finner vi at de omsøkte endringene i Kuvågen og mellom Lurefjorden og Mongstad ikke kan anbefales. Justeringen mellom Mjøs og Saltvika mener vi derimot framstår som positiv, hovedsakelig på bakgrunn av lokale innspill, dersom kabel over Lurefjorden velges. Ny transformatorstasjon på Lindåsneset med omsøkte omlegginger av eksisterende ledninger er, etter

NVEs syn, en bedre løsning enn den opprinnelige utvidelsen av Mongstad transformatorstasjon. NVE anbefaler derfor at det gis konsesjon til den nye transformatorstasjonen med én 300 MVA transformator. Vi anbefaler samtidig at det gis konsesjon til flytting av eksisterende 132 kV-ledning Mongstad–Seim mellom den nye transformatorstasjonen og Mongstad transformatorstasjon, dersom det kan legges fram en avtale med Statoil om finansiering av flyttingen. I tillegg anbefaler vi at det gis konsesjon til én 132 kV-ledning parallelt med den andre på strekningen, for å øke overføringskapasiteten ut fra Energiverk Mongstad.

Avbøtende tiltak i form av kabling av fire foreslåtte strekninger av eksisterende distribusjonsnett, vurderer NVE ikke å være i tråd med føringene i gjeldende kablingspolicy. BKK Nett kan som områdekonsesjonær frivillig velge å kable eksisterende distribusjonsnett.”

3.3 NVEs tilleggsvurdering av tilleggssøknaden

NVEs tilleggsvurdering av 30. mars 2012 til BKKs korrigerede kostnadsberegninger av samme dato lyder:

” NVE viser til innstilling av 20.3.2012 til BKK Netts tilleggssøknad om endringer av 300 (420) kV kraftledning mellom Mongstad og Kollsnes, og til BKK Netts brev til Olje- og energidepartementet av i dag der de korrigerer kostnadsberegninger oppgitt i tilleggssøknaden av 14.9.2011. Vi ønsker med dette å komme med tilleggsvurderinger knyttet til de endrede forutsetningene på de to punktene det gjelder.

Kuvågen

BKK Nett oppgir i sitt brev av 30.3.2012 at alternativet med sjøkabel inn i Kuvågen ikke vil koste mer enn jordkabel over Vågenes, som NVE anbefalte både 31.1.2011 og 20.3.2012. Samtidig legger de til at kostnadsanslaget for Kuvågenalternativet er svært usikkert, pga. vanskeligheter med å forutse kostnader med sprengning av innløp, mudring og installasjonstid. I tillegg kan ev. krav fra grunneier og kommune bidra til usikkerhet. BKK Nett vurderer derfor Kuvågenalternativet som mer utfordrende enn Vågenesalternativet.

Tidligere var merkostnaden for Kuvågenalternativet oppgitt til ca. 12 mill. kr, som var det NVE hovedsakelig baserte sin anbefaling på. De fleste høringsinstansene, herunder Radøy kommune, foretrekker sjøkabeløsningen i Kuvågen. Å legge jordkabel gjennom boligområdene i Vågenes vil medføre ulemper for beboerne i anleggsperioden, som unngås ved å gå inn i Kuvågen. Samtidig er det noe usikkerhet knyttet til kostnadsestimatet. Med de nye opplysningene, der de to framlagte alternativene har tilnærmet lik kostnad, finner derfor NVE dette alternativet som like godt som tidligere anbefalte trasé over Vågenes, selv med noe usikkerhet i kostnadsanslaget. Vi mener derfor kabel inn Kuvågen bør velges i tråd med lokale ønsker. Dette forutsetter allikevel at framdriften ikke hindres som følge av planene om etablering av havn i Kuvågen.

Traséalternativ 1.4 fra Lurefjorden til Mongstad

Trasé 1.4 fra Lurefjorden til Mongstad var i tilleggssøknaden oppgitt å ha en merkostnad på 33 mill. kr. BKK Nett opplyser at det riktige kostnadsanslaget skal være ca. 18 mill. kr, inkludert omleggingen av eksisterende 132 kV ledning Seim–Mongstad. Også her var NVEs hovedbegrunnelse for ikke å anbefale traseen den store merkostnaden. Med en nær halvering av merkostnaden mener NVE det kan gi grunnlag for å sidestille dette alternativet med trasé 1.3, dersom det gis konsesjon til sjøkabel fra Radøy til Lindås. For 18 mill. kr ekstra kan ilandføring på Tytebærneset unngås, og det vil gi en betydelig landskapsmessig forbedring, i tråd med Lindås kommunes og brukernes ønske. Ved å legge om eksisterende 132 kV ledning vil anleggene samles i korridorer som i minst mulig grad er i konflikt med framtidige næringsarealer. Dersom Olje- og energidepartementet velger å gi konsesjon til sjøkabel fra Radøy til Lindås, er det derfor NVEs anbefaling at trasé 1.4 velges videre mot Mongstad.

Oppsummering

NVE finner det svært beklagelig at BKK Nett i løpet av den tiden som har gått siden tilleggssøknaden ble sendt, ikke har oppdaget og gjort NVE oppmerksom på feil i tilleggssøknaden. I slike saker, hvor lokalkunnskap er en forutsetning for å vurdere tekniske og økonomiske forhold, er NVE i stor grad nødt til å basere sine vurderinger på søkers informasjon. Høringer kan bidra til nyansering eller til å reise spørsmål ved framlagt informasjon, men ut over dette må vi forutsette at BKK Nett oppgir korrekt informasjon. Særlig alvorlig er det i denne saken, der det er store interessemotsetninger knyttet til alternative traseer. De nye opplysningene har endret grunnlaget for vår anbefaling til Olje- og energidepartementet.

Sett i lys av ny informasjon fra BKK Nett av 30.3.2012 anbefaler NVE at det gis konsesjon til sjøkabel inn i Kuvågen som omsøkt av BKK Nett 14.9.2011, under forutsetning av framdriften i ledningsprosjektet kan opprettholdes. Videre anbefaler vi at det gis konsesjon til trasé 1.4 fra Lurefjorden til Mongstad, dersom Olje- og energidepartementet velger å gi BKK Nett konsesjon til kabel fra Radøy til Lindås.”

4. HØRING

4.1 Innledning

Olje- og energidepartementet sendte NVEs innstilling på høring den 21. mars 2011 med høringsfrist 13. mai 2011. Det har kommet inn 33 høringsuttalelser. Nedenfor finnes et sammendrag av de innkomne uttalelsene.

NVE offentliggjorde den 20. mars 2012 sin innstilling til BKK Netts tilleggssøknad av 14. september 2011. Departementet tilskrev høringspartene og gjorde kjent i regionale aviser at eventuelle merknader til NVEs innstilling måtte oversendes departementet innen 14. april 2012.

På bakgrunn av uklar omtale av merkostnadene ved to av de omsøkte omleggingene i tilleggssøknaden av 14. september 2011, henholdsvis Kuvågen-alternativet og ny 1.4 i Lindås, ba departementet i e-post av 27. mars 2012 BKK om å bekrefte tallene. På bakgrunn av departementets henvendelse oversendte BKK ved brev av 30. mars 2012 korrigererte kostnadstall for de respektive endringene. NVE vurderte endringene i brev av 30. mars 2012 til departementet, og fant da grunnlag for å endre innstillingen av 14. april 2012 hva gjelder disse to områdene.

4.1.1 Høringsuttalelser til NVEs innstilling til søknaden

4.1.1.1 Høringsuttalelser fra kommuner

Kommunene Radøy, Øygarden, Austrheim og Lindås mener at NVE har bagatellisert natur-, miljø- og landskapskonsekvensene i sin innstilling. Kommunene hevder at det innstilte trasévalget er et dårlig valg hensett til disse viktige interessene og nåværende og framtidig bosetting og næringsutvikling. Kommunene mener kvaliteten på konsekvensutredningen (KU) er mangelfull på flere områder og viser til at det er mulig å samlokalisere traseen med bygging av ny fylkesvei 565 over Radøy og en regional vannkraftutbygging i Nordhordland. Kommunene mener det er mulig å kable langs industritraseen mellom Kollsnes og Ljøsneset. Kommunene ber om at departementet setter i verk en ny kraftledningspolitikk i Norge som tar arealsamordning og miljøhensyn på alvor slik lovverket og Stortinget har vedtatt at slike arealsaker skal behandles.

Kommunene mener områdene som berøres har fått en for lav verdi i konsekvensutredningen for hensynene friluftsliv, landbruk, landskap og biologisk mangfold. Kommunene viser til Norges forpliktelser etter FN-konvensjonen om vern av biologisk mangfold, den Europeiske landskapskonvensjonen og Stortingets føringer om samordnet arealbruk. Kommunene peker på at Norge har forpliktet seg til å stoppe tapet av biologisk mangfold innen 2010, og at kraftledningen er i strid med dette målet.

Kommunene mener NVE i for liten grad fortar en konkret vurdering om kabling i denne saken, og viser til at NVE nesten utelukkende har lagt vekt på de økonomisk billigste løsningene. Kommunene hevder at dette har for mange satt tilliten til høringsinstituttet på prøve, og oppfordrer departementet til å rette opp i dette.

Kommunene viser i sitt høringssvar til et alternativt trasévalg, som i grove trekk tilsvarer alternativ 1 i konsesjonssøknaden. Kommunene understreker at alternativ 3 er uakseptabelt som traséløsning. Alternativet kommunene viser til er: luftspenn på industriområdet på Mongstad-jordkabel til Hopsundet-sjøkabel fra Hopsundet, Mjøsundet eller Tytebæreneset til Saltvika ved Straume-jordkabel til Kvalheim (subsidiert avbøtende tiltak)-sjøkabel til Kuvågen videre til Ljøsneset i Øygarden og jordkabel i eksisterende industritråse inn til Kollsnes.

Dersom departementet ikke godkjenner jordkabling, vil kommunene i tillegg kreve avbøtende tiltak av hensyn til fugl, estetikk, landskap ved at eksisterende luftspenn med lavt spenningsnivå i kommunene må jordkables. Kommunene trekker fram følgende ledninger som de mener må kables:

1. Straume-Mjøs-Bø-Rikstad
2. Storrindevatnet-Nordanger-Straume-Fosnstraumen (nord)
3. Rikstad-Bø-Haugland-Kvalheim-Håland
4. Håland-Litletveit
5. Rikstad-Villanger-Rossneset
6. Bakkøy-Keila-Hope
7. Verås-Mjåsundet-Keilsundet
8. Sirset-Rolevatnet-Skåptjørni-Mongstad

Videre krever kommunene at toppstrengen på ny 300 (420) kV kraftledningen fjernes helt eller eventuelt merkes på en tydelig måte slik at fugler, fly og helikopter ser linjen på god avstand.

Radøy kommune viser til at store og gode jord- og skogsområder blir hardt rammet av en stor kraftledningsgate. Kommunen krever at utbygger tar kostnaden med bygging av skogsveier og turveier. Skogsbilveier må bygges på gårdene Straume, Mjøs, Bø, Haugland og Kvalheim. Totalt mener kommunen det må bygges om lag 10 km med skogsbilveier.

Av hensynet til reiselivet og næringslivet i Radøy og regionen, mener kommunen eksisterende luftspenn over Bognøystraumen må legges som sjøkabel.

Austrheim kommune krever at alt. 1 med sjøkabel velges. På industriområdet på Mongstad kan det velges luftspenn. Kommunen finner alternativ 3 og 3.1.2 totalt uegnet og uakseptable. Kommunen mener det er feil å legge vekt på at det åpne kystlandskapet i Austrheim er av mindre verdi og har noe mer vegetasjon enn på andre steder langs

traseen, og viser til at NVE for øvrig vektlegger at synlighet av ledningen er et negativt element i det åpne kystlandskapet. Kommunen mener NVE legger for liten vekt på den faktiske synligheten på denne strekningen. Kommunen hevder at konsekvensutredningen ikke vektlegger Mongstad-området verdi som utviklingsområde for ny bosetning og næring. Generelt mener kommunen at konsekvensutredningen entydig viser at luftspenn alt i dag vil ha store negative konsekvenser for nåværende bosetning- og areal/brukssituasjon, samt svekke områdets potensial og verdi. Kommunen kan derfor ikke akseptere luftspenn på denne strekningen. Kommunen viser til at dersom departementet går for alternativ med sjøkabel som går utenom Austrheim er det ikke behov for spesielle avbøtende tiltak i kommunen. Dersom departementet likevel følger NVEs innstilte alternativ krever Austrheim kommune at eksisterende luftstrekking med lavere spenningsnivå blir lagt i jord- eller sjøkabel.

Hva gjelder luftledning langs Litlås fjellet fra Lindås grense til transformatorstasjon på Mongstad, vil kommunen kreve at traseen blir lagt øst for Litlås fjellet og så langt ned i terrenget at den ikke kommer i silhuett, sett fra bosetningen vest for høydedraget.

Lindås kommune krever alternativ 1 med sjø- og jordkabel velges, og finner alternativene 1.1, 1.2 og 1.3 uakseptable. Kommunen ber dessuten om at valget av trasé sees i sammenheng med ny kommunedelplan for Lindåsneset med Mongstad. Kommunen peker på at jordkabel kan samordnes med ny industrivannledning og ny samlevei til Mongstad. Luftspenn inne på industriområdet kan aksepteres.

For *Radøy kommune* er avbøtende tiltak viktig, dersom NVEs innstilte traséalternativ stadfestes. Kommunen peker på at det er særlig viktig å unngå kraftledning i Radøy ved gårdene Mjøs og Straume og over den fiske- og kulturminnerike Fosnstraumen. Kommunen krever at ilandføring på Vågenes med jordkabel langs den lokale bygdevegen ved Vågenes forkastes, og at ilandføring i Kuvågen velges. Radøy kommune påpeker svak saksbehandling fra BKK og NVE for denne endringen. I Kuvågen-området må BKK aktivt samarbeide med grunneierne om det påbegynte reguleringsplanarbeidet. Radøy kommune vil være en positiv til raskt å få planlagt/godkjent sjøkabel her i omsøkt endring av reguleringsplan. Kommunen vil videre fremsette krav om kompensasjon for naturinngrep som kraftledningen fører med seg.

Øygarden kommune ønsker en løsning med jordkabel i eksisterende industritrassé mellom Kollsnes og Ljøsneset. Kommunen peker på ulempene ved alt. 3.1.2 i Øygarden ved at området mellom Kollsnes-anlegget og Kvernepollen ikke lenger er et industriområde, men brukt til beite for sau og storfe. Kommunen viser til at Statoil arbeider med en ny reguleringsplan for hele området, og mener det ikke kan legges til grunn at traseen vil gå gjennom et industriområde. Kommunen er ikke enig i at den tidligere karakteristik av landskapet ikke gjelder for alt. 3.1.2., og peker på at

alternativet fra Breivik mot Krossneset berører urørt natur som er viktig for hubro, og som er et populært friluftslivsområde.

Kommunen peker på at fordelene med alt. 1 blant annet er at ledningen vil gå i eksisterende industritrasé med kraftledninger og gassrør, og viser til at dette alternativet er kortere, har et lavere konfliktnivå og er BKKs prioriterte alternativ. Kommunen peker på at alt. 3.1.2. har de største negative konsekvensene for urørt utmark nordøst for Oen.

Dersom alt. 1 ikke vedtas, ønsker Øygarden kommune alternative traséløsninger med sjøkabel inn Søre Straumsundet og landfall i Båtvika(1) eller Ytre Båtvika(2), og videre i luftspenn sørover dal (alt. over Røyrvatnet(1)) via Kvernepollen inn til inntaksstasjon Kollsnes, alternativt luftspenn sørover dal til møte med trasé som innstilt av NVE(3). Kommunen mener disse alternativene vil følge terrenget bedre enn alt. 3.1.2. Dersom det ikke blir en løsning med verken alt. 1 eller trasé mellom Kollsnes og Ljøsneset, vil kommunen at man ser på alternativer for trasé 3.1.2 for å unngå luftspenn gjennom urørt utmark der kommunen har foreslått trasé for Nordsjøløypa og landfall på Krossneset som er et mye brukt friluftsområde. For det tilfellet ber kommunen om at OED pålegger BKK å utrede alternativene som er nevnt over.

4.1.1.2 Høringsuttalelser fra regionale og sentrale myndigheter, foretak og interesseorganisasjoner

Den Norske turistforening (DNT) uttaler at de i flere kraftledningssaker har etterlyst utredninger av løsninger som ivaretar miljøhensyn bedre enn tradisjonelle luftledninger. DNT mener at dette systematisk har blitt for lite vektlagt. Etter DNTs syn har dette skjedd igjen i Mongstad-Kollsnes saken, og man har nå kommet opp i en uheldig situasjon med stor motstand mot prosjektet, ikke minst lokalt. DNT viser for øvrig til uttalelsen fra Bergen Turlag.

Norges Miljøvernforbund (NMF) krever at det kables på hele strekningen og viser til at det er Statoil Mongstad som har behov for ledningen. NMF forventer at selskapet tar de eventuelle ekstra kostnadene ved kabling. Forbundet viser til påvirkning fra elektromagnetisk felt rundt kraftlinjene, og mener det ikke tas nødvendig hensyn til disse i henhold til føre var prinsippet. NMF viser til det estetiske bruddet et luftspenn vil gi i landskapet, og påpeker at landskapet er likt det man i innstillingen har tatt hensyn til i Øygarden. Forbundet viser til utredningen av marint biologisk mangfold og marine verneplaner som viser at legging av sjøkabel vil gi ubetydelige konsekvenser. NMF hevder derfor at beste løsning vil være å legge kablet sammen med allerede eksisterende og/eller planlagt infrastruktur i sjø mellom Kollsnes - Mongstad.

NMF etterlyser en ny nett- og kraftutbyggingspolitikk med redusert vektlegging av økonomiske hensyn, endret mål om stadig økt forbruk til reduksjon og behandling av forholdet til natur og mennesker etter føre-var-prinsippet. NMF viser til

forskningsresultater som viser at det er en klar sammenheng mellom elektromagnetiske felt og helseplager hos mennesker og dyr. NMF viser også til at området som berøres av kraftledningen fra før av har større miljøbelastning enn de fleste andre regioner, med anleggene på Kollsnes og Mongstad, et ubåtvrak i havet utenfor og en havbunn som etter all sannsynlighet er dekket av kvikksølv. NMF mener derfor at man ikke kan tillate at området belastes med flere risikofylte negative miljøfaktorer, da den samlede belastningen er allerede for høy og en forverring ikke kan aksepteres.

NMF hevder videre at alternativet som NVE ligger til grunn i sin innstilling, er det verst tenkelige for området, da traseen går gjennom kulturhistorisk og biologisk verneverdige områder. NMF viser til FN konvensjonen om vern av biologisk mangfold som Norge har forpliktet seg til å følge, og mener rødlistede arter står i fare for å bli utryddet. NMF kritiserer NVE for ikke å ha tatt hensyn til høringsuttalelser og til naturmiljø- og landskapskonsekvenser, og mener NVEs innstilling har mangler og er ufullstendig. NMF mener NVE utelukkende har tatt økonomiske hensyn i sin innstilling og har ofret hensynet til området og innbyggerne for større økonomisk vinning. NMF krever derfor at OED vurderer saken fullstendig på nytt og vektlegger hensyn som innbyggernes helse, det biologiske mangfold og det estetiske landskapet, i den retning hele folket i regionen krever.

Hordaland Fylkeskommune har i brev av 16. og 20. mai 2011 inngitt uttalelse i saken. Fylkeskommunen uttaler at innstilte løsning fra NVE er den mest konfliktfylte av alternativene, og med lengst luftledningstrasé. Regionen ønsker primært kabling hele veien. Fylkeskommunen peker på at traseen går over Rapeneset og Fosnstraumen hvor det er påvist rundt 76 automatisk fredede kulturminner, i hovedsak steinalderboplasser. Store deler av Rapeneset er spesialområde, båndlagt etter kulturminneloven, i kommuneplan for Radøy. Fylkeskommunen konkluderer med at NVEs innstilte alternativ ikke er prioritert av søker, kommunene, Fylkesmannen eller Fylkeskommunen. Regionen er samstemt på at kabling (jord + sjø) er det beste alternativet. Fylkeskommunen uttaler at det er oppsiktsvekkende at NVE i så liten grad viser vilje til å høre på søker og høringspartene, og nesten utelukkende benytter kostnader som grunnlag for tilråding.

Fylkesmannen i Hordaland viser til at Nordhordland har et åpent og sårbart kystlandskap, der hensyn til landskap, friluftsliv og naturverdier må vurderes i et langsiktig perspektiv. Fylkesmannen anbefaler primært mest mulig kabling på strekningen. Dersom det velges kombinert luftlinje og sjøkabelløsning må dokumenterte miljø- og landskapsverdier legge føringer for trasévalg. Fylkesmannen anbefaler alternativ 1 i Øygarden og over Lurefjorden. Hensyn til framtidig marint verneområde må eventuelt innarbeides i konsesjonsvilkårene. Fylkesmannen viser til Norges internasjonale forpliktelser, knyttet til den europeiske landskapskonvensjonen og naturmangfoldloven.

Fylkesmannen mener videre at konkrete miljøhensyn og lokalt engasjement bør vektlegges, og at økonomisk kostnad alene ikke bør framstå som eneste avgjørende moment for valg av løsning. Solid dokumentasjon av konflikt med sentrale miljøhensyn, spesielt landskap, opplevingsverdi, friluftsliv, kulturminner og biologisk mangfold, bør gi en ny og grundig vurdering før endelig avgjørelse i saken.

Fylkesmannen mener denne og tilsvarende saker ellers i landet viser at det er behov for en gjennomgang av gjeldende nasjonal politikk for kabling av høyspente kraftledninger. Fylkesmannen viser til Ot.prp. nr. 62 (2008 - 2009), der det framgår at kabling kan være aktuelt ved *særlig høye miljøgevinster*. For Øygarden anbefaler Fylkesmannen alternativ 1, som er kortest og har lavest konfliktnivå. Fylkesmannen viser til dokumenterte konflikter med landskap, friluftssinteresser og biologisk mangfold ved trasé over Krossneset.

For Radøy, Austrheim og Lindås viser Fylkesmannen til at ledningen vil krysse på tvers av landskapskonturene, med åsrygger og fjordsystem, og vil være særs uheldig, ikke minst over Austrheim og Lindås. Visuelle og estetiske verdier skal vektlegges i arealforvaltningen. Slik Fylkesmannen ser det vil uheldig løsninger i store inngrepssaker kunne undergrave argumentasjonen for estetiske omsyn i andre arealsaker. Sett i et langsiktig perspektiv er det derfor etter fylkesmannens vurdering, svært viktig å unngå tversgående linjeframføringer av denne type.

Fylkesmannen viser til gjeldende retningslinjer fra Direktoratet for naturforvaltning for behandling av saker som gjelder kandidat område for marint vern. Fjordsystemet i Lurefjorden ligger i kategori 4, jf. retningslinjene for dette: " Dersom samfunnsmessige hensyn tilsier at rørledning og kabler allikevel bør tillates lagt igjennom områdene, bør dette skje i utvalgte korridorer og med teknologi som sikrer at eventuell påvirkning på verneverdiene blir minst mulig". Fylkesmannen legger til grunn at dette blir innarbeidet i konsesjonsvilkårene for en sjøkabel i Lurefjorden.

Når det gjelder hensynet til Stridsholmen naturreservat legger Fylkesmannen til grunn at sjøkabelen blir lagt utenom 50 meters sonen som gjelder for reservatet. Fylkesmannen mener ut fra dette at OED bør legge stor vekt de tyngste miljøinteressene i området. Påviste konflikter med landskap, friluftsliv og kulturminner gjør at man må unngå luftledningsalternativet over Fosnstraumen.

Fylkesmannen viser til at konflikt med naturmangfoldet peker i retning av å velge mest mulig kabel, og finner at omfattende bruk av luftledning vil kunne utløse krav om nærmere vurdering av samlet belastning for viktige arter og naturtyper. FM mener saken må vurderes i sammenheng med andre omsøkte energianlegg i området, som kabel til Troll A, 300 (420) kV kraftline Mongstad - Modalen og omsøkt vindkraftanlegg på Radøy, og at store deler av Nordhordland allerede er preget av tunge og merkbare industrianlegg. Dette betyr at verdien av sammenhengende naturområder som friluftareal og rekreasjonsområder også er økende.

Norsk Ornitologisk Forening avd. Hordaland uttaler at innstillingen gir et klart bilde på de problemstillinger som er knyttet til fugl i de forskjellige trasévalg som er skissert. NOF peker på at inngrep av en slik størrelse må forventes å ha betydelig negativ påvirkning for en rekke fuglearter, herunder konflikter med flere rødlistede arter, og det blir således et spørsmål om hvor skaden blir "minst" som er avgjørende. Foreningen mener dette ikke er enkelt å forutse og foreningen er av den oppfatning at innstillingen fra NVE når det gjelder foretrukket alternativ for traseen utvilsomt er det beste og NOF støtter derfor forslaget.

NOF etterlyser konkrete avbøtende tiltak for fugl som merking av linjene for å minske kollisjonsrisikoen og at det tas hensyn til hekkeplasser for sårbare arter i anleggsperioden. Manglende avbøtende tiltak er etter foreningens syn ikke akseptabelt og må betraktes som et klart brudd på intensjonene i Naturmangfoldloven og anvender heller ikke føre/var prinsippet.

Naturvernforbundet Nordhordland mener NVEs innstilling går for det verste tenkelige alternativet med kraftmaster over Austrheim, og finner noe annet enn full kabling mellom Mongstad og Kollsnes uakseptabelt. Forbundet mener OED må prioriterere landskap og biologisk mangfold, og viser til at strandflaten med lynghei i Nordhordland er et svært åpent landskap, der en luftledning vil være synlig på lang avstand. Forbundet mener inngrepet vil bli forsterket av at de geologiske strukturene – de såkalte bergensbuene – går på tvers av luftspennet, og viser til at master blir dominerende i dette sårbare landskapet. Naturvernforbundet mener at NVE har innsett dette hva gjelder Øygarden, der innstillingen justerer luftspennet til mer sjøkabel fordi den nordlige delen av Øygarden er smal, og en luftledning vil båndlegge uforholdsmessig stort areal. Forbundet peker på at fra Mjøs på Radøy til Litlås i Austrheim, krysser den innstilte traseen Nordangervågen, Fosnstraumen, Førlandsvågen, Njotesundet, Monslaupe, Bakkøysundet og Keilesundet med høye master på smale nes, øyer og holmer, og mener naturinngrepet er formidabelt og langt større enn i Øygarden. Foreningen uttaler at dersom Øygarden får mer sjøkabel med den grunn som NVE gir, må også Austrheim få det. Til biologisk mangfold uttaler foreningen at traseen vil gå gjennom store urørte naturområder med rikt og variert fugleliv med mange rødlistearter og en livskraftig og voksende ørnestamme. De peker også på stor kollisjonsfare på strekningen, og at dette forsterker behovet for kabling. Forbundet peker på at langs den innstilte trase ligger noen av de mest brukte friluftsområdene i Nordhordland, og at Fosnstraumen er særlig sårbar. Straumen er svært fiskerik og på Europatoppen både for fridykking og stangfiske. På hver side ligger noen av de rikeste boplassene fra eldre steinalder i Norge. Et luftspenn her med master på 60 meter vil ifølge Naturvernforbundet, gjøre ubotelig skade på natur- og kulturlandskap.

Foreningen peker også elektromagnetisme og viser til føre var-prinsippet som etter foreningens mening tilsier kabling nær bustader.

Etter foreningens syn vil en luftledning gå utover flysikkerheten, især for landing og letting med sjøfly. Naturvernforbundet Nordhordland krever også utvidede samfunnsøkonomiske beregninger da kostnadsforskjellen på kabling og luftspenn ikke er større enn den prislappen nordhordlendinger og tilreisende må regne med å betale i form av tapte verdier.

Med bakgrunn i store konsekvenser for landskap og biologisk mangfold krever Naturvernforbundet Nordhordland full kabling av kraftledningen Mongstad-Kollsnes. Foreningen krever også at OED, før det fattes vedtak, gjennomfører utvidede samfunnsøkonomiske beregninger som inkluderer verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, helse, trygghet, friluftsliv, kulturminner, landbruk og eiendom.

Bergen Turlag viser til deltakelse på befaringer, møter med BKK og avgitte høringsuttalelser. Bergen Turlag - og Den Norske Turistforening - står fortsatt fast på prinsippet om at kabling i jord eller sjø skal benyttes der særlige naturmessige hensyn krever det. Dette gjelder i sårbart landskap, der biologisk mangfold er truet eller i INON-områder. Turlaget mener det aller meste av den planlagte traseen som går over land i Øygarden, Radøy, Austrheim og Lindås oppfyller ett eller flere av disse kriteriene. Bergen Turlag uttaler at det bør kables hele veien.

Turlaget henstiller OED til å lytte til de berørte kommunene for å finne tilfredsstillende løsninger med henhold til teknisk inngripen og trasévalg. Det bør gjøres en kraftig revisjon av den tilrådte traseen og de tekniske løsningene.

Turlaget peker på at områdene fra Kollsnes til Mongstad er preget av særegen kystnatur og kulturlandskap med lav vegetasjon, og finner at høye master vil utgjøre et særlig stort naturinngrep. Turlaget peker på at dette også var hovedgrunnen til at de mest utsatte områdene i Øygarden fram mot Kollsnes ble kablet på 90-tallet. Å bygge en ny ledning i luftspenn i samme område, og med tilsvarende naturtyper, vil i følge turlaget, undergrave det viktige og vellykkede arbeidet fra den gang.

Turlaget viser til at det også er et industrielt behov for ledningen, og at det økonomiske argumentet er derfor svekket, da ekstra kostnader vil bety lite i den store sammenhengen. Turlaget viser til at BKK har utredet alternativer som innebærer langt større andel sjøkabel og tilsvarende mindre luftspenn enn det NVE har innstilt på, og mener dette er med å underbygge betydningen av den sårbare naturen i området, og det viser at det finnes tekniske og økonomiske alternativer. Bergen turlag vurderer områdene for å være spesielt sårbare og at en utstrakt bruk av kabling derfor er viktig og nødvendig.

Havforskningsinstituttet (HI) viser til at instituttets høringsuttalelse kun tar for seg de deler av strekningen der sjøkabel er aktuelt. HI uttaler at strekningene med sjøkabel vil krysse Hjeltefjorden mellom Øygarden og Radøy kommuner i en lengde på 9 til 17 km

og Lurefjorden mellom Radøy og Lindås kommuner i en lengde på 3 til 6 km, avhengig av trasévalg.

HI peker på at bunnforholdene langs de to kabelstrekningene vil variere med blant annet dyp og strømforhold, og at kabeltraseene vil krysse gjennom ulike bunnhabitater og naturtyper med varierende sårbarhet. HI peker på spesielt sårbare habitat listet opp i "OSPAR List of Threatened and/or Declining Species and Habitats (2008-6)" som finnes i den aktuelle regionen, som korallrev/skog, sjøfjærbunn, muslingbanker, svamp og ålegrassamfunn. HI mener disse habitatene og organismegruppene vil kunne skades direkte av selve kabelen, eller av leggeprosessen. Instituttet peker på at sjøbunnen i Nord-Hordaland, blant annet langs deler av de omsøkte kabeltraseene, er mangelfullt kartlagt med hensyn på bunnlevende organismer. HI anbefaler at sjøbunnen langs kabeltraseene, og i influenssonene rundt disse, kartlegges i forkant av kabelutleggingen, og at traseene justeres lokalt slik at disse ikke kommer i konflikt med sårbare og hensynskrevende organismer og bunnhabitater. Instituttet mener et overvåkingsprogram for å fange opp eventuelle effekter på de biologiske samfunnene langs kabeltraseene bør etableres.

HI peker på at begge de omsøkte traséalternativer for sjøkabel i Lurefjorden vil krysse det planlagte marine verneområdet i Lurefjorden og Lindåspollene i den nordlige delen av Lurefjorden, og kunne være i strid med verneformålet som også omfatter vern av sjøbunnen. Instituttet mener at dersom det gis dispensasjon fra vernet til legging av sjøkabel i dette området, bør det foretas en detaljkartlegging av sjøbunnen og organismesamfunn langs hele kabeltraseen og framlegges dokumentasjon på at inngrepet ikke forringer verneverdiene.

Kystverket bemerker at det i det området i Hjeltefjorden som BKK planlegger å legge ny sjøkabel i fra før er flere kryssende sjøkabler. Kystverket finner likevel at den nye kabelen ikke vil bli til hinder for skipstrafikken i hovedleden. Fjorden er forholdsvis dyp og en sjøkabel vil bare i mindre grad kunne bli til hinder for nødankring. Kystverket har ingen innvendinger mot de 3 alternative farvannskryssingene med sjøkabel i Hjeltefjorden. Kystverket har ut fra ferdselsmessige hensyn heller ikke innvendinger mot de to alternative landfallene i Kuvågen på Radøy. Kystverket finner at kryssing av Straumane mellom Radøy og Lindås vil ikke få stor betydning for påregnelig sjøverts ferdsel i området såfremt alle luftspenn gis samme eller høyere fri seilingshøyde enn for eksisterende luftspenn og broer i dag. Kystverket bemerker at dette er et grunnere farvann enn i Hjeltefjorden og kryssende sjøkabler her vil kunne påvirke mulighet for nødankring.

Norges Fiskarlag viser til Fiskeridirektoratets høringsuttalelse til NVEs innstilling der direktoratet gjør oppmerksom på rekefelt vest og nord av Toska og ved Kuvågen som kommer i berøring med kabeltrasé 3.1.2 og 3. Direktoratet peker på at dette ikke er omtalt i innstillingen. Norges Fiskarlag krever at disse traseene endres slik at konflikt med rekefeltene unngås, og viser til at graving/nedspyling kan forstyrre så mye at feltet ikke gir ønsket produktivitet i en lengre periode. Fiskarlaget krever at kabelen legges

slik at den ikke er noe hindre for fiskeri som drives i området, at planleggingen tar sikte på at leggingen av ledningen gjennomføres i periode med minst fiskeriaktivitet og at anleggsfasen blir annonsert.

Statnett viser til tidligere høringsuttalelser i forbindelse med konsesjonssøknadene for Sima- Samnanger, Mongstad — Kollsnes, Mongstad — Modalen og økt kraftuttak fra land til Troll A plattformen. Statnett ønsker at både Mongstad — Kollsnes og Modalen — Mongstad etableres så raskt som mulig av hensyn til forsyningssikkerheten til Bergensområdet og Kollsnes. Statnett understreker at anlegget bør dimensjoneres for 420 kV driftsspenning.

Statnett viser også til sin søknad til OED av 27. november 2010 om utsatt tilknytningsplikt for det planlagte, økte kraftuttaket fra land til Troll A plattformen. Statnetts vurdering er at forsyningssikkerheten blir ytterligere svekket om Troll A tillates å øke forbruket før Kollsnes — Mongstad — Modalen er etablert.

Statnett påpeker viktigheten av at konsesjonær følger krav i forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (FoS) og forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL). Statnett ber OED å gjøre konsesjonssøker spesielt oppmerksom på at Statnett legger til grunn at FoS § 14 og veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges og at konsesjonær uten ugrunnet opphold søker/informerer systemansvarlig om anlegget etter at konsesjon er gitt.

BKK Nett viser til at selskapet i tillegg til å være tiltakshaver for aktuell ledning, også er utredningsansvarlig for det regionale kraftsystemet i BKK-området og indre Hardanger, og eier av det meste av 132 kV og 300 kV nettet i regionen. BKK Nett trekker frem at "bergenssnittet" har i dag svekket forsyningssikkerhet i vinterhalvåret, og dersom det i den perioden oppstår en feil på den mest kritiske 300 kV kraftledningen inn til bergenssnittet vil det medføre mørklegging av deler av regionen. Selskapet understreker at ytterligere forbruk på opptil 120 MW (Troll A), i tillegg til forventet forbruksøkning innen alminnelig forsyning, vil forverre situasjonen ytterligere, selv om idriftsettelse av Energiverk Mongstad har bedret situasjonen noe, men prognosert forbruksvekst i regionen overstiger gevinsten av Energiverk Mongstad.

BKK Nett trekker fram sammenhengen med Statoil ASAs konsesjonssøknad for å knytte seg til henholdsvis Kollsnes og Mongstad med dagens nett. BKK Netts vurdering er at det er nødvendig med ledningen Mongstad-Kollsnes, uansett valg av tilknytningspunkt, for å styrke lokal forsyningssikkerhet til henholdsvis Kollsnes og Mongstad. Ledningen gir eksisterende og nytt forbruk på Kollsnes og Mongstad full redundans, både tilstrekkelig reserve og en driftsmessig stabil situasjon.

BKK Nett trekker fram at tilknytning av nytt forbruk innenfor bergenssnittet i dagens situasjon vil medføre en svært krevende driftssituasjon. BKK Nett vil derfor

understreke viktigheten av raskt å få realisert de omsøkte nettforsterkningene Mongstad -Kollsnes og Modalen - Mongstad.

4.1.1.3 Høringsuttalelser fra lokale foreninger, bedrifter, grunneiere og privatpersoner

Advokatfirmaet Harris representerer en rekke grunneiere i de berørte kommunene og uttaler at de generelt er negative til NVEs innstilling, og at den foreslåtte løsning gir alvorlige negative konsekvenser for sårbar kystnatur i Øygarden og tilstøtende kommuner.

Grunneierne gjør gjeldende at kraftlinjetrasé over Øygarden må legges i jordkabel uavhengig av hvilken trasé som velges, og mener alvorlige inngrep i sårbar kystnatur kan ikke løses med "skånsom skogrydding" og "mattede liner".

Grunneierne peker på at kystnaturen i Øygarden er et spesielt landskap som det er viktig å ta vare på, og ved tidligere fastsettelse av ledningstrasé for Fana — Kollsnes førte dette til at traseen i Øygarden ble lagt som kabel i jord. Høringsparten mener de samme hensyn må legges til grunn for Kollsnes-Mongstad.

Harris viser til tidligere uttalelser fra grunneierne, der det påpekes at valg av alt. 3 innebærer ulemper for eiendommene. Grunneierne anfører at det er intet i NVE sin innstilling som endrer på tidligere inngitte merknader og merknadene opprettholdes uforandret. Dette gjelder også med hensyn til det samlede krav om kabel i stedet for luftspenn, noe grunneierne mener ikke er tilstrekkelig utredet.

Det anføres at NVE har en for enkel vurdering av de negative konsekvenser luftspenn har. Det vises til at NVE i sin innstilling ikke har begrunnet valg av luftledning i tilstrekkelig grad. Berørte grunneiere (Kuvågen — Vågenes, Radøy) hevder at innstillingen er et resultat av mangelfull saksbehandling, da endringen av traseen til jordkabel gjennom et boligområde er foretatt uten at pliktig prosedyre er overholdt. NVE har innstilt på et traséalternativ som innebærer flest negative konsekvenser for grunneiere i de tre nevnte kommuner totalt sett.

Grunneierne viser til at BKK i sin konsesjonssøknad prioriterte alternativ 1 ut i fra blant annet de store ulempene alternativ 3 innebar for berørte grunneiere.

Det vises også til at de berørte kommuner, fylkeskommunen og Fylkesmann har alle i sine merknader frarådet alternativ 3 på grunn av de negative konsekvensene, og at det for øvrig er inngitt en rekke merknader om negative konsekvenser både til konsekvensutredning og til konsesjonssøknaden. Det er negative konsekvenser for blant annet miljø, helse, landskap, landbruk, friluftsliv, biologisk mangfold, jakt, kultur, bærekraftig utvikling og fremtidig arealbruk/arealforvaltning, lokalmiljø, idrett, båtliv og natur. Grunneierne hevder at NVE ikke har tatt hensyn til disse merknadene.

Det pekes på at de foreslåtte avbøtende tiltak også er minimale i forhold til ulempene og skadene NVE innstilte traséalternativ innebærer. Grunneierne hevder på bakgrunn av de ovenfor nevnte grunner at NVE ikke har foretatt tilstrekkelige og grundige vurderinger i sin innstilling.

Åse Eriksen krever at det blir laget en utredning av sjøkabel/jord- og sjøkabel på hele strekket. Eriksen viser til at hun har overtatt en fritidseiendom i Bøvågen(v/Kuvågen) som blir brukt av Radøy Kunst Senter, som gjestebolig for kunstnere. Den blir brukt av kunstnere fra Norge og resten av verden.

Eriksen viser til tidligere høringsbrev og at Hordaland Fylkeskommune har bevilget kr. 400 000 fra kulturelt utviklingsprogram for videreføring av modellen Radøy Kunst Senter med gjesteboliger og arbeidssted for kunstnere i andre kommuner. Eriksen mener avstanden til kraftendemasten er alt for liten til et offentlig bo- og arbeidssted, som også skal inkludere barn, og mener eiendommen mister sin verdi som bo og arbeidssted om en ikke skal være trygg i en arbeidsperiode med sine barn. Eriksen sier den innstilte løsningen umuliggjør lekende barn på eiendommen. Eriksen krever full erstatning, for opprettelse av tilsvarende bo- og arbeidssted for kunstnere med barn et annet sted.

Folkeaksjonen mot Høgspent avd. Radøy v/Knut Magnus Haugland og Knut Magnus Haugland som viser til tidligere uttalelser og krever kabling på hele strekket. Haugland viser spesielt til det flate kystlandskapet og redsel for stråling, og hevder at søknaden må sendes i retur for ny behandling.

Radøy Friidrettslag v/Steinar Haugland mener at ledningen vil bli en katastrofe for Radøy FIL, da det er i naturområdet laget har de største aktivitetene. Friidrettslaget viser til at skoleungdommer og unge for øvrig benytter området til padleturer. Laget peker også på at friluftskatedralen, hvor det blir holdt gudstjeneste flere ganger i året, også ligger i området ikke langt fra den planlagte traseen. Friidrettslaget mener det ikke bør være kortsiktig pengegevinst som avgjør saken, men helhetlig og langsiktig tenkning. Laget viser til at Nordhordland er allerede tungt belastet med industrien på Mongstad mv., og krever at kraftledningen blir lagt i kabel, enten i jord eller sjø.

Asgeir Haugland og Arne Vågenes krever kabling på hele strekket, samt at søknaden sendes tilbake til NVE.

Nærmiljøutvalget i Oen og Breivik v/leder Jan Inge Oen fokuserer spesielt på traseen fra mottaksstasjon Kollsnes og frem til Krossneset, der høyspentlinjen går over til sjøkabel ved Hjeltefjorden.

Utvalget viser til at Oen utgjør et unikt kulturlandskap med små, meget smale øyer, og mener en luftledning vil gi svært store negative visuelle virkninger og legge urimelig beslag på betydelige deler av arealet i området. Utvalget ber om at OED beslutter at

kraftledningen kables i jord fra Kollsnes gassanlegg til Kollsnes næringspark, og deretter i sjø.

Eli Bjørklid (beboer, Radøy) uttaler at denne linja bør kables i sjø eller jord hele veien. Bjørklid mener avbøtende tiltak ikke vil kompensere for belastningen lokalsamfunnene i Nordhordland og Øygarden blir utsatt for.

Grunneiere på Bakka i Austrheim v/Terje Sætre støtter kravet om at kraftledningen Mongstad-Kollsnes blir lagt i kabel. Særlig fremheves det flate kystlandskapet i Austrheim. Grunneierne viser til at behovet for kraftledningen ikke ville vært tilstede for å ivareta kraftbehovet i Nordsjøen dersom Statoil hadde valgt Mongstad som ilandføring for kabelen fra Troll A. Hva gjelder kraftbalansen i Bergensregionen viser grunneierne til at departementet bør vurdere om det er riktig å tappe ned magasinene før vinteren. Videre hevdes det at Sima-Samnanger skaffer nok forsyningssikkerhet til Bergen og at behovet for Mongstad-Kollsnes forbindelsen ikke er tilstede, og viser til at eksport ut fra Bergensområdet er den egentlige grunnen til at Statnett og BKK vil bygge linjen Mongstad-Kollsnes (og Modalen-Mongstad). Det vises til at det er tilrettelagt for sjøkabel på vestsiden av Hjeltefjorden. I Fensfjorden kan kabel legges i samme trasé som Mongstad-alternativet for strømforsyning til Troll A. Da gjenstår det kun et kort strekk ved Fedje som ikke er tilrettelagt for kabling.

Grunneierne viser til at flere av hyttene på Bakka vil bli liggende under 100 meter fra ledningstraseen, og er bekymret for elektromagnetiske felt. Grunneierne mener traseen blir svært sjenerende da den ligger tett inntil bebygde områder, og at det dessuten er planlagt beiterydding i området. Grunneierne mener ledningen vil gi negative konsekvenser for friluftslivet på Søre Bakkøy som benyttes til tur og rekreasjon. Hovedbrukene på Bakka og hytteiere har sine naust og fortøyningsplasser der ilandføringen i Vaulen på Bakkøy er planlagt. Grunneierne viser til at Bakkavågen er et yndet stoppested for båtturister og kan ikke akseptere at det føres en 420 kV kraftledning over området. Grunneierne peker på at kraftledningen kan ha negativ effekt på lokal bosetting i de berørte kommuner, da områdene i fremtiden vil være aktuelle for økt helårsbosetting. Grunneierne peker på at ledningens effekt på fremtidig lokal bosetting og støy ikke er grundig nok utredet i BKKs konsekvensutredning og ber om at dette gjøres. Det pekes også på negative virkninger for naturbasert reiseliv og turisme.

Grunneierne frykter sabotasje på luftledningen og mener slik risiko må utredes. Grunneierne hevder at miljøhensyn i Nordhordland oppfyller Stortingets retningslinjer for kabling på 300/420kV spenningsnivå, da dette er et kystlandskap med spesielt sårbar natur med truede dyre- og fuglearter i flatt terreng.

Folkeaksjonen mot 300 kV/420 kV luftspenn i Nordhordland (FMLN) viser til tidligere uttalelse i saken, og står fast på at kabling av hele linjen er den eneste løsningen i dette sårbare kystlandskapet. FMLN er overasket over at NVE i sin innstilling har foreslått

den mest konfliktfulle av omsøkte traseene. FMLN kan ikke se at det er forskjell på argumentasjonen for kabling i denne saken i forhold til det som var grunnen til kabling i Øygarden av linjen Fana-Kollsnes (Vedtak 28. januar 1994 av daværende Nærings- og Energidepartementet).

FMLN viser til at konsekvensanalysene for landskap og biologisk mangfold, landbruk og friluftsliv viser at konsekvensene er middels/store negative for deler av NVEs innstilte alternativ. FLMN understreker at kvaliteten på konsekvensutredningene er mangelfulle på flere fagområder, både for landbruk, landskap, friluftsliv og biologisk mangfold, og viser til at innstilte trasé vil bidra til å utrydde mange rødlistearter i regionen.

FMLN viser til at det innstilte alternativ kommer klart dårligst ut når det gjelder registrerte bygg innenfor grensen der dagens forvaltningsstrategi krever vurdering av tiltak. FMLN hevder at dette er bagatellisert av NVE, og viser til at føre-var-prinsippet tilsier kabling av ledningen. FMLN viser videre til at traseen går over Rapeneset — Fosnstraumen, som er kjent for et stort antall boplasser fra steinalderen. Store deler av arealet langs Fosnstraumen er i kommuneplanen for Radøy båndlagt etter lov om kulturminner. Kraftledningen kommer her i konflikt med flere automatisk fredede kulturminner. FMLN viser til at NVEs innstilling ikke er prioritert av noen lokal instans, verken hos søker, kommunene, Fylkesmannen, Fylkeskommunen, naturvern-/friluftsansjoner, turlag, folkeaksjonen eller grunneiere. FMLN viser til sammenhengen mellom denne saken og saken om kraftforsyning til Troll A, der tilrådde løsning fra NVE var kraftforsyning fra Kollsnes, og folkeaksjonen vil advare mot konfliktfylte løsninger for ledningen Mongstad-Kollsnes grunnet tidspress. FMLN viser til at regionen er tungt belastet. Hovedgrunnen til dette er utvinning av petroleum i Nordsjøen, noe som tjener storsamfunnet langt utover regionen Nordhordland. FMLN streker under disse forholdene og viser til at kabling er rettmessig og lite krav i denne sammenhengen.

Familien Ketil Hindenes krever full kabling mellom Mongstad og Kollsnes, og viser til landskap og biologisk mangfold må gå foran økonomiske rammer.

Hindenes peker på det åpne landskapet der luftspenn vil være synlig på lang avstand, og mener dette forsterkes av at Radøy er furet på langs slik at luftspennet må krysse sund, høyder og dalsøkk. De viser til tidligere kabling i Øygarden og krever at de samme hensynene må tas i Nordhordland.

Hindenes peker på at luftspennet vil gå gjennom store urørte naturområder med lynghei, kulturstier, fiskevann, skogsmark og turstier og rikt og variert fugleliv, som ørn, hubro og særegne fugler, og mener ekstrakostnaden ved kabling oppveies av fordelene. Hindenes uttrykker bekymring for elektromagnetiske felt.

Sigrid Eide viser til at ledningen vil gå rett over tomten hennes samt til at et mastepunkt er planlagt ved badeviken/naustet rett ved eiendommen.

Eide frykter elektromagnetiske felt og verditap og mangler for utnytting av hennes eiendom Eide viser til at Austrheim har et rikt dyreliv og et flatt landskap der kraftledningen vil bli godt synlig, og ber om at ledningen føres i en alternativ trasé, primært som sjøkabel.

Hopegrendi bygdelag v/Øyvind Hope mener luftspenn ved Hope vil være en stor inngripen i landskapet, da bygda er allerede sterkt belastet ved infrastruktur til og fra Mongstad. Hope peker på at området er rikt på fugle- og dyreliv, og mener at ledningen må kables.

Eli og Asbjørn Storesund viser til felles uttalelse fra grunneierne på Bakka med de innvendinger mot luftspenn som framkommer der. Storesund mener NVEs linjevalg berører Bakka i særlig grad da kraftledningen vil gå få hundre meter fra de bebygde områdene og kan gi verdiforringelse av eiendommene. Storesund mener Bakka vil bli rammet av forringelse av landskapet og landskapsopplevelsen, men også av de andre negative effektene, som mulig kreftrisiko, koronarstøy og annet. Storesund understreker at landskapet her er noe av det flateste i hele traseen og derfor umulig å skjerme i naturen. Det stilles spørsmål ved behovet for ledningen.

Storesund peker på at det for å unngå nærføring til felles båthavn ved ilandføringen fra Bakkastraumen (Vaulen) ble foreslått å flytte linjen lengre sør, noe som NVE ikke gjorde på tross av at BKK anbefalte flytting. Storesund mener Stortingets retningslinjer for kabling tilsier kabling i det lave kystlandskapet i Nordhordland, og oppfordrer departementet sterkt om å vedta sjøkabel fra Tyttebærneset i Lindås, slik at luftspenn over Bakka unngås. Hvis det blir luftspenn over Bakka, bes departementet vurdere den nevnte flyttingen av linjen noe lengre sør på Bakka.

Hans-Arne Breivik på vegne av seg selv, Hans-Arne Breivik AS og Svanevågen Prosjektutvikling viser til at to større hotellprosjekter i Svanevågen er i planleggingsfasen og at NVEs innstilte alternativ i Øygarden vil virke negativt for dette prosjektet. Breivik mener Alternativ 1 er langt mer skånsomt for natur- og miljø og vil kunna la seg gjennomføre uten at allmenne og private interesser knyttet til natur, turisme og boliger må vike. Breivik peker på at i Øygarden inklusiv Oøy er en stor del av arealet knyttet opp mot industri, og understreker at det er viktig at det ikke båndlegges enda mer areal i et område som allerede er tungt belastet.

Hopland Grendalag v/Elin Mattevik viser til at den innstilte traseen ligger i et av de mest brukte friluftsområdene i Austrheim. Laget peker på at Austrheim har et svært åpent landskap, der en luftledning vil være svært synlig på lang avstand, både fra sjø og land, og krever full kabling av ledningen.

Radøy Sokneråd viser til viktigheten av å bevare naturmangfold, og trekker fram to hekkeområder for hubro. Rådet mener det riktige er å legge kraftlinjen i jordkabel over Radøy, og fremhever at anleggsarbeidene må utføres på et tidspunkt der man ikke forstyrrer det som lever og bor i naturen.

Ragnar Floen etterlyser befarings- og turområdene og naturområdene nord for Havet, der både hauk og kattugle hekker. Floen peker på at skogområdene fra Biaråsen og sør mot Havet er mye brukt som tur- og opplevelsesområde, og mener kraftledningstraseen vil berøre de beste turplassene.

Steinar Haugland er imot alternativet som er innstilt av NVE. Haugland viser til en 60 – 70 meter lang vei med kai til sørenden av Hauglandsvatnet, som ble bygget av grunneierne for at funksjonshemmede personer kunne komme seg ned til vannet. Haugland påpeker at dette er det eneste stedet i denne delen av kommunen hvor funksjonshemmede kan komme seg til ferskvann, og mener en ledning 50 meter fra kaien vil rasere idyllen fullstendig.

Haugland mener ledningen også vil komme i konflikt med friluftskatedralen ved Mjåvasselva.

4.1.2 Merknader til NVEs innstilling til tilleggssøknaden

Naturvernforbundet Nordhordland viser til landskapsverdier og naturmangfold og opprettholder krav om kabling av hele traseen fra Mongstad til Kollsnes.

Naturvernforbundet krever at ledningen må legges i sjøkabel inn i Kuvågen, og at luftspennet må legges lengst mulig sør, slik som omsøkt i tilleggssøknaden, dersom det ikke ledningen kables i jord over Radøy. Forbundet mener OED fra Lurefjorden til Mongstad må velge traséalternativ 1.4., da dette vil skåne Tytebærneset og gi en betydelig landskapsmessig forbedring.

Naturvernforbundet Nordhordland mener kraftledningen bygges først og fremst for å elektrifisere sokkelen for å pynte på det norske CO2 regnskapet, og mener det er brutalt å forlange at naturen i Nordhordland skal betale prisen for det høye tempoet i petroleumsutvinningen. Naturvernforbundet krever at oljeselskapene som skal benytte kraften må betale for kabling, hvis ikke er det naturlig at samfunnet tar kostnaden gjennom subsidiering.

Naturvernforbundet Nordhordland minner om kabling av tilsvarende luftspenn i Øygarden i 1994, der argumentene for kabling først og fremst var landskapsestetisk. Naturvernforbundet hevder at det er ingen grunn til å behandle ledningen Mongstad – Kollsnes annerledes og krever av den grunn full kabling av anlegget.

Åse Eriksen uttaler at ingen av alternativene er akseptable. En sjøkabel rundt Radøy er det beste alternativ for kulturlandskapet. Eriksen peker på at løsningen kan være en fremføring av ledning eller kabel lengre nord, og fulgt elven fra Kvalheimsvannet ned til sjø, slik som foreslått tidligere.

Eriksen peker på at hennes eiendom planlegges brukt som bolig når den blir tilknyttet vann og kloakk. Eriksen understreker at dette er en forutsetning for å utvikle og utvide Radøy Kunst Senter (RKS) i tråd med planene. RKS er regionens eneste kunstsenter og er et viktig galleri for Bergen og Hordalandsmiljøet. Dersom BKK legger kabel ned i vei mot Kuvågen, mener Eriksen at mulighet for tilkobling til det offentlige for alltid blir borte. Dette går Eriksen ut fra at NVE og BKK tar hensyn til og finner en tilfredsstillende løsning på, og at man ser på det ovenfor nevnte forslag til kabel og spenn.

Folkeaksjonen mot luftspenn i Nordhordland (FMLN) opprettholder sitt standpunkt om at ledningen Mongstad-Kollsnes må kables hele veien.

FMLN er fornøyde med sjøkabel mellom Radøy og Lindås, og videre med justering av trasé som er innstilt for landtak ved Saltvika (Radøy). Likeledes at ilandføring på Tytebærneset (Lindås) unngås. FMLN er positive til kabelløsning inn Kuvågen. FMLN mener likevel at det bør bores under Kuvågen og lenger inn på land. FMLN har ikke vesentlige merknader til ny transformatorstasjon på Lindåsneset, men mener ny 132 kV kraftledning mellom trafostasjonen og Mongstad må legges som kabel.

FMLN hevder at kabelalternativet i sjø/jord hele veien ikke er tilstrekkelig utredet, og mener at lokaldemokratiet blir tilsidesatt.

FMLN peker på at dette er en klassisk naturvernsak. Det handler i stor grad om urørt natur, og linjen vil gå på tvers av landskapsformasjonene. FMLN kjenner ingen andre steder i landet der kraftlinjer av liknende størrelse er planlagt så langt ute langs kysten. FMLN viser til hva som ble uttalt i vedtak om kabling i Øygarden i 1994.

Flere strekninger der luftledning er foreslått er daglige turområder for svært mange. Mange rødlistede fuglearter er i fare. FMLN peker på den store samlede belastning som blir langt på en liten region, og som klart tjener storsamfunnet Folkeaksjonen mener at storsamfunnet må betale for å verne det sårbare kystlandskapet i Nordhordland.

Hordaland fylkeskommune viser til tidligere høringsuttalelse til konsesjonssøknaden.

Fylkeskommunen ønsker størst mulig grad av kabling og viser til sårbart kystlandskap i Nordhordland og Øygarden. Konfliktnivået er høyt for NVEs innstilte alternativ med luftledning ved de automatisk fredede kulturminnene ved Rapeneset/Fosnstraumen der fylkeskommunen har fremmet innsigelse. Fylkesutvalet er i hovedsak positiv til endringene BKK har omsøkt, med forbehold om behov for justeringer av luftledning ved Mongstadneset av hensyn til kulturminner.

Radøy, Lindås, Austrheim og Øygarden kommuner stiller seg generelt positive til endringene som skissert i tilleggssøknaden fra BKK. Kommunene vil likevel understreke at det ønskes en bedre samordning av kraftledningen og annen infrastruktur knyttet til Mongstad, og ønsker at krav om avbøtende tiltak blir opprettholdt og utvidet med kabling av luftspenn på Straume og ved Fosnstraumen bru.

Kommunene viser til tidligere uttalelser som gir klart uttrykk for at luftspenn over Austrheim er en uakseptabel løsning. Kommunene påpeker at Mongstad-Kollsnes er sentral for utviklingen av olje- og gassindustrien, og mener olje- og gassindustrien må pålegges anleggsbidrag, som igjen finansierer merkostnaden med kabling. Kommunene ser at den mest framtidrettede strømløsning er kabel fra Mongstad via et nettverk til feltene i Nordsjøen som Troll A og Hildfeltet.

5. DEPARTEMENTETS MERKNADER

5.1 Bakgrunnen for søknaden

5.1.1 Kraftsituasjonen i området

Fra 1995 til i dag har forbruksveksten i BKK-området med unntak av få år vist en sterk vekst. Samtidig har tilskuddet av ny produksjons- og overføringskapasitet vært moderat. Utviklingen har ført til en stadig strammere effekt- og kraftbalanse i området. Dette gjør at regionen er avhengig av å dekke en betydelig del av sitt kraftbehov gjennom import.

Kraftsystemet i BKK-området er videre kjennetegnet ved at all tilknytning til det nasjonale kraftsystemet og omliggende nettområder er i øst. Det samme gjelder for hoveddelen av kraftproduksjonen. Forbruket er derimot i hovedsak lokalisert helt vest i forsyningsområdet, med de to største forbrukspunkter plassert i bergensregionen og ved Kollsnes. Kraften må dermed transporteres gjennom forsyningsområdet.

Kraftsystemet som forsyner området har to kritiske forbrukssnitt: BKK-snittet og bergenssnittet. Det førstnevnte snittet er inn mot hele BKK- regionen, mens bergenssnittet er snittet inn til området rundt Bergen by. Som følge av den generelle underbalansen i BKK regionen og behovet for å transportere kraft gjennom området til

forbrukspunktene i vest, har begge overføringsnett betydelige flaskehalsar i deler av året. En konsekvens av dette er at nettet i begge nett i perioder må kjøres med redusert sikkerhet for å kunne importere nok kraft til å forsyne forbrukerne i regionen. Ved utfall av en av ledningene vil det ikke være mulig å opprettholde kraftforsyningen til hele området. For å motvirke en situasjon der hele regionen mørklegges ved en feil i nettet har det vært nødvendig å etablere systemvern, der blant annet 85 000 husholdninger kobles ut automatisk dersom en slik hendelse inntreffer. En akseptabel forsyningsikkerhet i regionen forutsetter at nettet forsterkes, både inn til BKK-området og inn til bergensregionen.

BKK-området forsynes i dag av to ledninger. Sima – Samnanger forventes å være på plass fra 2013. Dette vil bedre forsynings situasjonen inn til BKK området, men vil ikke kunne løse utfordringene knyttet til kraftsituasjonen i bergensområdet før også de nødvendige nettførsterkninger internt i området er på plass.

Bergensnettet består av ledningene Samnanger – Fana og Evanger – Dale – Arna. Sistnevnte ledning på 850 MW har lavest overføringskapasitet av de to, og setter grensen for overføringsmulighetene til området. Størstedelen av forbruket i BKK-området er plassert innenfor bergensnettet, men kun halvparten av produksjonskapasiteten. I perioder ved lave temperaturer og høyt forbruk er tilgangen på produksjon og overføringskapasitet til området for lite til at det er mulig å opprettholde normal drift i dette overføringsnettet. Beregninger viser at fra desember 2009 til desember 2010 oversteg overføringsbehovet det som faktisk kan importeres ved normal drift i mer enn 40 prosent av tiden.

En akseptabel forsyningsikkerhet må ha som utgangspunkt at det kan oppnås balanse mellom forbruk og tilgang i et ethvert gitt øyeblikk (effektbalansen), og sett over året (kraftbalansen). Fordi forbruk og produksjon på kort varsel kan variere betydelig, fra time til time, og mellom sesonger og år må det til enhver til være reservemarginer i systemet. I tillegg må det være margin for uforutsette hendelser. Dette har ikke vært situasjonen i bergensregionen de senere årene. En følge av dette er også at det er krevende å få utført nødvendig vedlikehold og revisjoner av ulike bestanddeler i overføringsnettet i området. Dette bidrar til å øke sannsynligheten for feil og avbrudd ytterligere.

Oppstart av en av turbinene på Energiverk Mongstad og temperaturoppgraderingen av den svakeste ledningen inn mot bergensområdet har bidratt til en bedring i kraftsituasjonen på kort sikt. Området har imidlertid fortsatt en underbalanse i maksimallast. Dette innebærer at overføringsnettet fortsatt må driftes med redusert driftssikkerhet i enkelte perioder av året.

Det forventes en fortsatt forbruksvekst i området i årene framover, både i industri og alminnelig forsyning. Departementet viser i den forbindelse til departementets vedtak av 13. september 2011 der Statoil ASA fikk konsesjon til to nye overføringsforbindelser

mellom Kollsnes og Troll A-plattformen. Troll vil gi en betydelig økning av effektuttaket innenfor bergenssnittet. Konesjonen ble derfor gitt med særskilte vilkår om blant annet utkobling, som ivaretar behovet for nødvendige marginer i driften av kraftsystemet. Det foreligger også planer om økt effektuttak på Kollsnes til annen feltutbygging. Tilgangen på ny produksjonskapasitet vurderes å være begrenset de nærmeste årene. Utsiktene til fortsatt forbruksvekst i bergensregionen innebærer at forsyningssikkerheten kan bli ytterligere svekket frem til nødvendige nettførsterkninger er på plass.

Kollsnes – Mongstad utgjør den ene av to nye overføringsledninger nødvendige for å bedre situasjonen i området. Ledningen vil sammen med Mongstad – Modalen etablere en ring rundt bergensområdet som sikrer tosidig forsyning av regionen. Kollsnes – Mongstad gir betydelig økt forsyningssikkerhet på Kollsnes, men gir alene ingen økning i kapasiteten til bergenssnittet. Mongstad – Modalen er til behandling i NVE. Ved ferdigstillelsen av ringforbindelsen vil overføringskapasiteten over bergenssnittet økes. Det er derfor en forutsetning at hele ytre ring fullføres for at forsyningssikkerheten til Bergen skal bli akseptabel.

Departementet viser for øvrig til NVEs systemtekniske vurdering i innstillingen pkt. 6.1, inntatt ovenfor i pkt. 3.

5.1.2 Samfunnsøkonomiske vurderinger

De samfunnsøkonomiske virkningene av den omsøkte kraftledningen fra Mongstad til Kollsnes er redegjort for av BKK Nett og NVE i henholdsvis konsesjonssøknaden med tilleggsutredninger og i bakgrunn for NVEs innstilling til OED, inntatt ovenfor i pkt. 3.

I disse dokumentene fremgår det hvilke kostnader og nytteeffekter ledningen vil kunne innebære samt beskrivelse av tre alternative hovedtraseer for kraftledningen.

Investeringskostnadene for de omsøkte traseene er det dominerende kostnadselementet, mens de eksterne effektene knyttet til valg av trase ikke er prissatt. Effektene på natur og miljø er imidlertid utførlig beskrevet, og departementet kommer tilbake til konkrete vurderinger av trasevalg senere i dokumentet, herunder hvilke verdier eksternalitetene må antas å ha.

Begrunnelsen for tiltaket er å styrke forsyningssikkerheten, jf. pkt. 5.1 ovenfor, og dermed redusere de samlede kostnadene i kraftsystemet. For en vurdering av virkningene på kostnadene i nettet er det vesentlig at tiltaket ses i sammenheng med ledningen Modalen – Mongstad. Sammen med Kollsnes - Mongstad og den eksisterende ledningen Fana - Kollsnes vil disse ledningene til sammen gi en tredje forbindelse som sikrer forsyningen til bergensområdet. Dagens to forbindelser vil på grunn av begrenset overføringskapasitet ikke til en hver tid kunne forsyne området med kraft, for eksempel ved utfall av en av forbindelsene. Reduserte

samfunnsøkonomiske kostnader knyttet til avbrudd i bergensområdet utgjør en vesentlig faktor i det samlede samfunnsøkonomiske regnskapet for prosjektet.

På Kollsnes er det også et omfattende uttak av kraft. Dette kraftuttaket knytter seg i hovedsak til petroleumsaktiviteten i området. Også i dette området er det per i dag begrenset overføringskapasitet eller lokal produksjon. Det er betydelig verdiskaping i området basert blant annet på elektrisitet som en vesentlig innsatsfaktor. En svikt i forsyningen til området vil derfor gi betydelige samfunnsøkonomiske kostnader. Ledningen Mongstad – Kollsnes vil redusere disse kostnadene i vesentlig grad.

I området Mongstad og Matre er det i dag overskudd på kraft og begrensninger i mulighetene for å transportere dette til områder med mindre god forsyningssikkerhet. Dette har som effekt at det må iverksettes begrensninger i produksjonen, særlig om våren eller sommerstid. Dette gir samfunnsøkonomiske kostnader som kraftledningen vil bidra til å redusere. I tillegg er det i området muligheter for å utvide produksjonen av fornybar energi som ytterligere bidrar til den samfunnsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet. Denne fornybare produksjonen kan ikke realiseres før overføringsforbindelser ut av området er styrket.

Ledningen vil bidra til en reduksjon av nettap. Dette skyldes dels mindre tap som følge av transport av kraft på et høyere spenningsnivå og dels avlastning av øvrige nett.

Reduserte driftskostnader bidrar også til lønnsomheten i tiltaket.

Samlet utgjør nytteverdiene av dette tiltaket, med utgangspunkt i de positive effektene som er beskrevet ovenfor, over 2,3 milliarder kroner i følge BKKs beregninger.

BKK har beskrevet tre alternative fremføringer av kraftledningen. I de tre omsøkte alternativene er ikke alle samfunnsøkonomiske kostnader beregnet, men alle kostnader er beskrevet.

Det er derfor først og fremst investeringskostnadene som utgjør forskjellen i de tre alternativene. Nyttteverdiene til prosjektet er i hovedsak like for de tre alternativene.

Investeringskostnadene utgjør i følge NVEs innstilling mellom 475 og 725 millioner kroner for de tre ulike alternativene. Forskjellen i disse kostnadene er i stor grad avhengig av hvilken trasé for kraftledningen man velger, og i hvilket omfang det benyttes kabel. Det er nødvendig med sjøkabel for en begrenset del av kraftframføringen uavhengig av valg av trasé. Omfanget av sjø- og jordkabel vil derfor i stor grad avgjøre hvor store de samlede investeringene vil bli. I gjennomsnitt er det antatt at en luftledning koster om lag 4 millioner kroner per kilometer mens en sjø- eller jordkabel koster 20 millioner per kilometer.

Før en har tatt stilling til de samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til eksternaliteter, det vil si kostnader knyttet til påvirkninger på natur og miljø tiltaket utløser, er det beregnede overskuddet i prosjektet over 1,5 milliarder kroner, basert på BKKs tall for nytteverdier og investeringskostnader. I omtalen under vil departementet nærmere vurdere disse eksternalitetene for å ta stilling til om tiltaket samlet sett er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Der vil departementet også grunngi hvilken trasé som vil være til mest gagn, avhengig av forholdet mellom investeringskostnader og kostnader knyttet til skader og ulemper for de allmenne interesser, for eksempel landskap, naturmangfold og kulturminner, som blir berørt av kraftledningen.

5.2 Saksbehandlingen

Konsesjonssøknaden fra BKK er behandlet av NVE etter de alminnelige bestemmelser og regelverk for konsesjonsbehandling av energianlegg. Forut for søknaden har NVE behandlet meldingen om prosjektet og fastsatt konsekvensutredningsprogram i henhold til bestemmelsene om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven og KU-forskriften. Det er gjennomført høring og folkemøter både i forbindelse med melding og konsesjonssøknad. NVEs innstilling til departementet oppfyller alle formelle krav til at det kan fattes vedtak etter energiloven, forvaltningsloven og oreigningslova. Departementet sendte NVEs innstilling på høring, jf. ovenfor i pkt. 4. Departementet gjennomførte befaringsreise av alle de omsøkte traséalternativene 24–25. mai 2011. Befaringen ble gjennomført med buss og båt. I forbindelse med befaringsreisen ble det avholdt folkemøte i Austrheim. Det ble dessuten gjennomført et møte med kommunene på Radøy rådhus, samt et eget møte med Øygarden kommune der også private interessenter hadde anledning til å delta. NVEs innstilling og tilleggsvurderinger til BKKs tilleggssøknad er offentliggjort, og alle interesserte er gitt adgang til å kommentere dokumentene.

Naturmangfoldloven (nml.) kapittel II har alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk. I henhold til nml. § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og vurderingene av prinsippene skal fremgå av beslutningen. Paragraf 4 oppstiller forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer, og § 5 oppstiller forvaltningsmål for arter. NVEs innstilling oppfyller naturmangfoldlovens krav til saksbehandling og dokumentasjon. Departementet vil supplere innstillingen med eventuell ny kunnskap og gjennomføre de nødvendige kapittel II-vurderinger der departementets konsesjonsvedtak avviker fra NVEs innstilling. NVEs innstilling og den saksbehandlingen som ligger til grunn, inngår som en integrert del av departementets konsesjonsvedtak, jf. pkt. 3 ovenfor.

Departementets konsesjonsvedtak er et førsteinstansvedtak i henhold til forvaltningslovens (fvl.) bestemmelser om klage, jf. fvl. § 28. Vedtaket kan påklages til Kongen innen en klagefrist på tre uker, jf. fvl. § 29. Ved eventuelle klager kan departementet vurdere om klagen skal gis oppsettende virkning på

konsesjonsvedtaket eller om konsesjonæren kan legge hele eller deler av departementets vedtak til grunn for bygging av ledningen, jf. fvl. § 42.

5.3 Generelt om bruk av jord/-sjøkabel

Mange høringsparter og deltakere på departementsbefaringen og på folkemøter krever en kraftframføringsløsning med bruk av kabel på hele strekningen.

NVE redegjør i innstillingen pkt. 6.2 for hvilke sjø- og/eller jordkabelalternativer som er vurdert, utredet og omsøkt. Videre redegjør NVE for hvilke økte kostnader og nye landanlegg bruk av kabel medfører. Endelig viser NVE prinsippene for bruk av kabling nedfelt i Ot. prp. 62 (2008-2009).

Olje- og energidepartementet la i mars 2012 fram for Stortinget meldingen *Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet*, Meld. St. 14 (2011-2012). I meldingen foreslår departementet at prinsippene for kabling i Ot.prp. nr. 62 videreføres og tydeliggjøres. Meldingen foreslår ingen materielle endringer i prinsippene for når det er aktuelt å vurdere bruk av kabel ved bygging av nye kraftledninger.

Av Ot.prp. nr. 62 følger det at kabling i sentralnettet er forbeholdt tilfeller der kabling av begrensede strekninger kan gi særlige miljøgevinster. I Meld. St. 14 er dette konkretisert slik at 300 og 420 kV skal bygges som luftledning, bortsett fra i de unntakstilfeller der ekstrakostnaden for kabling av en begrenset delstrekning kan forsvares med at det gir særlige miljøgevinster sammenlignet med luftledning og/eller en begrenset strekning med kabel kan gi en vesentlig bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning.

Spørsmålet om bruk av kabel for bygging av kraftledningen mellom Kollsnes og Mongstad vil departementet drøfte ved inndeling av ledningen i tre hoveddeler.

Den første strekningen er traseen mellom Kollsnes og Radøy. Fordi traseen krysser Hjeltefjorden er sjøkabel enste mulighet, og det viktigste spørsmålet er hvor ilandføringspunktene i Øygarden og Radøy skal være. BKK har omsøkt tre alternative ilandføringspunkter i Øygarden, henholdsvis Ljøsøyundet, Krossneset og Ådneset. Ådneset lengst nord gir den korteste kabelstrekningen og dermed de laveste kostnadene, mens landtraseen i Øygarden blir klart lengst. Ilandføring på Ljøsøysundet gir den korteste landtraseen, men de største kostnadene. Krossneset ligger imellom de to alternativene. Enkelte høringsparter krever jordkabel på landtraseen i Øygarden. Det er utredet et jordkabelalternativ mellom Kollsnes og Ljøsøysundet, men dette er ikke konsesjonssøkt. På Radøy foreligger det to alternative ilandføringspunkter ved Kuvågen, henholdsvis på Eltrevågen og inn selve Kuvågen.

Den andre av de tre delstrekningene der kabel er trukket fram er kryssingen av Radøy. En rekke høringsparter krever bruk av jordkabel ved kryssing av Radøy. Det er blant annet utredet kablingsalternativ frem til Saltviki uten å være konsesjonssøkt.

Den siste delstrekningen der kabel trekkes fram er fra Radøy til Lindås (evt. Mongstad). Her er det omsøkt to hovedalternativer, henholdsvis alternativ 3 med luftledning gjennom Austerheim til Mongstad og alternativ 1 med sjøkabel fra Saltviki gjennom Lurefjorden til ilandføring på Tytebærneset i Lindås og luftledning til Mongstad i tre alternative traseer. I tillegg er det omsøkt et alternativ 3.1.2 som kombinerer alternativene 1 og 3 ved bruk av sjøkabel mellom Saltviki og Naustneset og luftledning videre til Mongstad.

Det er utredet et alternativ med sjøkabel inn Hopsundet og jordkabel til Mongstad, men dette er ikke omsøkt. I tillegg er det vurdert, men ikke utredet, et alternativ med sjøkabel nordover og ut Hjeltefjorden og inn Fensfjorden til ilandføring i Lindås.

Flere høringsparter krever bruk av kabel på hele strekningen. En traséløsning for kraftledningen mellom Kollsnes og Mongstad uten bruk av luftledning vil i følge konsekvensutredningen (av oktober 2007) kreve om lag 15 km med jordkabel av en total trasélengde på om lag 38 km. Konsekvensutredningen oppgir at luftledning har en kostnad på nærmere ti ganger så mye som luftledning. Til sammenligning oppgir Meld. St. 14 at kabling av 420 kV ledninger koster om lag åtte ganger så mye som luftledning, gitt om lag samme overføringskapasitet. BKK Nett oppgir i tillegg at valg av et alternativ med kun jord- og sjøkabel vil kreve bygging av kompenseringer på Mongstad og et SVC-anlegg på Kollsnes. Slike anlegg øker byggekostnadene og gir større inngrep og arealbehov.

På bakgrunn av høringsuttalelser til NVEs innstilling og inntrykk fra departementsbefaringen gjorde departementet en vurdering av om det var nødvendig å be BKK om tilleggsvurderinger/tilleggssøknader. I den forbindelse fant departementet ikke grunnlag for å be om nærmere utredninger av og/eller søknader om traséalternativer med bruk av jordkabel. Vurderingene var basert på en vurdering av konfliktnivået for de enkelte delstrekninger og med utgangspunkt i gjeldende kablingspolitikk. For en nærmere vurdering av de enkelte delstrekninger vises det til omtalene av disse nedenfor i pkt. 6.

Når det gjelder bruk av anleggsbidrag for finansiering av økt kabelbruk, viser departementet til NVEs vurdering av dette i innstillingen punkt 6.2, som departementet slutter seg til.

5.4 Kunnskapsgrunnlaget

Departementet bygger på følgende grunnlag for saksbehandlingen etter energiloven:

- NVEs samlede konsesjonsbehandling og all dokumentasjon i den forbindelse, jf. NVEs innstilling av 31. januar 2011 inntatt ovenfor,
- konsesjonssøknad fra BKK av 17. oktober 2007 med godkjente konsekvensutredninger, fagrapporter og tilleggsutredninger,
- BKKs planendringssøknad av 14. september 2011 og NVEs innstilling til denne av 20. mars 2012 med tilleggsvurdering av 30. mars 2012,
- oppdaterte registreringer i Naturbase pr. mars 2012,
- Artsdatabanken,
- Fiskeridirektoratets karttjeneste,
- rapporten *Kartlegging av fuglearter på den norske rødlista* – feltarbeid på Radøy 2009-2011 v/Helhetsverkstedet/Wilhelmsen – oversendt departementet fra Radøy kommune,
- Handlingsplan for åkerrikse, DN 2008-3,
- høringsuttalelser,
- departementets befarings mai 2011,
- folkemøter og møter med kommunene i forbindelse med befaringsen og
- de berørte kommuners arealdel av kommuneplanen.

Departementet har som ledd i behandlingen ajourført utredningene med ny foreliggende informasjon, med utgangspunkt i naturtyperegistreringer i *Naturbase* og Fiskeridirektoratets base for marine registreringer. For øvrig viser departementet til NVEs vurdering av konsekvensutredningene i NVEs innstilling kapittel 5.

Etter departementets vurdering gir den samlede dokumentasjon i denne saken det faktagrunnlag som er tilstrekkelig for å drøfte og vurdere, effekten av kraftledningen på naturmangfoldet slik naturmangfoldloven § 8 krever. Disse drøftelsene og vurderingene følger av kapittel 7 nedenfor. Den samlede dokumentasjon gir også et godt og tilstrekkelig grunnlag for den overordnede avveining av alle relevante hensyn som skal skje etter energiloven, jf. også prinsippet i forvaltningsloven § 17.

I de situasjoner der de følger tiltaket kan få for naturens mangfold er usikre, har departementet, i tråd med føre-var prinsippet, tilstrebet å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 9.

6. DE ENKELTE DELSTREKNINGER

6.1 Kollsnes i Øygarden – Kuvågen i Radøy

6.1.1 Innledning

Strekningen omfatter traseen ut fra Kollsnes transformatorstasjon gjennom deler av Øygarden og med kryssing av Hjeltefjorden til Radøy.

Det er søkt om tre alternative traseer. Alternativ 1 med trasé sørover fra Kollsnes med kryssing av Osundet og landfall ved Hellosen, alternativ 3.1.2 med trasé nordover fra

Kollsnes og landfall ved Krossneset og alternativ 3 med trasé nordover med kryssing av Straumsundet og landfall på Ådneset nord for Stureanlegget.

For en nærmere beskrivelse av traseene vises det til NVEs innstilling i pkt. 3 ovenfor.

NVE har innstilt på alternativ 3.1.2. BKK Nett prioriterer alternativ 1 først og alternativ 3.1.2 framfor alternativ 3 i Øygarden. Sentralt i NVEs vurdering har vært kostnadene ved økt kabellengde avveid mot kostnader, tekniske forhold og miljøkonsekvenser av luftledning på land. NVE viser til at kostnadsforskjellen mellom alternativ 3.1.2 og alternativ 1 er beregnet til 26 millioner kroner.

Departementet viser for øvrig til NVEs innstilling med beskrivelse av traséalternativ for strekningen Kollsnes transformatorstasjon til Kuvågen i Radøy.

6.1.2 Sentrale vurderingstema

Flere av høringsinstansene mener at kabling i jord fra Kollsnes til Ljøsøysundet er den eneste akseptable løsningen i Øygarden. I den forbindelse viser mange høringsparter til departementets vedtak om å legge eksisterende 300 kV ledning Fana–Kollsnes i jord, og de hensyn til det særegne landskapet som ble fremhevet den gang. For øvrig foretrekker de fleste høringsparter, inklusive Øygarden kommune, alternativ 1 framfor de andre omsøkte traséalternativene i Øygarden, blant annet fordi den medfører minst ulemper for landskapet.

Et vesentlig moment ved vurderingen av de ulike traséalternativene er at jo lengre nord i Øygarden landfallet trekkes, jo kortere blir kablingen mellom Øygarden og Radøy. Totalkostnadene øker med kabellengden. I NVEs innstilling er kostnadsdifferansene mellom alternativ 3, som er billigst og de øvrige alternativer angitt til henholdsvis 68 millioner kroner (alt 3.1.2) og 94 millioner kroner (alt 1).

NVE peker på at alternativ 3.1.2 medfører kun 1,5 km lengre luftledning enn alternativ 1, og vurderer at det ikke er store forskjeller på ulempene for landskap, naturmangfold og bomiljø ved disse to alternativene. De negative virkningene for naturmangfold er marginalt større for alternativ 3.1.2 enn alternativ 1.

Når det gjelder ulemper ved tilrådd traséalternativ 3.1.2 peker NVE i innstillingen særlig på de visuelle ulempene, sett hen til det flate kystlandskapet i Øygarden. Konsekvensutredningen vurderer traseen til å ha middels negative konsekvenser for naturmangfold. Antatt hubrotterritorium berøres også av denne traseen. Området benyttes av flere rødlistede fuglearter. NVE vurderer alt i alt de samlede ulempene for alternativ 3.1.2 sammenlignet med alternativ 1 som for små for å forsvare en merkostnad på 26 millioner kroner.

6.1.3 Departementets vurderinger

Departementet konstaterer at NVE vurderer de samlede negative konsekvensene for blant annet landskap, naturmangfold, bomiljø og arealbruk ved alternativ 3 å være så store at direktoratet ikke tilrår denne traseen, jf. NVEs innstilling kapittel 6.4.1 inntatt ovenfor i pkt. 3. Dette støttes av kommunen og en overvekt av høringspartene. Departementet slutter seg til NVEs vurdering og finner ikke grunnlag for en nærmere vurdering av denne traseen, jf. også prinsippet i naturmangfoldloven § 12.

Departementet har vurdert fordeler og ulemper ved trasé 3.1.2. Det er få inngrep fra før av på den aktuelle strekningen. I nærheten og langs traseen ligger en gassledningstrasé. Departementet merker seg at BKK har sett på mulighetene til å samordne luftledningen med gassrøret, men at strenge sikkerhetsforskrifter gjør det vanskelig å få dette til når gassrøret er i drift.

Departementet merker seg at traseen berører et område hvor det planlegges utbygging av hotellanlegg. Traseen berører også friluftsområde på Krossneset, samt Nordsjøløypa som har stor verdi for friluftslivet i Øygarden. Traseen går nært innsjøene og våtmarksområdene Røyrevatnet og Stølevatnet med en koloni fiskemåker (nær truet). Det antas å være en hubrolokalitet i området. Konsekvensutredningen vurderer at dette alternativ har middels negativ konsekvens for naturmangfoldet. Utenfor ilandføringspunktet for alternativ 3.1.2 på Krossneset er det registrert et område med naturtypen skjellsand som vurderes som viktig, men en eventuell kabeltrasé kan trolig unngå dette området ved å trekkes øst for lokaliteten. Selve Krossneset og et område vestover til andre siden av riksveg 561 er bekledd med kystfurusskog som karakteriseres som lokalt viktig. Det er også registrert en lokalt viktig kystfurusskog mellom Ona og Breidvik rett nord for Kollsnes-anlegget, som kan bli berørt av traseen.

I følge konsekvensutredningen vil de negative virkningene for landskapet med alternativ 1 være små eller ubetydelige. På strekning Dalsmarka – Ljøsøysundet forbi Hellevatnet vil ledningen og mastene stå i silhuett som kan gi en uheldig fjernvirkning. Som et avbøtende tiltak anbefaler konsekvensutredningen at traseen flyttes til østsiden av eksisterende ledning, nærmere Hellevatnet. For å redusere synligheten og konflikt med kulturminner anbefaler konsekvensutredningen at traseen legges på sørsiden av Hellevatnet og at den samlokaliseres med havne- og næringsområdet. Ledningen vil krysse igjennom et lokalt viktig område med kystlynghei, kategorisert som en svært viktig naturtype, men området forringes av allerede etablerte anlegg. NVE vurderer i innstillingen alternative framføringer av ledningen i alternativ 1. NVE finner at det ikke vil gi vesentlige fordeler å gjennomføre avbøtende tiltak som foreslått i konsekvensutredningen på denne strekningen. Departementet finner at flytting av traseen ikke vil gi særlig landskapsmessig forbedring, og slutter seg til NVEs vurdering.

Når det gjelder kabling av lavere spenningsnivå som avbøtende tiltak i Øygarden, viser departementet til at hensikten med kabling av eksisterende luftstrekking vil være å legge

til rette for en bedre trasé for den nye ledningen og/eller redusere den totale negative belastningen på et område ved en ny kraftframføring. Departementet kan ikke se at de eksisterende ledninger på lavere spenningsnivå er til hinder for fremføring de alternative traseer for planlagt ledning i Øygarden. Departementet finner at med den samlokaliseringsgevinsten som alternativ 1 gir, vil kabling av eksisterende 22 kV ledninger ha liten betydning for den totale belastningen på området.

En rekke høringsparter ønsker kabling i jord i Øygarden fra Kollsnes industriområdet, og mener av hensyn til landskapet at dette er den eneste akseptable løsningen. Merkostnad for jordkabel er om lag 45 millioner kroner NVE legger hovedvekt på eksisterende inngrep og eksisterende kraftledningstraseer, og vurderer at området ikke er spesielt sårbart for ytterligere et luftspenn.

Sett hen til allerede eksisterende inngrep, vurderer departementet at jordkabel på denne strekningen ikke vil gi fordeler som kan forsvare de økte ekstra kostnader. Å legge én av flere kraftledninger i jord, vil ikke gi store visuelle fordeler. Departementet viser til omtalen av kabling i punkt 5.3 ovenfor og slutter seg til NVEs vurdering av at det kun er aktuelt med luftledning på denne strekningen.

Alternativ 1 er BKK Netts prioriterte trasé. Øygarden kommune og flere andre høringsinstanser holder også frem at dette alternativet er det foretrukne. Konsekvensutredningen vurderer at dette alternativ generelt har et lavt konfliktnivå hva gjelder naturmangfold. Store deler av området strekningen berører, er allerede berørt av andre inngrep. En stor del av området er avsatt til industriformål, og det forventes ytterligere inngrep. Traseen krysser igjennom et stort område med kystlynghei i Dalsmarka, sør for Osundet. Kystlynghei er en sterkt truet naturtype (Norsk rødliste for naturtyper 2011). Lokaliteten er avgrenset av Osundet i nord, riksvei 561 i øst, Steinsvatnet i sør og Stekkedalsmyra/Selsvågen i vest. De generelle truslene mot kystlyngheien er først og fremst opphør av bruk og gjengroing, men den aktuelle lokaliteten blir holdt i hevd ved brenning og beiting og lyngen er derfor ung og lavtvoksende. Lyngheia er en blanding av tørre, lyngkledd høydedrag og våte myrdrag i søkkene. Røsslyng er dominerende art. Gassledningen fra Kollsnes til Kollsnes Næringspark går gjennom området, men inngrepet er nokså godt skjult i terrenget. Lokaliteten er ikke spesielt artsrik, og sjeldne arter mangler, men lokaliteten er ganske stor og har fremdeles ganske god tilstand på grunn av skjøtsel. Lokaliteten vurderes som viktig.

Dalsmarka er kategorisert som en svært viktig naturtype i kommunen, og landskapsmessig representerer den en stedstypisk, helhetlig og verdifull landskapstype. Det er allerede etablert tre parallelle kraftledninger gjennom det åpne landskapet mellom Kollsnes og Gassparken på andre sida av øya. Dette forringer opplevelsverdien av landskapet, og gjør landskapet mindre sårbart for nye inngrep. Departementet viser til at ledningen i stor grad vil følge eksisterende traseer og at de direkte inngrepene i kystlyngheien er avgrenset til selve mastefestene. Departementet

finner at de aktuelle områdene ikke blir utsatt for en særskilt stor ytterligere belastning, og at påvirkningen på naturtypen kystlynghei er så begrenset at den ikke er i vesentlig konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper, jf. naturmangfoldloven § 4.

Kollisjonsrisiko for fugl er størst ved kryssingen av Osundet. Sundet krysses allerede av tre andre ledninger. Osundet er blant annet beiteområde for siland, yngleområde for ravn og trekkorridor for en rekke fuglearter. Fagrapporten angir konsekvensene for fugl ved kryssing av Osundet som liten til ubetydelig negativ, og departementet finner ikke at eventuell påvirkning av fugl i dette området er av en slik karakter at det truer forvaltningsmålene for arter, jf. naturmangfoldloven § 5. Konsekvensutredningen peker på å justere linene i samme høyde over sundet som et avbøtende tiltak. BKK Nett viser til at det for kraftledninger på 300 kV kreves lengre avstand til bakken enn liner på lavere spenningsnivå. Å heve de to eksisterende linene mener departementet vil øke den visuelle belastningen uten å føre til noen vesentlig forbedring av kollisjonsrisikoen for fugl. Departementet viser til at konsesjonen gis med vilkår om at det i detaljplanleggingen skal vurderes å merke spennene over Osundet av hensyn til fugl. For resten av trasé 1 over Øygarden er det ikke pekt på særlig verdifulle fuglelokaliteter. Potensiell kollisjonsrisiko på denne strekningen er generelt som for enhver kraftledning på dette spenningsnivået.

Alle sundene på tvers i Øygarden er populære friluftslivsområder for båtliv, fiske og dykking. Osundet er i kommuneplanen merket av som fiskeplass, og er i tillegg et bindeledd mellom flere friluftsområder som ligger i tilknytning til sjøområdet. De etablerte inngrepene vil redusere betydningen av et nytt luftspenn, men anlegget vil forsterke inngrepene i området, og understreke industrialiseringen.

Departementet finner at alternativ 1 vil gi store samlokaliseringsgevinster. Samlokalisering vil gi økt samlet belastning på området kraftledningen går igjennom, men departementet finner at de negative følgende av dette er vesentlig mindre enn de negative konsekvenser for friluftsliv, biologisk mangfold og annen arealbruk alternativ 3.1.2 vil medføre, jf. også prinsippet i naturmangfoldloven § 12.

Alternativ 1 vil føre til at sjøkabelstrekningen forlenges noe i sammenliknet med tilrådd alternativ 3.1.2. Alternativ 1 beslaglegger dobbelt så mye areal i sjø som den korteste omsøkte traseen. Konsekvensutredningen vurderer at kablene i denne traseen gir ubetydelig konsekvenser for marint biologisk mangfold både i anleggs- og driftsfasen. Departementet finner etter en avveining av alle de hensyn som er trukket frem at alternativ 1 er den løsningen som gir de største fordeler sett hen til ulempene; herunder merkostnaden på 26 millioner kroner grunnet lengre sjøkabelstrekning. Visuelle konsekvenser av ledningen vil dempes sammenliknet med de andre alternativ på grunn av de allerede eksisterende inngrep. Traseen kommer ikke i konflikt med områder vernet etter naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven eller verneplan for vassdrag, og innebærer ikke nærføring.

Traseen vil gå i nærheten av flere registrerte kulturminner. Ved Kollsnes transformatorstasjon er det gjort funn av tre arkeologiske lokaliteter fra eldre og yngre steinalder. Konsekvensutredningen påpeker at vernestatus for lokaliteten er uavklart. Kraftledninger inn til transformatorstasjonen reduserer opplevelsesverdien av lokaliteten. Ved Hellevatnet er det også tilsvarende funn. Lokaliteten er automatisk fredet med en sikringssone på 5 meter. Lokaliteten kommer ikke i direkte konflikt med ledningen og verdien vurderes som liten. Ved Ljøsøysundet finnes det et arkeologisk funn, som også er synlig i terrenget. Lokaliteten er automatisk fredet og er i konsekvensutredningen vurdert til å ha middels verdi. Heller ikke her kommer ledningen i direkte konflikt med kulturminnet, men opplevelsen kan påvirkes noe av anlegget.

I detaljplanlegging av sjøkabeltraseen ut fra Ljøsøysundet bør den viktige forekomsten av naturtypen skjellsand øst for Oksneset unngås. Det er registrert en viktig forekomst av stortare mellom Nordra Flesi og Duena der sjøkabelen passerer nord for Uttosko på vei mot Kuvågen. I dette området er det også flere viktige forekomster av skjellsand. Departementet viser til at konsesjonen gis med vilkår om at dersom det ved legging av kabler oppdages truede eller nær truede arter eller naturtyper, skal det benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense skade på naturmangfold, jf. naturmangfoldlova § 12. I alle tilfeller er det reelle arealbeslaget ved sjøkabel marginalt og fagrapporten peker på at påvirkning av bunnfauna vil begrenses til akkurat der kabelen ligger. Fagrapporten konkluderer med at verken for bunnfauna eller fisk vil kabelens arealbeslag ha noen praktisk betydning.

Departementet er kjent med reketralingsfeltene nord og vest av Toska og utenfor Kuvågen, slik påpekt av Norges Fiskerilag og Fiskeridirektoratet. Departementet viser i den forbindelse til omtalen av feltene på Fiskeridirektoratets kart. Der heter det om feltet vest av Toska at den nordre delen, der kabelen vil passere, er dyp og uegnet, og at feltet for øvrig er mindre viktig. Om feltet ved Kuvågen heter det at dersom kabelen trekkes på kote 120 i søre del vil konfliktpotensialet være lite. Departementet finner at dette er hensyn som kan ivaretas gjennom detaljplanleggingen, og finner for øvrig at rekefeltene ikke er til hinder for å gi konsesjon til den omsøkte kabeltraseen mellom Øygarden og Radøy.

6.1.4 Konklusjon delstrekning Kollsnes – Kuvågen

Departementet viser til at alternativ 1 gir samlokaliseringsevner, mindre landskapsvirkninger og mindre negative konsekvenser for naturmangfold hensett til de andre alternativene. Alternativet har moderate merkostnader og er foretrukket av lokale myndigheter og de fleste øvrige høringsparter. Fordelene ved alternativ 1 er større enn de ulemper kostnadsøkningen medfører, og legges til grunn av departementet for den samlede vurderingen av virkninger som konsesjonsvedtaket skal bygge på.

6.2 Radøy (Kuvågen – Mjøs)

6.2.1 Innledning

Strekningen omfatter området fra ilandføring på Radøy og over Radøy til Mjøs. På dette strekket er det kun ett omsøkt traséalternativ, dog med to alternative ilandføringspunkter ved Kuvågen. Opprinnelig søkte BKK om å føre sjøkabelen inn selve Kuvågen og opp på land til en kabelendemast i jordkabel. På grunn av bunnforholdene i vågen og lokale planer om småbåthavn valgte BKK å gå bort fra disse planene. I stedet ble det søkt om ilandføring ved Eltrevågen, jordkabel langs Vågenesveien til samme kabelendemastplassering som Kuvågenalternativet.

BKK fant grunnlag for også å søke om alternativet med sjøkabel inn Kuvågen jf. planendringssøknad av 14. september 2011. NVE har vurdert planendringssøknaden ved innstilling til departementet av 20. mars 2012 og tilleggsvurdering av korrigerede kostnadstall av 30. mars 2012. På bakgrunn av BKKs tilleggssøknad og de korrigerede kostnadstallene finner NVE grunnlag for å anbefale ilandføring i Kuvågen. Direktoratet viser i den forbindelse til at en slik løsning reduserer ulempene for lokalbefolkningen i anleggsperioden og at kostnadene ved de to alternativene ellers er like. NVE tilrår for øvrig at det gis konsesjon til den omsøkte luftledningstraseen mellom Kuvågen og Mjøs.

For en nærmere beskrivelse av traseen over Radøy vises det til NVEs innstillinger og tilleggsvurderinger inntatt under pkt. 3 ovenfor.

6.2.2 Sentrale vurderingstema

Høringsuttalelser og en rekke innspill på departementets befarings av ilandføringspunktet ved Kuvågen/Eltreavågen krever at det innstilte alternativet med ilandføring på Eltrevågen og jordkabel langs Vågenesveien fra neset til kabelendemasten ikke velges. Det pekes i den forbindelse på at det er bebyggelse tett på denne veien og at veien benyttes til lek og aktiviteter for barn, og i den sammenheng uttrykkes det bekymring for elektromagnetiske felt.

En rekke høringsparter og deltakere på befarings og folkemøtet mener ledningen bør gå som jordkabel over Radøy. Det påpekes i den forbindelse at den omsøkte luftledningen vil dele naturen på Radøy i to og gå igjennom åpne og sårbare deler av øya.

Av konsekvensutredningene er det særlig kraftledningens kryssing av myrområdet Havet som fremheves som negativt, men også kryssingen av vannene Kvalheimsvatnet, Haugelandsvatnet og Mjøsavatnet vurderes å kunne gi negative landskapsvirkninger. Hensynet til rødlistede fuglearter, særlig hubro, er også påpekt.

6.2.3 Departementets vurderinger

Spørsmålet om kabling

Departementet merker seg at NVE finner at traseen over Radøy vurderes å ha moderate negative virkninger for natur og miljø, og vurderes som lite konfliktfylt sammenlignet med tilsvarende ledninger direktoratet har hatt eller har til behandling. Departementet skal bemerke at NVEs henvisning til konfliktnivå er basert på en faglig konfliktvurdering, og at konsesjonsmyndigheten er fullt på det rene med den betydelige lokale motstanden mot luftledning over Radøy.

Etter en samlet vurdering av skader og ulemper ved den omsøkte traseen over Radøy som påvist i all foreliggende dokumentasjon, påvist på befaring og fremført på møter i distriktet og i departementet, finner heller ikke departementet at disse er av en slik karakter at det er grunnlag for å vurdere kabling i jord. Departementet viser i den forbindelse til omtalen av kabling ovenfor i pkt. 5.3, og til vurderingen av den omsøkte traseen over Radøy nedenfor.

Ilandføringspunkt

Det er søkt om to alternative ilandføringspunkter ved henholdsvis Eltrevågen og Kuvågen, jf. omtalen ovenfor.

NVEs innstilling ble sendt på høring, og departementet gjennomførte befaring langs den aktuelle traseen og avholdt folkemøte i regionen. Gjennom disse prosessene er lokalbefolkningens syn på ilandføringen ved Kuvågen blitt godt kjent. BKKs tilleggssøknad av 14. september 2011 med nytt alternativ 1.5 for ilandføring i Kuvågen ble sendt på høring av NVE. NVEs innstilling av 20. mars 2012 til tilleggssøknaden og tilleggsvurderingen av 30. mars 2012 til korrigerte kostnadstall ble offentliggjort av departementet og det ble gitt anledning til å kommentere disse. Departementet finner det klart at de samlede prosessene oppfyller de alminnelige, forvaltningsrettslige krav til saksbehandling, herunder krav til høring og offentliggjøring.

Bakgrunnen for at BKK i konsesjonssøknaden gikk bort i fra planene om kabel gjennom Kuvågen var blant annet en potensiell konflikt med planen om småbåthavn i dette området i tillegg til vanskelige bunnforhold. Ulempene ved ilandføring på Eltrevågen er i første rekke betydelige ulemper for lokalbefolkningen i anleggsperioden.

Selve Kuvågen er registrert som et sannsynlig rasteområde for vade-, måke- og alkefugler. Departementet finner at ut over mulig fortrenghet og forstyrrelser i selve anleggsperioden vil ikke en kabel gjennom vågen påvirke fuglelivet i området i betydelig grad.

Departementet viser til at ilandføring i Kuvågen er Radøy kommunes foretrukne løsning og støttes av et klart flertall av høringsuttalelsene. Departementet merker seg at kostnadene er antatt å være likeverdige og finner at de respektive ulempene ved de to

alternativene ikke utpeker seg i tungtveiende retning. Ingen av alternativene berører naturmangfold på en slik måte at det fordrer nærmere vurderinger etter naturmangfoldloven §§ 4 og 5. På den bakgrunn finner departementet å kunne legge betydelig vekt for lokale myndigheters vurderinger, og slutter seg til NVEs tilråding om ilandføring i Kuvågen.

Departementet forutsetter at valg av Kuvågen ikke skal medføre forsinkelser i byggearbeidene. Dette innebærer at eventuelle planer om småbåthavn må koordineres planmessig med BKKs fremdriftsplan. Departementet viser i den forbindelse til at kraftledninger med konsesjon etter energiloven § 3-1 er unntatt fra plan- og bygningsloven, jf. pbl. § 1-3, og kan bygges uavhengig av planstatus. Det er de kommunale planmyndighetenes ansvar å sørge for nødvendig fremdrift og koordinering i samarbeid med de ansvarlige for småbåthavnen, dersom det er arbeider i forbindelse med disse planene som må gjennomføres før eller parallelt med bygging av ledningen.

Traseen over Radøy

NVE finner at luftledningstraseen mellom Kuvågen og Mjøs vil gi moderate negative landskapsvirkninger. Direktoratet viser til at området er preget av skogområder og kupert landskap som gir naturlig kamuflering, slik at synligheten av master og liner i stor grad begrenses til nærområdene. Dette støttes av fylkesmannen som i sin høringsuttalelse av 7. juli 2008 til konsesjonssøknaden viser til at konsekvensutredningen legger til grunn at vegetasjon og terreng på Radøy vil være med på å absorbere inngrepene. Fylkesmannen mener dette i stor grad tilfellet i området mellom Kuvågen og Mjøs, og viser til at store deler av luftledningen på denne strekningen vil gå gjennom skog og kupert terreng. Departementet viser til at sanering av eksisterende 22 kV ledninger i området Kvalheimsvatnet og Havet vil redusere landskapsvirkningene jf. omtalen av avbøtende tiltak nedenfor i pkt. 8.3, og slutter seg for øvrig til vurderingene til fylkesmannen og NVE i at den omsøkte traseen mellom Kuvågen og Mjøs vil ha begrensede landskapsvirkninger.

Departementet merker seg at traseen over Radøy berører leveområdet til hubro. På grunn av avstanden mellom fasene forekommer normalt ikke strømgjennomgang på kraftledninger med spenning på 300 og 420 kV, og etablering av kraftledningen medfører derfor ikke en slikt økt risiko for hubro. Kraftledningen vil imidlertid innebære en viss kollisjonsfare også for hubro.

Det er registrert flere kollisjonsutsatte rødlistede fuglearter på Radøy og flere av disse i nærheten av kraftledningstraseen. Departementet har oppdatert kunnskapsgrunnlaget med nye registreringer i Naturbase, og har i tillegg mottatt en rapport med oppdatert kartlegging av truede fuglearter på Radøy (Helhetsverket februar 2012). Nye rødlistede arter observert i nærheten av kraftledningstraseen er gresshoppesanger (sårbar) og sædgås (sårbar). I tillegg antas det nå at knekkand (sterkt truet) hekker på Radøy.

Gresshoppesangeren ble første gang registrert på Radøy i 2009 og fem syngende hanner ble registrert i 2011. Området sørøst av Mykingvatnet antas å være viktig for arten.

Sædgås ble første gang registrert på Radøy i 2009, mens det vinteren 2011/2012 oppholdt seg tre eksemplarer på Hella og Byrkjeland.

Knekkand ble første gang observert på Radøy i 2006. Rapporten fra Helhetsverket antar at knekkanda trolig hekker på Radøy enkelte år, og angir Nesvatnet og Klessvatnet som potensielle hekkeplasser.

De ovennevnte fugleartene er i første rekke utsatt for reduksjon i leve- og hekkeområder, samt negativ påvirkning i overvintrings- og trekkland. Selv om det ikke kan utelukkes at kraftledningen kan innebære en viss kollisjonsfare, finner departementet at potensiell påvirkning av artene kun er på enkeltindividnivå, og ikke er av en slik karakter at det truer forvaltningsmålet for artene, jf. naturmangfoldloven § 5. Departementet finner at de nye fugleforekomstene ikke har avgjørende betydning for kraftledningssaken.

Artene storspove (nær truet) og åkerrikse (kritisk truet) er registrert ved Havet. Også disse artene er i første rekke truet av reduserte leve- og hekkeområder, men kollisjon med kraftledninger kan ikke utelukkes. Departementet finner at eventuell påvirkning av artene kun er på enkeltindividnivå og at dette ikke er av en slik karakter at det truer forvaltningsmålet for artene, jf. naturmangfoldloven § 5.

Departementet viser for øvrig til at konsesjonen gis med vilkår om kabling av til sammen 4,2 km med 22 kV luftledning i området Havet- Kvalheimsvatnet og Mykingvatnet, jf. pkt. 8.3 nedenfor, noe som reduserer kollisjonsfaren for fugl generelt og faren for strømgjennomgang for hubro, og finner at hensynet til berørte fuglearter ikke er av avgjørende betydning for konsesjonsvurderingen.

Departementet merker seg at traséen over Radøy i følge konsekvensutredningen kan ha negative konsekvenser for landbruket. Særlig gjelder dette muligheten for spredning av gjødsel. Departementet viser til at detaljplanleggingen skal ha som mål å redusere de negative virkningene for landbruket, se punkt 7.6 og 8.4 nedenfor.

Departementet merker seg for øvrig at ingen bebyggelse vil bli berørt av magnetfelt over utredningsgrensa på 0,4 mikrottesla (μT) på denne strekningen.

6.2.4 Konklusjon delstrekning Kuvågen – Mjøs (Radøy)

Departementet konstaterer at ilandføring i Kuvågen er foretrukket av lokale myndigheter og et klart flertall av lokale interesser. Skader og ulemper ved en slik løsning er samlet sett mindre enn alternativet gjennom Eltrevågen. Denne

ilandføringsløsningen legges derfor til grunn for departementets vurdering av samlede virkninger som konsesjonsvedtaket skal bygge på.

Departementet finner at den eneste omsøkte traseen mellom Kuvågen og Mjøs har moderate negative skader og ulemper. Departementet har vurdert kravet om jordkabel inngående sett opp mot de prinsipper som Stortinget og regjeringen har lagt til grunn for kabling av 300 og 420 kV ledninger. Vilkårene for bruk av jordkabel på denne strekningen kan ikke anses oppfylt. Det vises til pkt. 5.3. Luftledningstraseen legges derfor til grunn for departementets vurdering av samlede virkninger som konsesjonsvedtaket skal bygge på.

6.3 Radøy (Mjøs) – Lindås (Mongstad)

6.3.1 Innledning

Traseen omfatter strekningen mellom Mjøs på Radøy og Mongstad transformatorstasjon. På strekningen er det to hovedalternativer og flere alternative delstrekninger.

Hovedalternativ 1 går som luftledning østover fra Mjøs over Nordangsvågen til landfall ved Saltviki og videre som sjøkabel gjennom Lurefjorden til landfall ved Tytebærneset.

I tilleggssøknaden av 14. september 2011 skisserer BKK en justering av traseen mellom Mjøs og Saltviki med forskyvning av ilandføringspunktet om lag 100 meter mot sørøst.

På strekningen mellom ilandføringen på Tytebærneset og Mølefjellet var det opprinnelig søkt om tre alternative traseer, 1.1, 1.2 og 1.3. Ved tilleggssøknaden søkte BKK om et fjerde alternativ, alt 1.4, med landfall lengre inn mot Mjåsundet og samlokalisering med eksisterende 132 kV nett.

Hovedalternativ 3 går som luftledning fra Mjøs, mot nord over Fosnstraumen vest for Fosnstraumen bru, østover via Litle Lindås og forbi Lindåsvatnet over Njøta, Bakka, Keila, Hopsundet og til Mongstad transformatorstasjon. På strekningen Njøta – Hopsvatnet er det to deltraseer henholdsvis alternativ 3 og 3a, der alternativ 3a krysser Bakkøysundet et godt stykke lengre mot sydvest.

I tillegg til disse hovedalternativene er det søkt om et alternativ 3.1.2/3.1.2a som følger alternativ 1 fra Mjøs til Saltviki og ut i Lurefjorden, men med ilandføring på spissen av Naustneset og følger øya på langs til den treffer alternativ 3/3a før Njøta. Med dette alternativet unngås kryssing av Fosnstraumen.

I tilleggssøknaden søkte BKK om en ny plassering av transformatorstasjonen på Lindåsneset et stykke sør for Mongstad-anlegget. Søknaden omfatter også bygging av en ny 132 kV ledning samt omlegging av eksisterende 132 kV ledning Seim – Mongstad

mellom ny Lindåsneset transformatorstasjon og eksisterende transformatorstasjon på Mongstad.

For en nærmere beskrivelse av traséalternativene viser departementet til kapittel 6.4.3 i NVEs innstilling til søknaden og kapittel 5 i NVEs innstilling til tilleggssøknaden, begge inntatt ovenfor i pkt. 3.

NVE tilrår at det blir gitt konsesjon til alternativ 3. NVE vektlegger at kostnadsforskjellene ikke forsvaret de fordeler som oppnås ved sjøkabel i Lurefjorden. NVE mener at en sjøkabelløsning ikke er i samsvar med den praksis som er lagt til grunn i tilsvarende saker. NVE kom imidlertid til at en sjøkabel vil gi langt mindre negative virkninger for landskap, bebyggelse og naturmangfold enn en luftledning mellom Mjøs og Mongstad.

For det tilfellet at det gis konsesjon til hovedalternativ 1 med sjøkabel i Lurefjorden, anbefaler NVE at det gis konsesjon til alternativ 1.4 mellom Mjåsundet og Lindåsneset. Videre finner NVE at justeringen av traseen mellom Mjøs og Saltviki ligger innenfor det opprinnelig omsøkte alternativet, og anbefaler justeringen. NVE anbefaler også at det gis konsesjon til ny plassering av transformatorstasjon på Lindåsneset slik det fremgår av tilleggssøknaden.

6.3.2 Sentrale vurderingstema

Samtlige av de berørte kommunene og svært mange andre høringsparter mener at kraftledningen må kables i sjø på denne strekningen. Flere høringsparter krever også bruk av jordkabel i Lindås.

Konsekvensutredningen vurderer de negative konsekvensene for landskap og kulturminner ved alternativ 3 som store til meget store, de negative konsekvensene for friluftsliv som middels til store og de negative konsekvensene for naturmangfold som store. De mange fjordspennene fremheves som særlig konfliktfylte.

Det er betydelige kostnadsforskjeller mellom de ulike alternativene. Alternativ 3 har de laveste kostnader. Alternativ 3.1.2/3.1.2a representerer en merkostnad på om lag 71 millioner kroner i følge BKKs beregninger. Alternativ 1 med sjøkabel i Lurefjorden vurderes til å være 157 millioner kroner dyrere enn NVEs tilrådte trasé 3 over Fosnstraumen. Kostnadene for sjøkabel i Lurefjorden vil øke dersom det er behov for flere enn ett kabelsett.

Når det gjelder alternativ 1 fremhever konsekvensutredningen blant annet kryssingen av Nordangspollen på Radøy og ilandføringen på Tytebærneset i Lindås som konfliktfylte.

6.3.3 Departementets vurdering

NVEs tilrådte trasé: alternativ 3 Mjøs – Fosnstraumen – Mongstad

For dette alternativet vurderer utredningen de negative konsekvensene for naturmangfold for store til meget store. Kraftledningen vil berøre leveområde for hubro mellom Mjøs og Rapeneset. Fosnstraumen er i tillegg en viktig trekkorridor for sjøfugl, og ledningen vil medføre kollisjonsfare. Konsekvensutredningen peker på at mastene på hver side av Fosnstraumen vil være svært eksponerte fremmedelementer i det åpne fjordlandskapet. NVE vurderer denne kryssningen til å ha store og synlige elementer som vil få betydning for opplevelsen av landskapet. Fosnstraumen er et verdifullt område på Radøy og Austrheim. Fra steinalderstiene og fiskeplassene på begge sider av fjorden er anlegget godt eksponert. Konsekvensutredningen konstaterer at anlegget i dette landskapet har et stort negativt omfang. Mastene på hver side av fjorden vil bli henholdsvis 60 og 46 meter høye. Synligheten av ledningen i Fosnstraumen fører til stor konflikt med få muligheter for avbøtende tiltak. Rapeneset er i kommunedelplanen til Radøy planlagt vernet som følge av funn av bosetningsplasser fra steinalderen. Området er på grunn av svært rike funn gitt høy verdi som kulturminnebærer.

Deler at trasealternativ 3 går igjennom landskapsområdet Teinholmene som karakteriseres med lave smale nes og holmer med furuskog og svabergstrender, som er et kystområde som konsekvensvurderingen vurderer er av høy verdi. Traseen vil krysse to sjøstrekninger, og mastene vil være godt eksponert. De negative landskapskonsekvensene er vurdert som store. NVE peker på at skog vil dempe inntrykket av ledningen.

Alternativ 3 vil krysse en rekke sund og skape kollisjonsfare for flere fuglearter, og Litlåsvatnet, som er et viktig våtmarksområde for fugl og naturtyper med verdi, vil berøres av ledningen. Alternativet vil føre til en mindre reduksjon av INON-området på Lamnøyni og Areungen i Austrheim.

Langs traseen vil to fritidsboliger på Njøta i Austrheim eksponeres for elektromagnetiske felt fra ledningen med verdier over 0,4 µT (mikrotesla).

Departementet vurderer de negative konsekvenser for landskap, kulturminner og naturmangfold ved alternativ 3 som svært store. NVE finner i innstillingen at alternativ 3 har de klart største negative ulempene, sett bort i fra kostnadsspørsmålet. De fleste høringsparter er svært negative til traseen over Fosnstraumen, herunder særlig kommunene og andre lokale interesser samt naturvern- og kulturminneinteresser.

Alternativ 3.1.2/3.1.2a Mjøs – Saltviki – Naustneset – Bakka – Mongstad

Departementet konstaterer at alternativet 3.1.2/3.1.2a unngår den omstridte kryssingen av Fosnstraumen som alternativ 3 medfører, men for øvrig innebærer lang strekning med luftledning som passerer over flatt kystlandskap med om lag de samme negative konsekvensene for INON-områder, kulturminner, naturmangfold og åpent kystlandskap som alternativ 3. Alternativet fører med seg en merkostnad på 71 millioner kroner i forhold til NVEs tilrådte trasé. Departementet slutter seg til NVEs syn om at dette alternativ ikke har noen avbøtende virkninger miljømessig sett opp mot

alternativ 3. Departementet vurderer dette trasealternativet som uaktuelt og finner ikke grunnlag for en nærmere vurdering av denne traseen.

Alternativ 1 Mjøs – Saltviki – Lurefjorden – Mongstad

Når det gjelder justering av traseen mellom Mjøs og Saltvika viser departementet til NVEs innstilling der det fremgår at justeringen støttes både av kommunen og grunneierne. NVE vurderer at justeringen gir en bedre trasé enn den opprinnelige, både når det gjelder bebyggelse, kulturmiljø og landbruk. Med den justerte traseen fra Mjøs til Saltviki, planlegges landfall for sjøkabelen i større avstand til vika og bebyggelse for øvrig, slik at det visuelle inntrykket forbedres. Departementet merker seg i tillegg virkninger for naturmangfold, landbruk og for synlighet fra ferdselsåren "den indre farleia". Saltviki er for øvrig skilt ut som et eget landskapsområde. Konsekvensutredningen påpeker en historisk lokalitet i Saltviki i form av en gammel steinbru og en liten brygge, som peker tilbake på vikas historie som kai der torv ble skipet til Bergen.

Traseen kan påvirke Sangsvane (nær truet), som benytter Nordangsvågen som fast overvintringsområde, og andre fuglearter som benytter vågen som trekkorridor. Krysningen over vågen vil utsette disse artene for kollisjonsfare. Ledningen vil øst for vågen også berøre leveområde for den rødlistede arten hønehauk (sårbar), og påvirkning på denne arten vurderes av konsekvensutredningen å være stor. Arten er betydelig utsatt for kollisjon med ledninger. Departementet vurderer at virkningen på naturmangfold vil være den samme for den opprinnelige traseen Mjøs – Saltviki og den nye justerte traseen som omsøkt av BKK Nett i september 2011. Departementet vurderer virkningene for biologisk mangfold å være moderate i forhold til inngrepene alternativ 3 vil representere, jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 12. Det justerte traséalternativ vil ha positive visuelle virkninger og er i tråd med lokale interesser. Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og finner som direktoratet at den justerte traseen kan derfor legges til grunn for den videre behandling av alternativ 1.

Alternativ 1 medfører sjøkabel i Lurefjorden mellom Radøy og Lindås. Lurefjorden er foreslått vernet i marin verneplan grunnet fjordens avvikende hydrologiske karakter med grunne terskler og begrenset avrenning fra land. Fjorden har en stor forekomst av dypvannsmaneten *Periphylla Periphylla*. Området skal kunne tjene som referanseområder for overvåkning og forskning, dersom fjordområdene inngår i marin verneplan. Konsekvensutredningen vurderer at hovedtyngde av påvirkning vil være i anleggsfasen ved legging av kabler, og at virkningene av selve kabelstraseen ventes å være ubetydelige, med små elektromagnetiske felt og arealbeslag. Konsekvensutredningen konkluderer med at leggingen av kabler ikke vil være i konflikt med verneforslaget eller de aktuelle restriksjoner for bruk av vernede sjøområder i Lurefjorden.

Departementet merker seg at sjøkabeltraseen planlegges i nærheten av Stridsholmen som har vært naturreservat for sjøfugl siden 1987. I reservatet finnes blant annet viktige

fuglearter som sildemåke, fiskemåke, gråmåke, grågås. Departementet anser ikke at sjøkabelen i driftsfasen vil ha noen negativ påvirkning på naturreservatet Stridsholmen, jf. naturmangfoldloven § 49. Anleggsperioden kan imidlertid virke forstyrrende på fuglelivet. Dette bør i så fall tas hensyn til i detaljplanleggingen av ledningen, slik at de viktigste hekkeperiodene kan unngås så langt det er praktisk mulig.

Lurefjorden er et viktig yngleområde for havørn som i fagrapport for biologisk mangfold defineres som svært viktig. Havørn ble også observert ved Hopsundet under departementsbefaringen i mai 2011. I følge Fagrapport for biologisk mangfold er den vanligste dødsårsaken hos unge havørn kollisjon med kraftledninger og strømgjennomgang (elektrokusjon). Strømgjennomgang er imidlertid ikke aktuelt for 300/420 kV ledninger. Selve kablingen i sjø har ingen betydning for havørn. Anleggsperioden anses også som uproblematisk.

Engholmen og holmer nord for Ådnøya er viktige yngleområder for sjøfugl, men er lokalisert et stykke unna kabeltraseen og departementet vurderer at lokalitetene ikke påvirkes i nevneverdig grad.

Det er registrert et gyteområde for torsk ved Risosen/Risasjøen vest for Tytebærneset. I tillegg ligger Vågsskjæret sjøfuglreservat på sørsiden av neset, men fredningen er vurdert opphevet grunnet at lokaliteten gjennom en lengre periode ikke har vært i bruk.

Departementet merker seg at anleggsfasen med legging av sjøkabel i Lurefjorden vil medføre noen ulemper for naturmangfold. Departementet vurderer disse ulemper for å være beskjedne samlet sett, og på sikt ikke ha noen betydning for biologisk mangfold i og rundt fjorden.

Landfall Lindås

Det opprinnelige omsøkte alternativ 1 med landfall på Tytebærneset, innebærer tre forskjellige alternative lufledningstraseer inn mot Mongstad. Høringsinstanser og kommunen selv har vært negative til landfall på Tytebærneset. Selve neset er sterkt tilplantet med kulturskog. Landskapet omkring er sårbart for inngrep som visuelt sett virker forstyrrende fra sjøen. Inngrep på Tytebærneset vurderes i konsekvensutredningen til å ha stor til middels negativ betydning for landskapet.

Alternative traseer 1.1, 1.2 og 1.3 vil gå nærme spillplasser for orrfugl og hekkeplass for ravn, og vurderes som mer konfliktfylte for naturmangfoldet, enn alternativ 1,4 omsøkt i september 2011. Alternativ 1.1 vil krysse over et område med rik forekomst av edellauvskog i Langura. Alternativene vil berøre leveområde for hønsehauk.

Alternativ 1.4 med landfall noe sør for Mjåsundet (heretter omtales som Mjåsundet), medfører omlegging og parallellføring med eksisterende 132 kV ledning Seim – Mongstad. Alternativet medfører en merkostnad om lag 18 millioner kroner sammenliknet med alternativ 1.1, 1.2 og 1.3.

Ulemper for naturmangfold på denne strekningen reduseres sammenliknet med øvrige alternativer, jf. naturmangfoldloven § 12. Trasé 1.4 går igjennom et næringsområde, og kommer ikke i direkte konflikt med rødlistede fuglearter eller viktige landskapsområder. Området er fra før av preget av eksisterende inngrep. Departementet vurderer konsekvensene for naturmangfoldet på denne strekningen som små.

Samlokaliseringsevnen for infrastruktur er stor, og gir redusert konflikt med planene om næringsutvikling. Landfall i Mjåsundet reduserer de negative virkningene for strandsonen, da denne traseen går mer rett på strandlinjen. For bebyggelsen på Utgjerdet økes avstanden til ledningen betydelig. NVE konstaterer i tilleggsvurderingen av 30. mars 2012 at trasé 1.4 bør velges dersom sjøkabel mellom Radøy og Lindås velges. NVE vurderer at alternativet medfører en betydelig landskapsmessig forbedring ved at landfall på Tytebærneset unngås. Departementet slutter seg til NVEs vurdering på dette punkt.

Lindåsneset transformatorstasjon

Ny transformatorstasjon på Lindåsneset innebærer en forkortning av traseen på om lag 2 km. Bakgrunn for søknaden var at utvidelse av Mongstad transformatorstasjon ville ha medført tekniske utfordringer. Det var heller ikke nødvendig for BKK Nett å føre sentralnettsledningene Mongstad – Kollsnes og Mongstad – Modalen helt inn til eksisterende Mongstad transformatorstasjon. NVE peker på flere fordeler med en ny plassering på Lindåsneset, blant annet økonomisk gevinst på grunn av kortere 300 kV (420 kV)trase i tillegg til arealbesparelse som følge av samlokalisering med framtidig økt 132/22 kV transformeringsanlegg. Departementet viser videre til at ny Lindåsneset transformatorstasjon er i tråd med Statoils planer for området. BKK søkte samtidig om å bygge to nye 132 kV luftledninger fra Lindåsneset transformatorstasjon i parallell trasé inn til eksisterende Mongstad transformatorstasjon. Den ene ledningen er en omlegging i ny trasé av eksisterende 132 kV ledning Seim - Mongstad. Den andre ledningen BKK Nett søker om å bygge vil på sikt erstatte 132 kV ledning Matre – Frøyset – Mongstad når denne ledningen eventuelt saneres som følge av BKK Netts omsøkte planer om 300 kV forbindelsen Mongstad – Modalen. Omleggingen av ledningen Seim – Mongstad ønsker BKK å foreta samtidig med at Mongstad – Kollsnes bygges.

NVE vurderer at den andre omsøkte 132 kV ledningen mellom Mongstad og Lindåsneset transformatorstasjoner bør bygges samtidig som den nye transformatorstasjonen etableres, for å unngå flaskehalseffekt ved at ledningen Seim – Mongstad er eneste forbindelse fra Energiverk Mongstad til Lindåsneset transformatorstasjon.

Høringsparter er generelt positive til transformatorstasjon på Lindåsneset. Hordaland fylkeskommune peker på mulig konflikt med automatiske fredede kulturminner.

Naturvernforbundet Hordaland mener stasjonen bør flyttes vekk fra høydedraget for å unngå eksponering og visuelle ulemper. BKK peker på at det mellom bebyggelsen og transformatorstasjonen er en ås som gjør at stasjonen ikke er synlig fra bebyggelsen.

NVE peker på viktige fordeler ved endringen, og tilrår at det gis konsesjon til Lindåsneset transformatorstasjon og ny 132 kV ledning mellom Lindåsneset og Mongstad transformatorstasjoner. Eventuell konsesjon til omleggingen av eksisterende Seim – Mongstad må utsettes til avtale mellom Statoil og BKK Nett er på plass. Departementet viser til NVEs vurdering og slutter seg til NVEs tilråding.

Oppsummering av strekningen Mjøs – Saltviki – Mongstad

Departementet peker på merkostnaden som alternativ 1 medfører sammenliknet med NVE tilrådte traséalternativ 3. Kostnaden påføres på grunn av en lengre strekning med sjøkabel. BKK estimerer merkostnaden for sjøkabelen og justering til trasé 1.4 på om lag 175 millioner kroner. Departementet merker seg den betydelige kostnadsøkningen for dette alternativet.

Med alternativ 1 vil de skader og ulemper som kraftledningen påfører landskap, naturmangfold, kulturminner og friluftsliv reduseres betydelig sammenliknet med alternativ 3. Alternativet er også i tråd med lokale interesser, og et klart flertall av høringsinstansene.

6.3.4 Konklusjon delstrekning Mjøs(Radøy) – Mongstad(Lindås)

Departementet konstaterer at alternativ 3 med luftledning på strekningen Mjøs – Fosnstraumen - Mongstad er meget konfliktfullt både med hensyn til miljø, natur og kulturminner. De landskapsmessige virkningene i et sårbart kystlandskap vil være svært negative. Departementet konstaterer at alternativ 1 gir en vesentlig bedre totalløsning for kraftledningen, og må anses som en langt bedre løsning for naturmangfold, landskap og kulturminner sammenliknet med alternativ 3, jf. naturmangfoldloven § 12. Ved valg av sjøkabel fra Saltviki til Mjåsundet oppnås de særlige miljøvirkninger som er en betingelse for å kunne kable på dette spenningsnivået. Ulempen ved sjøkabel er merkostnaden på 157 millioner kroner i forhold til luftledningsalternativet som NVE har tilrådd. I tillegg kommer merkostnaden på 18 millioner kroner ved valg av trasé 1.4 fra Mjåsundet i Lindås. Departementet har imidlertid kommet til at de samlede miljømessige fordeler ved sjøkabelalternativet er så betydelige at det utvilsomt oppveier de økte kostnader kablingen medfører.

Departementet legger til grunn alternativ 1 mellom Mjøs og Mongstad, med sjøkabel i Lurefjorden og landfall i Saltviki og Mjåsundet for vurderingen av samlede virkninger som konsesjonsvedtaket skal bygge på. Fra Mjåsundet fremføres ledningen i luft i henhold til alternativ 1.4 inn til ny Lindåsneset transformatorstasjon. Eksisterende 132 kV ledning *Seim – Mongstad* legges om og parallellføres med 300/420 kV ledningen inn

til transformatorstasjonen. Transformatorstasjonen plasseres som omsøkt i tilleggssøknad av september 2011.

7. SAMLET VURDERING

7.1 Innledning

Hovedtraséalternativ 1 med delstrekningene 1.4 og 1.5 samt justering i Saltviki avviker på flere sentrale delstrekninger vesentlig fra NVEs tilråding. I det følgende vurderes disse endringenes betydning for den samlede belastningen på naturmangfold og virkninger for andre berørte interesser. Vurderingene gjøres ut i fra det kunnskapsgrunnlag som foreligger for departementets førsteinstansvedtak i saken, jf. pkt 5.4 ovenfor.

7.2 Vurdering av samlet belastning etter naturmangfoldloven

I det følgende vil departementet foreta en vurdering av tiltakets påvirkning på økosystemet ut i fra den samlede belastningen økosystemene er eller vil bli påvirket av i henhold til naturmangfoldloven § 10 jf. § 7. NVE gjennomgår disse vurderingene i kapittel 6.7 i innstillingen. Departementet tar utgangspunkt i NVEs innstilling og vurderer denne opp i mot ny kunnskap og de endringer av trasévalg departementet foretar.

7.2.2 Energianlegg

For de energianlegg NVE gjennomgår i pkt. 6.7.2 oppdateres grunnlaget som følger:

Departementet ga 13. september 2011 Statoil ASA konsesjon til nye kabelforbindelser mellom Kollsnes og Troll A-plattformen. Anlegget berører kun landområder inne på selve Kollsnesanlegget i Øygarden.

Gefion Engineering har fremdeles ikke søkt om vindkraftverk på Mjøs, slik det følger av tidligere melding om et slikt prosjekt.

Ved departementets stadfestelse av NVEs konsesjonsvedtak den 9. juni 2010 kan det oppføres testvindturbin på inntil 10 MW på Ljøsøya i Øygarden. Konsesjonen er gitt med en tidsbegrensing på fem år, dog ikke ut over 2018.

Departementet stadfestet 20. juni 2012 NVEs avslag på Kollsnes Vindpark AS' søknad om konsesjon til bygging og drift av vindkraftverk på Kollsnes.

Departementet legger til grunn at det ikke er planer om nye energianlegg som vesentlig endrer de vurderingene av samlet belastning NVE har foretatt, eller som er til hinder for framføringen av kraftledningen slik det følger av departementets valg av trasé.

7.2.3 Andre inngrep

Statoil ASA sendte mai 2012 melding med forslag til konsekvensutredningsprogram for eksportløsning med oljerør fra feltene på Utsirahøyden. Forslaget inneholder mange ulike tenkelige eksportløsninger, hvorav et oljerør over Radøy er skissert som en mulighet ved to av de ni alternativene som er omtalt. Det er åpnet for et oljerør over Radøy i kommuneplanens arealdel.

Departementet har merket seg et enkelte har reist spørsmål om muligheten for kabling av kraftledningen over Radøy i samlokalisering med et mulig oljerør. De samordnede utbyggingene av Edvard Grieg-feltet og Draupne-funnet har planlagt første oljeproduksjon i 2015. Det er for disse foreslått oljeeksport via eksisterende oljerør fra Grane til Sture. Endelig oljeeksportløsning for utbyggingene vil bli godkjent av departementet høsten 2012. Det er usannsynlig at et eventuelt oljerør over Radøy vil være en del av eksportløsningen som vil stå klar i 2015. Skal dette alternativet være realistisk, vil det være knyttet til utbyggingen av det store Johan Sverdrup-funnet. Dette funnet vil ikke ha produksjonsstart før nærmere 2020.

Kraftledningen skal etter planen være i drift i 2015, og departementet finner at en samlokalisering av elkabel og oljerør ikke på noen måte er realistisk innenfor det tidspespektive kraftledningen må bygges for å gi den nødvendige styrkingen av forsyningssikkerheten i bergensområdet og på Kollsnes.

Et eventuelt oljerør på et senere stadium kan forsterke inntrykket av inngrep på Radøy, selv om selve røret ikke vil være synlig. Departementet finner at de største visuelle og landskapsmessige sumvirkningene vil være relatert til byggefasene og i en periode etterpå mens områdene revegeteres. Departementet finner at den permanente samlede belastningen er akseptabel.

Olje- og energidepartementet kan ikke se at det foreligger nye planer om vesentlige arealinngrep av betydning for kraftledningssaken slik den nå står.

7.2.4 Naturtyper, vegetasjon og uberørt natur

I Øygarden krysser ledningen igjennom et område med kystlynghei fra Kollsnes til Ljøsøysundet klassifisert som "viktig". Dalsmarka er et viktig, åpent område for kystlyngheien, men eksisterende inngrep i form av kraftledninger og gassrør preger samtidig landskapet. Kraftledningen vil føre til en økt belastning på strekningen, men konsekvensutredningen vurderer ledningen til å ha små konsekvenser for naturmangfoldet. Departementet viser til vurderingene ovenfor i pkt. 6.2.3 og finner at ledningen for denne strekningen har akseptable virkninger for naturmangfoldet.

Den største belastningen for naturmangfoldet på strekningen over Radøy faller på myrområdet "Havet" og kryssingen over Norangsvågen. "Havet" er en av de største sammenhengende lavlandsmyrene (kystmyr) som er igjen i Hordaland, og vurdert som

et svært viktig naturområde. Ellers på Radøy er det mye skog rundt den planlagte traseen.

I Lindås fra Mjåsundet til Lindåsneset transformatorstasjon er det ikke registrert sjeldne naturtyper eller vegetasjon, og området er generelt preget av eksisterende inngrep. Departementet ser store fordeler med å parallellføre ledningen med eksisterende nett inn til transformatorstasjonen.

Departementets valgte trasé berører ikke INON-områder.

NVE peker på at det for vegetasjon er det anleggsfasen som medfører de største ulempene ved kjøring i terrenget og opparbeidelse av anleggsveier. Departementet oppfordrer som NVE, til at BKK Nett tar hensyn til sårbar flora og vegetasjon og tilpasser mastefester i den grad det er praktisk mulig.

7.2.5 Fugl

Avbøtende tiltak som kan redusere kollisjonsfaren for fugl omtales i punkt 8.3. Ledningen krysser over Osundet i Øygarden. Her er arten sangsvane registrert. Over Radøy vil det oppstå kollisjonsfare for fugl over myrområdet Havet og Norangsvågen. Krysning av andre åpne myrer og bekkedrag samt Kvalheimsvatnet, Hauglandsvatnet, og Mjøsvatnet vil det også være fare for fuglekollisjoner. I Norangsvågen er det registrert sangsvane, som er på rødlisten med status nær truet.

Leveområde for den rødlistede arten hønsehauk (nær truet) vil også påvirkes av ledningen. Manøvreringsevnen til hønsehauk og sangsvane gjør artene spesielt utsatt for kollisjon. Leveområde for hubro (sterkt truet) berøres av traseen. NVE vurderer at kollisjonsfaren for hubro er begrenset, da arten har godt nattesyn og god manøvreringsevne. Departementet finner at selv om den største trusselen mellom kraftledninger og hubro ligger i faren for elektrokusjon, er det også en viss kollisjonsfare med større nettanlegg. Enkelte avbøtende tiltak av hensyn til fugl er foreslått i konsekvensutredningen. Disse er vurdert nærmere i punkt 8. En mer inngående beskrivelse av de enkelte arter som kan påvirkes av ledningen finnes i vurderingen av de enkelte delstrekningene. Kattugle og hornugle hekker også innenfor influensområdet, men disse artene er ikke truet. Av rovfugl er det kun havørn og hønsehauk som hekker innenfor influensområdet. Havørnbestanden er sterk og økende. Hønsehauk er oppgradert fra sårbar til nær truet på rødlista av 2012, men har hatt en negativ bestandsutvikling over mange år og det antas at denne ikke er stabilisert. Andre rovfuglarter som myrhauk (sårbar) og musvåk (livskraftig) benytter områdene som trekkvei eller til overvintring. Departementet finner at eventuell kollisjonsrisiko på enkeltindividnivå ikke påvirker bestandsutviklingen for disse rovfuglene, jf. naturmangfoldloven § 5.

Lurefjorden er et viktig hekkeområde for måker og terner, og er et viktig område for havørn. Departementet konstaterer at hekkende sjøfugl kan bli forstyrret i

anleggsfasen. Det bør i detaljplanleggingen vurderes å tilpasse anleggsarbeidet til yngle- og hekkeperiode, jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 12. I driftsfasen ansees ikke sjøkablene å ha innvirkning på fugl.

Ved å velge ilandføring av sjøkabelen på Lindås-siden lenger inn i Mjåsundet, nord for Tytebærneset, unngås viktige spillplasser for orrfugl, mens leveområde for hønehauk berøres i noen grad. Valg av alternativ 1.4 medfører parallellføring med eksisterende 132 kV ledning og området er allerede preget av eksisterende inngrep. Departementet vurderer denne delen av traseen å ha liten negativ konsekvens for fugl.

Departementet peker på at ledningen kan virke forstyrrende for fugl i anleggsfasen. Særlig i fjordkryssningene og over åpne områder er det fare for fuglekollisjoner. Departementet konstaterer at bortfall av alternativ 3 med luftledning mellom Mjøs og Lindås reduserer kollisjonsutsatte fjordkryssinger vesentlig. For avbøtende tiltak vises det til punkt 8.

Kuvågen i Radøy er en grunn vik med mudderstrand som blir blottlagt ved fjære og er en lokalitet for vadefugl. Det finnes få slike områder i Radøy. Anleggsarbeidet med legging av kabel kan gi forstyrrelser og fortrengsel av fugl, mens kablene ikke forventes å gi påvirkning i driftsfasen.

Valg av alternativ 1 for fremføring av ledningen har vesentlige fortrinn sammenliknet med alternativ 3 når det gjelder negative virkninger for fugl. Selv om det på enkelte punkter er fare for kollisjon og leveområder for hubro og hønehauk berøres i noen grad, vurderer departementet at alternativ 1 gir akseptable virkninger, og at alternativet klart gir den beste løsningen for fugl, jf. naturmangfoldloven § 12. Ved å velge alternativ 1 unngås blant annet to potensielle hubrolokaliteter. Samtidig kables 4,2 km med 22 kV-ledning, et spenningsnivå som generelt utgjør en betydelig større risiko for hubro enn 300/420 kV.

I forbindelse med departementets vurdering enkelte delstrekninger ovenfor, har det fremkommet at kraftledningen kan påvirke truede fuglearter på individnivå og av lokal betydning. Den samlede påvirkning på fugl er ikke av en slik karakter at den truer forvaltningsmålet for arter, jf. naturmangfoldloven § 5. Departementet finner at omfanget av luftledning i denne saken totalt sett er begrenset til rundt 10 km og at den samlede belastningen av de tre delstrekningene i luft ikke endrer på denne vurderingen.

7.2.6 Marint naturmangfold

Konsekvensutredningen finner at kryssing av Hjeltefjorden med kabel gir ubetydelige konsekvenser for marint biologisk mangfold både i drifts- og anleggsfasen.

Lurefjorden er foreslått som marint verneområde og innehar viktige biologiske forekomster, som dypvannsmaneten *Periphylla periphylla*. Generelt gjelder

restriksjoner med hensyn til inngrep i bunnen for disse prioriterte foreslåtte verneområdene, og det frarådes plassering av større tekniske installasjoner på fjordbunnen. Konsekvensutredningen peker på at fjorden sannsynligvis har en god til moderat økologisk status i henhold til EUs vanndirektiv, men lokale forurensningsforhold utenfor Kjevikdalen trekker ned. Konsekvensutredningen finner likevel at påvirkningen på marint naturmangfold i driftsfasen vil være ubetydelig. Kabeltraseen befinner seg nord i Lurefjorden der fjorden er relativt grunn. Samlet ventes ubetydelig til ingen virkning av kablene, verken under legging eller drift. Konsekvensutredningen vurderer heller ikke kabellegging i Lurefjorden for å være i konflikt med verneforslaget.

Hjeltefjorden har ingen påviste spesielle eller verneverdige naturtyper. Konsekvensutredningen utelukker ikke at det kan finnes korallforekomster i de dypere deler av fjorden. Departementet forutsetter at BKK Nett tar hensyn til eventuelle slike funn, dersom det under detaljplanleggingen avdekkes forhold på sjøbunnen av slike eller andre forekomster. I Hjeltefjorden nær landfall i Ljøsnessundet finnes det også viktige forekomster av skjellsand.

Samlet sett vurderer departementet at sjøkabelstrekningene har minimale til ingen konsekvenser for marint biologisk mangfold.

7.3 Kulturminner

For områdene Ljøsøysundet i Øygarden, Mjøsvatnet og Saltviki i Radøy vil ledningen gi negative konsekvenser av noe omfang. Konsekvensutredningen peker på at i disse områdene er det mulig å flytte mastefestene noe lenger unna de kjente kulturminnene som avbøtende tiltak. Så langt det er praktisk mulig forutsetter departementet at slik flytting vurderes nærmere i detaljplanleggingen. Alternativ 1 unngår de største konfliktene med kulturminner, og departementet anser at konsekvensene er akseptable langs denne traseen.

7.4 Landskap

Departementet finner at alternativ 1 gir relativt små negative konsekvenser for landskapet i Øygarden og Lindås på grunn av allerede eksisterende inngrep.

Vegetasjon vil i større grad absorbere inngrepet i Radøy, men ledningen vil her gi en viss negativ påvirkning av landskapet. Jordbrukslandskapet preger store deler av øya. Over myrområdene Havet og inn mot Saltviki vil ledningen være godt synlig, noe som i konsekvensutredningen er vurdert å gi moderat til stor negativ konsekvens for landskapet. Fagrapport for landskap påpeker at området Havet med sin høye verdi er svært sårbart for inngrep, i tillegg til at myren topografisk ikke absorberer denne type inngrep, men snarere eksponerer dem.

Ved kabling av to eksisterende 22 kV ledninger som omtalt i punkt 8.3, vil de negative konsekvensene for landskapet lette noe for området rundt Havet. Departementet

vurderer samlet sett de negative konsekvensene for landskaps- og myrområdet Havet for å være akseptable.

Forankringsmastene ved landfallene for sjøkabelen i Ljøsøysundet, Saltviki og Mjåsundet vil være fremtredende i landskapet. Forankringsmast i Kuvågen vil skjermes noe av vegetasjon og er i følge konsekvensutredningen knapt synlig fra sjøen. For beboere i Kuvågen vil også vegetasjon og terrengformasjonene skjermes det visuelle inntrykket av anlegget.

Landfallet i Saltviki ble etter tilleggsøknad fra BKK justert lengre vekk fra selve vika. For en mer detaljert beskrivelse viser departementet til NVEs innstillinger og til vurderingen av de enkelte delstrekninger. Selve ledningen vil skjermes på en bedre måte ved at den omgis av mer vegetasjon. Fra Lurefjorden vil forankringsmasten bli mindre synlig etter det justerte alternativ.

Landskapet langs luftledningstraseene er generelt preget av å være kystlandskap med lite vegetasjon, med unntak for noe mer vegetasjon i Radøy og Lindås. Øygarden skiller seg noe ut med blankskurte berg og lynchheier. Det negative visuelle inntrykket av ledningen dempes ved at traseen i stor grad samlokaliseres med allerede eksisterende inngrep i Øygarden og Lindås.

Samlet sett vurderer departementet at den visuelle belastningen på disse områdene øker moderat. Ved kabling av eksisterende nett og justert alternativ i Kuvågen og Saltviki på Radøy og i Mjåsundet i Lindås, finner departementet at ledningen har moderate og akseptable konsekvenser for landskapsbildet. Visuelt sett har alternativ 1 store fordeler sammenliknet med NVEs tilrådde alternativ.

7.5 Friluftsliv

Ledningen vil på Radøy være synlig fra flere populære friluftsområder. Alternativ 1 unngår her de største landskapsmessige negative virkningene av ledningen og dermed også den visuelle opplevelsen ettersom den hovedsakelig går gjennom skogsområder og skjermes av vegetasjonen. Departementet vurderer at de samlede negative konsekvensene for friluftslivet er akseptable.

7.6 Næringsinteresser

Skog- og landbruk

Når det gjelder jordbruk påpeker konsekvensutredningen konflikter i forbindelse med spredning av husdyrgjødsel. Ledningen vil vanskeliggjøre gjødselsspredning med redskap på grunn av fare for overslag, og gjødsling under ledningen kan derfor bli mindre effektivt. Mastefestene vil beslaglegge areal på dyrket mark. Ryddebeltet vil føre til ulemper for skogsdriften ved at trær fjernes og gjenværende skog blir mer utsatt. Ledningstraseen passerer de to viktigste produksjonsområdene på Radøy på Mjøs og Straume. Den justerte traseen mellom Mjøs – Saltviki vil føre til at ledningen føres om lag 100 meter lengre vekk fra produksjonsområdet på Straume.

Alternativ 1.4 vil i noen grad berøre LNF-området sørvest for Mølefjellet. Området er definert som et av de viktigste landbruksområdene i landbruksplanen til Lindås kommune.

Konsekvensutredningen vurderer ulempene for jord- og skogbruk til å være store negative for alle omsøkte alternativ. Alternativ 1 vil gi en moderat forbedring etter justeringen mellom Mjøs og Saltviki. Departementet merker seg at det i detaljplanleggingen kan være rom for enkelte tilpasninger for å redusere direkte ulemper for landbruksinteresser. Departementet forutsetter at det i detaljplanleggingen av kraftledningsframføringen gjøres slike tilpasninger og avbøtende tiltak slik at de negative konsekvensene for landbruk og landskap blir minst mulig, og har presisert dette i konsesjonsvilkårene. Departementet konstaterer at ledningen fører til ulemper for skog- og landbruk, men vurderer virkningene for å være akseptable.

Fiskerinæring og annen aktivitet i kystområdene

Fiskeridirektoratet viser til akvakulturlokalitetene ved Ljøsøy i Øygarden og rekefeltet i Hjeltefjorden. Rekefelt ved Kuvågen kan komme i konflikt med kabeltraseen. Direktoratet henstiller til at kabelleggingen foregår på en måte som minimerer ulempene for næringen. Direktoratet påpeker mulig konflikt med oppdrettsnæringen. Kystverket Vest påpeker for øvrig at Hjeltefjorden er hovedlei for mye trafikk. Både i Hjeltefjorden og Lurefjorden drives trålefiske.

BKK vil vente med omfattende bunnundersøkelser til den endelige sjøkabeltraseen er valgt, og traseen vil kunne tilpasses og minimere eventuelle ulemper for næringen.

Det er av lokale fiskerimyndigheter påpekt mulig konflikt med fiske i anleggsperioden. Departementet viser til at BKK ved legging av kabler skal ta hensyn til næringsinteresser så langt det praktisk er mulig.

Turisme og reiseliv

Konsekvenser for reiseliv er i hovedsak tilknyttet visuelle ulemper av ledningen fra lokaliteter som er viktige i denne sammenheng. NVE peker på at det er knyttet stor usikkerhet til hvorvidt kraftledninger har en vesentlig innvirkning på turisme/reiseliv. Departementet konstaterer at alternativ 1 unngår viktige friluftsområder som "Nordsjøløypa", "Den indre farleia" og Fosnstraumen/Rapeneset. Både i Øygarden og Lindås går traseen igjennom næringsområder med eksisterende inngrep. Departementet kan ikke se at ledningen vil medføre ulemper for turisme i nevneverdig grad. Det vises for øvrig til vurderingene knyttet til virkninger for landskap og friluftsliv.

7.7 Konklusjon

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter energiloven må alle fordeler og ulemper ved kraftledningsanlegget veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre

at produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder at det tas hensyn til berørte allmenne og private interesser.

Departementet har foretatt en samlet vurdering av alle de anførte ulempene ved etablering av en 300 kV (420 kV) kraftledning fra Kollsnes til Mongstad. Ulempene er vurdert opp mot fordelene som dette tiltaket vil ha for forsyningssikkerheten i bergensområdet og for kraftuttaket fra Kollsnes til petroleumsaktiviteten i området. Nord for dette området er det i dag kraftoverskudd og begrensninger i transportmulighetene ut med de følger det kan få med produksjonsbegrensninger. I tillegg er det i området mulighet til å utvide fornybarproduksjonen, som først kan realiseres når overføringsforbindelsene i området er styrket.

Departementet er innforstått med de negative miljøvirkninger av kraftledningsanlegget som i hovedsak er knyttet til landskap, friluftsliv og fugl. Departementet har også vurdert hensynet til landbruk, reiseliv og turisme, kulturminner og til å unngå nærføring i størst mulig grad.

Departementet finner at naturområdene i de berørte kommunene er av høy landskapsmessig verdi, og har derfor funnet at det er grunnlag for å velge en løsning som innebærer langt mer kabling enn tilrådd av NVE. Alternativ 1 innebærer en merkostnad på om lag 200 millioner kroner. Med Nordhordlands flate og sårbare kyst- og kulturlandskap vurderer departementet at den økte bruken av kabling gir en vesentlig reduksjon i skader og ulemper og en vesentlig bedre totalløsning, og er i tråd med gjeldende kablingsstrategi. De økte kostnadene rokker ikke ved samfunnsøkonomien i prosjektet.

Departementet finner at alternativ 1 for fremføring av kraftledningen mellom Mongstad og Kollsnes samlet sett er det alternativ som gir minst skader og ulemper for allmenne interesser. Riktignok øker belastningen i områdene, men departementet finner denne økningen til å være akseptabel, sett i forhold til ledningens vesentlige betydning for blant annet forsyningssikkerhet, økt fornybarproduksjon og annen næringsvirksomhet.

Kraftledninger vil alltid representere en viss kollisjonsfare for fugl. Departementet konstaterer at alternativ 1 reduserer antall steder langs ledningen hvor det kan oppstå kollisjonsfare betraktelig. Kabling av eksisterende distribusjonsnett i Radøy vil redusere fare for strømgjennomgang av hubro. Påvirkning av fugl er ikke av en slik karakter at det er i konflikt med forvaltningsmålene for de respektive arter som kan bli berørt, jf. naturmangfoldloven § 5.

Departementet legger til grunn at traseen som gis konsesjon i dette vedtak ikke kommer i direkte konflikt med kjente automatisk fredete eller vedtaksfredete kulturminner. Departementet forutsetter at eventuelle manglende undersøkelser etter kulturminneloven § 9 avklares.

8. VILKÅR OG AVBØTENDE TILTAK

8.1 Generelt

I henhold til energilovforskriften § 3-4 skal konsesjonær ved planlegging og drift av kraftledninger sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper, i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. Tilsvarende prinsipp følger av naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige prinsipper og driftsmetoder og § 11 om tiltakshavers ansvar for kostnadene ved å begrense miljøforringelse.

NVE gjennomgår vilkår og avbøtende tiltak i innstillingen til søknaden kapittel 7 og innstillingen til tilleggssøknaden kapittel 6, begge inntatt ovenfor i pkt. 3.

Når det gjelder detaljplanlegging av trasé og mastefester, kamuflerende tiltak og alternative mastetyper og trasérydding viser departementet til NVEs vurderinger og slutter seg til disse.

8.2 Merking av liner

NVE finner ikke grunnlag for å pålegge merking av fjordspenn for å redusere kollisjonsfare for fugl. NVE viser i den forbindelse til at slik merking vil redusere faren for kollisjon, men øke synligheten av linene. NVE viser til at den planlagte kraftledningen er en stor synbar konstruksjon, og langt mer synlig enn liner på lavere spenningsnivå. NVE vurderer derfor at kollisjonsfaren er noe mindre for 300 og 420 kV ledninger. NVE vurderer de visuelle ulempene og økte kostnader ved merking til å være større enn antatt effekt av merking for fugl.

Departementets valg av traséalternativ 1 medfører at en rekke fjordspenn mellom Radøy og Lindås ikke er aktuelle. Den totale kollisjonsrisikoen antas derfor å bli betydelig redusert sammenlignet med alternativ 3.

Alternativ 1 innebærer at det etableres to spenn over sund der det i dag allerede er etablerte kraftledningsspenn. Dette gjelder krysningen av Norangsvågen i Radøy, der alternativ 1 med justeringene i Saltvika gir bort i mot parallellføring med eksisterende 22 kV, samt ved kryssingen av Osundet i Øygarden, der det fra før av er tre fjordspenn av ledninger i lavere høyde. Parallele fjordspenn med ulik høyde gir økt kollisjonsfare for fugl. Merking av liner bør vurderes for disse krysningene i detaljplanleggingen. På grunn av de allerede eksisterende spennene/inngrepene for disse to krysningene, vil merking ikke i særlig grad forverre det visuelle inntrykket.

Over myrområdet Havet i Radøy vil ledningen også føre til kollisjonsfare for flere fuglearter, herunder rødlistede arter. Avbøtende tiltak i form av kabling av de

eksisterende 22 kV ledningene som krysser i området vil redusere kollisjonsfaren, jf. pkt. 8.3. Her vurderer departementet at fordelene ved i tillegg å skulle merke 300 (420) kV ledningen ikke er så store at det forsvarer forverring av det visuelle inntrykket av ledningen.

Konsekvensutredningen anbefaler et bredt ryddebelte på strekningen over Radøy samt fjerning av topplinen av hensyn til hubro. Et bredt ryddebelte kan komme i konflikt med hensynet til å begrense synbarheten av kraftledningen og vilkåret om begrenset trasérydding. Departementet presiserer imidlertid at selv om det er vilkår om begrenset trasérydding og hensynet til å begrense synbarheten av kraftledningen generelt har stor vekt, må det i detaljplanleggingen av ledningen også tas tilbørlig hensyn til fugl der disse interessene er tungtveiende. Når det gjelder fjerning av topplinen viser departementet til NVEs vurdering, der det heter at dette forutsetter kabling av linen og således i seg selv er et betydelig tiltak. NVE finner ikke grunnlag for å kreve fjerning av topplinen, og departementet slutter seg til direktoratets vurdering.

Departementet legger til grunn at ingen spenn er merkepliktige for luftfart.

8.3 Kabling av eksisterende nett

I BKKs kommentarer til høringsuttalelsene til konsesjonssøknaden, jf. brev av 3. februar 2009 til NVE, vurderer selskapet kabling av en rekke ulike strekninger med eksisterende 22 kV luftledning. Vurderingen av strekningene tok utgangspunkt i en rekke forslag om kabling fremsatt av kommunene i høringsrunden. BKK oppgir i brevet at selskapet er positivt til å kable noe av det eksisterende 22 kV nettet, men gjør ingen nærmere prioritering mellom de foreslåtte strekningene.

I brev av 14. september 2011 har BKK trukket fram fire 22 kV strekninger som selskapet vurderer som de mest skjemmende og som kan erstattes med jordkabel.

NVE vurderer kablingsforslagene i innstillingen av 20. mars 2012 til tilleggssøknaden fra BKK. Direktoratet finner ikke grunnlag for å anbefale pålegg om kabling av noen av strekningene. NVE viser i den forbindelse til at ingen av kablingstiltakene er en forutsetning for etablering av eller vil gi en bedre traséføring for den nye ledningen. For de to ledningstrekkene R3 og R4 vil kabling redusere de samlede virkningene i det aktuelle geografiske området.

Departementet finner at spørsmålet om kabling av eksisterende nett på lavere spenningsnivå må vurderes ut i fra den samlede belastningen i de berørte områdene. Vurderingen av samlet belastning må være konkret og knyttet til de naturverdiene som berøres av det nye tiltaket. Departementet viser i den forbindelse til naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning og til prinsippene i § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder og i § 11 om tiltakshavers plikt til å dekke kostnadene for å begrense skade på naturmangfold.

Departementet viser i den forbindelse til at myrområdet Havet er en av de største kystmyrene igjen i Hordaland og at området er vurdert til å ha svært høy verdi som naturtype. Kvalheimsvatnet er registrert som andefugllokalitet og trekk-korridor for fugler. Det er også påvist rødlistede fuglearter i dette området: storspove (nær truet), åkerrikse (kritisk truet) på og nær Havet, fiskemåke (nær truet) og tornirisk (nær truet). Kraftledningstraseen over Radøy berører i tillegg leveområdet for hubro, som er sterkt truet i henhold til norsk rødliste. Når det gjelder hubroen er strømgjennomgang (elektrokusjon) ved berøring av kraftledninger et større problem enn kollisjon med linene. På grunn av faseavstanden skjer strømgjennomgang kan ved kraftledninger ved lavere spenning enn 300 og 420 kV, og 22 kV-nettet antas å være den største faren for hubroen. Sanering og kabling av 22 kV-nettet kan derfor være et effektivt tiltak for å redusere konflikten mellom kraftledninger og hubro.

Departementet viser videre til at det også i kraftledningssakene om ny 420 kV Sima-Samnanger og ny 420 kV Ørskog-Sogndal ble lagt opp til endringer i eksisterende nett, som reduserte den samlede belastningen og ga en bedre totalløsning.

Ut i fra en vurdering av samlet belastning på naturmangfold (naturtyper og biologisk mangfold) og med støtte i naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og § 11 om tiltakshavers, finner departementet at konsesjonen gis med vilkår om sanering av de to 22 kV ledningsstrekke R3 og R4. Til sammen utgjør disse ledningsstrekke 4,2 km med luftledning. Samlet ny kraftledningstrasé over Radøy er til sammenligning i overkant av 6 kilometer.

Når det gjelder de to andre ledningene BKK har vurdert for sanering, R7 og R6, finner departementet ikke grunnlag for å stille vilkår om at disse saneres. Departementet viser imidlertid til Ot. prp. nr. 62 (2008-2009) der områdekonsesjonærer oppfordres til å benytte kabel på overføringsforbindelser på inntil 22 kV der naturgitte forhold tilsier at dette gir moderate naturinngrep og ekstrakostnader. Departementet forutsetter at BKK Nett legger dette til grunn ved eventuelle ombygginger og fornyelser av både disse ledningene og andre ledninger på lavere spenninger i regionen.

8.4 Detaljplanlegging

Anleggskonsesjon gis med vilkår om at det utarbeides miljø-, transport- og anleggsplan som skal regulere nærmere hvordan anleggsarbeidene med bygging og drift av ledningen skal utføres. Planene skal godkjennes av NVE. I detaljplanleggingen skal det vurderes alternative mastetyper og komponenter, samt andre kamuflerende tiltak. Departementet slutter seg for øvrig til NVEs vurdering av valg av mastetyper og isolatorer.

Departementet forutsetter, som NVE, at terrenginngrep begrenses i størst mulig grad i forbindelse med anleggsarbeidene, og at opprydningen skjer på en skånsom og effektiv måte.

Departementet forutsetter videre at BKK vurderer hvorvidt fjordspennene Osundet i Øygarden og Norangsvågen i Radøy bør merkes for å redusere kollisjonsrisikoen for fugl.

I detaljplanleggingen av kraftledningsframføringen skal det videre gjøres tilpasninger og avbøtende tiltak som gjør at de negative konsekvensene for landbruk og landskap blir minst mulig.

Havforskningsinstituttet påpeker at det kan finnes særlig sårbare habitater og organismegrupper, som vil kunne skades av selve sjøkabelen eller leggeprosessen. Instituttet peker på at havbunnen er mangelfullt kartlagt. BKK uttaler at det skal foretas en nærmere kartlegging av bunnen når den endelige traseen er valgt. Departementet viser til at man i detaljplanleggingen sørger for eventuelle justeringer av traseen lokalt, slik at kabelen ikke kommer i konflikt med sårbare organismer og bunnhabitater.

Fylkesmannen peker på at Lurefjorden er kandidat område for marint vern, og viser til at legging av kabler bør skje i utvalgte korridorer og med teknologi som sikrer at eventuell påvirkning på verneverdiene blir minst mulig. Departementet konstaterer at dersom det ved legging av kabler oppdages truede eller nært truede arter eller naturtyper, skal det i henhold til naturmangfoldloven § 12 tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder som unngår eller begrenser skade på naturmangfold.

Departementet viser til at det er flere forekomster av hekkende og ynglende sårbare fuglearter innenfor influensområdet. Det har fra flere høringsuttalelser blitt uttalt at anleggsarbeidene bør legges helt utenom de aktuelle perioder. Spesielt bør man unngå inngrep i sentrale områder for hubroen i hekketiden. Departementet viser til vilkåret om detaljplanleggingen, der det heter at planen blant annet skal beskrive og drøfte hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses slik at man unngår inngrep i sentrale områder for hubro (nær reir) i hekketiden. Det vises også til at detaljplanleggingen generelt skal ta sikte på å begrense skader og ulemper for naturmangfold, landskap og landbruk.

Som ledd i detaljplanleggingen må undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 oppfylles. Tiltakshaver må sørge for nødvendig kontakt med kulturminnemyndighetene i fylkeskommunen slik at dette kan gjennomføres uten unødige forsinkelser.

9. VEDTAK OG VILKÅR

9.1 Anleggskonsesjon

Etter en samlet vurdering finner departementet grunnlaget for å gi konsesjon etter energiloven § 3-1 jf. § 1-2 for følgende elektriske anlegg:

- En om lag 35 km lang 420 kV kraftledning fra Kollsnes transformatorstasjon i Øygarden kommune til Lindåsneset transformatorstasjon i Lindås kommune. Kraftledningstraseen bygges etter omsøkte hovedtraséalternativ 1, med

justeringer etter alternativ 1.5 ved Kuvågen og alternativ 1.4, med omlegging av eksisterende 132 kV Seim – Mongstad mellom Mjåsundet og ny transformatorstasjon på Lindåsneset. Ledningen skal inntil videre drives med 300 kV spenning.

- Utvidelse av Kollsnes transformatorstasjon med ett 420 kV bryterfelt med vern og kontrollanlegg og tilhørende høyspenningsanlegg.
- Ny transformatorstasjon på Lindåsneset med en 300 MVA transformator.
- En ny 132 kV ledning mellom Lindåsneset og Mongstad transformatorstasjoner.

9.2 Vilkår for anleggskonsesjon

Konsesjon til anleggene gis på følgende spesielle vilkår:

- Det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan som skal begrense terrenginngrep under anleggsarbeidet i størst mulig grad og sikre at opprydding blir gjort på en skånsom måte. Planen skal godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal blant annet beskrive og drøfte:
 - hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses slik at konsesjonæren unngår inngrep i sentrale områder for hubro (nær reir) i hekketiden
 - tilpasninger og avbøtende tiltak av anlegget og i anleggsperioden som reduserer skader og ulemper for naturmangfold, landbruk og landskap
 - om det er aktuelt å bruke andre mastetyper på hele eller deler av strekningen for å redusere de visuelle virkningene av kraftledningen
 - om det er aktuelt å merke nye eller eksisterende ledningsspenn over Osundet i Øygarden og Norangsvågen i Radøy og eventuelt andre verdifulle fugleområder for å redusere kollisjonsfare for fugl
 - valg av reaktiv kompensering
 - hvorvidt PEX-kabelteknologi medfører behov for en reservekabel på sjøkabelseksjonene.
- Det skal gjennomføres begrenset trasérydding i den grad det er mulig og forsvarlig av hensyn til fugl, spesielt i kryssingspunkter med vei og merkede turstier, foran og rundt kabelendemaster og der man eventuelt fra bebyggelse har direkte innsyn. Vegetasjon bør også settes igjen gjentagende ganger

gjennom traseen der den krysser gjennom skog, slik at synligheten av traseen også reduseres med hensyn til ferdsel i selve traseen.

- Dersom det ved legging av kabler oppdages truede eller nær truede arter eller naturtyper, skal det benyttes miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense skade på naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 12.
- Eksisterende 22 kV-ledninger Rikstad – Bø – Haugland – Kvalheim – Håland (R3) og Håland – Litletveit (R4) skal kables.
- Det må legges til rette for ett ekstra kabelsett på strekningene Ljøsøysundet – Kuvågen og Saltviki – Mjåsundet.

9.3 Ekspropriasjonstillatelse

BKK har søkt om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova § 2 og samtykke til forhåndstiltredelse etter § 25.

NVE finner at vilkårene for ekspropriasjon utvilsomt er oppfylt og tilrår at det blir gitt ekspropriasjonstillatelse.

NVE finner også at forutsetningene for å samtykke til forhåndstiltredelse før skjønn er begjært er til stede, og tilrår at det blir gitt slikt samtykke.

Departementets vurdering av om tiltaket skal få konsesjon etter energiloven innebærer en avveining av de fordeler og ulemper tiltaket innebærer. De samfunnsmessige fordelene ved kraftledningen må utvilsomt vurderes som større enn de skader og ulemper som blir påført, jf. oreigningslova § 2 i.f. BKK gis på dette grunnlag ekspropriasjonstillatelse.

BKK har også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse, jf. oreigningslova § 25 første ledd. Hovedregelen i § 25 første ledd siste setning er at slikt samtykke kan gis dersom det er begjært skjønn. Når skjønn ikke er begjært kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis i særlige tilfelle der det å avvente skjønnsbegjæring vil gi urimelig tidsutsettelse. BKK har ikke anført at slikt særtilfelle foreligger, og departementet vil derfor komme tilbake til spørsmålet om forhåndstiltredelse på et senere tidspunkt.

9.4 Klageadgang

Olje- og energidepartementets vedtak kan påklages til Kongen i statsråd innen tre uker. Klagen sendes Olje- og energidepartementet.

Departementet vil når klagefristen er utløpt komme tilbake til om eventuelle klager på vedtakene i pkt. 9.1 jf. 9.2 og 9.3 skal ha utsettende virkning.

Departementet ber BKK om å orientere de berørte grunneiere og rettighetshavere om departementets vedtak.

Med hilsen

Per Håkon Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Tollef Taksdal
underdirektør

Kopi:
Radøy kommune
Lindås kommune
Austrheim kommune
Øygarden kommune
Hordaland fylkeskommune

Statnett SF
Statoil ASA
Norges vassdrags- og energidirektorat
Fylkesmannen i Hordaland
Folkeaksjonen mot luftspenn i Nordhordaland